

מדינת ישראל

משרד הממשלה

5

18

משרד

מט לט

לשכת מנהל מלוא רה"ב
הגנ"ק המדינה
המנהל במ"ן 3
11.1978 - 11.1983

תיק מס'

מחלקה

מדינת ישראל

שם תיק: לשכת מנהל מלוא רה"ב - הגנ"ק המדינה

4438/2-א

מזהה פנימי

מזהה פריט R00049ej

כתובת 3-312-4-10-4

28/07/2020

תאריך הדפסה

א

מדינת ישראל

משרד מבקר המדינה

ירושלים,

תאריך: ז' באדר התשמ"ג
20 בפברואר 1983

מספר: מטלה: 821555

אל : מר מ. שמואלביץ,
המנהל הכללי,
משרד ראש הממשלה

מאת : אגף ו' לביקורת משרדי הממשלה

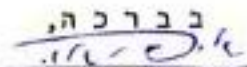
י. ש. ג. 22

מר שמואלביץ הנכבד,

הנדון: ביצוע חוק הארכיונים - חומר ארכיוני בלשכות שרים

הרינו להפנות תשומת לבך לכך, שעד היום לא נתקבלה במשרדנו תשובתכם
למכתבנו בנדון מלפני חודש - העתק ממנו מ"ב לנוחיותך. ...

נבקשך להמציא לנו עתה את הערותיכם ולהודיענו על הצעדים שבדעת משרדכם
לעשות לתיקון המצב.

בברכה,

אבישוע פוריה
מנהל ביקורת ראשי

העתק: מר י. בכור, המנהל הכללי משרד מבקר המדינה
ד"ר א. אלסברג, גבז המדינה, משרד ראש הממשלה

ירושלים,
ג' בשבט התשמ"ג
17 בינואר 1983
מסלה: 821555

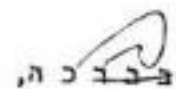
אל : מר מ. שמואלביץ,
המנהל הכללי,
משרד ראש הממשלה

מאה : אגף ו' לביקורת משרדי
הממשלה

הנדון: ביצוע חוק הארכיונים - חומר ארכיוני
בלשכות שרים

מצרפים אנו בזה - לידיעתך ולטיפולך - ממצאי
בדיקתנו בנדרון ומבקשים להמציא לנו את הערותיכם
ולהודיענו על הצעדים שבדעת משרדכם לעשות לחיקון
המצב.

במקביל פונים אנו לד"ר א. אלסברג, גנז המדינה.

בכ"ח,
אכישוע פואה
מנהל ביקורת ראשי

העחק: ד"ר א. אלסברג, גנז המדינה,
משרד ראש הממשלה

1. The first part of the paper is devoted to a general
discussion of the problem. It is shown that the
problem is of great importance in the theory of
the differential equations of the second order.
The second part of the paper is devoted to the
study of the properties of the solutions of the
equations. It is shown that the solutions are
bounded and continuous. The third part of the
paper is devoted to the study of the properties
of the solutions of the equations. It is shown
that the solutions are bounded and continuous.

17.1.1983
מטלה: 821555

ביצוע חוק הארכיונים

חומר ארכיוני של לשכות שרים

- 1 כשניגשים להעריך חומר ארכיוני, אחת מאבני הכוחן היא, שבדוקים את הדרג ההיררכי של היחידה שיצרה את החומר. אם הדרג הוא גבוה, ממילא גם ערכו של החומר הארכיוני גבוה בהשוואה לזה שנוצר ביחידות אחרות.
- 2 במשרד ממסלתי חשובות במיוחד מההיבט הארכיוני הרשומות של לשכת השר, מסמכים רשמיים וכל חומר ארכיוני אחר - כגון סרטים והצלומים, המצויים בלשכתו של שר וברשותו של שר והקשורים במישרין או בעקיפין לפעילותו הרשמית שייכים למדינה, גם כשהוא חדל לכהן בתפקידו. הוא הדין במסמכים כאמור שבמהלך עבודתו נטל עמו השר לביתו או למקום אחר ומשום מה לא הוחזרו. חומר זה הינו חומר ארכיוני של מוסד ממוסדות המדינה לעניין חוק הארכיונים התשט"ו-1955, שלפיו חומר כאמור, שאינו צריך לשימוש עוד ושלא ניתן לבערו או שאין בדעת המוסד לבערו, יופקד בגנזך המדינה.
- 3 בידי השר ואנשי לשכתו עשויים להימצא בנוסף למסמכים בדבר פעילותו הממלכתית מסמכים על פעילותו האישית והמפלגתית אשר הוחזקו בלשכתו לבחירות של השר, על אף שאינם קשורים לפעילותו הממלכתית. על פי חוק הארכיונים רשאי גנז המדינה לקבל מסמכים אלה למשמרת. הדבר נעשה למעשה במסגרת של קבלת פקדון אישי סגור. על פי תקנות הארכיונים (מסירת חומר ארכיוני למשמרת), התשי"ח-1958, הפקדה של חומר ארכיוני פרטי מותנית בהסכם בדבר תנאי המשמרת, שייחתם בין הגנז למפקיד, ושבו יפורש למי - מלבד המפקיד - מותרת גישה אל החומר, כאשר יתעורר הצורך לכך.
- 4 במחצית השנייה של 1982 ערך משרד מבקר המדינה בדיקה בדבר החומר הארכיוני של לשכת שר החוץ. משרד מבקר המדינה הביא את הממצאים המפורטים של הבדיקה לפני משרד החוץ וגנז המדינה ודן עם הגנז על משמעותם. התברר, שבמשך השנים לא טיפלו לא משרד החוץ ולא גנז המדינה טיפול שיטתי בחומר הארכיוני ⁶⁶ שרי החוץ של ישראל ושל לשכת שר החוץ, על אף חשיבותו של חומר זה. לא נערכה רשימת מצאי בסיסית, דבר המונע כל אפשרות של פיקוח על שלמות החומר, שאמור היה להימצא. התיקים והמסמכים לא רוכזו, והם מצויים חלקם בלשכת שר החוץ, חלקם במגנזה של המשרד ובמקומות אחרים.
- 5 משרד מבקר המדינה ערך בדיקה השלמה בגנזך המדינה בדבר החומר הארכיוני של לשכות שרים. להלן ממצאי הבדיקה.

- 6 (1) ביוני 1977, לקראת החילופין בלשכות השרים, פנה מזכיר הממשלה ביוזמת הגנז, במכתב אישי אל כל אחד מחברי הממשלה היוצאת והפנה את תשומת לבם לכך, שכל מסמך, המצוי בלשכת שר יש להשאירו שם; מסמכים שהוצאו משם והמצויים במקום אחר - יש להחזירם ללשכה. כן הוזכרה האפשרות להפקיד למשמרת פקדון אישי, וצויין, שגנז המדינה יעמיד לרשות כל שר, במידה שיתבקש לכך, את שירותיו במתן הדרכה וסיוע בכל הקשור לארגון החומר שבארכיונו הפרטי.
- 7 הגנז הודיע למשרד מבקר המדינה, ששלושה שרים נענו לפנייה ועם סיום תפקידם בממשלה ב-1977 הפקידו למשמרת חומר ארכיוני שהיה ברשותם, מהם אחד (מר גלילי) בגנזך המדינה; ושניים (מר רכין ומר בר לב) בארכיון צה"ל (שהוא שלוחה של הגנזך) בבקשה לצרפו לחומר שהפקידו לפני כן, עם סיום כהונתם בצה"ל. עוד הודיע הגנז, שבחומר הארכיוני שהפקידו משרדים ממשרדי הממשלה כלול חומר של לשכות שרים.
- 8 הביקורת העלתה, שאין בידי הגנז מידע על מידת שלמותו של החומר של לשכות שרים שהופקד, וגם לא על חומר ארכיוני של לשכות שרים, המצוי במשרדים והראוי להפקדה בגנזך, אך המשרדים אינם מוכנים בשלב זה להוציאו משליטתם. עוד העלתה הביקורת, שמשלוח מכתב כאמור הייתה פעולה חד-פעמית, ועם סיום כהונתה של הממשלה ב-1981 לא נשלח מכתב כאמור לאותם האישים שלא המשיכו לכהן כשרים בממשלה החדשה.
- 9 (2) ב-12.4.1982 פנה גנז המדינה אל אחד השרים (מר א. שרון) לאחר שהובא לידיעתו שתיקים מלשכת השר של המשרד בו כיהן בממשלה הקודמת (משרד החקלאות) הועברו ללשכת השר של המשרד (משרד הבטחון) שבו מכהן אותו השר בממשלה החדשה, וביקש ממנו להורות להפריד את החומר של לשכת השר של המשרד שבו כיהן לפני כן, ולהפקיד חומר זה בגנזך המדינה, כאשר לא יהיה עוד דרוש לעבודה השוטפת. בתשובה מ-18.4.1982, הודיעה לשכת השר שלא ידוע לה על תיקים שהועברו ממשרד למשרד, וכי בכיתו של השר יש תיקים "אישיים".
- 10 גנז, 1982 פנה הגנז שוב אל השר, וביקש ממנו למסור לו פרטים על החומר, כנדרש לפי סעיפים 8 ו-9 לחוק הארכיונים התשט"ו-1955, ולחילופין להסכים לכך, שעובד של גנזך המדינה ירשום את החומר במקום הימצאו. הסעיפים האמורים של החוק דנים בסמכויות הגנז לגבי חומר ארכיוני שברשות הפרט ודרכי הרישום של חומר זה.
- 11 (3) עוד לפני כן, בנובמבר 1981, נודע לגנז המדינה, שכתב יד של נאום, שנשא ראש הממשלה לרגל ביקורו הראשון במצרים, הועמד למכירה פומבית לטובת מוסד ציבורי ("ידידי מכון ז'בוטינסקי"). גנז המדינה פנה לראש הממשלה ב-13.11.1981

והפנה את תשומת לבו לכך, שכתב היד הוא בחזקת רכוש המדינה ובהוצאתו למכירה יש משום הפרת חוק הארכיונים; במקרה זה תרם אומנם הקונה את כתב היד לארכיון ציבורי (מכון ז'בוטינסקי בישראל) אך הגנז, חושש ליצירת תקדים שיביא להפרת חוק הארכיונים.

12 בתשובתו לגנז מ-23.11.1981 קיבל ראש הממשלה את דעת הגנז בהטעמו, שיש להפנות את תשומת לבם של חברי הממשלה לכך, שתעודות, לכלל זה כתבי היד על נושאים בקשר למילוי תפקידים הממלכתי, נחשבות לחומר ארכיוני, שעל פי החוק יש להפקידן בגנזך המדינה. ראש הממשלה ביקש מהגנז להכין תזכיר בעניין זה לשם הפצה בין השרים.

13 באמצע 1982 הודיע גנז המדינה למשרד מבקר המדינה שהוא ניגש להכנת תזכיר כאמור וששלם עריכתו וניסוחו כיאות פנה לכמה מעמיתיו בחו"ל כדי לאסוף מידע על הנעשה בחוץ זה במדינות דמוקרטיות אחרות. בדצמבר 1982 פנה משרד מבקר המדינה שוב לגנז; בעקבות פנייה זאת סיים הגנז את הכנת התזכיר, שלח אותו לראש הממשלה ב-26.12.1982, והציע להפיצו בין חברי הממשלה.

14 (4) במאוס 1982 ציין הגנז בדבריו במושב של מועצת הארכיונים העליונה, שכל שינוי בלשכת שר מחייב עמידה על המשמר לשם ריכוז החומר שהצטבר שם - חומר המהווה בדרך כלל תיעוד על פעילותו העיקרית של המשרד. בהתאם לכך הוציא הגנז למשרדי הממשלה הנחיות הקובעות, שרוב המסמכים שבלשכת שר ראויים לשמירה לצמיתות.

15 (5) במסגרת פעולות ההדרכה של מזכירות הממשלה לעובדים של לשכות שרים ניתנה להם באוגוסט 1982 הדרכה בדבר ניהול הרשומות, וגנזך המדינה הפיץ בין המשתתפים הצעה למפתח תיוק בלשכת שר, מפתח שנועד לארגן מראש את המסמכים לפי סוגי הפעילות השונים של השר במשרדו, בממשלה, במפלגתו ובפעילותו הציבורית.

*

16 החומר הארכיוני של לשכות השרים הוא בעל ערך מחקרי-היסטורי ממדרגה ראשונה, מקור לתיעוד ולחקר מדיניות הממשלה בתחומי הפעילות הרבים, ולתהליך קבלת החלטות על ידי מעצבי המדיניות. למסמכים אלה גם ערך כספי משמעותי. לדעת הביקורת דרושה פעולה שיטתית ומקיפה של כל הגורמים הנוגעים לדבר כדי להבטיח שמסמכים רשמיים חשובים של חברי הממשלה לא ישארו בידיים פרטיות, ויופקדו כדין בגנזך המדינה - כדרוש על פי הוראות החוק וכללי המינהל התקין.

ירושלים,

ג' כסבס התשמ"ג
17 בינואר 1983
מסלה: 821555

אל : ד"ר א. אלסברג,
גנז המדינה,
משרד ראש הממשלה

מאת : אגף ו' לביקורת משרדי
הממשלה

הנדון: כיצוע חוק הארכיונים - חומר ארכיוני
בלשכות שרים

בהמשך לשיחותינו בנדון מאשרים אנו קבלת העתק המכתב
בנדון, ששלחת בינתיים אל ראש הממשלה ביום 28.12.1982,
לשם הפצה בין השרים.

... מצרפים אנו בזה עתה את ממצאי בדיקתנו ומבקשים ממך
להמציא לנו את הערותיך.

במקביל פונים אנו אל מנכ"ל משרד ראש הממשלה.

בצ"כ ה,

אבישוע פואה
מנהל ביקורת ראשי

העתק: מר מ. שמואלביץ, המנהל
הכללי, משרד ראש הממשלה

למי שייד החומר הארכיוני אשר הצטבר ביד שרי הממשלה ונבחר ציבור אחרים או הנוצר על ידיהם במילוי תפקידהם ?

אבי הסוציולוגיה מבס וזכר קובע, שאחד מסימניו של משטר דמוקרטי הוא ההקפדה על הפרדה מוחלטת אצל עובדי הציבור בין התחום האישי לתחום הממלכתי וביד רכוש אישי לרכוש ציבורי.

החל מן המאה ה-19 והמהפכה המעשיתית המגבש המושג של CIVIL SERVICE, ונמקביל לתהליך זה הונהגו רפורמות אלקטורליות ברוב המדינות, שהכניסו את המפלגות האוליגרכיות למפלגות פוליטיות המוניות, ומעמדם של נבחר הציבור היה דומה ל-CIVIL SERVANT. מבוא נובעת הגישה המודרנית, שהרשות של איש הממלא תפקיד ציבורי רשמי שייכות לממשל.

בעמים רבות הממלכו בישראל על הדוגמא האמריקאית, שבה לא ברשותם הכוח הרכוש פרטי של הנשיא, הנשיא פ.ד. רוזוולט היה הראשון בין נשיאי ארה"ב שתרם את ארכיונו לאומה בצורה של "ספריה נשיאותית", שהוקמה במימון מטפחת רוזוולט באחוזתו כהיי-פארק במדינת ניו-יורק, ובעקבות זאת הוקמו "ספריות נשיאותיות" גם לטרומן ולנשיאים אחריו עד ליכוד. ברם, פרשת ווטרגייט הביאה להבהרה עיונית ומשפטית, והיום נחשב כל החומר הארכיוני של נשיא ארה"ב ברשות הציבור, שיש להפיקו בארכיון הלאומי (חקיקת הקונגרס משנת 1978). גם בקנדה, בצרפת באנגליה ובגרמניה מראות הדוגמאות, שהחל מאמצע המאה ה-19 התחיל תהליך הדמוקרטיזציה בשמירת הרשות של נבחר הציבור ובימיו מפקידים נשיא צרפת החל מצ'רלס דה-גול בסיום כהונתם את ארכיוניהם בארכיון הלאומי לרכוש המדינה, וראש ממשלת קנדה Diefenbaker ביטא את הגישה הממלכתית במשפט הראשי בדברו של ממדו של ראש הממשלה: "PRIVACY ENDS WHEN HE ACCEPTS THE SEAL OF OFFICE".

בעיה מיוחדת נובעת מאופיו של המשטר הדמוקרטי המבוסס על מפלגות פוליטיות המוניות: נבחר הציבור שואף בדרך כלל להעמיד את מועמדותו לבחירות נוספות, והוא עשוי לנהל מאבק בחירות על סמך הישגיו בעבר, תוך שימוש בחומר ה"עשירי", שעשוי לעזור לו כפולמוס עם יריביו הפוליטיים. לכל המאבקים הפוליטיים הללו, המהווים חלק מחייהם של נבחר הציבור, הוא שאף לדיכוי חומר מעודני, שהצטבר אצלו תוך ביצוע תפקידיו הן בתפקידים הממלכתיים והן בתפקידים המפלגתיים, לגיטימי מצידו של נבחר הציבור שיחזיק בזה על ידי מכל אופן הרשות, שעשויות להיות דרושות לו לקיומן באיש ציבור, אך עליו לדעת שאין החומר הארכיוני בלשכתו רכוש אלא רכוש המדינה.

המצב החוקי בישראל ברור למדי, חוק הארכיונים תשט"ו-1955 קובע, שכל חומר ארכיוני של מוסד ממוסדות המדינה ושל רשות מקומית יופקד בנכד, על סמך הוראה זו פנה מזכיר הממשלה, לאחר התיעצות עם היועץ המשפטי לממשלה דאז, אל השרים בעת חילופי הממשלות

1. The first part of the report deals with the general situation of the country and the progress of the work.

2. The second part of the report deals with the results of the work and the progress of the work.

3. The third part of the report deals with the results of the work and the progress of the work.

4. The fourth part of the report deals with the results of the work and the progress of the work.

5. The fifth part of the report deals with the results of the work and the progress of the work.

6. The sixth part of the report deals with the results of the work and the progress of the work.

ביוני 1977, שלא להוציא מלשכותיהם רשומות משרדיות ולהחזיר למרד חומר שנטל שר
עמו לכיתו או למקום אחר.

היו בישראל מקרים בהם חילו את הדכנסים בארצות-הברית ופעלו למשו הקמת ארכיונים
אישיים מיוחדים, הדומים לספריות הנשיאותיות. לאחר פטירתו של נשיא המדינה הראשון,
נרופי חיים וייצמן, הקימו בניהו ברחובות מוסד ארכיוני, שעיקר מפקידו היה לכנס את
כל המכתבים והכתבים של וייצמן ולשמרם בסיס ארכיוני להוצאה לאור של כל אגרותיו. עם
פרסום הכרזת-ה-23 של אגרות וייצמן והשלמת המפעל המונומנטלי בשנת 1980, הצטמצם מאד
מחום הפעולה של המוסד שהפך בעיקרו למוסד מוזיאוני. ייאמר שגנור וייצמן הוקם שלוש
שנים לפני קבלת חוק הארכיונים בכנסת. שונה המצב לגבי ארכיוו בו-גוריוו, אשר פועל
בשדה-בוקר על-פי חוק דור בו-גוריוו משלי-1976. בו-גוריוו המייחס בצוואתו
ליבמיו וציווה לדכנס בשדה-בוקר, ספק רב אם בו-גוריוו חשב על הקמת מוסד ארכיוני
כפי שפרטו זאת מקיימי צוואתו ומקורביו. כדי לנשר ביו חוק הארכיונים לביו המנחה
להקמת ארכיוו מיוחד בשדה-בוקר, נקבע בחוק בו-גוריוו, שהארכיוו בשדה-בוקר יהיה
חלק מגנור המדינה ויחולו עליו הוראות חוק הארכיונים.

כדי למנוע הקמת מוסדות ארכיוניים דומים, הגישה הממשלה בשנת 1980 הצעת חוק
להנצחת זכרם של נשיאי ישראל וראשי ממשלותיה, לפיו יוטל על גנז המדינה לכנס את
החומר הארכיוני של הנשיאים וראשי הממשלה. הצעת החוק עברה בכנסת בקריאה ראשונה,
וביום ט"ו בכסלו תשמ"ג (1.12.82) דנה ועדת חוקה, חוק ומשפט של הכנסת בהצעת חוק
זו: אם כי היו הסתייגויות רבות להצעת החוק מצד חברי הכנסת היה הסכמה כללית לגבי
חובת הגנז לרכז ולשמר בגנור המדינה את החומר הארכיוני.

כל חומר מיעודי - מכתבים שנמקלו, העתקי מכתבים יוצאים, פרוטוקולים, מזכירים
וכו' - שנצטברו ברשכת שר, יש להעבירו לגנור המדינה כאשר החומר אינו דרוש עוד
לעבודת המשרד, או כאשר השר חסיים תקופת בהונמו. שר אשר סיים את מפקידו ושאי
ליטול עמו ולהחזיק ברשומות העתקי מעודות כאשר אין סיכוי בטחוני בהחזקה זו, כמו בו
שאי השר להוציא מלשכתו מכתבים בעניינים פרטיים.

במציאות הישראלית יש למנוע שנבחר ציבור ועובדיו יחזיקו ברשומות, שנוצרו מור כדי
בעילולם הציבורית הממשלתית, אלא עליהם להבחין ביו התחום האיש-פרטי לביו התחום
הציבורי, כיאה למדינה דמוקרטית.

ירושלים, י" בטבת תשמ"ג, 26 בדצמבר 1982. א.אלסברג - גנז המדינה

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
1215 EAST 58TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637
U.S.A.
TEL: (312) 937-1234
FAX: (312) 937-1234
WWW.CHICAGO.EDU
LIBRARY@CHICAGO.EDU

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
1215 EAST 58TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637
U.S.A.
TEL: (312) 937-1234
FAX: (312) 937-1234
WWW.CHICAGO.EDU
LIBRARY@CHICAGO.EDU

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
1215 EAST 58TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637
U.S.A.
TEL: (312) 937-1234
FAX: (312) 937-1234
WWW.CHICAGO.EDU
LIBRARY@CHICAGO.EDU

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
1215 EAST 58TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637
U.S.A.
TEL: (312) 937-1234
FAX: (312) 937-1234
WWW.CHICAGO.EDU
LIBRARY@CHICAGO.EDU

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
1215 EAST 58TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637
U.S.A.
TEL: (312) 937-1234
FAX: (312) 937-1234
WWW.CHICAGO.EDU
LIBRARY@CHICAGO.EDU

א. הגנז רואה את שמירת החומר בלשכות שרים ואת הפקדתו הסדירה בגנזן המדינה כשאין צורך בו לשימוש הלשכה, כאחד החפצות החשובים של הגנז ; השאלה אם יש או אין בו צורך נהונה לשיקול דעתה של הלשכה, X

ב. לפי יזמתו של הגנז הפיצה מזכירות הממשלה חוזר בין חברי הממשלה בצירוף תזכיר של הגנז ; העתק החוזר רצ"ב (נספח א'), X

ג. הגנז פעל באופן נמרץ כאשר X דווח X בעתונות, שהומר ארכיוני מלשכת השר שרון עומד להיות מבוזז או מועבר לחוותו הפרטית של השר ; העתקי המכתבים של הגנז רצ"ב (נספח ב'). היועץ המשפטי לממשלה העביר את העניין ליועץ המשפטי של משרד הבטחון. העתק מכתבו של פרופ' זמיר רצ"ב (נספח ג'), X

ד. הנושא נכלל גם בתכנית ההדרכה של הגנזן לאחראים לרשומות בטוריים הממשלה, ובימים אלה ייערך דיון על נושא זה ביום עיון לאחראים לרשומות.

4. After that we can enter values into the empty cells after that in every way of course when we want to multiply or add ; now we go to the 2nd of step into course part of it .
5. The first is that when we enter values into the empty cells after that in every way of course ; now we go to the 3rd of step .
6. After that we can enter values into the empty cells after that in every way of course ; now we go to the 4th of step .
7. After that we can enter values into the empty cells after that in every way of course ; now we go to the 5th of step .

חומר ארכיוני של לשכות שרים

1 על פי חוק הארכיונים הנושט"ו-1955, יופקד בגנזך המדינה כל חומר ארכיוני, המצוי ברשותו של מוסד ממוסדות המדינה ושאינו צריך שימוש עוד ושלא ניתן לבערו לפי התקנות, או שאין בדעתו של המוסד לבערו אף שביתון לבערו.

2 במשרד ממשלתי נודעת, מההיבט הארכיוני, חשיבות רבה לרשומות של לשכת השר. כל המסמכים בכתב וכל חומר ארכיוני אחר - לרבות סרטים ותצלומים, המצויים בלשכתו של השר וברשותו והקשורים במישרין או בעקיפין לפעילותו הרשמית - מהווים לכאורה חומר ארכיוני ממלכתי, גם כשהוא חדל לכהן בתפקידו. זה חל גם על מסמכים כאמור, שנכל עמו השר במהלך עבודתו לביתו או למקום אחר. בידי השר ואנשי לשכתו עשויים להימצא בנוסף למסמכים בדבר פעילותו הממלכתית מסמכים על פעילותו האישית והמפלגתית, אשר הוחזקו בלשכתו לנחיותיו, אף על פי שאין הם קשורים לפעילותו הממלכתית. חומר ארכיוני כאמור ניתן להעבירו לרשות הפרט, אם הגבז יחליט - לאחר בדיקת מהותו - שהוא ייחשב חומר ארכיוני פרטי; אולם, לפי נסיבות העניין, רשאי הגבז לרשום את סוגיו. בהתאם לחוק הארכיונים רשאי הגבז גם לקבל מסמכים אלה למשמרת. הדבר נעשה למעשה במסגרת של קבלת פקדון אישי סגור. על פי תקנות הארכיונים (מסירת חומר ארכיוני למשמרת), הנושט"ח-1956, הפקדה של חומר ארכיוני פרטי מותנית בהסכמה לתנאי המשמרת, וזה ייחתם בין הגבז למפקיד ובו יפורש למי, מלבד המפקיד, תהיה מותרת גישה לחומר.

3 משרד מבקר המדינה בדק במחצית השנייה של 1982 את הטיפול בחומר הארכיוני של לשכת שר החוץ. הבדיקה, שנערכה במשרד החוץ ובגנזך המדינה, העלתה, שלא נמצא תיעוד - מטויר לפי סדר עוקב - על חכולת המיקום של שרי החוץ, שניהנו מאז הקמת המדינה ועד היום - ראה בדו"ח זה, עמ' 9. בעקבות זאת ערך משרד מבקר המדינה בגנזך המדינה בדיקת השלמה בדבר הטיפול בחומר הארכיוני של לשכות השרים. בדבר קבלת הפקדות אישיות משרי הבטחון בארכיון צה"ל ראה דו"ח שנתי 27, עמ' 656. בעניין היערכות לחילופי שר ודרך הצגתם של ענייני משרד לפני שר הבכנס לתפקיד בו ראה דו"ח שנתי 28, עמ' 223 וממצאי מעקב בדו"ח שנתי 29, עמ' 917.

4 1. לא נקבעו תוראות נוהל בדבר פנייה לשר לקראת פרישתו מתפקיד בכלל ופרישה משירות המדינה בפרט בדבר חובתו להפקיד בגנזך המדינה את החומר הארכיוני בעל ערך ציבורי, שהצטבר בידינו. גם לא נקבעו תוראות נוהל בדבר המועד של ההפקדה של אותו החומר שאינו דרוש עוד לשימוש.

- 5 (א) בחומר ארכיוני, שהפקידו משרדי הממשלה בגבז המדינה במשך השנים, כלול גם כזה שמקורו בלשכות שרים; אולם הגבז לא ריכז מידע על מידת שלמותו של חומר זה; וגם לא ביקש מהמשרדים נתונים על חומר ארכיוני של לשכות שרים, שנועד בבוא העת להפקדה ועדיין מצוי במשרדים.
- 6 (ב) ביוני 1977, לקראת החילוץ בין בלשכות השרים, פנה מזכיר הממשלה, ביצחק הגבז, במכתב אישי אל כל אחד מהכרי הממשלה היוצאת והפנה את תשומת לבם לכך, שכל מסמך רשמי, המצוי בלשכת שר יש להשאירו שם; מסמכים, שהוצאו משם והמצויים במקום אחר, יש להחזירם ללשכה. כן הוזכרה האפשרות להפקיד למשמרת פקדון אישי וצוין, שגבז המדינה יעמיד לרשות כל שר, אם יחבקש לכך, את שירותיו במתן הדרכה וסיוע בכל הקשור לארגון החומר שבארכיונו הפרטי. שלושה שרים נענו לפנייה ובתום תפקידם בממשלה ב-1977 הפקידו למשמרת חומר ארכיוני שהיה ברשותם.
- 7 (ג) בסיום כהונתה של הממשלה ב-1981 לא הייתה פנייה כאמור לאותם שרים, שלא המשיכו לכהן בממשלה החדשה.
- 8 2. בנובמבר 1981 הועמד למכירה פומבית, לטובת מוסד ציבורי, כתב יד של נאום, שנשא ראש הממשלה לרגל ביקורו הראשון במצרים. גבז המדינה פנה לאחר מכן ב-13 בנובמבר 1981 לראש הממשלה והפנה את תשומת לבו לכך, שכתב היד הוא בחזקת רכוש המדינה ובהוצאתו למכירה יש משום הפרת חוק הארכיונים. הגבז הציע להוציא הנחיות להכרי הממשלה, כדי שיהיו מודעים לכך, שתעודות וכתבי יד הקשורים במילוי תפקידם תממלכתי הם חומר ארכיוני, שעל פי החוק יש להפקידו בגבז המדינה.
- 9 ראש הממשלה הטיל בסוף נובמבר 1981 על הגבז להכין בנושא זה תזכיר, אשר יופץ בקרב חברי הממשלה.
- 10 ביקורת, שערך משרד מבקר המדינה בדצמבר 1982, העלתה, שלשם ניסוחו ועריכתו כיאות של התזכיר פנה הגבז לכמה מעמיוניו בחו"ל לאיסוף מידע על הנעשה בחו"ם זה במדינות דמוקרטיות אחרות. בינתיים נתקבלו תשובות, אך עדיין לא הושלמה עריכת התזכיר. בעקבות הביקורת תמציא הגבז בסוף דצמבר 1982 לראש הממשלה תזכיר אודות חומר ארכיוני, אשר הצטבר בידי חברי הממשלה ובחברי ציבור אזרים במהלך מילוי תפקידם. לפי הנאמר בתזכיר, כאשר שר מסיים כהונו, ממסכים כאלה, שאינם דרושים עוד לעבודה השוטפת, יש להפקידם בגבז המדינה.
- 11 3. הנחיות למשרדי הממשלה בדבר המסמכים שבלשכת שר הראויים לשמירה לצמיתות הוציא הגבז במרץ 1982. לאחר מכן, באוגוסט אותה השנה, במסגרת פעולות הדרכה של מזכירות הממשלה לעובדי לשכות שרים, ניתנה להם הדרכה בניהול רשומות, וגבז

המדינה הפיץ בין המשתתפים הצעה למפתח חוק בלשכת שר. המפתח נועד לסווג מראש את המסמכים לפי מעולותיו של השר במשרדו, בממשלה, במפלגתו ובמסגרת פעילותו הציבורית.

12 4. לא קיים נוהל בדבר פנייה לעובד מדינה בכיר, לקראת סיום תפקידו כשירות המדינה, בדבר חובתו להפקיד בגנזך המדינה את החומר הארכיוני הממלכתי שהצטבר בידיו. (על פי הנוהל הקיים בצה"ל, פונה מנהל ארכיון צה"ל בעניין האמור לכל קצין בדרגת אלוף משנה ומעלה, לקראת פרישתו מצה"ל). השאלה אם מותר לעובד מדינה, ובכלל זה שגריר, לקחת לרשותו הפרטית העתקי מסמכים הסויים הייתה נושא לשאילתה לשר החוץ בנובמבר 1981. תשובת סגן שר החוץ מפברואר 1982 הייתה, שהחוק לתיוקן דיני עונשין החסי"ד-1954 (בטחון המדינה, יחסי חוץ וסודות רשמיים) קובע סייגים לתחזקת תעודות רשמיות, והוראות החוק חלות על כל העובדים בכל תפקיד ודרג; עובד המסיים עבודתו במשרד החוץ חותם על הצהרת בדבר אי-שימוש בידיעה שהגיעה אליו בחוקף עבודתו.

13 5. כתשובה לביקורת הודיע המנהל הכללי של משרד ראש הממשלה למשרד מבקר המדינה במאמר 1983, שמשרד ראש הממשלה וגנז המדינה רואים את שמירת החומר הארכיוני של לשכות השרים ואת הפקדתו הסדירה בגנזך המדינה, כאחד התפקידים החשובים של הגנז. ואלה הצעדים שנעשו: (1) ביוזמתו של הגנז, הפיץ מזכיר הממשלה בטוף פברואר 1983 חוזר בין חברי הממשלה בצירוף תזכיר של הגנז. (2) לקראת חילופי השרים בלשכת שר הבטחון שחלו באמצע פברואר 1983 פעל הגנז כדי להבטיח שחומר ארכיוני של לשכת השר לא יבוזבז ולא יוצא מרשות המדינה אלא בהתאם להוראות חוק הארכיונים והווקנות, שהותקנו על פיו. היועץ המשפטי לממשלה פנה באותו העניין ליזעץ המשפטי של משרד הבטחון. (3) הנושא של ניהול הרשומות של לשכות השרים נכלל בתכנית ההדרכה של הגנז ובמאמר 1983 זימן הגנז את האחראים לרשומות במשרדי הממשלה לדון בו.

*

14 החומר הארכיוני של לשכות השרים מהווה בדרך כלל תיעוד על פעילותו העיקרית של המשרד; וחוא בעל ערך מחקרי-היסטורי ממדרגה ראשונה כמקור לחקר מדיניות הממשלה בתחומי פעילותה הרבים ולתהליך קבלת ההחלטות על ידי מעצבי המדיניות. לתיעוד זה עטוי להיות גם ערך כספי משמעותי; פרטות רבים של תעודות ממלכתיות - בלא פיקוח נאות - עלול גם להסב נזק למדינה, ואף לפגוע בבטחונה. מממצאי הביקורת עולה, שטיפול בנושא החל ב-1977, אך עדיין לא הגיע להיקף ולעומק הדרושים. לדעה הביקורת, דרושה עתה פעולה שיטתית ומקיפה של כל הגורמים הנוגעים לדבר כדי לקבוע בדרך מחייבת, שמסמכים של חברי הממשלה ושל עובדי מדינה בכירים לא יישארו בידיים פרטיות, אלא יופקדו כדין בגנזך המדינה - כדרוש על פי הוראות החוק וכללי המינהל התקין.

בספרות הארכיונית של ארצות אירופה יחפש הקורא לשוא ספר או מאמר שידון בבעיה של בעלות על חומר ארכיוני רשמי, השמור בידי נבחר ציבור. נושא זה כמעט לא היה קיים במודעות אנשי המקצוע, כי לפי חפישתם של ארכיונאי אירופה בדורות האחרונים הדבר היה נחשב כנוגד את סדרי השלטון המקובלים ואף את החוק. טיפוס הקטע בדברי הפתיחה לדיון וחשבון על ארכיונים פרטיים, שהביא ריקארדו פילנג'רי (Riccardo Filangieri) בשנת 1956 בפני הקונגרס הבינלאומי השלישי לארכיונים, שהתקיים בפירנצה:

"אין כלל שאלה לגבי הרשומות של איש פרטי שנוצרו בקשר לתפקיד ציבורי, היות ורשומות כאלו, בגלל אופיין הציבורי-רשמי, שייכות לממשל"⁽¹⁾.

הזאגה לארכיונים פרטיים לפי אותה גישה נחרצת, איפוא, בערך התרבותי והלאומי שעשוי להיות לארכיונים האישיים, ואין התייחסות לבעיית הניכור (Alienation) של חומר ארכיוני שלטוני.

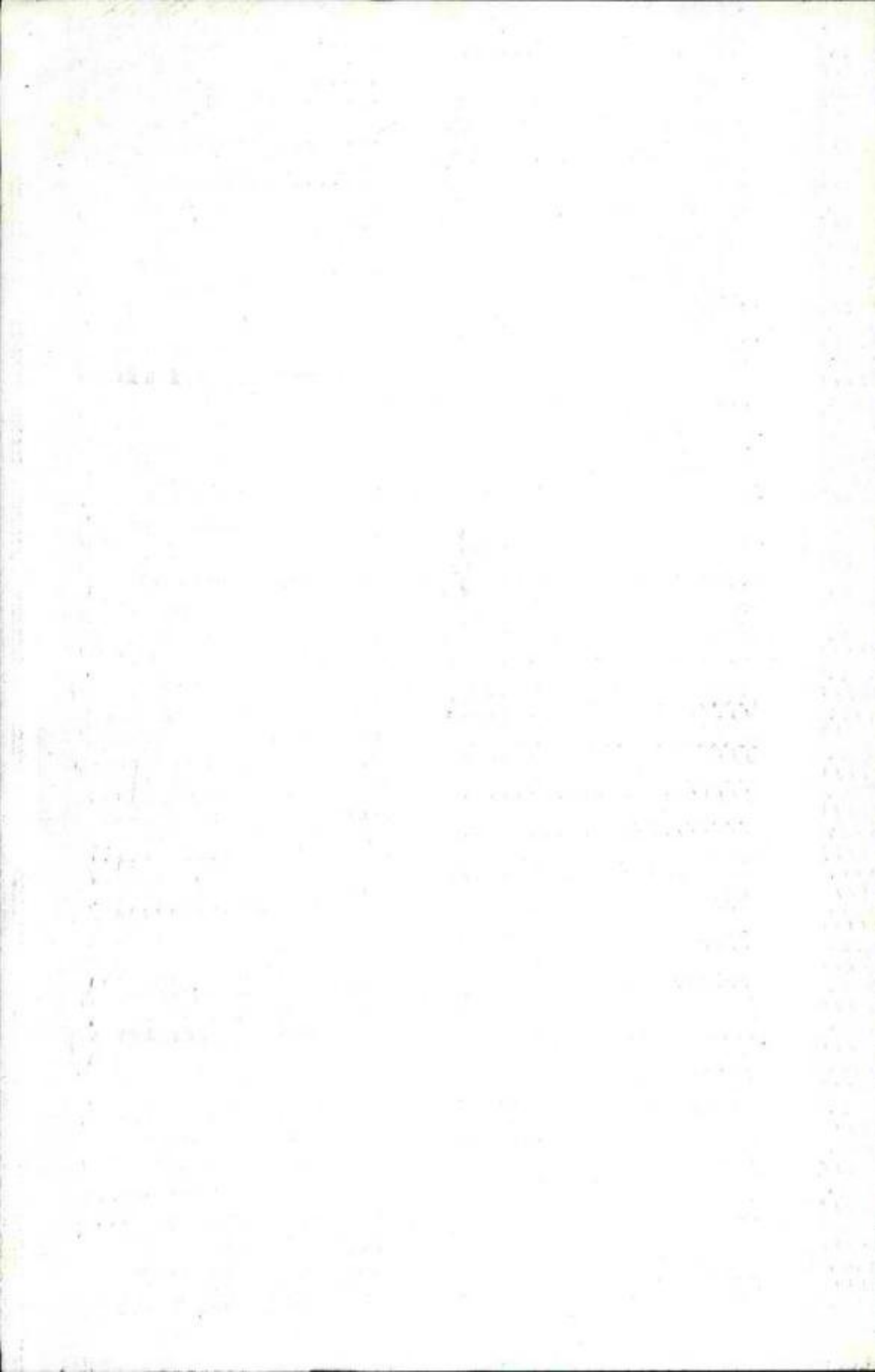
במדריך לארכיונים פרטיים ("עזבונות") בארכיוני גרמניה, שהוצא לאור על ידי וולפגנג מומסן⁽²⁾, נשיאו לשעבר של הארכיון הפדראלי הגרמני, מציין מומסן שבארכיונים של בני האצולה בלבד מצא לעיתים מעט תיקים רשמיים, אך בארכיונים פרטיים אין בדרך כלל חומר רשמי; לכל היותר יימצאו לפעמים ניירות עבודה (Handakten), שהם העתקים מיותרים של תעודות בתוספת הערות ורישומי עזר, שרשם המטפל תוך דיונים, ואשר לא היו מיועדים לתיוק נאחר שהמקורות מצויים בתיקים הרשמיים, ואין ארכיונאי שיראה בהעתקים אלה בדרך כלל חומר הראוי ל"גניזה"⁽³⁾.

הבעיה לא נידונה בארכיונאות המקצועית האירופית, פרט למספר עמודים במדריך הרשמי לארכיונאות בצרפת⁽⁴⁾. לעומת זאת, נתפרסמו שפע של נאמרים, בארצות הברית ובקנדה, במיוחד בעשור האחרון לאחר פרשת ווטרגייט⁽⁵⁾.

הדוגמה האמריקאית ושוורשיה הפוליטיים

לפרשת ווטרגייט היה מרכיב ארכיוני בעל משמעות בלתי רגילה: המשפט בעקבות הפרשה ושאלת מעורבותו של נשיא ארצות-הברית בחכנון העבירה העלו לדיון ציבורי ומשפטי את שאלת הבעלות על סלילי ההקלטה של שיחות הנשיא בלשכתו. הנשיא טען שההקלטות האלה - כמו כל יתר הרשומות של הבית הלבן - זוכות למעמד מיוחד של חסינות האקסוקוטיבה הנשיאותית, ושכל הרשומות שבלשכתו, אשר נוצרו מחוץ פעילותו, הן רכוש הפרטי ואין הציבור יכול לדרוש את פתיחתן. כידוע הסתמך ניכסון באותה קביעה על התקדימים מתקופתו של וושינגטון ועד זמננו. במשך קרוב למאה שמונים שנה נחשבו ארכיוניהם של נשיאי ארצות הברית לרכוש הפרטי; לא פעם דנו בשורש המסורת⁽⁶⁾, אך עובדה היא שהנשיאים, החל מתקופתו של וושינגטון ועד לניכסון, טיפלו בארכיוניהם כאילו רכוש פרטי הם.

רוב ארכיוניהם של נשיאי ארצות הברית הגיעו - לעיתים באופן חלקי בלבד ולאחר גלגולים שונים ומשונים - לספריית הקונגרס, בדרך של רכישה תמורת תשלום או כמתנות. ארכיונים אחדים הושמדו - לפעמים לפי הוראות הנשיא או יורשיו, לפעמים בעקבות הזנחה⁽⁷⁾. אמנם רוזוולט קבע דפוסים חדשים של ריכוז החומר הנשיאותי ב"ספריה" מיוחדת, שלמעשה איננה ספריה כלל אלא ארכיון נשיאותי, אך גם הספריה הנשיאותית, כפי שהוקמה בעקבות יוזמתו של רוזוולט, מבוססת על התפישה שהחומר הארכיוני הוא רכוש הפרטי של הנשיא: הספריה - כלומר הארכיון - נמסרת לאומה מרצונו החופשי של הנשיא, הנשיא הוא בעל הרכוש, שיחד עם ביתו נמסר לאומה והאומה תקבל על עצמה, על פי אקט של חקיקה ע"י הקונגרס את החזקת הרכוש ואת

העמדתו לרשות האומה. עבור ספריתו של טרומן הוקם הכנין בתרומות שנחרמו על ידי ארגונים וידידים, אך העקרון נשמר שהארכיון הלאומי אחראי לניהול הספריה הנשיאותית, שתוכנה נחרס על-ידי הנשיא, ובכנינה הוקם בכספי הפרט. רק בתקופת נשיאותו של איזנהואר קיבל הקונגרס חוק כללי בדבר הספריות הנשיאותיות⁽⁸⁾.

התפישה שמדובר ברכוש פרטי מוצאת את ביטויה הכמעט אבסורדי כאשר הנשיא או סגן הנשיא תובעים זיכוי במס הכנסה עבור התרומה לאומה בשווי העצום של הנכס כאוטוגראפים וחומר תעודי⁽⁹⁾.

עבור וושינגטון הבעיה של בעלות על הארכיון לא היתה קיימת; בתפיסת דורו ראש המדינה דומה היה למונארך, על אף שכנשיא עמד בראש הרשות המבצעת בלבד. המונארך היה, כמובן, הבעלים החוקיים של ארכיון השלטון, ותפישה זו עוד השפיעה על אף התפישה הרפובליקאית. עם זאת היה וושינגטון מודע לערכו הלאומי של ארכיונו והיה מוכן להעמידו לרשות האומה. אך בכחביו אין רמז שראה בו רכוש האומה. הבעיה של בעלות פרטית על רשומות הציבור נתעוררה למעשה רק במחצית השניה של המאה התשע-עשרה ובמאה העשרים.

אם אנחנו מדברים בדורנו על "עובדי הציבור" אנחנו מניחים שעובדי ציבור פועלים למען הציבור ולטובתו תמורת פיצוי כספי קבוע המבטיח בטחון לקיום, והמחייב נאמנות למדינה ולציבור; כלומר, אנחנו מניחים שקיים "Civil Service".

כאשר אנו משתמשים במונח "נבחרי ציבור" כוונתנו לנבחרים לתפקידים מטעם מפלגות המרכיבות את הממשלה או גוף שלטוני אחר ומאחר שנבחרו לתפקידם אין עוד הבדל משמעותי בביצוע תפקידם מזה של ה-Civil Servants; זכויותיהם של הנבחרים לעיתים שונות בגין הפיצוי הכספי המשולם להם עבור שירותם מקופת המדינה, וכו'. ברם, אין לראות בהם קבוצה שבמהותה שונה לחלוטין מה-Civil Service.

כדי להבין את משמעותם של מונחים אלה אשר כה שגורים בדורנו רצוי להבליט את השוני אשר בסדרי השלטון הפטרימוניאלי או הפיאודאלי כפי שהיה, למשל, בצרפת שלפני המהפכה. במאה ה-16 יכלה הפקידות הבכירה בצרפת לרכוש ולמכור את משרותיהם או להעבירן בירושה. החל מ-1567 המלך הצרפתי אף נתן להסדר זה גושפנקא חוקית ע"י דרישתו לתשלום אחוז מסויים ממחיר המשרה לקופת המלך בעת העברת המשרה! מנהג זה היה קיים בצרפת עד למהפכה ב-1789, אם כי 18 שנה לפני המהפכה ניסה לואיס ה-15 לבטל ולמנות את בעלי המשרות בעצמו, אך כעבור 3 שנים לואיס ה-16 בלחץ הפרלמנט היה צריך להחזיר על כנו את המנהג הקודם⁽¹⁰⁾. אין פלא, איפוא, שאותם בעלי משרות ראו גם ברשומותיהם רכוש השייך להם.

השינוי בתפישות איננו דבר הקורה במשך שבועות אחדים במקביל לאירועים הפוליטיים של מהפיכה.

גם למהפכות יש תולדות והתפתחות; דברים אינם מתחילים במהפיכה אלא מתפתחים למהפיכה.

וושינגטון המסמל לא רק את המנהיג הצבאי אלא גם השכנה האמידה של בני המושבות האמריקאיות שהרימו את דגל המהפיכה האמריקאית אשר נזונה מרעיונות שהולידו גם את המהפיכה הצרפתית, היה בן תקופתו, והנורמות של הזמן טבעו גם את הנורמות שלו. אין מקום, איפוא, להשתממות שלא ראה בניירותיו רכוש הציבור.

הרעיונות שמצאו את ביטויים הן בהכרזת העצמאות של ארצות הברית והן במהפיכה הצרפתית השפיעו השפעה מכרעת על עיצוב המושג של מפלגות פוליטיות ועל התפתחות המפלגות המודרניות בעלות העוצמה המבוססות על זכות ההצבעה הכללית של האוכלוסייה.

המאה התשע-עשרה ראתה רפורמות אלקטוראליות בכל הארצות עליהן עבר תהליך החינעוש. נציין במיוחד את הרפורמות בבריטניה החל מ-1832 ושכירת המסגרות של המשטר האוליגרכי; אותו מפנה פוליטי הביא את ביטול שיטת המינויים על פי שיטת השלל (ה-Spoils System), שהיתה מבוססת על ההנחה שהמינוי למשרה שלטונית מהווה חלק של שכר עבור שרות ונאמנות למפלגה או לנבחר ציבור מסויים ושהעבר שנתמנה שלא על פי קריטריונים ענייניים רשאי לנצל את משרתו, לעיתים אף כדי למלא את קופתה הריקה של המפלגה או שלו. במקום שיטה זו בא מראשית המאה התשע-עשרה באנגליה ה-Civil Service.

לעומת זאת נשארה בארצות הברית שיטת השלל בתוקפה עד לפני כמה עשרות שנים, על אף שנתקבל כבר לפני 100 שנה חוק למינוי נציבות שירות מדינה⁽¹¹⁾; ורק בדורות האחרונים אנחנו עדים להתהוות פקידות אמיתית, כלתי-פוליטית, גם בארצות הברית.

ה-Civil Servant הכלתי מפלגתי, הממלא את התפקיד לטובת הציבור בלבד, ללא משימה לדאוג לעצמו, טבעי שלא דרש ולא יכול היה לדרוש שהחומר הארכיוני שנוצר תוך ביצוע עבודתו יישמר כרכושו הפרטי. לעומת זאת, טבעי לחלוטין שאותם עובדי ציבור שקיבלו את משרתם לפי אותה שיטה של "חלוקת שלל" למקורבי הנצחון הפוליטי היו צריכים לראות את החומר הארכיוני כרכושם הפרטי, כי אחרת לא יכלו כלל להתגונן בעת שינוי במערכת הפוליטית; על כן דרשו סגירת חומר לעיון, או השמדתו, או בעלות מלאה עליו.

כמו בכל תופעה מקורותיה אינם בעלי שורש אחד; הסבירו לא פעם שושינגטון לא היה יכול למסור את ארכיונו לארכיון ממלכתי כי ארכיון כזה לא היה קיים. הארכיון הלאומי בארצות הברית הוקם רק ב-1934, 140 שנה לאחר וושינגטון, אך אין זה הסבר של התופעה שושינגטון ראה את רשומותיו כחומר פרטי אלא תוצאה של מצב זה, בו לא היה צורך בארכיון ממלכתי, כי השיטה הפוליטית היתה מבוססת על הנחה שונה מאשר המשטר שאנו רואים אותו כטבעי.

וושינגטון יצר עובדה ותקדים שהתאימו לשעתו ולמצבה השלטון הפוליטי דאז. כאשר נבחר הציבור הפך לשליח של מפלגה פוליטית המובית השתנתה התמונה לחלוטין.

אין איפוא, להסיק גזירה שווה מהמסורת של ארצות הברית מתקופתו של וושינגטון או מארצות אירופה באותה תקופה; התשובה לשאלתנו חייבת להינתן במסגרת המשטר הדמוקראטי של ימינו.

רשומותיהם של נבחר ציבור ועובדי בדימוקראטיה המודרנית
כאשר החליטו על חוק מימון המפלגות בישראל ובארצות אחרות נתנו בכך ביטוי לחיוניות המפלגה לחיי הדמוקראטיה המודרנית. מפלגות פוליטיות אלו מבוססות על זכות ההצבעה הכללית - להבדיל מהמפלגות הפוליטיות של סוף המאה השמונה-עשרה עד סוף המאה התשע-עשרה. נבחר ציבור היו, איפוא, שליחי הציבור במלוא מובנה של המילה ולא רק נציגי שכבה סוציאלית מסוימת בעלי זכויות יתר. החומר הארכיוני שבידי נבחר הציבור הפך ויותר ויותר למה שקראו באנגלית "רשומות הציבור" (Public Records); כל מי שעוסק בענייני ציבור מצטברות בידי רשומות, והרשומות

נחשכות כרשומות הציבור. אבל אין לראות את הדברים בצורה פשטנית מדי, וראוי לעיין בתהליכי המינהל השונים שהביאו להצטברות אותן הרשומות. ⁷ במשרדים האנגליים של המאה ה-19 וה-20 הבדילו בין ניירות שעברו רישום במרשמה אנגליה

המשרדית ואשר שייכים לאותו מינהל (registered papers) לבין ניירות שלא נרשמו (unregistered papers), על אף שמבחינת תוכנם חלקם יכלו להיות ניירות רשומים במעשה. בין ניירות אלו היו בעיקר מכתבים מכוונים לבני השכבה השלטת, שאמנם היתה שייכת ל-Civil Service, אבל יחד עם זאת היתה מבחינה חברתית עוד אותה שכבה אוליגארכית שקשרי משפחה יצרו רקמה חברתית מסוימת. ושכניה ביקרו באותם כתי ספר והם היו רגילים לנהל חלק ניכר של ענייני המינהל במכתבים פרטיים ⁽¹²⁾. למכתב הפרטי היו למעשה שני יתרונות: האחד, שהגיע מהר יותר לייעודו, מפני שלא עבר את תהליכי הרישום המשרדי ולא הועבר בדרג ההיררכי מפקיד לפקיד עד שהגיע לשר אלא הגיע ישירות למכ^{יב}; הייתרון השני שלא היווה רשומה פורמאלית ציבורית של השלטון והיה אפשר למסור בו מידע שספק אם היה מתאים לרשומה פורמאלית; כל אותן השמועות או רכילות או ידיעות מן הצד שלא היה נאה להכניס לדיווח רשמי של שגריר ושחשורים באשגור שנשלח רשמית נכללו במכתבים הפרטיים. אותו הדבר מצד השר; לא כל דבר שרצה להודיע לשגריר היה מבוסס על החלטות מגובשות, ועל כן מסר מידע רקע והנחיות לפעולה במסגרת המכתב הפרטי הבלתי רשמי. על אף ההכחשות שהושמעו בשנת 1861 בפני ועדה לבדיקת השירות הדיפלומטי היתה ההתכתבות "הפרטית" מיועדת גם לסייע למדינאים הבריטיים ב"דיפלומטיה חשאית".

אותה התכתבות מהווה, למעשה, חלק של הרשומות המשרדיות, ואנחנו יכולים לעקוב אחרי ההוראות לקראת סוף המאה התשע-עשרה לשם צמצום או ביטול הנוהל ⁽¹³⁾ שמבחינה משרדית היה, כמובן, גורם מפריע ואולי אף מבטיל למשרד. יש לומר כאופן ברור שהמילים "פרטי", "אישי", וכדומה, שצוינו בראש המכתב, וגם הטיפול הבלתי שגרתי במשרד, לא הקנו למכתבים אלו תכונה של חומר אישי, והחל מראשית המאה הנוכחית נדרשו שרי החוץ ודיפלומטים בכירים ועובדי שירות החוץ, בעת פרישתם, להשאיר בידי המשרד את הניירות שהתייחסו לביצוע תפקידם, שלא עברו במרשמה הרשמית (unregistered papers). תיקים אלה נשמרים עתה בארכיון הממלכתי הבריטי בסדרה מיוחדת. ⁽¹⁴⁾ חופצות אלו טיפוסיות לאנגליה.

יחד עם זאת יש גם מכתבים פרטיים אמיתיים אפילו בתוך משרדים; פעמים רבות גם מכתבים אישיים או משפחתיים עשויים לדון במידע רשמי, ובכל זאת נראה במכתבים אלה - כמו התכתבות בין בעל לאשתו - חומר ארכיוני שאינו שייך לתחום הרשמי.

באירופה הקונטיננטלית, ובייחוד

גרמניה

בגרמניה ובפרוסיה, בה נולד ה-Civil Service עוד בראשית המאה ה-18, התמונה שונה במקצת: הפקיד הפרוסי כמעט ולא כתב מכתבים אישיים אל הממונה עליו. אם היו באנגליה שלושה מילוקים שונים (המישור הרשמי, המישור הרשמי בלבד פרטי, והמישור האישי) הרי בגרמניה בדרך כלל היו שני מישורים בלבד - הרשמי והאישי. אמנם עם היוולדן של המפלגות ההמוניות ומנגנוני המפלגות משתנים פני הדברים; התפתחות זו התחילה בגרמניה בערך באותה תקופה כמו באנגליה - כשנות הששים של המאה הקודמת - והגיעה לשיאה ברפובליקה הווימארית. נבחר הציבור מקיים דיון במסגרת תפקידיו לא רק בתוך תחומו של הממשל אלא גם ענף הגוף הפוליטי שבשמו הוא פועל. ההתכתבות המפלגתית היא חלק אינטגרלי של ביצוע תפקידיו, וכמוכן גם במישור מפלגתי זה יש קשר פורמאלי - רשמי - קשר אישי.

בהצעת החקיקה בענייני ארכיונים בגרמניה שנמצאה בשלבי החקיקה⁽¹⁵⁾ מבחינים בין שלושה סוגי עובדי ציבור: הדרג של עובד הציבור הנבחר, כלומר, השר או דרג השר; הדרג של עובד הציבור הנבחר הממלא תפקיד פקידותי מוביל בדרג של שגריר או של מנהל כללי, לפי המינוח הישראלי, הנקרא בגרמנית "פקיד פוליטי" (politischer Beamter) והדרג השלישי של עובד הציבור המקצועי הפקידותי. בחקיקה הגרמנית קיימים כללים ברורים לגבי הפקידים המקצועיים, עליהם חל החוק הדומה לתקשי"ר אצלנו, ואותם הכללים חלים גם על הפקיד הפוליטי. גם הפקיד הפוליטי הוא, לפי אותה תפיסה, "פקיד", כלומר Civil Servant וכל הכללים יחולו עליו. לעומת זאת לגבי נבחר הציבור בדרג של שר לא רצו לקבוע דבר מוחלט, על אף שלפי התיאוריה גם הוא נכלל במכלול עובדי הציבור; אך חוק הפקידות אינו חל על הנבחר, כפי שגם אצלנו אין התקשי"ר חל על נבחר הציבור. ואמנם שתי סיבות לאי-הכללת הדרג הפוליטי המוביל בחקיקה הארכיונית: לא רצו להכיא להתנגדות דרג זה לחקיקה עצמה, ועל כן לא רצו לקבוע את חובת ההפקדה של רשומות השרים אלא הציעו לקבוע זאת בהתקשרות חוזית בין השר הפורש לבין המוסד הארכיוני. הסיבה השניה לאי-הכללת הדרג הזה בחקיקה, שבגרמניה הפוסט-נאצית רחיעה מלקבוע סמכות יתר של המדינה ורחיעה מפגיעה בתחום הפרט; הפשרה - לרמז בחוק לצורך הפקידות החומר הארכיוני ולעודד הסכם וולונטארי⁽¹⁶⁾.

בצרפת כל חומר ארכיוני המתהווה במסגרת משרד ממשלתי מופקד בסופו בארכיון ממלכתי או מבווער לפי אישור הארכיון. יוצא מכלל זה רק החומר המפלגתי שעשוי להצטבר בלשכה של שר ואשר הטיפול בו בידי פקידות פוליטית מיוחדת. את החומר הזה השר רשאי ליטול עמו כאשר יפרוש מן המשרד והוא רשאי גם להשמידו - הכל לפי רצונו. יחד עם זאת מוסרים שרים או פקידים פוליטיים גבוהים במידה גוברת והולכת את רשומותיהם בעלות גוון מפלגתי לשמירה בארכיון הלאומי כחומר ארכיוני פרטי. חוק הארכיונים הצרפתי משנת 1979 אינו מתייחס לבעיית הניכור (alienation) כי בעייה זו נכנסה בחוק הפלילי, אך גם בצרפת כמו בארצות אחרות קיים פער תבין הקביעה בחוק לבין הישום המעשי; ככל שבעל המשרה גבוה יותר הפער גדל. החוק הפלילי בצרפת מתייחס להוצאת רשומות ממלכתיות מרשות המדינה ע"י מסירתן ללא סמכות לצד שלישי או ע"י החזקתן לאחר סיום התפקיד. בפסק דין של בית המשפט בפריס בשנת 1865 נקבע בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים שמעשה כזה דומה למעילה, כי בעל תפקיד ממלכתי קיבל על עצמו עם מינויו מעין התחייבות חוזית כלפי המדינה ואיננו זכאי להחזיק ברשומות שהצטברו בידו תוך מילוי תפקידו כאילו הן רכוש הפרטי⁽¹⁸⁾.

עוד ב-1740 קבע המלך לואיס ה-15 שכל עובד בשירות הדיפלומטי חייב בעת פרישתו להחזיר לשר את כל ההוראות והניירות וההתכתבות שבידו בקשר לתפקידו⁽¹⁹⁾. הוראה זו חודשה מדי פעם, ואם כי ניתן ללמוד מעצם העובדה של חידוש ההוראה שהיה צורך לחדשה מאחר ולא שמרו עליה, נוספו בשנים 1880 ו-1911 נוהלים כיצד להחזיר למדינה את התעודות הדיפלומטיות כאשר נפטר שר או עובד השירות. הצעד הראשון יהיה בסגירת כל הניירות הממלכתיים בחותם המדינה, ולאחר מכן יגלו בהחזרת החומר הסגור למשרד. נוהג הסגירה בחותם ידוע עוד מהתקופה שלפני המהפכה, וכבר לואיס ה-14 עשה כן בשנת 1671 כאשר נתן לסגור את הניירות שהיו בידי שר החוץ בעת פרישתו "למען בטחון סודותינו", על אף שבתקופה זו הבעלות הממלכתית על החומר הארכיוני שבידי בעלי התפקידים טרם הייתה מקובלת על הכל כפי שנעשה במאה ה-17. ייתכן שהסגירה בחותם אינה מבטאה בהכרח את הבעלות. מאידך הסגירה בחותם לפי ההוראה משנת 1911 היא חלק של תהליך מינהלי למניעת הניכור של הרשומות. בימינו מופעלת השיטה הזו למעשה רק במסגרת הצבא לגבי קצינים בעלי תפקידים גבוהים ביותר.

קנדה

מענין ביותר ניתוח הדיונים שהתנהלו בקנדה בקשר לבעלות הפרטית, לכאורה, על רשומות רשמיות בידי נבחרים הציבור, כי הרי קנדה מושפעת ביותר מנוהלים וסדרי ממשל של ארצות הברית. (ממסורות המינהל האנגלי והצרפתי. הבעיה של שמירת הרשומות בידי שרים נדונה בקנדה עוד לפני פרשת ווטרגייט, אך לאחר תקופת ניכסון קיבל הדיון משמעות מיוחדת. הדיון בקנדה התמקד מסביב לארבעה היבטים ומעיות;

א. האם השר או בעל המשרה לשעבר רשאים להטיל הגבלות לעיון ברשומות במשרד, כפי שהיתה זכותם לעשות לגבי חומר פרטי - אישי?

ב. כיצד להבטיח את המשכיות הממשל אם חלק מרשומותיו נחשבות לרכוש פרטי? האם רשומות אשר הוציא שר לשעבר ממשרדו לא תחסרנה ליורשו בתפקיד?

ג. האם שר יכול להנות מפטור במס הכנסה בשוויון של הרשומות אשר הצטברו בידי עקב תפקידו הציבורי-ממלכתי?

ד. האם רשומות שהצטברו במסגרת תפקיד ממלכתי ובהוצאות שכוסו ע"י משלם המיסים יכולות להיחשב במשטר דמוקרטי כניירות פרטיים?

שאלות אלו הועלו בדיונים שהתנהלו בפרלמנטים הפרובינציאליים של שלוש פרובינציות בקנדה (British Columbia, Manitoba, Saskatchewan) בשלוש פרשיות בין השנים 1965 עד 1976⁽²⁰⁾. הפרשה השלישית שבקולומביה הבריטית לאחר פרשת ווטרגייט היתה בקשר לרשומותיו של השר לענייני פיתוח כלכלי אשר לקח לביתו את כל הרשומות של לשכתו כאשר חדל לכהן כשר; יורשו בתפקיד טען שהיעדרן של הרשומות מונע ממנו למלא את תפקידו ביעילות, על אף שהעתיקי התעודות עשויים להימצא במשרד ממשלתי אחר. כלי התקשורת ראו בדיון הפרלמנטארי שאלה עקרונית המחייבת קביעת עקרונות מה יחשב כפרטי ומה כרשמי ברשומותיו של שר, והעתונות נקטה בעמדה שגם אם אי-אפשר לקבוע הכחנה ברורה בין התחום הפרטי והמשרדי-רשמי יש לחייב את השר להעביר את כל הרשומות - האישיות והמשרדיות - לארכיון ממלכתי תוך קביעת סדרי עיון מיוחדים לשמירת הסודיות המשרדית או הפרטיות. במשרד האוצר הקנדי, שטיפל גם ביעול המשרדי, (Management Information Branch of Treasury Board) התגבשה דיעה שניתן לפתור את בעיית ההבחנה בין חומר אישי לחומר משרדי ע"י מיון: כל התכתבות ופניות שנתקבלו ע"י השר מהציבור הרחב ולא הובאו לטיפול באחד המשרדים של הממשלה - כולל המשרד עליו ממונה אותו שר - יחשבו כרכוש פרטי של השר. אם טופל בתעודה או בפניה במסגרת לשכתו של השר בלבד - תיחשב הרשומה כרכושו האישי של השר; מאידך אם תעודה או העתק ממנה הועברו לאחד הפקידים מחוץ ללשכתו, ייהפך החומר לרשומה ציבורית, וכל הכללים החלים על רשומות ציבוריות תחולנה עליהן⁽²¹⁾. ברם, הארכיונאים לא יכלו באופן מעשי להתמודד בהגדרה כזאת, אף שהיא נראית סבירה במבט ראשון. האם ניתן להפריד בין שני סוגי הרשומות לפי הקריטריון הזה? האם סידור הגיוני ומעשי לצרכי השימוש וסליפת מידע אינו מחייב עקרון מיון שונה? גם המונח "הציבור הרחב" אינו מוגדר מספיק; האם שר שני או גוף מפלגתי הינם "ציבור רחב"? לעומת נסיון המיון של מח' הייעול באוצר הקנדי קבעה המחלקה להכנסות המדינה במיסוי שבאוצר הקנדי (Revenue Canada) כלל שונה לחלוטין ופשוט ליישום: לגבי שנים בהן לא כיהן השר או בעל המשרה בתפקיד רשמי ייחשבו כל הניירות שברשותו כניירות פרטיים לצורך זיכוי במס; לעומת זאת כל הניירות מתקופת כהונתו כשר - בענייני ציבור ובעניינים אישיים ופרטיים כאחד - ייחשבו כרשומות ציבוריות ואיננו יכול לקבל עבור מסירתם לארכיון ממלכתי או ציבורי זיכוי במס⁽²²⁾. גישה זאת למעשה זהה לגישתו של אחד מראשי הממשלה הגדולים בקנדה שהתבטא: במשפט קלאסי לגבי מעמדו של ראש ממשלה: הפרטיות נגמרת כאשר מקבל את התפקיד "Privacy ends when he accepts the seal of office" (John Diefenbaker)

מכאן גם התשובה הקנדית לשאלה אחרת: כל דבר שהתווה, נוצר והצטבר על חשבון משלם המיסים איננו יכול להיחשב כרכוש פרטי. השר מקבל תשלום; המנגנון העובד לידו מקבל תשלום - הכל מקופת המדינה, ועל כן כל החומר חייב להיחשב כחומר ממלכתי.

בקנדה הונהגה בשנת 1957 בפעם הראשונה תכנית הפקדון הסגור (security storage programme) לגבי רשומות של בעלי משרות לשעבר⁽²³⁾.

בין השנים 1957 - 1976 השתמשו 10 מנהיגי מפלגות ו-47 שרים בזכות זו להפקיד חומר ארכיוני כפקדון סגור בארכיון ממלכתי, ו-15 מבין אלה העבירו את החומר לאחר תקופה מסוימת להפקדה מלאה ורגילה בארכיון; לגבי הפקדון הסגור רק המפקיד או מי שהוסמך על ידו, רשאים לעיין, לעומת החומר המופקד בהפקדה רגילה שזכויות העיון כלליות כפי שנקבעו בתקנון הארכיון. ברם, גם שיטה זאת לא עזרה לפתור את הבעיה שלעיתים אחד השרים הפקיד כפקדון סגור רשומות שיורשו בתפקיד הזדקק להן. לא מעטים המקרים בהם קרה מה שידוע בספרות הארכיונית כדוגמה קלאסית מתקופת ההסתנה לפני מלחמת ששת הימים⁽²⁴⁾: כאשר הנשיא ג'ונסון היה זקוק לנוסח המדויק של התחייבות ארה"כ כלפי ישראל לגבי חופש השייט במיצרי טירן לא מצא את הניסוח בתיקי הכית הלכן והממשלה בישראל הסתמכה על אותו מסמך משנת 1957 בו התחייב הנשיא אייזנהואר בשם ממשלת בארה"ב לערביות תמורת הסכמתה של ממשלת ישראל בראשותו של בן-גוריון לנסיגה ולפינוי סיני. רק בעזרתו של בנו של אייזנהואר הגיעו בשנת 1967 לנוסח של אותה התחייבות שהיתה בין "הניירות הפרטיים" של הנשיא!

בארה"ב הגיעה החקיקה בעניין רשומות הנשיאים לסיום עם חוק שנתקבל בקונגרס בשנת 1978 ושנכנס לתוקפו ב-1981⁽²⁵⁾. לפי חוק זה אין עוד לראות בניירות הנשיא רכוש הפרטי במידה והניירות נוגעים לתפקידיו הרשמיים של הנשיא. מאידך רישומים אישיים - כמו יומן אישי - ותיעוד על היבחרו לנשיאות נחשבים כרכוש הפרטי⁽²⁶⁾.

אם נסכם את הדברים נוכל לומר שרשומות שבידי נבחרי הציבור ועובדיו במדינה דמוקרטית מודרנית המבוססת על מפלגות פוליטיות מוניות מופקדות בארכיון הממלכתי כשמבטאות את הקשר לתפקיד האקסקוטיבי הממלכתי, או בארכיונים המפלגתיים - כשמדובר ברשומות המטבאות את הקשר עם המפלגה - אבל אינן נחשבות כרכוש הפרט.

לקביעה זו יש להוסיף הסתייגות מסויימת, שגם היא נובעת מאופיו של המשטר הדימוקראטי המכוסס על מפלגות פוליטיות הטוניות: נבחר הציבור שואף בדרך כלל להעמיד את מועמדותו לבחירות נוספות, והוא עשוי לנהל מאבק בחירות על סמך השגיו בעבר - תוך שימוש בחומר התיעודי, שעשוי לעזור לו בפולמוס עם יריביו הפוליטיים כאשר יטענו אלה שנכשל, שהטעה, שלא עמד בהבטחות ובדומה. לכל המאבקים הפוליטיים הללו, המהווים חלק מחייהם של נבחר הציבור, הוא ישאף לריכוז חומר תעודתי שהצטבר אצלו תוך ביצוע תפקידיו - הן בתפקידים הממלכתיים והן בתפקידים המפלגתיים. אם אמרנו שהחומר הארכיוני איננו רכוש, הרי לגיטימי מצידו של נבחר הציבור שיחזיק בהעתקים מכל אותן הרשומות שעשויות להיות דרושות לו לקיומו כאיש ציבור.

בעיות רבות נובעות מכך, וגם לבעיות אלו עשויה להיות תשובה הולמת רק במסגרת הארכיון הממלכתי או המפלגתי כשהאיש פורש מפעילותו הפוליטית.

ישראל

במציאות הישראלית אין ספק שחוק הארכיונים חס"ו-1955 חל גם על חומר ארכיוני המצוי בידי נבחר הציבור ועובדיו, ^{המלאים את התפקידים הגבוהים ביותר במדינה} כולל נשיא המדינה ^{וראש הממשלה ושריה}. לעומת זאת אין החוק הישראלי מחייבם בחומר ממלכתי אל הרשומות והחומר הארכיוני המפלגתי, שעשוי להימצא בלשכתו של נבחר הציבור, כאשר אין השלכה ישירה של רשומות אלו על תפקיד הביצוע השלטוני. יחד עם זאת קיימת גם בישראל האפשרות להפקיד חומר מסוג זה בתנאי שמירה מיוחדים בידי הגנז, ונבחר הציבור יקבע את תנאי העיון ברשומות ^{ובדומה} ויש חקדימים להפקדה כזאת. ^{לפי חוק} חוק הארכיונים גם הכרה רשמית בארכיונים מפלגתיים כ"ארכיונים ציבוריים", ואותם הארכיונים יקבלו על עצמם את כללי העיון המקובלים ^{לפי חוק} על הסודיות הדרושה בהתאם לאינטרסים הממלכתיים ולצרכי השמירה על צנעת הפרט, וגם לכך חקדימים.

המצב החוקי ברור בישראל למדי. חוק הארכיונים קובע שכל חומר ארכיוני של מוסד ממוסדות המדינה ושל רשות מקומית יופקד בגנזך. על סמך הוראה זו פנה מזכיר הממשלה בחוזר אל השרים בעת תילופי הממשלות ביוני 1977, שלא להוציא מלשכותיהם רשומות משרדיות ולהחזיר למשרד חומר שנטל שר עמו לביתו או למקום אחר. מאידך היר מקרים בהם חיקו את הדפוסים בארצות הברית ופעלו למען הקמת ארכיונים אישיים מיוחדים בדומים לספריות הנשיאותיות. לאחר פטירתו של נשיא המדינה הראשון, פרופ' חיים וייצמן, הקימו בכיתו ברחובות מוסד ארכיוני שעיקר תפקידו היה לכנס את כל המכתבים והכתבים של וייצמן ולשמם בסיס ארכיוני להוצאה לאור של כל אגרותיו. ^{השלמת המפעל} המונומנטלי ¹⁹⁸⁰ ^{עם פרסום הכרך ה-23 של אגרות וייצמן} הצטמצם מאד תחום הפעולה של המוסד שהפך בעיקרו למוסד מוזיאוני. ייאמר שגנזך וייצמן הוקם שלוש שנים לפני קבלת חוק הארכיונים בכנסת. שונה המצב לגבי ארכיון בן-גוריון, אשר פועל בשדה-

בוקר על-פי חוק דוד בן-גוריון חש"ז-1976. בן-גוריון החיחס בצוואתו ל"כתביו"
וציווה לרכוס בשדה-בוקר. ספק רב אם בן-גוריון חשב על הקמת מוסד ארכיוני כפי
שפרשו מקיימי צוואתו ומקורביו. כדי לגשר בין חוק הארכיונים לבין המגמה להקמת
ארכיון מיוחד בשדה-בוקר, נקבע בחוק בן-גוריון שהארכיון בשדה בוקר יהיה חלק מגנזך
המדינה ויחולו עליו הוראות חוק הארכיונים.

בכדי למנוע הקמת מוסדות ארכיוניים דומים הגישה הממשלה בשנת 1980 הצעת חוק להנצחת ^{זכרון}
נשיאי ^{ישראל} ~~המדינה~~ וראשי ממשלותיה, ⁽²⁷⁾ לפיו יוטל על גנז המדינה לכנס את החומר הארכיוני
של הנשיאים וראשי הממשלה. הצעת החוק עברה ^{ב-1981} בקריאה ראשונה וטרם הגיעה
לקריאה שניה ושלישית.

ראינו כיצד א' בחקיקה הארכיונית בגרמניה מנסים למצוא את הפתרון ההולם למצב המיוחד
שכמינהל הגרמני. משבר ווטרגייט וכל הכרוך בו הביא גם בארצות הברית לחקיקה מיוחדת
לבני ניירות הנשיאים, והמחוקק קבע באופן ברור שהחומר הארכיוני של נשיא, המתייחס
לתפקידיו הרשמיים, יופקד בארכיון הלאומי של ארצות-הברית, ואין לנשיא עוד הזכות
להשמיד חומר אלא באישור הגנז. חוק אמריקאי שנכנס לחוקפו רק לפני שנה מוציא מחובת
ההפקדה רק את הניירות האישיים של הנשיא, אך כולל במפורש בין החומר הרשמי גם את
הרשומות המתייחסות לפעילותו המפלגתית של הנשיא כראש המפלגה, וזאת כהנחה שההכרעות
הפוליטיות בחלקן מושפעות מהחלטות והתייעצויות מפלגתיות.

במציאות הישראלית אין להרשות שנכחרי ציבור ועובדיו יחזיקו ברשומות שנוצרו תוך
פעילותם הציבורית הממשלתית אלא יידעו להבחין בין התחום האישי-פרטי לבין התחום
הציבורי כיאה למדינה דמוקרטית.

1. Riccardo Filangieri. Les Archives privées. Archivum vol. VI (1956) p.43

כדיון על סקירתו של פילנג'רי החייתם רק מנהל הארכיון של משרד החוץ הבלגי לבעיית האחזקה של חומר ארכיוני רשמי בצי עובדי הציבור הבכירים, ואם כי המצב החוקי ברור בבלגיה ואין לערוב או לנכחד שום זכות לגבי הרשומות הרשמיות, הרי למעשה המדינה אינה ערה מספיק ונמכרו למשל כרכוש פרטי החקירות שהיו בידי נציג בלגיה לועידת לונדון בשנת 1834 בה נקבע מעמדה של בלגיה! שק עם 55

2. Wolfgang A. Mommsen. Die Nachlass in den deutschen Archiven. Schriften des Bundesarchivs. Boppard, 1971

3. ibid. p. XXV ".... "Kein Archivar wird solche Unterlagen normalerweise als archivwürdig ansehen. Interessant werden sie erst, wenn sie nicht nur Doppelstücke dienstlicher Vorgänge, sondern begleitenden Schriftwechsel enthalten, der aus welchen Gründen auch immer, nicht in die amtlichen Akten eingegangen ist, oder wenn ein Minister oder ein anderer sehr hoher Beamter sie geführt hat....."

4. France. Direction des Archives. Manuel d'Archivistique. Paris, 1970. pp. 31-37

5. H.G. Jones. The Records of a Nation. New York. Atheneum 1969. Chap. 7: The Records of the Presidency, 1938-1968. pp. 144-171

H.G. Jones. Presidential Libraries: Is there a case for a National Presidential Library. American Archivist 38, July 1975. p. 325-328

J. Frank Cook. "Private Papers" of Public Officials. American Archivist 38, July 1975. p. 299-324

Terry Eastwood. The Disposition of Ministerial Papers. Archivaria No. 4, 1977. p. 3-19

Pamela R. McKay. Presidential Papers: A ~~property~~ property issue. Library Quarterly, vol. 52, no. 1 (January 1982) p. 21-40

6. Cook. op. cit. p. 305

7. Buford Rowland. The Papers of the Presidents. American Archivist 13. July 1950. p. 195-211

James E. O'Neill. Will Success spoil the Presidential Libraries. American Archivist 36. July 1973. p. 343

8. U.S. Presidential Libraries Act, 1955

9. F. Gerald Ham. Public Ownership of the papers of Public Officials. American Archivist 37. April 1974 p. 358

10. Bendix, R. Max Weber. New York 1962, p. 349

11. U.S. National Civil Service Act, 1883

12. Great Britain. Public Record Office. The Records of the Colonial and Dominion Office (Public Record Office Handbooks no. 3) London 1964, p. 49

13. Great Britain. Public Record Office. The Records of the Foreign Office, 1782-1939. (Public Record Office Handbooks no. 13) London 1969, p. 86-88

- 14) F.O. 800 - Ministers and Officials: Various

F.O. 800/199-217 של בלפור כשר, אה הניירות "האישיות" של בלפור כשר (British Museum. Mss 49683-49962).

15. Entwurf eines Gesetzes über die Sicherung und Nutzung von Archivgut des Bundes, September 1981

16. ibid. §2 Absatz 4 (Begründung)

17. Mommsen. op. cit.: Theodor Heuss

18. Manuel d'Archivistique. p. 32

19. ibid. p. 34-35

20. Eastwood. op. cit. p. 4-7

21. ibid. p. 12

22. ibid. p. 16

23. *ibid.* p.14

24. *Cook.op.cit.* p.320

25. U.S. Presidential Records Act, 1978

26. *McKay.op.cit.* p.39

27. ישראל. רשומות, הצעות חוק. 1466, א' באב תש"ס (14 ביולי 1980)

Bundesbeamten gesetz § 61, Abs. 3

"Der Beamte hat auch nach Beendigung des Beamtenverhältnisses
amtliche Schriftstücke, Zeichnungen, bildliche Darstellungen sowie
Aufzeichnungen jeder Art über dienstliche Vorgänge, auch soweit es
sich um Wiederrufen handelt, herauszugeben. Die gleiche Verpflichtung
trifft seine Hinterbliebenen und seine Erben."

והואיל והצדדים הסכימו ביניהם לתנאי תוספת זו להסכם המקורי,
אי לכך הוסכם והוחנה לאמור:

1. המכוא להסכם זה מהווה חלק בלתי נפרד ממנו:
2. (א) תמורת הסך של \$100,000 (מאה אלף דולר של ארה"ב),
שהמשרד ישלם לסרטי כרמל תוך
מעבירים בזה סרטי כרמל למשרד את כל זכויותיהם על פי הסכם האופציה:
הסכום האמור ישולם בשקלים ישראליים לפי שערם ביום החשולם.
(ב) סרטי כרמל מתחייבים להודיע מיד למר קרטז אישית וכנשיא חברת קרטז
לציווד אינק, על העברתן למשרד של כל הזכויות לפי הסכם האופציה,
במידה ויטענו ויתברר שההסכם עודנו בתוקף העתק ההודעות והראיות
לשיגורן יימסרו למשרד.
3. סעיף 8 להסכם המקורי יחוקן כך:
(1) סעיף קטן (ב) ימחק
(2) בסעיף קטן (ג) הפיסקה המתחילה במילים "העתקה תבוצע" ועד סוף המשפט
תמחק ובמקומה יבוא "העתקה תבוצע תוך תקופות סבירות לא יותר מחמש שנים
מחתימת הסכם זה. אולם מאחר ואין אפשרות לבדוק את כל החומר הנאמד במליון
רגל אורך, לפי חתימת החוזה לא יועתקו קטעים מסוימים שהגנוז ימצא אותם כבלתי
ראויים להעתקה מכל סיבה שהיא. במיקרה זה תדרש הסכמת סרטי כרמל.
במקרה של חלוקי דעות תפסוק בנושא זה ועדה מומחים (להלן הועדה) בה ישתתפו
ד"ר משה מוסק, נציג משרד ראש הממשלה מר יעקב אייזנמן, נציג רשות השדור
ומר אהרון אקסלרוד, נציג סרטי כרמל.
מאידך רשאים סרטי כרמל לערער בפני הועדה על שיטת ואיכות העתקה ואופן ביצועה
והועדה תפסוק בנושאים אלה.
4. סעיף 10 ימחק.
5. בכפוף לאמור לעיל, ישארו שאר הוראות ההסכם המקורי בעינם.
6. הוצאות ביול הסכם זה יחולו על סרטי כרמל והמשרד בחלקים שווים.

ולראיה באו הצדדים על החתום:

סרטי כרמל בע"מ

המנהל הכללי של משרד ראש הממשלה

נחן אקסלרוד

חשב משרד ראש הממשלה

לאה אקסלרוד

1. *... ..*

2. *... ..*

3. *... ..*

4. *... ..*

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

5. *... ..*

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

6. *... ..*

7. *... ..*

8. *... ..*

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

6. הסדרת העברת הבעלות והחזקה באגוד בסעיף 2 דלעיל, מהחייב המסדר לשלם לטרסי כרמל את הסך של 100,000 ₪ (מאה אלף דולר של ארה"ב), היינו סך של 10,000 ₪ (עשר אלפים דולר) עם החיסת הסכום זה, והימנע - מיד לאחר העברת ארכיון הטרסים לרשות המסדר.
7. טרסי כרמל מצהירים כי לא מכרו או העבירו בדרך אחרת, ולא התחייבו למכור או להעביר, את ארכיון הטרסים או כל חלק ממנו, כפי שחיה קיים ביום 16 ביוני 1976, לכל גורם בארץ או בחו"ל ; אי-קיום הצהרה זו יטען קילה בידי המסדר לבטל הסכם זה, כולו או מקצתו.
8. (א) טרסי כרמל מהחייבים בהסדרת סכום נוסף של 100,000 ₪ (מאה אלף דולר של ארה"ב) יועברו למסדר סכום הסכום זה, ובכפוף להסכם האופציה, כל זכויות היוצרים השייכות להם בארכיון הטרסים, לרבות הטרסים שלגביהם יש להם רק זכויות טעותנות או חלקיות, כל אימת שהמסדר יביע את רצונו לכך בהודעה בכתב לטרסי כרמל.
- (ב) במקרה וטר דן קרטר ו/או חברה שבשליטתו יצליחו למכור זכויות כלליות על ארכיון הטרסים (ולחבריהם מזכויות מוגבלות לטרסים מוגדרים בלבד) ליבשה האמריקנית בתוך תקופת הסכם האופציה, יעבירו טרסי כרמל למסדר את כל אחר זכויות היוצרים הינם וללא הסדרה כלשהי, ואם קיבלו סכומים לפי פסקת א' דלעיל - יחזירו אותם למסדר מיד, וכן ימסרו למסדר, הינם וללא הסדרה כלשהי, עותק אחד של פרט ב- 35 מ"מ סבל חומר שיועמק בארכיון הטרסים מיד עם העתקתו ; ואם הועמק כבר עבור המסדר חלקים מהארכיון, ימסרו טרסי כרמל למסדר - במקום עותק מהחלקים שכבר הועמקו - את סווי העתקה של החלקים בשיעור סימבול טרסי כרמל מאת פר דן קרטר על פי הסכם האופציה. בלי לפגוע באגוד לעיל, מהחייבים טרסי כרמל להמחזר למסדר את זכויותיהם בסך 100,000 ₪ סבל סכום סימבול להם מסר קרטר ו/או החברה שבשליטתו בעד מכירת זכויות כלליות בארכיון הטרסים ולחזר להם הוראת בלתי חוזרת לשלם למסדר את הסך האגוד לפני חלום כל סכום אחר לטרסי כרמל בעד מכירת זכויות באגוד ולהעביר למסדר עותק אחד של פרט באגוד מיד עם העתקתו.
- (ג) במקרה וטר קרטר ו/או חברה שבשליטתו לא יצליחו למכור זכויות על ארכיון הטרסים ליבשה האמריקנית בתוך תקופת הסכם האופציה, יבטל הסכם האופציה וטרסי כרמל לא יעניקו שום זכויות אחרות במסגרתו, או מחוצה לו, פרט לזכויות המפורטות בהסכם זה. במקרה זה, מהחייב המסדר להעתיק את ארכיון הטרסים במלואו לריפוי 35 מ"מ על חומר לא-דליק, פרט לקטעים שכבר הועמקו או קטעים שבאופן טכני הינם ניתנים להעמקה ; ההעמקה חבוצה תוך תקופת מכירתו, לא יוחזר טכנייט מחום הסכם האופציה או ארבע שנים מיום החימה ההפסד, לפי המועד המאוחר יותר.

ד) סרטי כרמל מתחייבים להמציא למשרד לא יאוחר מיום רכישת הזכויות לפי הסכם זה, מכתב סמך דין קרטר, בשמו ובשם חברותיו, המבהיר כי על אף הסכם האומציה רשאים גופים מטלכתיים בישראל להציג בכל עת סרטי הטברה והעמולה ביבשת האפריקנית תוך שימוש בארכיון הסרטים או חלק ממנו וכי הוא יכלול סייג זה בכל הסכם שיערוך בקשר למכירת זכויות על הסרטים ביבשת זו.

ה) המשרד מתחייב לקסלג את כל ארכיון הסרטים, פרט לחלקים שכבר קוסלגו. הוסכם בזה כי סרטי כרמל יחננו למשרד שירותי ייעוץ ומיקוח על עבודת הקסלוג של ארכיון הסרטים, בכל עת לפי בקשה המשרד ועל פי חוזה קבלני.

10) במקרה והעתקה הסרטים תבוצע שלא באמצעות משכחה נהן אקסלרוד, מתחייב המשרד להרשות את מר נהן אקסלרוד או אחד מבניו להשגיח על סייב ההעתקה וכן הוא מתחייב לברוס לכך שפעתיק הסרטים יאפשר למר נהן אקסלרוד או אחד מבניו לבקר במעבדת ההעתקה על מנת לדאוג לכך שלא יחלקל חומר הסרטים המקורי תוך כדי שימוש בציוד לא מתאים.

11) כל סכום המשתלם לפי הסכם זה ישולם בשקלים ישראליים לפי שערם ביום התשלום.

12) עם העברה ארכיון הסרטים למשרד, מתחייב המשרד לציין, בשלם מיוחד ליד חומר הסרטים, כי ארכיון הסרטים הוא מפעל חיו של נהן אקסלרוד.

13) הוצאה כיוול הסכם זה יחולו על סרטי כרמל והמשרד בחלקים שווים.

14) הודעה שהישלה מזו אחד למסנהו בדואר רשום לפי המען שצויין במבוא תיהשב כאילו הגיעה למעודה בתום 72 שעות טענת מסירתה בדואר.

ולראייה באו הצדדים על ה ה ה ה

נשם המשרד

המנהל הכללי של משרד ראש הממשלה

חשב משרד ראש הממשלה

סרטי כרמל בע"מ

נהן אקסלרוד

לאה אקסלרוד

מדינת ישראל
משרד ראש הממשלה

הר מנצחון למאבקו
מנצח מלכודת

ל' חמ"ד יקצ קקל רדקיו
פניסואה
זוהי

בברכה

מאת

גנו המדינה

10/11/83 930 אל' ה' אל' 10/11/83

ד"ר אוריאל "צור" האוולא, תאריך כרצון קהילה
1940/41

Mr. François COULET, former director of the staff of General de Gaulle, former ambassador in Finland, Iran and Yugoslavia was from October 1940 to April 1941 the director of the clandestine "Radio Levant France Libre" in Haifa.

He has kept all the files of this station which operated at a time when General de Gaulle's government was friendly to Israel against the British. He believes that these documents -which have been studied by Professor Itamar Rabinovich of Tel Aviv University- have a historical value.

He would like to donate them to the Shiloah Center of Tel Aviv (or to any other appropriate and interested institution in Israel) and he would hope to be invited to Israel for this purpose and, eventually, to present a conference, in French or English, on "De Gaulle and Israel" which he has already delivered in front of several american universities.

He would like to receive an answer as soon as possible since he has been invited to remit the documents to the Sorbonne University (section of the historical studies on World War II). His preferences go to Israel.

François COULET

(See International Who's Who, Kelly's Directory, etc.)

Born Jan. 16th 1906, Montpellier, Hérault, France

Son of the late Jules Coulet, Rector of Montpellier University, Commandeur de la Légion d'Honneur

Wed to Natalie Sullivan, of Toronto, Canada

No children

EDUCATION

Secondary : Ecole Alsacienne, Paris

Lycées of Grenoble and Montpellier

Lycée Louis le Grand, Paris

University : Universities of Montpellier, Oxford and Madrid

Laureate, Faculty of Law, Montpellier

Licencié ès-Lettres (classical, Latin, Greek)

Licencié en Droit (Law)

Graduate, Political Science

Granted (1934) the Louis Liard Scholarship

CAREER

1935 - entered Diplomatic Service through "le Concours Diplomatique et Consulaire", as Attache of Embassy.

Third Secretary, French Embassy, Moscow, 1936-1937.

First Secretary, French Legation, Helsinki 1937-1940

Breaks with Pétain administration and joins General de Gaulle's Free French Forces in Egypt ; Lieutenant, 1st Battalion Infanterie de Marine 1940

Dismissed by Pétain administration July 18th 1940 (1942, prosecuted in absentia by same administration "for Treason")

August 1940 : mission to Chad Territory (rallying of French Equatorial Africa to Free France)
 Captain, Infanterie de Marine, Oct. 1940
 Based at Haifa (Palestine), and entrusted with special mission over Syrian and Lebanon borders (Oct. 1940-May 1941)
 Principal private Secretary to General de Gaulle : May 1941-October 1942
 Parachutist, November 1942
 Promoted to major, commanding the Free French Airborne Forces in Britain
 Missions in Equatorial Africa, the Levant States and Algeria 1943
 Sept. 1943 : sent to Corsica on that territory's liberation and appointed Secretary-General of Corsica
 December 1943 : promoted to "Préfet" ; called back to London as Director, Free French Ministry of Interior "in charge of the administrative preparation of France's Liberation"
 June 14th 1944 : appointed "Commissioner of the Republic for the Liberated Territories" ; lands in the Normandy beach-head ; takes his post in Bayeux
 September 1944 : Commissioner of the Republic in charge of Interallied relations", Paris
 January 1945 : transferred back to Ministry of Foreign Affairs with the rank of Minister, in charge of the European desk.
 French Minister in Finland 1947-1950
 French Ambassador in Iran 1950-1954
 French Ambassador in Yugoslavia 1954
 Granted leave on personal request 1956
 Lieutenant Colonel, French Air Force, in command of the Group of Air Force Parachutist-Commandos- May 1956 - April 1960
 Director, Political Affairs, Algiers 1960-1961
 Chairman, Société Financière de Radio-diffusion, 1962-1965
 Retired from Foreign Service 1970
 Political counsellor to "Information et Entreprise"
 Author of "Vertu des Temps Difficiles" (Plon, publish. 1966)

MEDALS

Commandeur, Légion d'Honneur (milit.)
 Cross of Valeur Militaire with 3 palms and one gold Star
 Order of the Resistance, with bar
 Commander of the British Empire, etc.

FOREIGN LANGUAGES

Speaks and writes English and Spanish ; lectures in English makes himself understood in German
 notions of Russian and Swedish

Mr. François Coulet's gift to the State Archives of Israel:

7 parcels of papers, neatly packaged in brown paper and heavy cord, each one inscribed: Levant

France Libre

and the dates: 19 to 31 October 1940

November 1940

December 1940

January 1941

February 1941

March 1941

1-18 April 1941

Ambassador Coulet will be able to tell us why his broadcasts to the Free French, beamed from Haifa, started on 19 October 1940, a few months after the defeat of France, and stopped 6 months later.

These broadcasts constitute a detailed diary of the development of the war on all fronts. They were meant, as explained at the beginning of the broadcasts, "to bring to our fellow-Frenchmen in the Levant, to the Syrians and to the Lebanese who are listening to us, the truth that the Vichy Government and its agents in the Levant want to keep from us." Three times a day, at 11 in the morning and at 5 and 6 or 7 in the early evening, the broadcasts would start with the W.W.I famous march: Le Chant du Départ. Then came the latest news picked up from the B.B.C. broadcasts, and other items taken from newspapers, and commentaries. They were meant to tell listeners the truth about France and to compensate in this way for the false information given out by the Vichy Government from Beirut and Damascus.

The talks were interrupted from time to time by the reading of newspaper cuttings and by old French songs known to all Frenchmen.

The Free French broadcasters were working under "picturesque" although extremely difficult conditions and they were asking their listeners to be patient with them. Their first broadcast, on 19 October 1940 ended as follows:

Fellow Frenchmen of the Levant, Syrians and Lebanese,
The efforts of the Vichy Government agents to prevent you from
knowing the truth are in vain!
We are now among you, Frenchmen, on the soil of Syria and Lebanon.
Let them jam our broadcasts from Cairo and from Jerusalem! They
won't jam us.
We shall talk to you any time and any way we want to. They will
not find us!
Prove it and listen to us every day: at 11 a.m., at 7 p.m. and
at 6 p.m. on 30 meter-band and 10000 Kilocycles.

Free France will talk to you!!!

La France Libre vous parlera!!!

The text of the broadcasts is written in longhand and in three or four different handwritings, mostly in ink, some times in pencil, on lined, ordinary paper, pages students use.

Some news:

19 October 1940: The Germans have bombed England again: 25000 tons of bombs in one month. Life goes on normally in London and in the British Isles.

6 April 1941: German attacks which went on all day yesterday, were met by heavy resistance and have not breached the Greek and Yugoslav lines.

Big news, small news, old news, neatly packed in brown paper.

Jerusalem

November 29, 1983

Miss Ann Fleming
Deputy Keeper of Film at the
Imperial War Museum
Lambeth Rd.
London SE1
England

30.11.83

Dear Miss Fleming,

The Israel State Archives are about to acquire all the rights to the Axelrod Archive (Carmel Films). The only obstacle preventing us from concluding the deal is the copying of the nitrate to safety film.

We estimate that the material totals approximately one million feet. For the present we do not have the funds to print the entire archive, although this was one of the main conditions stipulated by Mr. Axelrod before passing his film to the State Archives.

Mr. Axelrod has informed us that you were interested in the acquisition of a complete copy of the archive. Our budget is sufficient to cover the cost of making a straight copy of the dupes, after it is copied from the original nitrates.

We would like to know if you would be interested in financing the first dupes to be kept in your archives.

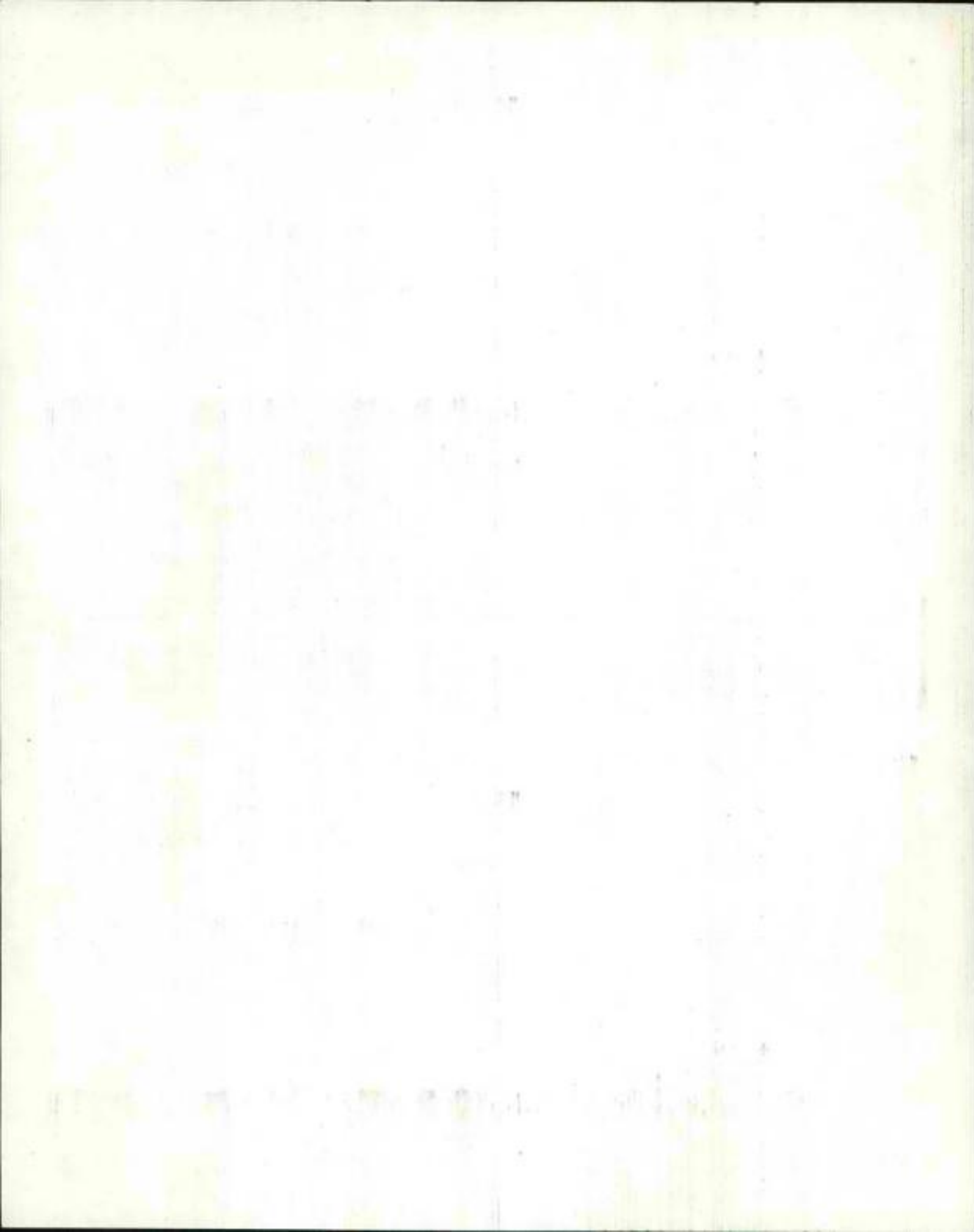
If you should decide to co-operate with us on this project, the copying could be done at the Axelrod's laboratory here in Israel to avoid the problem of transporting the nitrate film, or perhaps you have an alternative suggestion.

I look forward to hearing from you.

Yours sincerely,

Moshe Mossek
Dr. M. Mossek

c.c.: Mr. Matty Shmuelewitz, Director General.

ארכיוני ישראל

מודע לחברי מועצת הארכיונים העליונה

חש"ד - חש"ד חש"ד

ספטמבר - אוקטובר 1983

חנכת ארכיונים היסטוריים ברשויות המקומיות

לאחרונה נתגבר במספר רשויות מקומיות מבנים חדשים לאחסון הארכיון ההיסטורי של הרשות המקומית. במרבית המקרים הארכיון ההיסטורי מהווה אגף במרכז תרבות רב תכליתי המיועד לשמש גם כספריה עירונית, אולם תרבות ומרזיאון היסטורי.

כבר חובר נחנך המוזיאון והארכיון לתולדות כפר חבור. כמיתחם המוזיאון עוצבו חדר מגורים, בית מלאכה וחצר משק עם ריהוט, כלי בית וכלי עבודה מהשנים הראשונות של המושבה. כמו כן נחנך הארכיון וחדר העיון שישרת את המשתמשים בחומר הארכיוני. הארכיון והמוזיאון ערוכים לביקורים של תלמידי בתי ספר ומטיילים המקבלים במקום סיור מודרך והוצאה כנושא 100 שנות המושבות בגליל ותולדות כפר חבור מפי מנהל הארכיון מר דוד גולדמן.

ברמת גן נחנך "בית קריבצי" שיטש כמרכז ללמודי ארץ ישראל ובו ספריה עשירה בנושא זה, חדר עיון, אולם לתצוגות מתחלפות של מעודות וחפצים לתולדות רמת גן ואגף מיוחד שיטש ארכיון היסטורי עירוני. בשנים האחרונות עסק צורה בסיון, סידור ורישום החומר הארכיוני בעל הערך ההיסטורי של העיריה שיועבר בקרוב ל"בית קריבצי", לשימוש תלמידי בתי הספר והצבור הרחב. בראשון לציון נחנך אגף חדש לארכיון והמוזיאון לתולדות ראשון לציון המקיים פעילות ענפה מזה חמש שנים. האגף החדש מיועד לתולדות הכפר הראשונה שנחפרה בראשון לציון, בדיוק לפני 100 שנה, וסיפקה את מרבית כמות המים לשתייה ולהשקיה במושבה. האגף החדש כולל את הבאר בצורתה הארשתית, מכונת השאיבה המקורית, מכשירי קדיחה ושאיבה ואוסף מעודות וחפצים היסטוריים את סיפור אספקת המים למושבה במאה השנים האחרונות.

בטבריה נחנך מרכז התרבות העירוני "יד שפירא", בו ישוכן גם הארכיון ההיסטורי העירוני, כחלק מ"המכון לחקר טבריה". הארכיון יכלול הן את החומר הארכיוני בעל הערך ההיסטורי שנצבר במינהל העיריה והן קבוצה מגוונת של אוספים פרטיים של מוסדות ואישים שפעלו בטבריה ובגליל.

חשיפת חוקים של משרד המיעוטים

לשכת היועץ לענייני ערבים במשרד ראש הממשלה החלה להעסיק עובדת מיוחדת להסרת הסיורג הכתובות לקראת פתיחת חוקים לשימוש ע"י חוקרים בתום 30 שנה. לפי אומיה מתקדמת העבודה באיסוף ריש להבית שפתיחת החוקים משהי השנים הראשונות למדינה תימשך כחצי שנה.

הפקדת תיקי מחלקת התעודות של משרד החוץ בגנזון המדינה

משרד החוץ הפקיד בגנזון תיקי מחלקת התעודות הכוללים קטעי עתונות ופרסומים המאורגנים על פי נושאים מדיניים, כלכליים והסברתיים. כמו כן כוללים תיקי המחלקה תיקים שנוצרו והצטברו בנציגויות ישראל בחו"ל - התכתבות, פרסומים ותצלומים - בהם משתקפים המגעים עם הקהילה היהודית ופעולות תרבות ויחסי ציבור מקומיים. היות ומרבית החומר פורסם או היה מיועד לידיעת הציבור יעמדו תיקים אלה לעיון הקהל זמן רב לפני פתיחת התיקים של המחלקות המדיניות של משרד החוץ בנושאים המקבילים.

השתתפות ישראל בארגון הבינלאומי לארכיונים

ועידת שולחן עגול - בוועידת שולחן עגול לארכיונים שנתיימה בימים 16 - 20 באוקטובר בכרמלית לורה השתתפו גנז המדינה וכנציג האיגוד הארכיוני בישראל ד"ר מיכאל היימן. דיוני הוועידה היו מוקדשים לנושא "הארכיונאי והאינפלציה ברשומות בנות זמננו". הדיונים התנהלו על בסיס דין וחשבון שהוכן ע"י מרכז הוועידה על סמך תשובות לשאלון בנושא זה. כמקובל נתנה הוועידה גם אפשרויות למגעים עם עמיתים מארצות שונות, בייחוד ממזרח אירופה.

הוועדה לרפורמפיה - מר חיים שריד מנהל ארכיון צה"ל, המשמש כחבר בוועדה לרפורמפיה של הארגון הבינלאומי לארכיונים, השתתף בכנס הוועדה שהתקיים בחודש ספטמבר במדייד. הוועדה דנה בהכנת ו מדריך ותוכנית הדרכה לרפורמפיה ארכיונית; בפיתוח מתקני הדרכה; בהקמת מרכזי הדרכה לרפורמפיה; ובהספקת מידע ויעוץ מקצועי למדינות החברות בארגון.

הוועדה למיכון - בימים 19 - 23 בספטמבר התקיימה בשווקהולם הישיבה השנתית של הוועדה למיכון של הארגון הבינלאומי לארכיונים. בוועדה השתתף כחבר קבוע ד"ר אריה ארד. דיוני הוועדה הוקדשו בעיקר לקליטת חומר ממוחשב בארכיונים ולאכזון הדרכה במיכון למנהלי ארכיונים כעת הקונגרס הקרוב של הארגון בבון בשנה הבאה. מספר סיורים שנערכו על ידי המארחים השוודים, הן בארכיון הממשלתי והן בכמה משרדי ממשלה הדגימו היטב את ההתקדמות בנושא. הארכיון של חומר ממוחשב, ובמיוחד את חשיבות הקשר בין הארכיון הממלכתי למשרדי הממשלה. כמו כן הוקדש דיון מאלף לשימורו של חומר מבנטי.

הוועדה לארכיונים עסקיים - בפנילנד נתכנסה בראשית ספטמבר הוועדה לארכיונים עסקיים של הארגון הבינלאומי לארכיונים. חברי הוועדה שמעו הרצאות על ארכיונים עסקיים בפנילנד, איטליה וספרד ועל שיטות טכנולוגיות חדשות בניהול רשומות של חברות ועסקים. הגב' זהר אלופי, מנהלת ארכיון העיר חיפה, יצגה את ישראל בוועדה.

אגרות לעיון ולהעמקה

פורסמה בקובץ האקנות הודעה על גרבה האגרות לפי המדד לחודש יולי 1983 בגין עיון והעמקה בגנזך. כידוע יש לעדיכן את גרבה האגרות פעמיים בשנה:

אגרת עיון בחומר בעל ערך משפטי-מינהלי כמפורט בתקנות	18 שקל
אגרת עיון בספר נפוס	145 שקל
אגרת העמק צילומי	8 שקל

משרד ראש הממשלה
לשכת סגן-ר
10 קבר
כיום 27.9.83

ירושלים, י"ט בתשרי תשמ"ד

26 בספטמבר 1983

אל: מר שלמה נתנאלי, סגן-ל מרד ראש הממשלה

הנדון: סמינר כינ"ל בניהול ארכיונים באוקספורד - ספטמבר 1983

ראשיה ברצוני להודות לך על עזרתך הרבה לאשר את השתתפותי בסמינר הנ"ל.
אני יודע שלא היה זה קל בהחלט בהנאים האובייקטיביים.
הסמינר עצמו עמד על רמה מקצועית גבוהה ביותר. המדעים שבאו מבריטניה ומארצות אחרות
היו מחנכים ביותר בתחומי פעולהם. השתתפות רבה הייתה לתרומת המשתתפים בדיורוחים שניתנו
על פעילות המוסדות בארצותיהם ובדיורוחים המשותפים שנתנו בקבוצות עבודה מרובות.
ניראה לי שבחורם זה הצלחתי ללמוד רבות ויחד עם זה הצלחתי להעביר למשתתפי הסמינר
את הידע והנסיון שרכננו בגנזך במבנה ובמערות הארכיונים הארציים בכללותה הנחוצה לסקור
בגנזך המדינה. לאור הנסיון התאורטי והמעשי שרכננו בניהול ארכיונים הסטוריים בגנזך
והאופן שידע זה מועבר על ידנו למוסדות האחרים בארץ, קבלתי הזמנות רבות לבקר בארכיונים
הממלכתיים בארצות המשתתפות באפריקה ובאסיה. כדי לעמוד על הבעיות בהן הם מתמודדים
שם ולסיע להם ביערן ובהדרכה בנחשאים אלה.
במידה והזמנות אלו תהיינה אקטואליות בשנה הבאה נחזור ונדרוך בהן לבוא.
לסיום ארצוני להעלות בעיה נוספת. כידוע לך מימן המשרד רק את מחיר הקורס ואשל ללא
לינה וטובת שאת הנסיעה לאוקספורד אממן על חשבוני, ואמנא לי מקום לינה אצל ידידים.
אולם כאשר הגעתי לאוקספורד הסתבר לי שאין אפשרות מעשית ללון מחוץ לקולג' בו התקיים
הסמינר היות והוכנית הלמודים הייתה גורמת מהבוקר ועד השעות המאוחרות בערב עם מכותות
קצרות שטענו ממני להמנע מחוץ לקולג'. כלית ברידה נאלצתי לשלם 290 ליטות נוספות עבור
השהיה בקולג', והנני מקווה שתמצא דרך מתאימה להשיב לי סכום זה.
מ"ב קבלת החלטות.

בברכה

משה מוסק

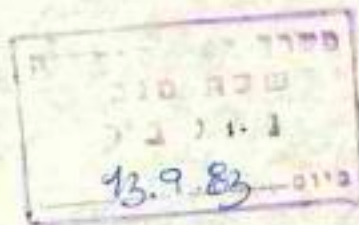
העתיקים: מר מ. שמואלביץ, מנכ"ל משרד ראש הממשלה
ד"ר א. אלטברג, גנז המדינה

מדינת ישראל

משרד ראש הממשלה
ירושלים

תאריך: ד' בתשרי התשמ"ד
11 בספטמבר 1983

מספר:

אל: הועדה הבינמשרדית לאישור נסיעות עובדי מדינה לחו"ל, נשיים

מאת: סגן המנהל הכללי

חברי הועדה הנכבדים,

הנדון: דר' א. אלטברג - השתתפות בוועדה בינלאומית לארכיונים

גנז המדינה דר' א. אלטברג הוזמן להשתתף בוועדת שולחן עגול לארכיונים אשר
תקיים בציכוסלובקיה בימים 17-20 באוקטובר 1983.

לועידות של הארגון הבינלאומי לארכיונים יש חשיבות מקצועית, מלבד ההיבט
המדיני שבהשתתפות בוועידות הארגון. הננו להזכיר שלפני שנה, כאשר התקיימה
הועידה במאלזיה וממשלת מאלזיה סירבה להעניק לדר' אלטברג אשרה, גרם הדבר
למחאות של מדינות ידידותיות וממשלת צ'כוסלובקיה הוכרחה ע"י הארגון הבינ-
לאומי לארכיונים להתחייב להעניק את אשרות הכניסה לכל באי הועידה.

הועידה הנ"ל תתקיים, כאמור, בימים 17-20 באוקטובר בברטיסלבה. בדעת גנז
המדינה לצאת לראשונה ללונדון לשם מו"מ עם הארכיון הממלכתי בלונדון בקשר
להסרת סיווג מתיקים בהם אנו מעוניינים ובקשר למחקרו של גנז המדינה על
תולדות האדמיניסטרציה הבריטית בא"י.

בימים אלו נתקבל אישור אשרת הכניסה אותה יקבל דר' אלטברג בסגרירות צ'כו-
סלובקיה בלונדון.

מצ"ל מכתב ההזמנה ובקשה לאישור נסיעה מפורטת.

נא אישור הנסיעה.

תודה.

בברכת שנה טובה,

שלמה נחמאלי

העתק: המנהל הכללי ✓

11-20-1947
11-20-1947

RECEIVED THE OFFICE OF THE ATTORNEY GENERAL
NOV 20 1947

NOV 20 1947

RECEIVED THE OFFICE OF THE ATTORNEY GENERAL NOV 20 1947

ALL INFORMATION CONTAINED HEREIN IS UNCLASSIFIED
DATE 11-20-1947 BY 1043

THIS DOCUMENT CONTAINS INFORMATION OF A CONFIDENTIAL NATURE
AND IS NOT TO BE RELEASED TO THE PUBLIC OR TO ANY OTHER
PERSON OR ORGANIZATION WITHOUT THE WRITTEN AUTHORIZATION
OF THE OFFICE OF THE ATTORNEY GENERAL. IT IS THE POLICY
OF THE DEPARTMENT OF JUSTICE TO PROTECT THE CONFIDENTIALITY
OF INFORMATION CONTAINED HEREIN.

IT IS THE POLICY OF THE DEPARTMENT OF JUSTICE TO PROTECT
THE CONFIDENTIALITY OF INFORMATION CONTAINED HEREIN
AND TO PREVENT THE DISCLOSURE OF SUCH INFORMATION
TO THE PUBLIC OR TO ANY OTHER PERSON OR ORGANIZATION
WITHOUT THE WRITTEN AUTHORIZATION OF THE OFFICE OF THE
ATTORNEY GENERAL.

IT IS THE POLICY OF THE DEPARTMENT OF JUSTICE TO PROTECT
THE CONFIDENTIALITY OF INFORMATION CONTAINED HEREIN

AND TO PREVENT THE DISCLOSURE OF SUCH INFORMATION

TO THE PUBLIC OR TO ANY OTHER PERSON

OR ORGANIZATION

NOV 20 1947

NOV 20 1947

NOV 20 1947

Israel

מדינת ישראל

משרד ראש הממשלה
ירושלים

תאריך: כה' באב התשמ"ג
4 באוגוסט 1983

מספר:

48.83

אל: הועדה הבינמשרדית לאישור נסיעות עובדי מדינה לחו"ל, נשיא

מאת: סגן המנהל הכללי

חברי הועדה הנכבדים,

הנדון: מר אריה ארד - נסיעה לטוקהול

מר אריה ארד, סגן גנז המדינה והממונה על גנז המדינה והמומחה שלנו לשימור חומר מגנטי של מחשב בארכיון ושיקום העודות, הוזמן להשתתף בכינוס ועדת המיכון של הארגון הבינלאומי לארכיונים, שישראל חברה בו, שיתקיים בטוקהולם בתאריכים 19 עד 22 בספטמבר 1983 (אחד הכינוסים של הועדה התקיים לא מכבר בקרית ענבים).

מר אריה ארד ינצל הזדמנות זו לסיור לימודים בנושאי שימור חומר מגנטי של מחשב בארכיון ושיקום העודות, בנושאים העומדים על רמה גבוהה בשוודיה, החל מ- 11 בספטמבר ועד לתחילת הכינוס.

נכיר תודה באם תואילו לאשר הנסיעה ו- 8 ימי אש"ל. האש"ל בימי הכינוס ע"י המארחים.

תודה.

בברכה,

שלמה נחמאלי

לוטה טופט בקשה חתום.

העחק: ☒ המנהל הכללי
ד"ר א. אלסברג.

ירושלים, ג' בסיון תשמ"ג
15 במאי 1983
074.2

אל: סמנכ"ל המשרד

מאת: אריה ארד

הנדון: ועדת המיכון של הארגון הבינלאומי לארכיונים

מצ"ב העחק ההזמנה של חבר הועדה המארח את הכינוס בשטוקהולם בתאריכים 19 עד 22 בספטמבר. באותה הזדמנות ברצוני לערוך ביקורים ללמוד הנושאים של שימור חומר מגנטי של מחשב בארכיון ושיקום העודות.
לכן אנקש להביא לאישור נסיעה לשטוקהולם החל מן ה- 11 לספטמבר ועד ל- 23 בספטמבר, ו- 8 ימי אשל (האש"ל בימי הכינוס - ע"ח המארחים).

בכרחה
א. ארד

ממונה על הגנזך

קצין שירות
קצין תחזוקה
קצין אגף
15/5/83

1983-04-26

Dnr 1214/K 1

RIKSARKIVET

New address:

Box 12541
S-102 29 STOCKHOLM
SWEDEN

Arie Arad
Israel state archives
Prime minister's office
JERUSALEM 91919
Israel

Dear Colleague,

The Swedish National Archives has the pleasure to invite you to attend the meeting of the ICA:s Automation Committee to be held in Stockholm from the 20th to the 23rd of September 1983.

We will make a reservation for you at the Hotel Amaranten, address Kungsholmsgatan 31, 104 20 Stockholm, for the night of September 19th to the night of September 22nd. The staying expenses for you during this period will be paid by the Swedish National Archives. Unfortunately we cannot cover the expenses of members' companions.

The agenda and papers for the meeting in Stockholm will be mailed later.

I would be very grateful if you could return the attached form filled in before June 10th, so that we can make the necessary arrangements.

Looking forward to meeting you.

Sincerely yours,

Claes Gränström

Address: Riksarkivet
Box 12541
S-102 29 STOCKHOLM
Sweden

מדינת ישראל

משרד ראש הממשלה
ירושלים

תאריך: כו' באב התשמ"ג
5 באוגוסט 1983

מספר:

משרד ראש הממשלה
לשכת מוכר
וחקב
7.8.83

אל: ועדת ההשתלמות המרכזית, נציבות שירות המדינה

מאת: סגן המנהל הכללי

חברי ועדה נכבדים,

הנדון: דר' משה מוסק - השתלמות בניהול ארכיונים ממלכתיים בלונדון

דר' משה מוסק מכהן בתפקיד ממונה על ביהול רשומות בגנזך המדינה ואחראי בתוקף תפקידו על צוות העובדים העוסקים בניהול ובפקוח על הרשומות במשרדי הממשלה והרשויות המקומיות.

דר' מוסק המכהן בתפקיד מרכזי בגנזך המדינה זקוק מאד לקורס בארכיונאות אותו לא השליט באוניברסיטה העברית בגין לימודיו לתואר דוקטור בלונדון. הקורס האינטנסיבי באוקספורד העומד על רמה גבוהה מאד והמרצים בו נחשבים למומחים בעלי שם בינלאומי, יתרום את הידע הדרוש לדר' מוסק במילוי תפקידו.

בהתחשב בעלות הכספית הניכרת של ההוצאות הכרוכות בהשתתפות בקורס, נאות דר' מוסק לשאת בהוצאות הטיסות והלינה בלונדון בסך של \$953.

נכיר תודה באם תואילו לאשר השתתפותו של דר' מוסק בקורס זה.

לוטה טופס בקשה של המועמד להשתלמות.
מכתב המלצה של גנז המדינה
התכתבות בנדון.

בחודה ובברכה,

שלמה כהנאלי

העתק: המנהל הכללי
גנז המדינה

SECRET
CONFIDENTIAL

SECRET
CONFIDENTIAL

SECRET
CONFIDENTIAL

SECRET
CONFIDENTIAL

SECRET
CONFIDENTIAL

SECRET
CONFIDENTIAL

SECRET
CONFIDENTIAL

SECRET
CONFIDENTIAL

SECRET
CONFIDENTIAL

SECRET
CONFIDENTIAL

SECRET
CONFIDENTIAL

SECRET
CONFIDENTIAL

SECRET
CONFIDENTIAL

SECRET
CONFIDENTIAL

משרד ראש הממשלה

ירושלים, קרית בינוריון, בנין ג', טל. 39211

אל הקאימאקאם של חברון

רושם רע מאוד עטתה הידיעה, שבחברון נרצח אדם אחד ושגופתו של אדם אחר הוצאה מן הקבר וראשו חתוך. ידוע מאז ומתמיד, שאנשי חברון קשים ונוקשים ונוטים לפראות; אם מתייחסים אל אנשים כאלה באדיבות וברכות, התוצאות יהיו מזיקות והיות שהחובה הראשונה של הממשלה היא להבטיח ולטמור על הבטחון במדינה, אין להראות סימני חולשה, כי זה עלול לקלקל אותם עוד יותר. צריך לשים לב לזה ואריך אתה לדעת שאם יקרר עוד אחת או שתי תקריות פליליות כאלה בחברון האחריות תיפול עליך.

לכן יש לראות את הנולד בעיניים פקוחות ובעת הצורך לנהוג ביד חזקה ובתקיפות. כדי להתחשב על שמירת הביטחון אם יש צורך לעצור ולכלוא שנים או שלשה פרשעים מרושעים; לעשות זאת בלי למשוך תשומת לב. צא אתה בעמצך בלילות לרחובות העיר לסיבובי משמר עליך לקחת אנשים ושכירים כדי שיעזרו לך. אנו מצדנו עומדים לשלוח עוד שוטר, נוסף לשוטרים הנמצאים שם. בסופו של דבר, אין לזלזל כמלא הנימה בשמירת הסדר והשקט. יש לחת אזהרות חמורות אל המשטרה ולפקידי ה'נדרמריה שיפקחו עין, שיקחו את העניין ברצינות במורה ולהתרחק ולהזהר מאירועים רעים כאלה. יש לשים לב לזאת בכל הרצינות שאם יישנו תקריות כאלה נאלץ לפעול נגדך לפי הנוהל המקובל, אני חוזר ומזהיר אותך שוב.

לשלוח בצופן

نومرو	تاریخ	خلیل قائم مقامی	مقرر	بیض	مسود
					۴۲

خلیلیدہ برتوانک ~~مجلس~~ مزادہ جنفاریہ وہ بائیک کلمہ و برکت
 قل ایلمہ ایلمی خلیج سورنایہ حاصد تید اولیہ خلیل اھلسک
 ملکہ من القیم معلوم اولادہ قنوت و وقت طهرک ایچی ہندہ
 فارکو تراکت و مزنیہ معاملہ ہر سہ تا تیانہ ہضہ فی اشاع ایرہ قلمہ
 و کدنک برخی رخصہ مکتدہ محافظہ آسایہ مارہ سی ایلدینی
 عالمہ آتار صنف ہر سہ بر طافہ باب وقتک شمارسی قطبہ غیر
 شامیر و خلیلیدہ رکارکی وقوہ ضابطہ ظہر زایدیرک سونیک
 طرفہ عالمہ ایلدینی ~~مجلس~~ واک کردہ التزام کمال بصیرت و زورہ
 کورہ ~~مجلس~~ اولادہ محافظہ آسایہ قلمہ ہارہ اعنا ایلمی ~~مجلس~~
 و قضا نیکی عالمہ ایکی و مع شخص شریہ ارارہ حسن و تو قیچی
 و کبیری بالذات دورہ ہر قیچورکی ندایہ رضی ~~مجلس~~ کلمی
 و ~~مجلس~~ و خلیلہ فضلہ اولادہ ہر پولیس کوندر ملک اورہ
 ہر ہر قیچہ کرک پولیس کرک ضابطہ و امداریہ تنبیہات کورہ
 ایفا قلمی و الحاصل محافظہ سکریہ و آسایہ ارمہ کورہ زورہ قد
 نظام ایلدینک ایفای وظائف موروعہ ہر التزام کمال
 بصیرت و جدیت و مفایرضی ~~مجلس~~ کورہ حدوتیہ عقدرہ
 معاملہ مستطابہ لازمہ ایفاست بحوریت الودر ~~مجلس~~ و کلمی رائیما
 نظر قندہ طونہ ہر ہو عاقدہ بغایت محانت ایلمی صورت
 ہو کورہ و قلمہ ہر بلیغ و فطرافتہ

مقرر ایلمی

2746 27.10

המחנך ללימודיו ב"מ", הנציח חסידות על ידיהם ואם תגורר המשימה בהתקיימה בידי לבין אישיות
מסוימת הנציח עליה - בלתי נכונה.

ביום הדין, ביום שבו, בתקופת ש"י, ידענו ש...
מבחינת, לדבר ולדבר, הרי זה...
הרף כדי להימנע מלבד, ולהתמסר...
בטחנה היו ע"י, ובטח "פרטים" שהוצגו...
למסחר) והמסחר הפרט התייחס...
כמו "י" או "י" ע"י הפרט היה "בטח...
פרטים למסחר קידם החקלאות...
ע"י בטח בה מסחר המה גם...
מסחר באד היום, לפי טענתו, המסחר...
כל המסחר המסחר "י" וכן על "י-י", הרף כדי...
לכן בקשר הטח במסחר מסחריים, לפי ידיעתו...
המסחר במסחר מארה"ב לפיטו איתו, טען...
רביהו בדרך, אבל "לא בדרך", רק בטח...
בדרך כדי להימנע מה מסחריים...
אבל המסחר המסחר למסחר...
במסחר למסחר רק בדרך...
מסחרים אחר המסחרים...
מסחר במסחר המסחר, למסחר...
מסחר (מסחר) היה מין...
במסחר, אבי המסחר...
היה למסחר...
מסחר המסחר היה במסחר...
במסחר על מסחר...
מסחרים למסחר...
אם המסחר המסחר...
מסחר אין לי...
במסחר במסחר...
מסחר במסחר המסחר...
מסחר במסחר המסחר

קאמער לי בסקטן - " בספר - 24 סעות האחרונות, הפכת חרתי לאורח ישראל". וזו
בית על חרתי וסלח ארתי עם סכנות למשפחה שלי.

לסיכום: אם הסיפור בראה למנהגי משרד החוץ, ולראשונות הבטחון, כ"מבטית", אני מוכן
להעמיד עממי לחדוד העניין ולקדם את כל האפשרויות הגלומות כאן. ייתכן וכל העסק
הוא עורבא-ערב, אבל עלי להזהיר שהאיש הינו בעל רגשות עדינים ופגיעים, ואני מסליץ
שלא לפנות אליו בלפדי. (כפי שהבנתי, היו ל [REDACTED] מכעים עם ישראלים בעבר, שלא
יביאו לחיבורם כאלה).

בכבוד רב

ארכיוני ישראל

מידע לחברי מועצת הארכיונים העליונה

אוגוסט 1983

אלול תשמ"ג

מרכז דיין באוניברסיטת הל-אביב

לפי ידיעה שפורסמה בעיתון "דבר" ביום 5 באוגוסט 1983, ייחנך מרכז דיין באוניברסיטת הל-אביב בדצמבר השנה, בנוכחותו של מר סירוס ואנס, שר החוץ לשעבר של ארה"ב, אשר בתן את הסכמתו לעמוד בראש ועדה בינלאומית של שוחרי המרכז. באותה ידיעה ב"דבר" נאמר, שנחתם הסכם בין האוניברסיטה לבין אגודת ידידים של משה דיין, והאגודה התחייבה לגייס בין מקירי זכרו סכום של 2 מיליון דולר. מכון שילוח לחקר בעיות המזרח התיכון ישולב במרכז החדש ע"ש דיין. במרכז דיין ירכז חומר ארכיוני במקור ובהעתק, המצוי בידי מספחתו או שהופקד ע"י משה דיין כפקדון כארכיון צה"ל. לפי הוראת ראש הממשלה יהיה הטיפול בחומר הארכיוני, לרבות התיעוד הקולי, בכפיפות לחוק הארכיונים והנהלים החלים על עיון בחומר ארכיוני של צה"ל ומערכת הבטחון ועל החומר המופקד בגנזך המדינה.

צילום פנקסי רישום לידות ופטירות מחקפה המנדט

בגז המדינה החל במבצע צילום פנקסי רישום לידות ורישום פטירות מחקפה המנדט, שהיו מנהלים בלשכות הבריאות של הממשל המנדטורי והועברו בשנה 1955 למשרד הפנים. רישום לידות הונג במאי 1918 לפי פקודת בריאות הציבור. לגבי השנים הראשונות של חקפה המנדט הרישומים לקויים במיוחד בהיקפם ובפרטיהם, ולעיתים אין בהם אף רישום שמו של הנולד; על כן הונהג בשנה 1927 פנקסים מיוחדים לרישום מאוחר. השימוש המינהלי בפנקסים רב למדי ומצבם הפיסי מחייב נקיטה אמצעים לשמירתם. הפנקסים יצולמו במיקרופיש כהעתיקי בטחון, ועותקים יעמדו לרשות לשכות רישום האוכלוסין של משרד הפנים לשם שיפור השירות לקהל. בשלב ראשון יצולמו פנקסי רישום לידות מהשנים 1918 - 1948.

אוסף תצלומים נדיר של ירושלים ושל אחרים בארץ-ישראל

משרד החוץ העביר לגנזך המדינה אוסף תצלומים נדיר של ירושלים וארץ-ישראל מהמאה הי"ט וראשית המאה העשרים, שהתקבל משגרירות ישראל בקופנהאגן. האוסף כולל 42 תצלומים משנות השבעים למאה ה-י"ט של אחרים ומקומות קדושים בירושלים ושל אחרים שונים בארץ-ישראל, וכן 30 תצלומים של ירושלים שצולמו על-ידי צלם דני בשנה 1910. בגז המדינה העביר את האוסף הנדיר לרשות ארכיון עיריית ירושלים, שהכין רפרודוקציות של התצלומים, והנגטיבים יישמרו בגנזך-המדינה.

ארכיון אבא אבן לגנוזך המדינה

ח"כ אבא אבן הפקיד בגנוזך חלק ראשון מארכיונו האישי, הכולל חומר ארכיוני מראשית פעילותו הציונית בראשית שנות הארבעים עד סוף שנות הששים. עיקר החומר מתייחס לתקופת פעילותו כנציג ישראל באו"ם וכשגריר ישראל ברושינגטון (1947-1958), לתקופת פעילותו כנשיא מכון וייצמן וכשר החינוך והתרבות (1959-1963), לתקופת כהונתו כסגן ראש הממשלה (1965-1969); כמו כן מכיל הארכיון כתבי-יד של ספרים וטאמרים, ראיונות, הרצאות, נאומים וקטעי עיתונות (1948-1969). יתרת החומר, הכולל חומר אישי מגוון, הקלטות, תצלומים וסרטים, יועבר לגנוזך-המדינה בראשית השנה הבאה.

הפקדת ארכיון ספיר בגנוזך-המדינה

עיריית כפר-סבא העבירה לפני מספר חודשים את התיקים הרשמיים של פנחס ספיר, שנמצאו בביתו בכפר-סבא ונשמרו לאחר פטירתו ברשות העירייה. החומר הארכיוני, שסודר ונרשם בגנוזך-המדינה, כולל תיקים מתקופת פעילותו כמנכ"ל משרד הבטחון (1949-1951), כמנכ"ל משרד הפיתוח (1951-1952), כמנכ"ל האוצר (1954-1955), כשר המסחר וההעשייה וכשר האוצר; וכן חומר מגוון מפעילותו הממלכתית והציבורית.

הפקדת תיקי הרבנות הראשית בגנוזך-המדינה

ארכיון הרבנות הראשית, מראשית פעילותה בשנות העשרים ועד למחצית שנות השבעים, סודר ונרשם ע"י עובדי גנוזך-המדינה ב-103 מיכלים לקראת העברתו לגנוזך. הארכיון כולל בין השאר את קבוצות התיקים הבאות: "ענינים כלליים", מסודרים בסידור כרונולוגי (23 מיכלים); סדרת מכתבים יוצאים (12 מיכלים); תיקי מוסדות ואישים (8 מיכלים); היתרי נישואין (8 מיכלים); כשרות ושחיטה (6 מיכלים); היתרי שמיטה ושביעית (8 מיכלים) וכן פסקי-דין; ועדות בוחנים; מקומות קדושים; אהרי קבורה וכו'. מן הראוי לציין במיוחד את התיקים העוסקים בראשית פעילות הרבנות הראשית בשנות העשרים - תקופת כהונתו של הרב קוק, ופעילותו של הרב הרצוג להצלת יהודי אירופה בתקופת השואה.

ארכיון מכון וייצמן למדע

על פי הדין וחשבון השנתי שהוגש לגנוז הופקדו בארכיון בשנה האחרונה 2,730 תיקים של יחידות המכון ומדענים, מהשנים 1937-1981. בתקופת הדו"ח נערכו רשימות מפורטות לארכיון האישי של פרופ' ארנסט דוד ברגמן, הכוללת עבודות מדעיות ופסנטים בארץ ובאנגליה בשיתוף עם ד"ר חיים וייצמן, מהשנים 1941-1951, ולהיקי הנהלת המכון מהשנים 1929-1959 (תיקי פרופ' ברגמן וד"ר בנימין בלור).

פתיחת קורס לארכיונאות באוניברסיטה העברית

בית הספר לספרנות ולארכיונאות באוניברסיטה העברית יפתח בשנה הלימודים הקרובה מחזור נוסף ללימודי ארכיונאות. לקורס מתקבלים בעלי תואר ראשון למסלול של לימודי תעודה או לתואר שני.

מדינת ישראל
משרד ראש הממשלה

מר
שמעון פרץ

ר. ז. אר

בברכה
מאת

גנז המדינה

29.7.83

ארכיון ישראלי לסרטים
סינמטק ירושלים

israel film archive
cinematheque

July 14, 1983

Dr. P.A. Alsberg
State Archivist
Israel State Archives

Dear Dr. Alsberg,

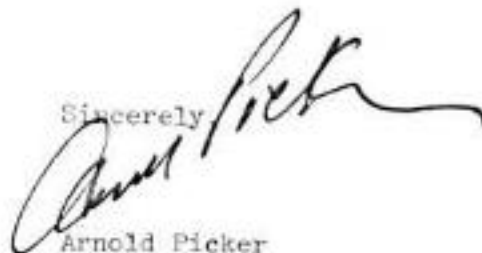
I am signing the notes of the meeting of July 10th, 1983 because not to do so will delay things forever. I want to make clear of my understanding of a few points that I consider important.

My maximum financial commitment is for \$18,000. Should this cover less than 100,000 feet, the work should stop then until we can study the matter further.

My commitment is conditional on the work not starting until copyright is in the name of the Government of Israel. This is basic.

I would hope in due course that it will be clear a reference copy may also reside in the Jerusalem Film Center.

Sincerely

Arnold Picker

מדינת ישראל
מגזר

27-07-1983

רתיק

משרד ראש הממשלה
לשכת מנכ"ל
נתקבל

מזכירות הממשלה

משרד ראש הממשלה
לשכת מנכ"ל
נתקבל
14.7.83
כיום

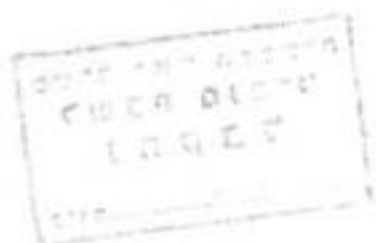
ש מ י ר

ס ד ר י י מ
לישיבה נז/התשמ"ג של הממשלה
יום א', ז' באב התשמ"ג - 1983.7.14
(בשעה 09:00)

מס. רבספח השר המגיש

א. ס ק י ר ו ת

ב.	נוהל לטיפול ברשומות המצויות בלשכות השרים וברשותם של שרים והטיפול בחומר פרטי של שרים ושרים-לשעבר	319	ראש-הממשלה
ג.	צירוף שר לוועדה השרים לענייני חכנון כלכלי, תיאום ימינהל	320	הכלכלה והתיאום
הבינמשרדי
ד.	מצב המשק החקלאי		עבודה-ורוחה
ה.	הצעת-חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראת שעה), התשמ"ג-1983 - הצעת-חוק פרטית של חה"כ י. חסאי - המשך הדיון	315	אוצר
ו.	הסמכה לאצול סמכות לפטר עובדי-חינוך מטעמים מינהליים - המשך הדיון	317	חינוך-ותרבות
ז.	הצעת-חוק מס על חיוב חשבון במטבע ישראלי בתאגיד בנקאי, התשמ"ג-1983 - המשך הדיון	302	אוצר
ח.	הצעת-חוק הביטוח הלאומי (תיקון) (ביטוח אמהות), התשמ"ג-1983 - ערר על החלטת ועדת השרים לענייני חקיקה	295	אוצר
ט.	הצעת-חוק הגנת השכר (תיקון סעיף 19א'), התשמ"ג-1982 - הצעת-חוק פרטית של חה"כ י. משל - (מס.רס"ג)	296	

מס.	הנספח	השר המגיש

י.	תשתית בטחונות בדרום-לבנון	א. איזן; מ. בן-פורח
283		
יא.	החקנון לעבודת הממשלה	ראש-הממשלה
יב.	הצעת-חוק התכנון והבניה (ביטול היסל השבחה), התשמ"ג-1982 - הצעת-חוק פרטית של חה"כ י. זיגר, (מס. רמ"ז)	
219		
יג.	דיון בנושא הבורסה-לניירות-ערך	אנרגיה-ותשתית
יד.	הכנית-מיתאר ארצית, חלקית לחופים - חוף היס-התיכון	פנים
213	א +	
טו.	דיון מסכם על מיכצע שלום-הגליל, סיבותיו, התפתחותו ותוצאותיו הבטחוניות והמדיניות - המשך הדיון	
טז.	סלילת מסילת הברזל לאילת - המשך הדיון	החבורה
157		
יז.	ועדה לתכנון ולתקצוב למוסדות תורניים גבוהים מוכרים - המשך הדיון	עניני דתות
92		
יח.	המלצת הוועדה הממלכתית לעניני השלטון המקומי	פנים
75	א +	

נוהל לטיפול ברשומות המצויות בלשכות השרים
וברשותם של שרים והטיפול בחומר פרטי של
שרים ושרים-לשעבר

ה צ ע ה ל ה ח ל ט ה

מ ח ל י ט י ם לאשר את הנוהל,
... המצורף בזה, לטיפול ברשומות המצויות בלשכות
השרים וברשותם של שרים והטיפול בחומר פרטי
של שרים ושרים-לשעבר.

מוגש על-ידי ראש-הממשלה

ד ב ר י ה ס ב ר

בעקבות דו"ח מבקר המדינה שפורסם לאחרונה,
הוכן על-ידי מזכירות הממשלה וגנזך המדינה
נוהל מתוקן בעניין הנ"ל.

הנוהל נשלח להערות השרים ביום 1.6.1983.
לא נתקבלו הערות לנוהל המוצע.

מצורף בזה הנוהל המתוקן כפי שתואם עם
מבקר המדינה וגנז המדינה.

נספח 319

ב' באב התשמ"ג
12.7.1983

מאי 1983

רשומות המצויות בלשכות השרים ובשרותם של שרים והטיפול
בחומר פרטי של שרים ושרים לשעבר

הגדרות

בנוהל זה -

שר : - לרבות שר לשעבר וסגן שר

חדל לכהן בתפקידו : - בין אם סיים את תפקידו ובין אם עבר לכהן
בתפקיד אחר בממשלה.

חומר ארכיוני : - כמשמעו בסעיף 1 בחוק הארכיונים חש"1-1955

חסימה : - סגירת תיקים והפסקת התיוק בהם

מחזור תיקים חסום : - קבוצה מסודרת של תיקים אשר היתה פעילה
ונחסמה, להבדיל ממחזור פעיל שהיא קבוצה
מסודרת של תיקים הנמצאים בשימוש שוטף ושהתיוק
בהם נמשך.

ביעור : - כמשמעו בסעיף 12 של חוק הארכיונים
חש"1-1955.

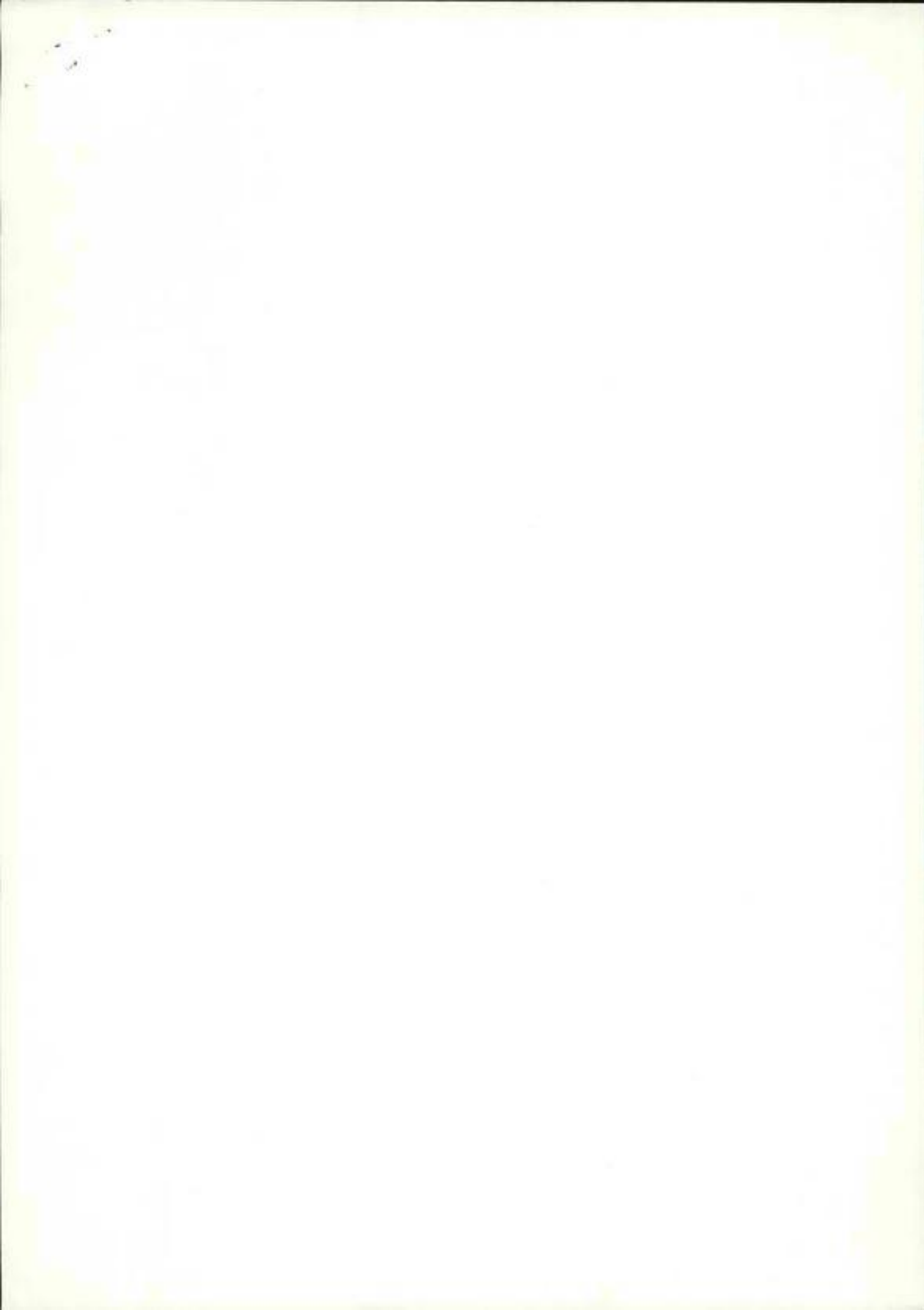
הפקדה : - כמשמעוה בסעיף 4 לחוק הנ"ל.

משמרת שאינה
לצמיחות : - כמשמעוה בסעיף 5 לחוק הנ"ל.

כ ל י

א. מסמכים וחומר אחר (כגון: תצלומים, הקלטות, סרטים וכו')
אשר הוחזקו בלשכתו של שר (להלן - הלשכה) אשר חדל לכהן
בתפקידו והקשורים במשרתו או בעקיפין לפעולותיו כשר -
שייכים למדינה. הוא הדין במסמכים ובחומר אחר שבמהלך
עבודתו נטל עמו שר לביתו או למקום אחר ולא הוחזרו ללשכה.
בהתאם לכך, כל מסמך וחומר אחר המצויים בלשכתו של שר,
חייבים להשאר בלשכה וכל חומר ומסמכים המצויים בביתו של שר
או במקום אחר - יש להחזירם ללשכה.

ב. מתחת החשיבות של החומר הנ"ל - הרי שכל החומר המצוי בלשכתו
של שר או במקום אחר, מהווה לכאורה חומר ארכיוני ממלכתי
גם כשהשר חדל לכהן בתפקידו.

ג. בידי השר ואנשי לשכתו עשויים להמצא בנוסף למסמכים בדבר פעילותו הממלכתית מסמכים על פעילותו האישית והמפלגתית אשר הוחזקו בלשכתו לנוחיותו, אף-על-פי שאין הם קשורים לפעילותו הממלכתית. חומר ארכיוני כזה ניתן להעבירו לרשות הפרט, אם הגנז יחליט לאחר בדיקת מהותו, שהוא יחשב כחומר ארכיוני פרטי. אולם בהתאם לסעיף 8 לחוק הארכיונים תשט"ו-1955 (להלן חוק הארכיונים) ירשום הגנז חומר זה ב"פנקס חומר ארכיוני הנמצא בידי בעלים פרטיים".

הגנז רשאי גם לקבל חומר ארכיוני כאמור, "למשמרת שאינה לצמיחות" בהתאם לסעיף 5 לחוק הארכיונים.

בהתאם לאמור לעיל, נקבעים בזה הנהלים הנאים לגבי החומר הארכיוני שבלשכות שרים או ברשות שרים.

הוראות הנוהלים -

א. מנהל לשכת השר יהיה אחראי לביצוע הסדיר של הוראות נוהל זה.

בלשכות השרים תהיה הפרדה בחיוקו ובארגונו של החומר הארכיוני כלהלן: -

1. מינהל הלשכה
2. ממשלה, ועדות שרים והכנסת
3. עניני המשרד
4. פעילות ציבורית של השר
5. נאומים ודברי השר (למעט נאומים ודברים בכנסת ובממשלה)
6. גזרי עתונות, צילומים ופרסומים על השר
7. חומר מפלגתי
8. חומר אישי.

התיקים הסודיים יהיו חלק מחיקיון השר ולשכתו וינוהלו לפי המפתח הנ"ל ורק יוחזקו בנפרד - בהתאם לנוהלי אבטחת רשומות (נוהלי ש.ב.כ.).

בלשכה תנוהל רשימה של כל התיקים המצויים בה, שמותיהם ותאריכי פתיחתם וסגירתם.

ב. עם סיום כהונתו של שר או בחום תקופת כהונה של ממשלה, יש לפעול כלהלן:

1. תיקי לשכת השר ייחשמו וייפתחו מחזור תיקים חדש. בעת ביצוע החסימה יש לדאוג לכך שכל חומר שהוצא מהלשכה יוחזר אליה, וישולכ במחזור התיקים החסום. ברשימת התיקים החסומים יצויין תאריך החסימה.

2. ייפתחו תיקים חדשים בהתאם למפתח שפורט בסעיף אי לעיל. התיקים ייושמו ברשימת תיקים פעילים.
 3. לגבי תיקים הנחוצים לשימוש יום-יומי ואשר בהם מתויק חומר על ענינים שהטיפול בהם טרם הסתיים ואשר סגירתם תגרום להפרעה בפעולת הלשכה או השר - רשאי מנהל הלשכה שלא לחסמם ולשלבם במחזור החדש של התיקים. במקרה זה יצוין הדבר ברשימת התיקים החסומים.
 4. מחזורי תיקים חסומים קודמים יופקדו בגנזך המדינה בהתאם לסעיף 4 לחוק הארכיונים וחומר שניתן לבערו - תגיש הלשכה עבורו בקשת כיעור בהתאם לסעיף 12 לחוק.
- ג. בנוסף לאמור לעיל, עם פרישתו של שר מתפקידו, תינקטנה הפעולות הבאות:
1. השר יחזיר כל חומר המצוי ברשותו מחוץ ללשכה - אל הלשכה.
 2. הלשכה תודיע לגנז על מהות החומר הלא-ממלכתי של השר וכמותו, ואם יאשר הגנז כי אמנם מדובר ב"חומר שברשות בעלים פרטיים" והגנז רשם אותו כפנקס - יוכל השר לקחת חומר זה עמו.
 3. השר יכול להפקיד חומר כאמור בסעיף 2 לעיל, בגנזך המדינה כפקדון אישי סגור ב"משמרת שאינה לצמיתות" בתנאים שייקבעו בהסכם שבין השר לגנז (בהתאם לתקנות בדבר מסירת חומר ארכיוני למשמרת - ק"ת 802, אי בתמוז תשי"ח - 19.6.58).
- ד. שר הרוצה להשתמש, לאחר סיום תפקידו כשר, בחומר ממלכתי שהיה ברשותו בעת כהונתו - יוכל לעשות כן באישור בכתב מאת ראש הממשלה.
- השר יוכל לקבל העתקים בצילום של חומר כנייל ובלבד שתשמרנה ההוראות לאבטחת רשומות לגבי חצולמים של רשומות מסווגות.
- ה. לשכת שר ללא תיק או לשכת שר במשרד שבוטל, ומשום כך היא נסגרת - השר, בתיאום מזכיר הממשלה והגנז, יחליטו איזה חומר יש להעביר לגנזך המדינה ואיזה חומר יש להעביר למזכירות הממשלה או למשרד אחר, לשם המשך הפעילות הסדירה בנושאים שחומר נוגע להם.

1. עם חוס תקופת כהונתה של ממשלה או בעת ששר מסיים את תפקידו, וכן עם כניסתו של שר לתפקיד - יודיע מזכיר הממשלה לשר על נוהל זה.

העתקי ההודעות הנ"ל יועברו לגנז.

2. בכל הנוגע ללשכת שר הבטחון - יקויים ההסדר הנוכחי של העברת החומר הארכיוני לארכיון צה"ל ומערכת הבטחון, זאת מבלי לחרוג מכללי נוהל זה.

3. הגנז ייעץ וידריך את השרים ולשכותיהם בכל הנוגע לביצוע נוהל זה.

צרוף שר לוועדת השרים לתכנון כלכלי תאום ומינהל

ה צ ע ה ל ה ח ל ט ה

הצעה להחלטה

מ ח ל י ט י ם :

לצרף את שר המדע והפיתוח כחבר בוועדת השרים לתכנון כלכלי תאום ומינהל.

ד כ ר י ה ס ב ר

דברי הסבר:

חלק ניכר מהנושאים בוועדת השרים שייך לתחום העבודה של משרד המדע והפיתוח.

משרד המדע והפיתוח הוקם לאחר הקמת ועדת השרים

מוגש ע"י שר הכלכלה והתאום הבינמשרדי

נספח 320

ג' באב התשמ"ג

13.7.1983

ארכיוני ישראל

מזרע לחברי מועצת הארכיונים העליונה

יולי 1983

אב תשמ"ב

הכרה בארכיון מפלגת העבודה בארכיון ציבורי

ראש הממשלה אישר ביום ה' אב תשמ"ב (15.7.83) את ארכיון מפלגת העבודה כחלק מארכיון ציבורי. הכרה זו הוענקה לאחר בדיקה סדרי הארכיון ואישור מזכיר מפלגת העבודה, ח"כ חיים בר-לב, המסמין את ברל לשמור ולהחזיק בארכיון טפ"י ומפלגת העבודה. בכך מגיע מספר הארכיונים הציבוריים המוכרים לעשרה-עשר.

שריפה בחיקיון של משרד הדתות

ביום ו' 17.6.83 נתקבלה בגנז המדינה הודעה כי בלילה שבין ה-16 ל-17 ביוני פרצה שריפה בחיקיון המשרד. בביקור שערכו נציגי הגנז במקום נתברר כי השריפה פרצה עקב הטאקו של מאגזין חשמלי בפעולה במשך הלילה. נשרפו כ-30 מטר של חיקים פעילים, ביניהם חומר של היועץ המשפטי של המשרד. פרט לחומר שנפגע בשריפה נפגע חומר רב ממין עקב פעולה הכיבוי. בקטת משרד הדתות לאחר השמדתם של חיקים שנפגעו לא ארשה ע"י הגנז ויהיה צורך לצלם חיקים אלו במיקרופילם לאחר ייבושם.

הפעלת ספריה לסרטי וידאו בארכיון יד-רשם

ארכיון יד-רשם הקים לאחריהנה מדרג מיוחד לסרטי וידאו, שנרכשו או נתקבלו או הוענקו ממסדות אחרים.

כיום כוללת הספריה כ-30 סרטי וידאו, רובם הקלטה של ראיונות עם ניצולי שואה, שמסרו עדויות על החיים בגיטאות ובמחנות ועל הלוחמה האנטי נאצית. מן הראוי לציין במיוחד ראיון עם פרופ' יאן קרסקי, שהיה הבלדר של הממשלה הפולנית הגולה בלונדון, ראיון שנערך עמו לאחרונה בארץ. כמו כן יש בין סרטי הוידאו סרטים תעודיים ותכניות לימודיות על השואה, שסודרו כרשתות הטלוויזיה בארה"ב ובאירופה. לאחרונה אישרה הנהלת יד-רשם תקציב של 200,000 שקל לעריכת 4 ראיונות נוספים בוידאו.

הפקת חיקי המכון לתרגום ספרות עברית בגנז המדינה

המכון לתרגום ספרות עברית, שנוסד בשנת 1962 בחברה ממשלתית, העביר לגנז המדינה להפקת את חיקי ההנהלה מהשנים 1962-1975 וכתבי יד של יצירות, שנכתבו במקור בעברית וחורגו ע"י המכון לשפות שונות. כתבי היד בחלקם שרם פורסמו בשפות אלו.

הפקדה תיקי לשכת הנשיא יצחק נבון

לשכת נשיא המדינה העבירה לגנזר את תיקי הלשכה מחקופה כהונתו של מר יצחק נבון. המדובר בעיקר בתיקי פרט של מוסדות ואישים שהיו בקשר עם נשיא המדינה ולשכתו, וכן תיקי המינהל של הלשכה. מר נבון טרם העביר לגנזר המדינה את אוסף התצלומים ואת כתבי היד של הנאומים שנשא כחקופה כהונתו כנשיא המדינה.

יום עיון לרישום חומר ארכיוני

במסגרת פעולות ההדרכה של האיגוד הארכיוני התקיימה ב"ט בתמוז תשמ"ג (30 ביוני 1983), בארכיון יד-ושם בירושלים, סדנא לרישום חומר ארכיוני. הסדנא דנה בעריכת רשימות של ארכיונים הסטוריים מינהליים, ארכיונים אישיים, אוספים ארכיוניים ועריכת רשימות באמצעות מחשב. ההשתלמות יועדה לעובדים המקצועיים במוסדות העוסקים ברישום חומר ארכיוני.

הענקת תואר שלישי (PhD) בארכיונאות

האוניברסיטה העברית העניקה תואר דוקטור לפילוסופיה למר אריה ארד על עבודתו "הארכיונים כמערכות מידע". העבודה, המנתחת את הארכיון כמערכת קיברנטיקה ומניחה יסודות תיאורטיים למיתוס בעבודה הארכיון, נכתבה בהדרכתם של ד"ר פ"א אלסברג (בית הספר לספרנות ולארכיונאות) וד"ר נ. למלשטרייך (החוג לסיינסיקה).

איסוף חומר מוזיאלי על ניצול השואה, 1945 - 1959

בית התפוצה החל לאחרונה במבצע רב היקף בארצות הברית ובארץ לאיסוף חלוצים. סרטיב וחומר מוזיאלי אחר על ניצולי השואה באירופה, בשנים 1945-1950. חומר זה מיועד לתערוכה קיפה על הנרצח. שתוצג בשנה 1985. כוללת 40 שנה לסיום מלחמת העולם השנייה. הנושאים שנבחרו מחקופה זו הם: יהודי אירופה במחנות העבודה, הריכוז וההשמדה; שחרור המחנות; החזרה מבריח-המועצות ופולין לקהילות הישנות באירופה; השבת ילדים יהודים משטחיה וממוסדות נוצריים; הנועה הבריחה לגרמניה ולנמלי היציאה בים התיכון; החיים במחנות העקורים בגרמניה; שיקום הקהילות היהודיות באירופה; העליה הבלתי לגאלית לארץ; הגירה ושיקום החיים היהודיים מחוץ לאירופה.

דו"ח מבקר המדינה על ארכיון אבא חושי באוניברסיטת חיפה

דו"ח מבקר המדינה על אוניברסיטת חיפה, שפורסם לאחרונה, כולל פרק על בדיקה מעקב בארכיון אבא חושי. הביקורת המיוחדת בשלילה לתחרות בין ארכיון אבא חושי לבין ארכיון עיריית חיפה, ולחריגת הארכיון מסטנדרטים מקבלי הפקדה חומר ארכיוני של עיריית חיפה ושל רשויות מקומיות אחרות בצפון הארץ, ללא אישור הגנז ובניגוד מפורש להוראותיו. במגמה להביא לחסכון ויעול ולשילוב הידע המקצועי בארכיון העירייה וההנאים הפיזיים העדיפים לשימוש מחקרי באוניברסיטה. מעלה הביקורת את ההצעה לאחד את שני הארכיונים, או לפחות להדק את שיתוף הפעולה ביניהם, וירי ייחוס ברור של הנושאים בטיפולם. גנז המדינה הודיע בזמנו למבקר שהוא תומך בשיתוף פעולה בין שני המוסדות, אך מתנגד מסיבות עקרוניות לאיחודם במסגרת האוניברסיטה, כי מינהל מוניציפאלי חייב לקיים ולהחזיק ברשותו ארכיון לערכיו המינהליים והמשפטיים.

ירושלים, ד' בחמוז תשמ"ג
15 ביוני 1983

83.6.6

אל: מר מ. שמרלביץ,
מנכ"ל משרד ראש הממשלה

הנדון: הסרת סיווג בטחוני מחומר ארכיוני

בעקבות שיחתנו מיום 30 במארס 1983, בענין הסרת הסיווג הבטחוני של תיקי משרד ראש הממשלה ולשכת היועץ לעניני ערבים, הנני מבקש למנות עובד שיעבור על כל התיקים של משרדים אלו ויאשר את פתיחתם לעיון בהתאם לתקנות הארכיונים. לגבי מסמכים החייבים להישאר חסויים יכין העובד רשימה מיוחדת כדי למנוע תקלות קהעמדה החומר לעיון.

הנני מצרף לידיעתך העתק של רשימה לתיק על שיחה עם העיתונאי חוס שגב, העובד כעת בגנזך המדינה על תיקים משנות המדינה הראשונות בכל הנוגע לשימוש בקרקעות שהיו בידי ערבים. יש להניח שתחום שגב לא יסתפק בחשובה השלילית שקיבל ממני, ומלבד פרסום כתבות בעיתונות, הנני חושש שתהיה פניה לבג"ץ.

בבדכה,
א. אלסנדר

העתק: מר ב. גור-אריה, היועץ לעניני ערבים

רשימה לחיק

היום בא אלי העיתונאי חוס שגב וביקש לכרז את סיבת מדיניותנו לסגור לעיון חיקים מסוימים של משרד החקלאות, של האפורטרופוס הכללי ושל משרד המיעוטים. מר שגב הדגיש שבכל החיקים לא יוכל להיות, לפי דעתו, ענין הקשור בבטחון המדינה במובן הנכון של המושג, אלא, הסתרת מדיניות ממסלחיה מלפני 30 שנה ויותר. מתקבל אצלו הרשם, הוא אמר, שאין לנו מצפון טוב לגבי המדיניות הציונית של מפא"י ואנו מפתחים להודות באמת של חפיסת קרקעות מחוץ שאיפה ציונית כאילו איננו יושבים בארץ בצדק. השכתי לתוס שגב שכל הדיבורים על סגירה פוליטית אין להם מקום בדיון איתי, כי הבנזן יוכל לפעול רק במסגרת החוק והחקנות. החקנות, לפי חוק הארכיונים, המאפשרות עיון בחיקים לאחר תקופות מסוימות אינן סותרות את הנאמר בחוקים אחרים, והעיון מותנה במפורש בכך שאין סתירה לקביעה בחוק אחר; לפי החקיקה בענין סודות רשמיים אין לבנזן אפשרות לפתוח חיקים לעיון כל עוד נציג המשרד הנוגע בדבר או יורשו החוקי לא הסירו את הסיווג הבטחוני. הבעיה נוצרת בגנזך כי קיבלנו בזמנו חומר ארכיוני בהיקף רב מבלי שהמשרדים ציינו במפורש שהסיווג הביטחוני הוסר, או לחליפין, ציינו את החיקים שלגביהם קיים סיווג בטחוני. לאור הבעיות שנחגלו עתה נחגבשה מדיניות בגנזך לדרוש מעתה בכח הפקדה הצהרה מתאימה בעת ההפקדה. יעצתי למר שגב לשוחח על הבעיה עם מר בורי-אריה או עם מנכ"ל המשרד שביקשו לסגור לעיון את החיקים בנושאים אלו כל עוד לא נבדקו.

מר שגב לא קיבל את עמדתי ואמר שאני נוהג כמו כל פקיד שאין לו שיקול דעת ורואה בכך רק בעיה אדמינסטריטיבית ורוצה למנוע באמצעים אדמינסטריטיביים את הכתיבה של ההיסטוריה האמיתית. נתרשמתי שמר שגב עומד לפרסם כתבה על כך בעיתונות ויעשה זאת בשותפות עם עיתונאים אחרים.

הערה של אריה ארד: אני עברתי על החיקים וחטמתי כמה מהם; עשיתי זאת לפי שיקול דעתי במסגרת החקנות הקיימות כגון: סגירת חומר מניני מדיניות בטחון שטרם עברו 30 שנה על המסמך האחרון שנתיק, חומר של ועדת שרים לעניני בטחון וחומר שענינו צינעת הפרט ושיש לחוסמו ל- 50 שנה.

א. אלסברג

30/6

ארכיוני ישראל

מידע לחברי מועצת הארכיונים העליונה

יוני 1983

חמור חש"ג

המשוב הכ"ח של מועצת הארכיונים העליונה

המשוב הכ"ח של מועצת הארכיונים העליונה החקיים כ"ח סיון (30.5.83) באקדמיה הלאומית למדעים בירושלים. הדיון המרכזי במועצה הוקדש לשינוי תקנות העיון בחומר ארכיוני המופקד בגנזר המדינה, תוך מגמה לקבוע תקופת חיסוי אחידה של 30 שנה לחומר ארכיוני של מוסדות המדינה האזרחיים. בדיון הועלתה הצעה לאפשר פתיחת חומר ארכיוני במועד מוקדם יותר, מוחנה בהסכמת המוסד המפקיד את החומר.

חומר ארכיוני של לשכות שרים

הצורך בהפקדה סדירה של חומר ארכיוני של לשכות שרים נכלל בפרק מיוחד בדו"ח ה-33 של מבקר המדינה, שפורסם בסוף מאי. בעקבות דו"ח זה ובעקבות התזכיר שהגיש גזז המדינה לפני מספר חודשים, הפיצה מזכירות הממשלה בין השרים נוהל הקובע הפרדה החומר הקשור בהפקידיו הרשמיים והציבוריים של השר מחומר הקשור בהפקידו המפלגתי ומחומר ארכיוני פרטי.

מרכז תיעוד וחקר של השומר הצעיר בגבעה-חביבה

לפני כחצי שנה אוחדו מוסדות התיעוד והחקר של חנועת השומר הצעיר למרכז אחד בגבעה-חביבה. המרכז כולל את המוסדות הבאים:

ארכיון התנועה ע"ש שלמה רכב, אשר נוסד בשנת 1937 והועבר לאחרונה ממרחביה. הארכיון מקיף חומר תיעודי רב שנאסף מאז יסוד התנועה בשנת 1913. מנהלת הארכיון היא החב' פנינה דרור.

ארכיון מורשת - בית עדות ע"ש מרדכי אנילכיץ שנוסד בשנת 1961 בידי חברי התנועה - פרטיזנים, לוחמי גיטאות ומחתרות. מנהלו הח' שלמה פרנקל.

מכון למחקר הסטורי, האוסף עדויות בע"פ על תנועת השומר הצעיר בהפרצות ובארץ ומקיים פעילות מחקרית סדירה; בניהולו של אליהו שדמי.

תצוגה מוזיאלית הכוללת תצלומים, דגלים, סמלים, תעודות, כרזות וכו', וכן חדר הסברה מצויד בציוד אודקולי והמיועד לכחמישים מבקרים.

אוספי תיעוד בארכיון "מורשת"

בשנים האחרונות הגיעו לארכיון "מורשת" בגבעה-חביבה אוספי תיעוד רבים, הכוללים ארכיונים אישיים, כתבי-יד, עיתונות, תצלומים, דברי אמנות ותיעוד בע"פ. מן הראוי לציין במיוחד את אוסף אלברט בלטרן, חבר היודנראט בכודשט; דו"ח המרכז לעזרת יהודי פולין (1939-1943); יומן המרד הפולני (1944); 155 עדויות בע"פ ו-700 תצלומים, כרוכים ממחנה הריכוז.

ארכיון המכון לחקר התפוצות באוניברסיטת תל-אביב

הארכיון שם למטרתו לרכז חומר ארכיוני לכל סוגיו המעיד על עברו של העם היהודי בכל ארצות תפוצתו. הארכיון כולל חטיבות ואוספים של גופים ציבוריים, ארכיומים ואוספים פרטיים ופריטים בודדים. לאחרונה הוחל בפיתוח מדור נוסף, אשר יכלול פרסומים של מוסדות וארגונים יהודיים בארצות שונות (תקנות, דו"חות, קונטרסים וכו'). הכוונה בראש וראשונה לפרסומים זעירים, שרובם לא נקלטים בספריות. בדין וחשבון של המכון צויין במיוחד אוסף "המכון לעניינים יהודיים", ניו-יורק (Institute of Jewish Affairs) הכולל חומר ארכיוני רב היקף לתולדות קהילות ישראל ממלחמת העולם השנייה; אוסף פבנר - דברי דפוס, כרזות וכרוזים שהתפרסמו בארץ ישראל מראשית השלטון הבריטי עד סוף העשור הראשון למדינת ישראל; אוסף פרסומי הוועד הלאומי (מעזבונן של משה אטיאס); ועזבונות של מנהיגי קהילות ועסקנים שונים בתפוצות כגון: עזבון דב וולחובסקי, מראשי עסקניה של התנועה הציונית ברוסיה בראשית התקופה הסובייטית ולאחר מכן עורך פרסומים של התאחדות בעלי התעשייה בארץ; עזבון אריה (ליאון) מזרחי, מנהיג ציוני וירושב הראש האחרון של ההסתדרות הציונית ברומניה, הכולל פרוטוקולים והתכתבות של מוסדות ציוניים רומניים ובינלאומיים, ובהם - ארגוני הנדסה הציוני וארגונים של הציונים הראדיקאליים. מן החומר אשר הופקד בארכיון בשנה החולפת צויין בדין וחשבון עזבונן של אשר אהרליך, פעיל ציוני בדרום רוסיה בשנים 1897 - 1914 וארכיון קהילות מינסטרייפל בגרמניה וקורדובה בארגנטינה, שהועברו ממוזיאון בית התפוצות. הארכיון לא אושר כארכיון ציבורי לפי חוק הארכיונים חש"ו-1955.

דו"ח מבקר המדינה על הארכיון המרכזי לתולדות העם היהודי

דו"ח מבקר המדינה, המחייב לפעולות הארכיון המרכזי לתולדות העם היהודי, מציין פיגורים כטיפול בחומר שנאסף ע"י הארכיון וקובע "שקצב איסוף החומר עלה בהרבה על היכולת של הארכיון המרכזי לעבדו". הדו"ח ממליץ להקציב לארכיון את המימון הדרוש "כדי שהחומר שנאסף ישוקם במידה הצורך ויאוחסן באופן שישמר כיאות ויירשם כהתאם לנהלים שנקבעו".

הענקת תואר שני לארכיונאות באוניברסיטה העברית

בעקבות הנהגת מסלול לתואר שני (החל משנת חשמ"א) במגמה לארכיונאות בבית הספר לספרנות ולארכיונאות באוניברסיטה העברית, קיבל מר מנחם לוין, מנהל הארכיון ההסטורי של עיריית ירושלים, את תעודת המוסמך הראשונה בארכיונאות. נרשם עבודה הגמר "צילום ירושלים וצלמיה, 1839-1939".

פעולה הדרכה לעובדי הרשויות המקומיות

בשיתוף משרד הפנים קיים גנזך המדינה ביום 23 במאי יום עיון לעובדי הארכיונים והמגנזות ברשויות המקומיות. יום העיון הוקדש לנרשא: עריכת חצוגה בארכיון הסטורי של רשות מקומית. בסיום יום העיון הוענקו תעודות הסמכה ל-60 מבוגרי ההשתלמות לניהול מגנזות וארכיונים הסטוריים ברשויות המקומיות, שהתקיימה בשלושה מחזורים בשנים חשמ"א - חשמ"ג.

ירושלים, כ' בסיון תשמ"ב

1 ביוני 1983

099.10

אל: מר מ. שמואלביץ, מנכ"ל משרד
ראש הממשלה

הנדון: כנס שרות ההתחקות הבינלאומי

בהמשך לשיחתנו הטלפונית בדבר שאלה נציגנו בבון באפשרות קיום כנס שרות ההתחקות הבינלאומי בשנה הבאה בישראל, הנני מעביר אליך את העתק הסברק שנשלח ע"י משרד החוץ לבון.

שרות ההתחקות הבינלאומי, שמושב בארול, סון בגרמניה, מנוהל ע"י ועדה בה מיוצגת גם ישראל. יש לבד ענין מיוחד בשמירת החומר הארכיוני של השרות בו רוכזו לאחר מלחמת העולם השנייה כל הרשימות והתעודות על גירוש יהודים והובלתם של יהודים למחנות בפולין, והכולל כרטסת שמית של למעלה מעשרים מליון כרטיסים של בני-אדם ששמוהיהם מופיעים ברשימות המקוריות, כולל רשימות של מחנות הריכוז.

בשנת 1955-1956 הייתי מספר פעמים בארול. סון כדי לארגן צילום במיקרופילם של התעוד העצום עבור יד ושם; באותה תקופה הייתה כוונה למסור את המרכז לידי הגרמנים וחששו שהתעוד עלול להעלם. בינתיים נוסף לתעוד המקורי תעוד רב, והכרטסיה גדלה במשך השנים.

אין צורך להסביר את הענין הרב שיש למדינת ישראל בקיום הזקומנטציה. כפי שהוסבר לי משהתפס בכנס השנתי כ- 20 נציגים וכל אחד משלם את הוצאות הנסיעה והוצאות האירוח. הארץ המארחת חייבת לדאוג לקיום נאות של הישיבות במשך יום או יומיים. בעיה הקציבית לא תתעורר לפי דעתי.

מנכ"ל
א. אלסברג

THE SECRETARY OF THE
TREASURY

REPORT OF THE SECRETARY OF THE

THE SECRETARY OF THE TREASURY
OF THE UNITED STATES OF AMERICA
FOR THE YEAR 1902
IN RESPONSE TO A RESOLUTION
PASSED BY THE HOUSE OF REPRESENTATIVES
ON JANUARY 10, 1902
AND BY THE SENATE
ON FEBRUARY 11, 1902

THE SECRETARY OF THE TREASURY
OF THE UNITED STATES OF AMERICA
FOR THE YEAR 1902
IN RESPONSE TO A RESOLUTION
PASSED BY THE HOUSE OF REPRESENTATIVES
ON JANUARY 10, 1902
AND BY THE SENATE
ON FEBRUARY 11, 1902

1902

U. S. GOVERNMENT

משרד החוץ-מחלקת הקשר
סמור

3365

יוצא

מל: בון, נר: 292, מ: המשרד
דח: ר, טג: ט, תא: 270683, וח: 1300
נד: שרות ההתחקות

סמור/רגיל

גומא לסלך 163

כנס שרות ההתחקות

א. אין חוור אין אנו מטפלים ואחראים לכנס כזה גם אם יתקיים
בארץ

ב. מאידך דרי אלסברג גנוך המדינה הסמין אותנו להודיעך שהוא
מעוניין להיות אחראי לאירוח הכנס בירושלים ב- 1984 אם כל
משתתף יסלם כל הוצאותיו. הודעתו על דעת יד ושם

ג. מטעה נתון ענין הכנס אך ורק בידי גנוך המדינה ויש לפנות
לדרי אלסברג בנדון במישרין

תפוצות- אירופה 1

תפ: פהח, סשהח, מנכל, ממנכל, תפוצות, מרדו, אירא

מדינת ישראל

הנוזך

01-07-1984

049.10.

לחיק

ארכיוני ישראל

מידע לחברי מועצת הארכיונים העליונה

מאי 1983

סיון תשמ"ב

פרסום תעודות המדינה

הופיע הכרך השלישי בסדרה "תעודות למדיניות החוץ של מדינת ישראל". כרך זה דן בשיחות שכיחות הנשק בין ישראל למדינות ערב בתקופה דצמבר 1948 – יולי 1949. הכרך המקביל, המכיל את התעודות על יתר הנושאים המדיניים בתקופה אוקטובר 1948 – מאי 1949, נמסר לדפוס; הופעתו נחשבת כגלל בעיות מינהליות. שני הכרכים ישלימו זה את זה ויחד יתנו תמונה מתימנה של המדיניות הישראלית באותה תקופה.

רישומי יומן של דוד בן-גוריון משנת 1946

לפני שבועות מספר נמסר לגנז-המדינה עותק מצולם של מחברת ובה רישומי יומן של דוד בן-גוריון מהחודשים אפריל – ספטמבר 1946. המחברת, שרוב דפיה היו ריקים, נמצאה באותה תקופה בפרים על-ידי סטודנט לרפואה מהארץ, שהמשיך להשתמש בה לצרכיו. רק לפני מספר שנים הופנתה חשומה לכו לכך שרישומי היומן הם של בן-גוריון. רישומי היומן מתייחסים לדיוני הועדה האנגלו-אמריקאית וניסוח המלצותיה ובהם חובות ראשוניות של בן-גוריון לדין וחשבון ורישומים על פגישותיו בפרים, בווינגטון, בלונדון ובשוקהולם. עותק מצולם נוסף של המחברת הועבר למכון למורשת בן-גוריון בשדה-בוקר.

ארכיון אבא חושי באוניברסיטת חיפה

במשך השנה האחרונה ערך משרד מבקר המדינה בדיקת מעקב באוניברסיטת חיפה כעקבות הביקורת משנת 1977. הביקורת עמדה על הליקוי שבמדיניות האיסוף של ארכיון אבא חושי, הנוגדת את הוראות חוק הארכיונים. מאידך ציינה הביקורת לטובה את התנאים הפיסיים לשימוש ולעיון במחקני האוניברסיטה לעומת אלה בארכיון העיר. לאחרונה הגיעו עיריית חיפה ואוניברסיטת חיפה להסכם על שיחוף פעולה ביניהן לפיו יהיה ארכיון העיר מוכן להשאיל לארכיון אבא חושי חומר ארכיוני לשם שימוש ע"י הסבל האקדמי של האוניברסיטה; מדיניות האיסוף של ארכיון אבא חושי לגבי חיעוד לתולדות חיפה תצטמצם לתקופה העותומנית, למעט חומר הכלול בחתיכות האורגניות של ארכיון העיר ולמעט הצלומים; אלה יישמרו בארכיון העיר. הוסכם גם על החלפת רשימות מצאי ועל תיאום באיסוף חומר ארכיוני ברשות הפרס.

גנז המדינה המשיך לסרב להכיר בארכיון אבא חושי כארכיון ציבורי כל עוד לא הוגדרו בצורה ברורה מטרותיו ואין מנהל מקצועי, כנדרש בתקנות לניהול ארכיון ציבורי.

הוצאת חומר ארכיוני מארץ

הגברת אלזה הופה הגישה לבגנזך המדינה תעתיק מיומני פרנץ קפקא, שנעשה על-ידי ידידו הסופר מכס ברוד, וכן רישומי יומן של מכס ברוד. החומר הוגש לבגנזך לשם קבלת אישור להוצאתו מהארץ לפי סעיף 16 ג' לחוק הארכיונים. החומר צולם ע"י הבגנזך, אך לפי ההסכם עם גב' הופה הוא ייפתח לעיון רק בעוד 50 שנה.

הפקדות חדשות בארכיון עיריית ירושלים

ארכיון עיריית ירושלים קיבל השנה להפקדה חומר הסטורי רב ערך ממוסדות ומחושבים בעיר. מניין הארכיונים הרבים של מוסדות החינוך שהופקדו ראוי לציין את ארכיון הגמנסיה העברית, 1913 - 1975, והשלמות לארכיון ב"ס בצלאל, 1925 - 1928. בין יתר התיעוד שכונס ראוייה לציון מיוחד פעולת ההעתקה של חומר ארכיוני מהכנסיה האנגליקנית בירושלים, ובין אלה פנקס המעמד האישי, פנקס החלטות של הנהגת המסיון, פנקס מכתבים נכנסים ופנקס פרוטוקולים של אגודת נשים למען המסיון, מיסוד המסיון האנגליקני בשנת 1836 עד 1859.

כינוס אזורי של מתנדבים לרישום חומר ארכיוני ברשות הפרט

בגנזך-המדינה ממשיך לקיים כינוסי הדרכה אזוריים של מתנדבים לרישום חומר ארכיוני, המצוי בידי מוסדות, גופים ואנשים פרטיים. לאחרונה החקיים כינוס בדרום הארץ, ובו השתתפו מתנדבים מאשקלון, קריית מלאכי ומישרובי המועצה האזורית באר-טוביה.

הקונגרס העשירי של הארגון הבינלאומי לארכיונים

הקונגרס העשירי של הארגון הבינלאומי לארכיונים יתקיים כימים 17 - 21 בספטמבר 1984. בכון, גרמניה.

הקונגרס יוקדש לדיון בנושא "הגדלת האחריות המוטלת על הארכיונים נוכח הגבלת האמצעים שברשותם". ישיבה מיוחדת בקונגרס הוקדש לנושא החליפין של חומר ארכיוני מצולם. טופסי הרשמה לקונגרס ניתן לקבל במזכירות בגנזך-המדינה.

מפעל ההנצחה לשחררי יפו

במעמד ראש הממשלה ומפקדי רתיקי האצ"ל נחנך לאחרונה בית האצ"ל לזכרם של משחררי יפו ע"ש עמיחי פגלין. המוסד כולל מוזיאון ומרכז תיעוד לתולדות מלחמת השחרור והמערכה על כיבוש יפו בש"ח. בכוונת המוסד לאסוף, לרכוש ולקטלג ספרות, עיתונות, מפות, חפצים וחומר מוזיאלי מגוון לתולדות המערכה על יפו, ולרכז ולפרסם תיעוד להנצחת משחררי יפו שנפלו בקרב. כמו כן יאוחר ויצולם כל חומר ארכיוני לתולדות המערכה על יפו, המצוי במוסדות ארכיונים בארץ, ויועמד לעיון חלמידים וחוקרים. המוסד פועל תוך חיאות ושיחוף פעולה עם מכון ז'בוטינסקי.

19/4/83

משרד ראש הממשלה
לשכת סגן המנהל הכללי

אמנון רפאלי מנכ"ל

אנא לידיעתך, אנו מבקשים
לשכת סגן המנהל הכללי
הממונה על פיקר/אגף של
הממשלה

בברכה

א. רפאלי

ס. רפאלי

ירושלים, ל' בניסן תשמ"ג

13 באפריל 1983

140

אל: מר ש. נחנאלי, הסמנכ"ל

מאת: א. ארד, ממנה על הגנזך

הנדון: דרכי פעולתו של חשב המשרד

לאחרונה נגרמו שיבושים בעבודתו ע"י כך שחשב המשרד משהה את תשובותיו לפניות ולהזמנות שעליו לאשרן וכן בכך שהוא מנסה להתערב בעצם קביעת נחיצותן או אי נחיצותן של רכישות. להלן מספר דוגמאות לעיכובים כנ"ל:

א. ב - 5 בדצמבר 1982 פניתי בבקשה להחקין בחדר מס' 5 מזגן, מייבש אריר לשם קליטת חומר אורקולי. רק לאחר חיזכורות חוזרות ונישנות קיבלתי ב - 10 באפריל 1983 תשובה "מזגן ומייבש אריר - אושר מזמן".

ב. ב - 16 בפברואר פניתי אל מחלקת המשק בבקשה לחקון הניקוז בתל-ארזה ולתיקון דוד נרזל על גב המחסנים שלנו בתל-ארזה. ב - 28 בפברואר לאחר בדיקת המקום פניתי שנית וצינתי כי הגזים הנפלטים מהניקוז יוצרים בעיה לעובד שלנו במקום. ב - 13 באפריל בשיחה בע"פ לא הסכים מר ספרוני לאשר את סידור הניקוז למרות שהדגשתי בפניו את בעיית הריח ואת הסיכון שבה.

ג. ב - 16 בפברואר פניתי בבקשה אל מר ספרוני לאשר רכישת דיאבלו 630 למחשב שבגנזך המדינה. ב - 8 במארס לאחר מספר פניות בע"פ אמר לי כי הוא חושב שיש תקציב וכי עלי לפנות לוועדת הרכישות. באותו יום פניתי לוועדת הרכישות וב - 27 במארס אישרה הוועדה עקרונית את הרכישה. ב - 10 באפריל לאחר חיזכורה בכתב קיבלתי תשובה כי "יש להחאזר בסכלנות".

ד. כדי להדגים בלבד את התערבותו של מר ספרוני בעניינים שאינם בחורט סמכותו הנני לציין כי ב-14 באוקטובר 1982 הזמנתי עותק של התקשיר הדרוש לי במסגרת חפקידי כסגן הגנז - ממנה על גנזך המדינה. רק לאחר ויכוח עם מר ספרוני בשאלה אם אני זקוק או לא זקוק לתקשיר אושר הדבר.

אבקש לקבוע בהקדם האפשרי כי על חשב המשרד לתת תשובות ברורות ותוך פרק זמן סביר על פניות והזמנות מבלי שיהיה צורך לרדוף אחריו, להזכיר לו או לשלוח חיזכורות כתובות.

אודה לך גם אם תוכהרנה לחשב שוב סמכויותיו לגבי קביעת נחיצותן או אי נחיצותן של פעולות
וכמו כן אנקש להורות לו שלא לגרום לעיכובים נוספים בנושאים שהוזכרו לעיל.

מברכה
א. ארד

סגן הנז

ממונה על גנז המדינה

העוקים: ד"ר א. אלסברג, גנז המדינה

מר מ. ספרוני, חשב המשרד

ירושלים, כ"ג בניסן תשמ"ג

6 באפריל 1983

752

לכבוד

מר מ. שמואלביץ

מנכ"ל המשרד

הנדון: מחשב לגנזך המדינה

כידוע לך מפעיל גנזך המדינה מזה שנתיים מיקרו-מחשב שהושאל לנו על ידי מזכירות הממשלה, לרישום ומפתוח של חומר ארכיוני. למרות שהמכשיר מופעל בהצלחה ומוציא תוצר באיכות טובה, הרי שבשל גדלו הזעיר אין הוא מספיק לקליטת כמויות המידע שעלינו לעבד ולהעמיד לרשות המינהל והציבור. הגיע, איפוא, הזמן לרכוש מחשב שיתאים לצרכי הגנזך: הגנזך חייב להכין רישומי התוצאות לכ- 150 חטיבות ארכיוניות הכוללות כמה מיליוני תיקים.

הגנזך חייב לקיים מערכת מעקב לגבי השאלתם של אלפי תיקים בכת אחת ומשלוח תזכורות לגביהם.

בהתאם לחוק הארכיונים חייב הגנזך לרכז גם רישומו של חומר ארכיוני בארכיונים ציבוריים וברשות הפרט.

צרכים אלו מחייבים מחשב בעל נפח איחסון מספיק למידע ובעל יכולת חישוב מספקת להתמצאות מהירה במידע, לשליפת הפריטים, ולמעקב אחר מיקומם והחזרתם למקום וכן דרוש הציוד הפריפרי המתאים לפליטת מדריכים ומפתחות מודפסים.

הצורך מודגש במיוחד עקב העובדה שעל גנזך המדינה לספל בכמויות גדולות והולכות של חומר ארכיוני מבלי שכח האדם המועסק יוכל לגדול בהתאמה.

לאור האמור לעיל אודה לך אם תזמן פגישה עם הרפרנט של משרדנו באוצר לשם קבלת התקציב המתאים לרכישת מחשב מתאים.

מנכ"ל
א. אלמברג
הגנז

לכבוד מי שמואל

החשבון למכירת

אלמנטים 41 - 6.483

המחשב - אין מלך העולם

היום שבת ומוצאי

יום העצמאות.

היום

לכבוד

15.4.83

19.4.83

א. הצרכים העיקריים

העיקודים העיקריים, טיט לבצע בגנדר (צרכי מינימום, ללא כל פעולות עוד בנוו:
עיקודי תמלילים) הם הבאים:

1. קליטת דשימות ההפקדה, פריטת מכמחות חטיבתיים והכנת בסיס מידע לשליפה
ישירה.

2. מעקב אחר פריטים מוטאליים.

3. ריכוז רישום החומר הארכיוני בישראל בארכיונים ציבוריים וברשות הפרט (מידע
בררית מתומצת).

ב. החישוב לטווח ארוך

- א. החישוב מבוסס על כך שרישומי הבסיסי של פריט מופס כ-800 תוים.
ב. העיקוד האוטומטי של פריט במחשב לצורך מפתח חטיבת יוצר עוד 120 תוים.
ג. עיקוד לצורך שליפת מידע ישירה יוצר עוד כ-600 תוים.
סה"כ דרושים לכל פריט כ-1,600 תוים.

1. בגנדר מצויים כיו 1.5 ל-3 מיליון פריטים; לכו דרושים 2.4 מ 4.8 מ
(מליאדי תוים) לקליטת כל החומר שכנגד נמצא בגנדר. הקליטה השנתית היא של
90,000 פריטים בשנה, הדרושים כ- 144 מ תוים לשנה.

2. במובן שכנגד זה אין לצפות לקליטת כל החומר בבת-אחת על מחשב, וכו בדור כי
בסופו של דבר לא מדובר, בעמידה הרוב, במחשב המחזיק את כל החומר בבת-אחת,
אלא במחשב שרציון ספריה של ספרים או דיקסלים.

ג. החישוב לטווח קצר

החישוב הזה מבוסס על יכולת העיקוד של חומר בגנדר ללא מוספת כוח-אדם, מנסיוננו,
כפי שהצטר במיליון-מחשב עד כה, ידוע לנו כי עובד בחצי משנה יכול להויל למחשב
כ-5,000 פריטים בשנה. לפי החישוב ניהו, ללא מוספת כוח-אדם, להויל חומר למחשב
בסה"כ בתעסוקה של שמי משדות, כחומר, לא פחות מ-10,000 פריטים בשנה, בתנאי
שעומדים לרשותנו 6 מסופים להזנת החומר (ממובן אחד לניהול המערכת ולתכנות),
כלומר 16 מ לשנה לרשימות הפקדה.

המישוב השנתי לענף הקצר כולל בקירוב את הכמויות הבאות ב-מב:

1. רשימות הפקדה 16
2. רישומי השאלה ומעקב 4
3. רשימת פרסומי הממשלה 5.5
4. עיבודי תמלילים 1
- סה"כ 21.5 מב

כרגע בכך מצוי מידע בהיקף של כ- 10 מב, שעובר על המיקרו-מחשב ושיש להעבירו לקליטה ברגע שיהיה מחשב.

בסיכום למשך 5 השנים הראשונות יהיה צורך לקלוט לא פחות מ-100 מב מדי מידע.

ד. הדרישות הנובעות לגבי המחשב

1. מחשב בעל קיבולת של לא פחות מ- 100 מב + ספריית דיסקטים מתאימה, או לחלופין עם כונו סרט (אפשרי STREAMER) וספריית סרטים, דיסקטים לגיבוי יש לחשב בנפרד.

2. מערכת המאפשרת שימוש בו-זמני של 6 משתמשים + 3-2 מדפסות וכו' שיתוף במשאבים (RESOURCE SHARING).

3. 6 מסופים ו-3 מדפסות (להצבה מור שנה"ם).

4. לפחות חלק מהדיסקים (יחידים להחלפה) (REMOVABLE).

5. כווננים לקליטה ורפליטת חומר על דיסקטות.

6. אפשרות הגדלת המידע הזמין (BULK STORAGE) עד כ-200 מב.

7. תאימות (COMPATIBILITY) לדור הבא של מחשבים ולתוכנה מודרנית.

ה. סוג המחשב והציוד

לאחר בדיקת המחשבים המקובלים, ההתחשבות בתוכנה הקיימת בננוזר המדינה ובריקת היכולת להעמיק תוכנה ממזכירות הממשלה, נראה כמתאים ביותר לרכוש מחשב - VAX 730 בקונפיגורציה שתפורט בסעיף הבא.

מחשב זה מתאים לו מבחינת הקיבולת שלו, הן מבחינת יכולתו להגדיר את הקיבולת עם התרחבות הצרכים במשך הזמן והן בהיותו שייר לדוד המחשבים החדש, אשר עבורו קיימת תוכנה מודרנית והתחזוקה היא אמורה יותר.

ו. הערכה תקציבית

להלן הערכה תקציבית בנתונים נסים לפני הציוד הדרוש:

א. מחשב VAX 730 עם דיסק קבוע של 121 MB ועוד דיסק נימו להחלפה של 10 MB (בהנחה של מערכת הפעלה ממזכירות הממשלה) - \$28,000.

ב. כונני דיסקים - \$5000.

ג. דיסק של 204 MB להרחבה - \$28,000.

ד. 6 מסופים בר אחו ב-\$1500. סה"כ \$9000.

ה. מדפסת בעלת מהירות ביינויט - ב-\$15,000.

ו. מדפסת דיאלקט ב-\$7000.

סה"כ \$141,500. (כל המחירים הם פזים ויש לקחת בחשבון 35% מס קניה, 15% מע"מ ומאידך 11% הנחה לחשודי ממשלה.)

הוצאות אלה חייבות להכרש על שנתיים תקציביות, זאת גם כדי לאפשר קליטה חלקה של המערכת ללא תקלות וללא תוספת כוח אדם.

בסעיף הבא פירוט מוצע לתקציב לשלוש שנים.

1. תהציב לשלוש שנים לפיתוח מערכת המחשב של גנוד המדינה

(א) שנה ראשונה

1. מחשב VAX 730 עם דיסק קבוע אחד (דיסק 10 MB נוסף) \$78,000
2. כונני דיסקטים \$ 5,000
3. שני מסופים \$ 3,000
4. מדפסת דיאלרו \$ 7,000
- סה"כ \$93,000
5. בנוסף לכך יש להביא בחשבון גם כ- \$50,000 לסכריות ומזכנה

סה"כ \$98,000

(ב) שנה שנייה

1. כונן דיסק 204 MB \$26,000
2. שלושה מסופים \$ 4,500
3. מדפסת \$15,000
4. מזכנה וטירות' מכנות 6,000
- סה"כ \$51,500

(ג) שנה שלישית

1. מסוף אחר \$ 1,500
2. מזכנה מהקדמת למסד נתונים \$30,000
- סה"כ \$31,500

סה"כ בשלוש שנים \$181,000

כ"ח באדר תשס"ג
10 במרץ 1983

לכבוד
מר אבישוע מואת
מנהל ביקורת ראשי
משרד מבקר המדינה
ירושלים

מר מואת הנכבד,

הנדון: ביצוע חוק הארכיונים - משרד ארכיוני בלשכות שרים

במשנת 1977, בדיוקם בנדרון, הריני להעיר:

- א. גנז המדינה, ד"ר אברהם אלטברג, רואה במשרד הנושא בלשכות שרים והמפקדתו המדינה בגנזך - אחד מהמפקדים החשובים של הגנז. ונוקט בהתאמה בצעדים לביצוע פעיל זה במחלק הארכיונים.
- ב. לפי יוזמתו של הגנז הסיצה מזכירות הממשלה מוזר בין חברי הממשלה בצירוף מזכיר של הגנז, העסק המוזר רצ"ב (נספח א').
- ג. הגנז פעל באופן נמרץ כאשר נודע לו מחוק כתבה בעמודות, מחוקר ארכיוני חליטה אשר שרון עומד להיות מבוטל או מועבר לחוקתו המדינית של משרד, העסקי המכונים של הגנז רצ"ב (נספח ב'). היועץ המשפטי לממשלה מודעה עם מעורבו של הגנז ומטיל את המעקב על היועץ המשפטי של משרד הבטחון. העסק הכתבו של משרד' זמיר רצ"ב (נספח ג').
- ד. הנושא בכלל גט במכניה המדינה של הגנזך לאשראים לרשומות במשרד הממשלה, ובימים אלה יישרן דיון על נושא זה ביום עיון לאשראים לרשומות.

בברכה,

מתי מואלביץ

הערתים: ד"ר אברהם אלטברג, גנז המדינה
מר זמיר ארן, היועץ המשפטי, משרד ראש

23.

7th 3 24 337 1434

אברהם בן יצחק
היה זה אברהם
היה זה אברהם
היה זה אברהם

٢٢٢٢

END

ה'תקל"א ימכר. דו'
זוסקין יבין אצלן הסקה. לזר'
ביטחיה - ספק. רשמיס איסט / קרוי
מן אלמנה וילדון. נצד.

ירושלים, י"ט באדר, התשמ"ג

4 במרץ, 1983

11.3.83

אקד"ר סג"ר
24.3.83

אל: מר מ. שמואלביץ, מנכ"ל משרד ראש הממשלה

מאת: גנז המדינה

הנידון: פרסום דינים וחשבונות של ועדות חקירה

לאור פניה אלינו על ידי מזכירות הממשלה בדקנו את השאלה של פרסום דינים וחשבונות של ועדות חקירה שהוגשו לממשלה. מסתבר שהביקוש על ידי הקהל לקבלת עותקים של דינים וחשבונות רב למדי, גם לאחר חלוף זמן ניכר.

עד כה נהגה מזכירות הממשלה לאלץ עבור כל מבקש את הדינים וחשבונות, דבר שבזרם להפרעה רצינית ואינו יעיל מבחינת העבודה וההוצאה הכספית הכרוכה בכך.

גנזך המדינה מוכן, כחלק מהפקידיו, לספק בהכנת מהדורות מצומצמות (50 - 200 עותקים) של הדפסות חדשות בתוספת מבוא היסטורי קצר לגבי הדקע למינוי הוועדות. מדובר כרגע בוועדות אלה:

1. ועדת זוסמן (ועדת החקירה של השריפה במסגד אל אקצה)
2. ועדת עציוני (השתתפות בכדורגל)
3. ועדת ויחקון (נתיבי נפט)
4. ועדת אגרנט (מלחמת יום הכיפורים)
5. ועדת כהן (מחנות סברה ושהילה)

מדובר, כמובן, בפרסום החלקים הנלווים בלבד.

הגנזך רואה ביצוע המטרה, כאמור, כחלק מהפקידיו להעמיד לרשות הקהל את התיקוד הממלכתי הנדרש למחקר או למטרות משפטיות רציבוריות אחרות. מוצע

2/...

OFFICE OF THE
UNITED STATES DEPARTMENT OF
THE INTERIOR

UNITED STATES DEPARTMENT OF
THE INTERIOR
BUREAU OF LAND MANAGEMENT

לטפל בראשונה בפרסום ועדה זוטמן ועדה כהן - שני הדינים וחשבונית
המכוננים ברגע במיוחד.

האם החובניות נראית לך?

מכונה,
א. אלסברג

ארכיוני ישראל

מידע לחברי מועצת הארכיונים העליונה

ניסן חשמ"ב

מרס 1983

הארכיון ע"ש סוכיהר לתולדות ההתיישבות בנגב באוניברסיטה באר-שבע

בספטמבר 1975 הוקם "בית הבנייה לנגב" באוניברסיטה כן-גורדון בנגב כיוזמתו האישית של ראש פיריה באר-שבע הראשון, דוד סוכיהר ז"ל. משנפתר מר סוכיהר הוחלט להסב את שם המרכז הזה ולכנותו "הארכיון לתולדות ההתיישבות בנגב ע"ש דוד סוכיהר" או, בקיצור, "הארכיון ע"ש סוכיהר". הארכיון אינו משמש כארכיון העיר ואינו קשור לעיריה אלא פועל כמסד אוניברסיטאי במסגרת הפקולטה למדעי הרוח והחברה. פערות הארכיון מתרכזות בארבעה תחומים:

א י ס ו פ ח ו מ ר א ר כ י ו נ י על ההסטוריה של הנגב בכל התקופות, ובעיקר בתקופה משנת 1900 ועד היום, כאשר הדגש הוא על התיישבות יהודית ומפעלי תעשייה. נוסף על החומר הכתוב, הכולל מאמרים והעתקים של תעודות מקוריות, יש גם חומר אחר כמו מפות ותצלומי-אוויר. כחומר משלים יש כמה ארכיונים ואוספים של אישים שהיו קשורים בתולדות הנגב. במסגרת זו קיים גם מדור מיוחד לתיעוד בעל-פה, שנמסרתו נערכים ראיונות מוקלטים עם תושבים ותיקים בנגב. הראיונות משוכתבים ומוצגים לעיון החוקרים לאחר אישור המרואיינים. תיעוד שוטף על התפתחויות בנגב בנושאים כמו אקולוגיה, רפואה ודמוגרפיה נאסף בארכיון, והוא כולל מאמרים מדעיים וקטעי עיתונים. נאסף גם חומר תיעודי על תכניות לפיתוח הנגב בנושאים כמו תעלת הימים (החוראי הדרומי) ופיתוח הנגב לאחר הסכם השלום בין ישראל לכין מצרים.

פ ר ס ו ס מ א ר י ס מדעיים על ההסטוריה והגיאוגרפיה של הנגב.

ק י ו ס פ ר ו י י ק ט י ס ח י נ ו כ י י ס המיועדים לקהל הרחב ובאופן מיוחד לתלמידי בית-ספר, כמו תערוכות וסיורים מודרכים באתרים הסטוריים בעיר ובאזור.

ס י ר ע ו ה ד ר כ ה ל ס ס ו ד נ ס י ס של האוניברסיטה וכן לציבור הרחב המורכב בעיקר מהושבי באר-שבע אך כולל גם חוקרים מיושבים בנגב ומאזורים אחרים בארץ ובעולם.

בשנה האחרונה ביקרו בארכיון כחמש מאות תלמידי בית-ספר, סטודנטים, מורים וחוקרים.

הפקדה בנגנזן של רשומות המינהל בדרום סיני ותיעוד על המינהל בפיתחת רפיה

בחודשים האחרונים הופקדו בנגנזן המדינה כ-90 מטר חומר ארכיוני של המינהל לפיתחת מרחב שלמה (מרש"ל) וב-30 מטר של היחידה לבניה בפריית של משרד השיכון מהשנים 1967 - 1982. בחלקו פרנה החומר בשעתו מאופירה ומיסית. מדובר ברשומות המתייחסות לכל ההיבטים של המינהל: התיישבות, פיתוח, שירותי בריאות וחינוך לאוכלוסיה היהודיה ולבדואים. החומר כולל גם רשומות בדבר פינוי הישובים.

סמינר בנושא הארכיון ההסטורי של התיאטרון

בראשית חודש מרס התקיים במלון "נאות מדבר" בבאר-שבע סמינר בן יומיים בנושא הארכיון ההסטורי של התיאטרון. הסמינר אורגן ע"י הסתדרות המח"ר והשתתפו בו כ-50 חברים, רובם ארכיונאים, ספרנים ועובדי מידע ומיעוד. נושאי הלימוד כללו סקירה על הארכיונים לתיאטרון בארץ ובחו"ל; סוגי המיעוד ההסטורי בארכיון התיאטרון; סקירה על הסתירה בתיאטרון הישראלי; ושני רבי-שיח על העבודה היצירתית בתיאטרון ועל הביקורת של התיאטרון. כמו כן הוקרן סרט מיעודי על אכיוזרי כמה ותפאורה בתיאטרון. המשתתפים חזו בהצגה "שפע" ונפגשו בעקבותיה עם מנהל התיאטרון באר-שבע ושחקני ההצגה. את הסמינר חנן והנחה שמעון לב-ארי וריכז ד"ר משה מוסק.

הארכיון ההסטורי של "אגד"

בשנת 1979 הוקם הארכיון ההסטורי של "אגד", העוסק באיסוף חומר ארכיוני בעל ערך הסטורי לחולדות חברה "אגד" וחברות התחבורה שקדמו לה והשתלבו בה מאז שנת 1925. החומר בארכיון כולל פרוטוקולים, דוחות וסקרים של חברות התחבורה; אוסף תצלומים של נהגים ואוטובוסים (6,000 תצלומים); קטעי עיתונות מסודרים כרונולוגית; ו-220 ראיונות מוקלטים עם חברי "אגד" וותיקי חברות התחבורה האחרות. לאחרונה יצא לאור המדריך הראשון למיעוד בע"פ ובו רישום תמציתי ומפתח ל-68 ראיונות מוקלטים. בנוסף לחומר הארכיוני שופצו כ-20 אוטובוסים ישנים, שימשו כמוזיאון לחולדות החברה. בארכיון מועסקים ארבעה עובדים ובראשו מר יוסף שמיר, מנהל מחלקת המינהל של אגד. כיועץ מקצועי הנחה את צורה הארכיון מר בנימין הספל, מנהל ארכיון אוניברסיטת חל-אביב.

עיון בתיקי ועדת החוץ והבטחון של הכנסת

במסגרת פעולת החשיפה לעיון של תיקי משרד החוץ הועלתה הבעיה, האם דינן של סטנוגרמות משיבות ועדת החוץ והבטחון של הכנסת הוא כשל כל תיקי משרד החוץ או כמו תיקי מערכת הבטחון. בדיון עם יו"ר ועדת החוץ והבטחון של הכנסת, הד"ר אליהו בן-אלישר, סוכס, שהיקי ועדת החוץ והבטחון של הכנסת ייפתחו לעיון לאחר 30 שנה, בדומה לתיקי משרד החוץ, חוץ בדיקת נושא הדיון ואפשרות קביעה חיסוי נוספת בהתאם לענין. לא ייפתחו לעיון תיקי ועדת המשנה.

אגרות לעיון ולהעמקה

ביום 9 בינואר פורסמו בקובץ התקנות האגרות לפי המדד לחודש יולי 1982 לבני עיון והעמקה בגנזך. על-פי התקנות יש לעדכן את האגרות פעמיים בשנה, לפי מדדי חודש יולי וחודש ינואר. עדכון נוסף עומד, איפוא, להתפרסם בימים אלה כפי שמתחייב מעליית המדד. גובה האגרות החל מ-1 באפריל 1983 יהיה כלהלן:

אגרה עיון בחומר בעל ערך משפטי-מינהלי כמפורט בתקנות	11 שקל
אגרה עיון בספרי נפוס	90 שקל
אגרה העמק צילומי	5 שקל

ארכיוני ישראל

מידע לחברי מועצת הארכיונים העליונה

פברואר 1983

אדר החשמ"ג

הפקדה בגנזך של רשותה ועדת כהן

כתום עבודה ועדת החקירה בדבר האירועים במחנה סברה ושמירה החליטה הועדה על הפקדה חומר הייעודי בגנזי המדינה, רשותה בהקף של למעלה מ-2 מטר במסגרת לטירה הגנזך, שיהיה העיון ברשותה כפופה להתלסות הועדה או לפי אישור בטיא בית המשפט העליון.

חומר ארכיוני מלשכת השר שרון

ביום 13 בפברואר הופיעה בעתון "הארץ" כתבה מאת הכתב זאב שיף בכותרת "אריזה קדחתנית וביעור ממכים מלשכת שרון". בעקבות הכתבה פנה הגנז אל השר, אשר הודיע כי "הודיעה איננה נכונה, אינני יוקח דבר שאיני רשאי לקחת". הגנז הסב את השוטף ליבר של השר גם להכנס של רישום חומר ארכיוני ברשימת בעלים פרטיים, והעביר את המטלה למנהל ארכיון צה"ל.

ארכיון איתור עולי בולגריה לבית התפוצות

לאחר טכנים רבות של הזמנת הועדה ארכיון איתור עולי בולגריה ממנה רעוע בדרום תל אביב לארכיון בית התפוצות. כיוצאן של יו"ר איתור עולי בולגריה, מר דוד אלעזר, ובאישור הנהלת האיתור יוסקד הארכיון בבית התפוצות לאשטרת ויוצאן לאיתור עולי בולגריה לאחר שיוכשר מבנה מתאים לארכיון. כינחיים יסודר האוסף יירשם על ידי ארכיון בית התפוצות.

ארכיון מרכז הקואופרציה האשראית לגנזך

גנזך המדינה קיבל להפקדה את ארכיון מרכז הקואופרציה האשראית, הכולל את הפרוטוקולים של כל האגודות האשראיות המאוגדות במרכז, את הדוחות השנתיים של המרכז ואת כל פרסומי המרכז, מהשנים 1932 - 1981.

הפרוטוקולים של הנהלת המרכז יועברו לגנזך בעתיד.

"100 שנות צילום של ירושלים"

כמדי שנה ערר גם השנה האיגוד הארכיוני בישראל במחצית הודש ינואר יום עיון לזכרו של ד"ר ג. הריץ, מיסדר ומנהלו הראשון של הארכיון העירוני המרכזי ואבי הארכיונאות בארץ. יום העיון הוקדש לנרא "100 שנות צילום של ירושלים (1840 - 1939)". מר מנחם לוין, מנהל ארכיון עיריית ירושלים ומר אייל און, ציג והוקד צילומי ארץ ישראל סקדו את חולדות הצילום של ירושלים מימי המצאה הצילום ועד מלחמת העולם השניה.

קורס לניהול מגזות וארכיונים ברשויות המקומיות

בראשית חודש פברואר נפתח במרכז לשלטון מקומי בחל אביב קורס הדרכה ארצי לעובדי הרשויות המקומיות בנושאי הקמה וניהול של מגזות וארכיונים ברשויות המקומיות. הקורס, המנוהל על ידי מחלקת ההדרכה במשרד הפנים בשיתוף גנזך המדינה, מיועד לעובדי הארכיונים ולעובדי מינהל בכירים ברשויות המקומיות. הקורס כולל 13 מפגשים שבועיים בהם יילמדו כל נושאי הלימוד הבסיסיים בניהול רשומות וארכיונאות: חוק הארכיונים; סיווג וסימול רשומות; הערכה וביעור של חומר ארכיוני; סידור ורישום חומר ארכיוני; אוספים מיוחדים, הצלמים, ארכיונים פרטיים, וכו'; צילום, שיעתוק, זיכור ושימור חומר ארכיוני. בקורס משתתפים 34 עובדים מ 27 רשויות מקומיות.

כנוס אזורי של מתנדבים לרישום חומר ארכיוני פרטי

בסוף חודש ינואר התקיים בחיפה כינוס אזורי של מתנדבים מחיפה והקריות לסידור ולרישום חומר ארכיוני. הכינוס התקיים ביזמת הגב' זהר אלרופי, מנהלת ארכיון העיר חיפה, והשתתפו בו כ 20 מתנדבים מחיפה והקריות שקיבלו הדרכה בסעיפי חוק הארכיונים המהותיים לחומר ארכיוני ברשויה הפרט וברישום ראשוני של החומר.

השכלמה לעובדי רשומות במשרד החוץ

מרכז הרשומות במשרד החוץ בשיתוף ביה הספר המרכזי למינהל וגנזך המדינה מקיים מראשית ינואר השכלמה פנימית לעובדי הרשומות של המשרד בנושאי ניהול רשומות וארכיונאות. הקורס מתקיים יומיים בשבוע כמשך שלושה חודשים.

הקמת ארכיון היסטורי ברמת גן

לאחר הזנחה בנושא במשך שנים רבות פועלת עיריית רמת גן בשנתיים האחרונות להקמת ארכיון היסטורי לתולדות העיר. העירייה מעסיקה יועץ פרטי המדריך את עובדי העירייה בביעור, בסידור וברישום החומר הארכיוני המיועד להפקדה בארכיון ההיסטורי. העירייה מיועדת את ביתר של ראש העיר לשעבר, אברהם קריניצי, כארכיון העיר.

הקמת מרכז לחקר טבריה

לאחרונה הוקם בטבריה מרכז שהפקידו לחקור את תולדות העיר והישוב ולרכז כתבים ותעודות לתולדות טבריה וסביבותיה. המרכז פועל בשיתוף עם אוניברסיטת בר אילן, המחלקה לתולדות ישראל, וכיושב ראש המרכז פועל פרופ' מרדכי אליאב. כאחת הפעולות הראשונות פרסם המרכז בדצמבר 1982 חוברת ראשונה "מטוב טבריה".

ירושלים, י"ב באדר השמ"ב
25 בפברואר 1983

1.3.83

אל : מר מ. שמרלביץ, מנכ"ל משרד ראש הממשלה

מאת: גנז המדינה

דו"ח מבקר המדינה - חומר ארכיוני בלשכות שרים מטלה 821555
מכתב מיום 17.1.1983

הנני מציע לך להשיב מטעם המשרד -

א. הגנז רואה את שמירת החומר בלשכות שרים ואת הפקדתו הסדירה בגנזך המדינה, כאחד החפיקים החשובים של הגנז.

ב. לפי יזמתו של הגנז הפיצה מזכירות הממשלה חוזר בין חברי הממשלה בצירוף תזכיר של הגנז; העתק החוזר רצ"ב (נספח א').

ג. הגנז פעל באופן נמרץ כאשר נודע לו מהוך כתבה בעתונות, שחומר ארכיוני מלשכת השר שרון עומד להיות מבוועד או מועבר לחוזהו הפרטית של השר; העתקי המכתבים של הגנז רצ"ב (נספח ב'). היועץ המשפטי לממשלה הזדהה עם פעולתו של הגנז והטיל את המעקב על היועץ המשפטי של משרד הבטחון. העתק מכתבו של פרופ' זמיר רצ"ב (נספח ג').

ד. הנרשא נכלל גם בתכנית ההדרכה של הגנזך לאחראים לרשומות במשרדי הממשלה, ובימים אלה ייערך דיון על נושא זה ביום עיון לאחראים לרשומות.

ב.ר.ה.,
א. אלסכר

ד"ר א. אלסכר, סגן ימ"מ
העתק: מר מאיר ארן, היועץ המשפטי, משרד דה"מ

מדינת ישראל
משרד ראש הממשלה

א.ר. למאמץ

בברכה

מאת

גנז המדינה

6.2.83

ירושלים, י"ז בשבט, תשמ"ג
31 בינואר, 1983

031

אל"ט מר א. פראה, משרד מבקר המדינה

מאה: גנז המדינה

הנידון: פתיחה לעיון הקהל של חיקי משרד החוץ
מכלה 821608, מכחך מיום 11/1/83

1. אנו ערים לעובדה שקצב הבדיקה של חיקי משרד החוץ איטי בהרבה מאשר חיכנו בשעתו, והנרשא במצא בבדיקה לשם היקונו.
2. החל מחודש פברואר יעסיק גנז המדינה במלאי נוסף של משרד החוץ בבדיקה החומר. יש לפעול ^{כדי} שגם משרד החוץ יעשה מאמץ נוסף להקצות כוח אדם לביצוע המש יפה - אם על בסיס השלום ואם על בסיס ההנדבות.
3. אין קשר בין בעיה הבדיקה והחשיפה של חיקי משרד החוץ לאחר 30 שנה לבין סעיף 10 (ג) לחוק הארכיונים, כי החומר של משרד החוץ ייחשב כסודי לפי סעיף 113(ד) לחוק העונשין השל"ז 1977 אלא אם הוסרה הגבלה העיון.

בכרחה,
א. אלסברג

הערה: מר מאיר ארן, היועץ המשפטי, משרד ראש הממשלה

הס"ק

מוכירות הנמסלה

ירושלים, י"ב כסבט התשמ"ג
24 בינואר 1983

ש כ ו ר

(179)

אל : חברי הממשלה
מאת : מזכיר הממשלה

רכוהי השרים,

הנדון : חוטר ארכיוני המצוי בלשכות השרים

מצורף בזה תזכיר שהוכן על-ידי גנז המדינה, המזכיר
את חובת ההפקדה כגנזך המדינה של חוטר ארכיוני המצוי
בלשכות השרים.

לעיונכם ולחשומה-לככם.

ב כ ר כ ה

דן מליצני

מדינת ישראל			
הגנזך			
תת-01-27			
רתיק			
1	2	3	4
5	6	7	8
9	10	11	12

העתק : גנז המדינה

הכ"ח

ירושלים, ל' בשבט, תשמ"ב
13 בפברואר, 1983
253.02

אדוני ראש הממשלה,

הנדון: חומר ארכיוני בלשכת השר שרון

אבקש את המערכות הדחופה לשם מניעת הפרת חוק הארכיונים חש"ר - 1955.

לפי בחבה שהופיעה הבורק בעמון "הארץ" עוסקים בלשכת השר שרון במשרד
הכטחון בניצור חומר ארכיוני ללא אישור הגנז ובהעברה חומר אחר לחונתו
הפרטית של השר, מאחר וכל הרשומות בלשכת שר ייחשבו *prima facie* כחומר
ארכיוני מסלכתי יש לראות בפעולות אלו הפרה של החוק. הענין חמור בעיני
שכעתיים לאור האזכור שנוסח לכל השרים לפי הוראותיו על ידי מזכיר הממשלה
לפני שלושה שבועות.

ייתכן גם שפניתי בזמנו אל השר שרון בענין חומר ארכיוני שהיה שמור במשרד
החקלאות ולא זכיתי לחשובה ענייני.

בכבוד רב,
א. אלתרוב
גנז המדינה

העוק: ישר המשפטים
היועץ המשפטי לממשלה

ירושלים, ל' בשבט, תשמ"ג
13 בפברואר, 1983
253.02

לכבוד
שר הבטחון
מר אריאל שרון

אדוני השר,

קראתי הנוקר בעתון "הארץ" על פעולות ביעור מסמכים בלשכתך במשרד
הבטחון ואריזה מסמכים והוצאתם לחורף.

הנני מקווה שאין אמת בכחבה הזאת, כי הרי יש לראות בפעולה כזו
הפרה של אחד מחוקי המדינה; לפי חוק הארכיונים יופקד בגנזך כל
חומר ארכיוני של מוסדות מדינה – כולל חומר של לשכות שרים.

אבקש, אפוא, לתת הוראה מתאימה להפקיד את החומר – אם איננו דרוש
להחשב העבודה במשרד הבטחון – בארכיון זה"ל, הנחשב כשלוחה של
גנזי המדינה.

בכבוד רב,
א. אלטברג
גנז המדינה

העמק: ראש הממשלה
שר הביטחון
הירוע המשפטי לממשלה

ירושלים, ל' בשבט, תשמ"ג
13 בפברואר, 1983
253.02

לכבוד
שר הבטחון
מר אריאל שרון

אדוני השר,

חודה על התייחסותך כלהלן:

"הידיעה איננה נכונה
אינני לוקח דבר שאיני רשאי לקחת".

כפי שכתבתי בפגיותי אל ראש הממשלה בענין זה ייחשב כל חומר של לשכת
השר *prima facie* כחומר ארכיוני ממלכתי שאסור לנער או להוציא
משרוח המדינה שלא בהתאם להוראות חוק הארכיונים והחקנות שהוחקו על
פיו.

אודה לך אפוא אם תחן הוראה לעיכוב הפעולה עד שחיה לי הזדמנות לרשום
את החומר הארכיוני שייחשב - לאחר בדיקה - כחומר ארכיוני פרטי, ולהעביר
לארכיון צה"ל את יתר המסמכים.

מכבוד רב
א. אלסנף
גנז המדינה

העחק: ראש הממשלה
שר המשפטים
היועץ המשפטי לממשלה

ירושלים, כ' באדר, החשמ"ג
15 בפברואר, 1983
253.02

לכבוד
מר אהרן ביה הלחמי
מנכ"ל משרד הבטחון

הנידון: חומר ארכיוני בלשכת שר הבטחון לשעבר

לפי עצתו של מר יחיאל קדישאי הנני מעביר אליך העתק מכתבי אל ראש
הממשלה ואל השר אריאל שרון כענין שמירת החומר הארכיוני בלשכת השר
והעברת החומר לארכיון צה"ל.

אודה לך אם תתן הוראה שלא יוצא חומר ממשרד הבטחון לפני שיערך רישום
מהאים לפי חוק הארכיונים.

אם הוצא כבר חומר מהמשרד אנא הדריכנו כיצד לפעול.

חברי בארכיון צה"ל מוטמנים מטעמי לטפל בכל המתחייב לפי חוק הארכיונים.

גנז המדינה
א. יא. אלטברג
גנרל

העתק: מר חיים שריד, מנהל ארכיון צה"ל

304 ז

מדינת ישראל

משרד המספטים

ירושלים, אי אדר התשס"ג

היועץ המשפטי לממשלה

14 בפברואר 1983

אלו מר משה קוכנובסקי, היועץ המשפטי למערכת הבטחון

הנדון: חומר ארכיוני בלשכת סר הבטחון

... אני מצרף תצלומים של שני מכתביו בנדון
שנשלחו על-ידי גנר המדינה ביום 28.2.1983.
אל סר הבטחון.

לידיעתך ולטיפולך לפי הצורך.

ב ר ר ה.

9.4.92.

יצחק צמיר

היועץ המשפטי לממשלה

העמק: מר א. אלטוב, גנר המדינה.

מדינת ישראל
משרד המספטים
153.60
א.ר.

מדינת ישראל
גנזך המדינה

תעודות למדיניות החוץ
של מדינת ישראל

כרך ראשון

14 במאי — 30 בספטמבר 1948

ערך: יהושע פרוינדליך

צ"פ' צ/אנה

ירושלים תשמ"א

הדרך הראשון של תעודות למדיניות החוץ של מדינת ישראל הוא המשך ישיר לסך התעודות המדיניות והדיפלומטיות, דצמבר 1947 — מאי 1948.¹ תחילתו ביום הכרזת המדינה, ב־14 במאי 1948, וסיומו ב־30 בספטמבר 1948, בעיצומה של ההפוגה השנייה ותחילת הדיונים במושב השלישי של עצרת האו"ם.

ארבע משימות עיקריות היו למדיניות החוץ של ישראל בתקופה זו:

א. הפעלת האו"ם לצורך בלימת הפלישה הערבית וחיסולה.
ב. תחירה ללגיטימציה בעלאומיות של המדינה החדשה והכרה בה על ידי מדינות העולם.

ג. יצירת התנאים המדיניים להמשכת העלייה של העקורים ממערב-אירופה ומקפריסין; שמירת הקשר עם הקיבוצים היהודיים במזרח-אירופה ועליית יהודים משם.

ד. אכטחה מקורות נשק, דלק ומימן.

פלישת צבאות ערב לאחר ההכרזה על הקמת המדינה הוסיפה מימד של סכסוך בינלאומי לדיון שהתנהל במתכנת הביטחון בעניין ארץ-ישראל מאז פברואר 1948. בשיבת המועצה שהתקיימה ב־15 במאי 1948 דרש נציג ישראל שהמועצה תקבע כי המצב בארץ-ישראל מהווה איום על השלום הבינלאומי, ותורה למדינות ערב לחרול מיד מתוקפנות.² האמריקאים הציעו, במקום זאת, שהמועצה תצווה להפסיק את האש בארץ-ישראל בתוך 36 שעות.³ הדיון במועצת הביטחון התמשך, ורק ב־31 בחודש החליטה המועצה על הפסקת-אש בארץ-ישראל למשך 28 יום.⁴ מחמת קשיים ביישום ההחלטה בארץ-ישראל, נכנסה הפסקת-האש לתוקפה אך ב־11 ביוני.

במשך ארבעת השבועות של ההפוגה נעשה ניסיון לתווך בין הצדדים, עליפי החלטת העצרת המיוחדת השנייה, מיום 14 במאי.⁵ מונה מתווך, שהיה אמור, בין היתר, לקדם הסדר שלום בין הצדדים. המתווך — הרון השוודי פולקה ברגאדוט — הגיע לאיזור בסוף חודש מאי. הוא שוחח עם ראשי המדינה ועם מנהיגים של מדינות ערב ולאחר תקופה קצרה קבע את מקום מושבו בירדן, לשם זימן נציגים של הצדדים בדרג נמוך כדי לקבל מהם בעת הצורך עצה של מומחים.⁶ הצעותיו, שהוגשו לצדדים

1. גנזך המדינה והארכיון הציוני המרכזי, תעודות מדיניות ודיפלומטיות, דצמבר 1947 — מאי 1948, 'ירושלים, תש"ט.

2. ראה מס' 10.

3. ראה מס' 18.

4. ראה נספח ד, עמ' 666.

5. ראה נספח א, עמ' 663-664.

6. ראה מס' 205.

בסוף חודש יוני כ"בס"ס אפשרי לדיון". היו מרחיקות-לכת ובמידה רבה מפתיעות. ברנארטו הציע שבתחום המנדט הארצישראלי המקורי (ארץ-ישראל המערבית ועברי הירדן) יקום איחוד (union) ובו שתי מדינות-חברות (members) — ערבית ויהודית. הוא הציע להעניק למועצה המרכזית של האיחוד סמכויות יזמה וכיצוע בתחומי כלכלה ופיתוח וסמכויות תיאום בתחומי מדיניות החוץ וההגנה. כל אחת מן המדינות-החברות תהיה ריבונית בענייניה היא, אולם בנושא העלייה תהיה לכל אחת מהן הזכות לערער כעבור שנתיים על מדיניות ההגירה של חברתה, כשהמועצה הכלכלית והחברתית של האו"ם משמשת כערכאה סופית, בעלת סמכות הכרעה. אשר לגבולות, הוצעו השינויים הבאים בתכנית החלוקה של 29 בנובמבר: ירושלים והנגב — כולו או חלקו — יימסרו לערבים, ואילו הגליל המערבי — כולו או חלקו — ייכלל בשטח היהודי. לאוכלוסיה היהודית של ירושלים תוענק אוטונומיה מוניציפלית.⁷

עוד לפני תום ההפוגה, החל המתווך בנסיונות להאריכה.⁸ ממשלת ישראל הסכימה להאריכה למשך 30 יום.⁹ אך מדינות ערב סירבו. הפסקת-האש חמה ב"9 ביולי וקרבות "ע"י"ת הימים", שהחלו באותו יום, שינו באופן מכריע את מאזן הכוחות לרעת הערבים. הגליל התחתון נכבש; הפרוודור לירושלים הורחב והקשר עם העיר באמצעות "דרך בורמה" הובטח; לוד ורמלה נכבשו; המצרים נבלמו בנגב ושופיה האחיה הישראלית שם, אך ישובי הנגב נשארו מנותקים. שינוי יחסי הכוחות והלחץ הבינלאומי שהופעל במועצת-הביטחון, בכלל זה האיום בהטלת סנקציות על מי פירך ר של מגילת האו"ם,¹⁰ הביאו לחידוש הפסקת-האש. שנכנסה לתוקפה ב"18 ביולי. הפעם נקבע שהפסקת-האש תהיה בתוקף עד שיוסג הסדר שלום בארץ-ישראל.

הדיונים במועצת-הביטחון, מגמתם של מאמצי התיווך והבעיות הכרוכות בשמירה על הפסקת-האש בארץ-ישראל המחישו את מגבלותיו של האו"ם כעושה שלום וכמתווך בין הצדדים. התבזר שארגון האו"ם כבר תנועה, נתון ללחצים פוליטיים וקשה להניעו לפעולה מדינית: בארץ-ישראל לא הצליחו המתווך וצוותו להוציא אל הפועל כמה מתנאי היסוד של הפסקת-האש; אבטחת אספקה לירושלים ולנגב הנוצרים, חידוש הזרמת המים לירושלים וגיושה חופשית לכוהל המערבי; ביטחון הזמן, ובמיוחד במרוצת ההפוגה השנייה, כשהמצב הצבאי נטה לרעת הערבים, החל להיווצר הרושם בעד הישראלי שהמתווך וצוותו נושאים מנים לערבים. רצח המתווך עליידי פלג של לח"י ב"19 בספטמבר נתן ביטוי דרמטי וקיצוני להרגשה רווחת זו. הרצח אמנם גרם עליידי חוגים רחבים בציבור, וממשלת ישראל הוקיעה אותו והודיעה כי תשתדל להביא לידי הפיכת טבציו והעמדתם לדין, אולם היחסים עם האו"ם נסגעו פגיעה קשה.

כשלוך התיווך של האו"ם הניע את משרד-החוץ לחפש אפיקים אחרים לפתרון מדיני של הסכסוך. שכן ההנחה הרווחת היתה כי במגע ישיר עם הערבים ניתן יהיה

7. ראה מס' 239.

8. ראה מס' 267.

9. ראה מס' 291.

10. ראה נוסח 1, עמ' 668-670.

לפרוץ הרכים להסדר. בראשית יולי יצא אליהו ששון, מנהל מחלקת המזרח והמזרחיות במשרד החוץ, לפאריס במטרה לפתוח במשאומתן עם נציגים ערביים. ששון חידש קשרים ישנים ויצר קשרים חדשים עם מדינאים ונציגים ממדינות שונות. הוא התחיל את מגעיו בדינאים עם נציגי עבריהירדן, שעמה היו כבר מגעים רבים בעבר.¹¹ אבל במהרה התברר שדווקא אצל המצרים מסתמנת מגמה חיובית ורצון לסיים את מצב המלחמה בדרך של משאומתן.¹² על היחסים עם הערבים העיבה בעיה חדשה, שהלכה והתחכרה במהלך הקרבות — בעיית הפליטים הערביים. פליטים אלה — בחלקם תושבי השטחים שנעזרו למדינה היהודית ובחלקם תושבי אותם חלקים של ארץ ישראל שנעזרו למדינה הערבית ונתפסו על ידי צה"ל — הלכו והתרככו בתחומי ארץ ישראל המוחזקים על ידי צבאות ערב ובמדינות השכנות. שאלת החזרתם, ישובם או הקלת מצוקתם הפכה לנושא בעל חשיבות מרכזית ביחסים בין ישראל, האו"ם, המעצמות והמדינות השכנות.

עם התבסס המושב השלישי של עצרת האו"ם, בספטמבר 1948, לא נראה פתרון קרוב לבעיית ארץ ישראל. על שולחן האו"ם היה מונח הדין וחשבון של הממונה שחזר לפני הרצחו. הפעם המליץ ברנאודט, בין היתר, שהנגב יימסר לערבים והגליל כולו ליהודים, ירושלים תהיה בינלאומית ואילו חלקי ארץ ישראל הערביים יצורמו לממלכת עבריהירדן.¹³ העובדה שהדין וחשבון פורסם סמוך מאוד להרצחו של הממונה ולסיפוק הצטייר כמעין צוואה פוליטית שלו, ושסעצמות המערב סמכו ידיהן על עיקרי המלצותיו, העמידה את ממשלת ישראל בפני בעיה מדינית קשה במיוחד השלישי של העצרת.

אחת ממטרותיו המרכזיות של משרד החוץ בתקופה זו היתה כיצור מעמדה הבינלאומי של המדינה. לשם כך השתדל להניע מדינות רבות ככל האפשר להעניק לה הכרה, לפחות דהיפאקטו. הנשיא טרומן הודיע על הכרה דהיפאקטו מיד לאחר ההכרזה על הקמת המדינה, אולם מחלקת המדינה הפחיתה מערכה של הכרה זו על ידי קביעת דרג נמוך לנציגותה.¹⁴ ברית המועצות, לעומת זאת, מיהרה להעניק הכרה בלתי מסויגת, ובעקבותיה הלכו גם רוב מדינות הגוש המזרחי. גם אחדות ממדינות אמריקה הלטינית הכירו בישראל, ועד סוף ספטמבר זכתה המדינה בהכרתן — דהי יורה או דהיפאקטו — של שש עשרה מדינות. עם זאת נכשלו האמצעים להשיג את הכרתן של מדינות מערב אירופה, סקנדינביה וחבריה העמים הבריטי (להוציא את דרום אפריקה). היחסים עם בריטניה שיקפו את המשקע של שלהי ימי המנדט. בריטניה קיימה אמנם מעין ייצוג באמצעות הקונסוליה שלה בחיפה, אך היחסים עם הקונסול היו מתוחים.¹⁵ ופרשת מעצם של חמשת עובדי חברת החשמל הבריטיים בירושלים, שנחשדו בריגול, הביארו את היחסים כמעט עד משבר גלוי.¹⁶ ישראל וצרפת קיימו יחסים טובים במישור הלא רשמי וצרפת הוסיפה להושיט עזרה בתחום הרכש והעליות, אך הממשלה הצרפתית נמנעה ממתן ביטוי פורמלי ליחסים אלה.

11. ראה מס' 382.

12. ראה מס' 541.

13. ראה הערת שורק, עמ' 612.

14. ראה מס' 107.

15. ראה מס' 261, 453.

16. ראה מס' 327 והערה 1 שם.

פרשת תפיסתם של כמה מוסדות דת צרפתיים עליידי צה"ל היתה מקור לחיכוכים ממושכים בין שתי המדינות.¹⁷ בריטניה וצרפת, ולאחריהן מדינות מערב אירופה, סקנדינביה וחבריה העמים הבריטי, הכירו בישראל רק בתחילת 1949 עם שוך הקרבות וערב חתימת הסכם שביתת הנשק עם מצרים.

בעיה אחרת הקשורה במעמדה הבינלאומי של ישראל היתה צורת זימונה של ישראל לשולחן מועצת הביטחון. בריטניה, וכמוכן הערבים, דרשו להמשיך ולקיים את הנהוג של הופעת הצד היהודי בנציגות של הסוכנות היהודית או בנציגי "הרשויות היהודיות בארץ ישראל". נציגי ישראל דרשו שיזמינו אותם לשולחן הדיונים בנציגי הממשלה הזמנית של ישראל, בשאלה זו הכריעה בסופו של דבר העובדה שהמחוקק בארץ ישראל ניהל את מגעיו בצורה רשמית עם הממשלה הזמנית של ישראל, ומראשית יולי זומנו נציגי ישראל אל שולחן המועצה בנציגי הממשלה הזמנית של ישראל.¹⁸

עניין קבלת ישראל לאו"ם היה קשה יותר. לשם כך היתה ישראל זקוקה לתמיכה שבע מותף אחת-עשרה חברות מועצת הביטחון, ונציגיה לא הצליחו להשיג את התמיכה הדרושה. רק בסוף נובמבר פנתה ישראל בבקשה להתקבל לאו"ם, אך בקשתה לא נענתה.

בתחום העלייה ניהלה ישראל מאבק עיקש נגד הגבלות שיש כהן משיח פגיעה בריבונותה. במרוצת הדיונים במועצת הביטחון על הפסקת האש הראשונה, דרשו הבריטים לאסור כליל את עלייתם של גברים יוצאי צבא בסופו של דבר נאסרה הכנסתם של לוחמים (fighting personnel), אך הודות לזימה צרפתית הוחלט לא להחיל איסור זה על עלייתם של יוצאי צבא שאינם כלולים בהגדרה זו, בהנאי שדללו לא יגויסו או יאומנו במשך ההפוגה.¹⁹ בזמן ההפוגה הראשונה קיימה ממשלת ישראל תנאי זה בקפדנות ושיכנה את העולים במחנות מיוחדים בפיקוח האו"ם. אולם ממשלת בריטניה פירשה מידושה את החלטת מועצת הביטחון ונאסרה כליל את עלייתם של גברים יוצאי צבא ממחנות המעצר בקפריסין.²⁰ גם מדינות אחרות הלכו בעקבות בריטניה והטילו הגבלות על יציאתם של גברים בגיל הנעם.²¹ בתקופת ההפוגה השנייה רבו החיכוכים בין ישראל והמחוקק, שטען כי יש שיעור מופרז של גברים יוצאי צבא בקרב העולים, ממשלת ישראל דחתה טענות אלה והתנגדה לכל התערבות בשיקולי מדיניות העלייה שלה.²²

העלייה ממזרח אירופה היתה מרכיב מרכזי במערכת היחסים עם ברית המועצות ושאר מדינות הנש המזרחי. מדינות אלה עשו הבדלה ברורה בין עזרה מדינית וצבאית למדיניות ישראל — בתחום זה הן נתנו סיוע רב במשך כל התקופה — ובין ענייני עלייה ומגעיים רשמיים למחצה או בלתי רשמיים עם הקומוניסטים היהודיים הגדולים שנותרו בארצות אלה לאחר המלחמה. ברית המועצות לא נכנסה כלל למשא ומתן בעניין עלייה; מדינות אחרות, כגון פולין וצ'כוסלובקיה, עזרו קשיים.

17. ראה מס' 111.

18. ראה מס' 284.

19. ראה מס' 285 ה' עמ' 667-666.

20. ראה מס' 134.

21. ראה מס' 242.

22. ראה מס' 469, 480.

הדמיה נקטה את הקו הנוקשה ביותר — המשא ומתן אתה היה מייגע ותוצאותיו נעזמות²⁴ בולגריה היתה הנזחה ביותר במחוס זה. היא התירה עלייה ללא הגבלות, אך דחתה כניון יחסים דיפלומטיים עם ישראל עד שחסימים יציאתם של כל היהודים ירדו לעלות לקראת שלהי 1944 התרבו הקשיים בתחום העלייה ממזרח אירופה ואת על רקע של הסתייגות גוברת של מדינות הגוש המזרחי מישראל וממדיניותה הריכוזית המלאה שזכה בה הישוב ב־14 במאי 1944 שיחזרה אותו מהאפסטרופוסת הבריטית בענייני עלייה. רכש ומדינות כלכלית, אך המאבק המדיני והצבאי שנכפה עליה מיד לאחר היווסדה העמיד אותה בפני בעיות קשות בתחומים אלה. ארצות הברית הטילה איסור מוחלט על יצוא נשק למזרח התיכון עוד בדצמבר 1941. היא קיימה איסור זה בקפדנות, ובקשות של ישראל לאספקת נשק לא נענו.²⁵ מדינות מערב אירופה נקטו מדיניות דומה ורק בציכוסלובקיה ניתן היה לרכוש נשק במדיניות גדולה.

אספקת דלק היתה גם היא חיונית. עם צאת הבריטים פסקה העבודה בבת־הזיקוק בחיפה ובמקום נשאר רק מלאי קטן של דלק גולמי. כמו כן הופסקה הזרמת הנפט הגולמי דרך הצינור מעיראק. לאחר שלא עלה בידי ממשלת ישראל לשכנע את ההנהלה הבריטית של בת־הזיקוק לחדש את העבודה, נחסמו בת־הזיקוק על־ידי המדינה וחולל בזיקוק מתוך מלאי הדלק הגולמי שנותר בארץ.²⁶ מכיוון שכושל הזיקוק של חיפה עלה בהרבה על הדרוש לצרכי ישראל ואילו באירופה שרר מחסור במתקני זיקוק ובתוקיקים, זכתה ישראל לאוון קשבת במשרדי־החץ ובחברות הדלק הגדולות בנסיגנותיה לחדש את התפעול המלא של בת־הזיקוק בחיפה — אם על־ידי הזרמת נפט דרך הצינור מעיראק ואם על־ידי אספקה באמצעות מיכליות ממקורות במזרח־התיכון. תכנית זאת לא התממשה, אך ישראל הצליחה לקבל אספקה שוטפת לצרכיה — חלקה בצורת תוקיקים וחלקה בצורת נפט גולמי ממקורות מתוך למזרח התיכון. בין היתר ממזרח־אירופה.

בנטל הכבד של מימון המלחמה וקליטת העלייה נשאו באותם חודשים ראשונים אזרחי ישראל ויהודי התפוצות. עוד באמצע 1947 פתחה הסוכנות היהודית לממשלת ארצות־הברית בבקשה למלווה באמצעות הבנק ליצוא וליבוא.²⁷ הבקשה חודשה פעמים אחדות לאחר הקמת המדינה,²⁸ אך בשלב זה ללא תוצאות.²⁹ התקופה המתועשת בכרך זה היתה קשה וגורלית. המדינה עמדה במאבק על קיומה, ואף שההכרעה נפלה בשדה הקרב ולא בארגון האו"ם או במשרדי־החץ השונים, היתה הפעולה המדינית חלק אינטגרלי של מאבק הקיום של ישראל. עתה, שילא במתקופה שקדמה להקמת המדינה — כאשר הקשר בין המערכה הצבאית, שהתנהלה בארץ, ובין המערכה המדינית, שנוהלה בעיקר בארצות־הברית, היה רופף למדי — אנו עדים למידה רבה של שיתוף־פעולה ותיאום בין שתי הזרועות לדוגמה נזכיר את המעולה המדינית הנמרצת להשגת הפסקת־האש הראשונה, בשעה שהמצב

²⁴ ראו גם שם, עמ' 24.

²⁵ ראו להלן עמ' 47.

²⁶ ראו העיתון "הארץ", 19.12.41.

²⁷ ראו J. K. S., 1947, V, pp. 1000-1001.

²⁸ ראו שם, עמ' 47.

²⁹ ראו שם, עמ' 100.

הצבאי היה קשה ביותר, לעומת העמדה המסויגת והשקולה יותר בעת קביעת מועד הפסקת האש השנייה. עם זאת עדיין היה לקוי אותו שלב של התייעצויות סדירות — בעליפה וככתב — והמנון לטווח ארוך, חולדת שגרה ומסורת של מדינות מבוססות, והדבר משתקף בחצודות.

מדיניות החוץ נוהלה בד בבד עם הפעילות הארגונית שהיתה כרוכה בהקמתו של משרד החוץ והרכבת סגל דיפלומטי, וטבעי הדבר שנוהלי ודפוס עבודה עדיין היו רחוקים מגיבוש. אין פלא שבמצב זה היו מדי פעם תופעות חריגות כגון אחרות מפעולותיה של הנציגות הישראלית באו"ם²⁹ או העצמאות היתרה של נחום גולדמן בעבודתו הדיפלומטית בלונדון,³⁰ אבל ההתארגנות המהירה, על יסוד החששות שהיתה קיימת כבר לפני קום המדינה, והאילתורים שקמו בבחינת הכרח כל יגונה, אפשרו חיפוק יעיל למדי של המערכת, שהועמדה במבחן קשה משעה שהוקמה.

משרד החוץ ונציגויות ישראל בחוץ לארץ: הנציגויות הזרות בישראל

משרד החוץ

זמן קצר לאחר החלטת החלוקה של האומות המאוחדות החלה ועדת המצב בתכנון ובהכנות להקמת המשרדים והמנגנון של המדינה היהודית. במסגרת זו הוחל גם בתכנון מבנה משרד החוץ ושירות החוץ. התפקיד הוטל על "המוסד להשתלמות שליד הסוכנות היהודית" ("בית הספר לדיפלומטים"), ומנהלו, ולטר איתן, ריכז את העבודה. התכנית הראשונה הוגשה לוועדת המצב ב־10 בינואר 1948 ובקרייה הכלליים היא מומשה תוך זמן קצר לאחר קום המדינה.

בחירתו של משה שרתוק, ראש המחלקה המדינית של הסוכנות היהודית, לתפקיד שר החוץ היתה מובנת וטבעית. התפקיד הבכיר האחראי כלפי השר על כל פעילות המשרד היה מנהל הכללי — לתפקיד הזה מונה ולטר איתן, המוזכר הכללי — חיים רדי (ברמן) — היה אחראי למינהל, כספים וכתיבאדם. כשהוקם משרד החוץ היו איתן ורדי בירושלים הנצורה והם הגיעו לחל אביב רק בסוף יוני. בתקופה הנדונה בכרך שלפנינו היו במשרד החוץ שש מחלקות גיאוגרפיות: מורח תיכון, מערב אירופה, מזרח אירופה, צפון אפריקה (לימים הוסב שמה ל"מחלקת ארצות הברית"), אמריקה הלטינית וחבריהעמים הבריטי. בתכנית המשרד גם נכללה "מחלקת אסיה ואפריקה", אולם הקמתה נדחתה (מחלקת אסיה הוקמה בסוף 1949). מנהל מחלקת חבריהעמים הבריטי ומנהל מחלקת אמריקה הלטינית (מ. קרמי זמ טוב) היו מסופחים בתקופה הנדונה לממשלת ישראל באו"ם והדבר עיכב להתקפותיה את הנהגתם של נוהלי עבודה תקינים במחלקות הללו. עם יתר מחלקות המשרד נמנו מחלקת מוסדות בינלאומיים, מחלקת כלכלית, מחלקה מדינית (איסוף, מודיעין וחקר) ומחלקה קונסולרית.

29 ראה מס' 47, 49.

30 ראה מס' 48, והתכתבות נוספת בין שרתוק לגולדמן.

רשימת התעודות והנספחים ותכנם

1.	14.5.1948	א. אפשטיין אל מ. שרתוק (מברק) הכרת אה"ב בישראל
2.	15.5.1948	א. אפשטיין אל מ. שרתוק (מברק) כיבוד גבולות 29 בנובמבר
3.	15.5.1948	א. אפשטיין אל מ. שרתוק (מברק) כיבוד גבולות 29 בנובמבר; האמברט האמריקאי
4.	15.5.1948	מ. שרתוק אל א. אפשטיין (מברק) סקפת נשק מאה"ב
5.	15.5.1948	א. אפשטיין אל נשיא מועצת הביטחון הודעה על הקמת המדינה ומינוי נציג לאו"ם
6.	15.5.1948	מ. שרתוק אל ט. ל. (מברק) הודעה על הקמת המדינה, התחייבות לכיבוד החלטת 29 בנובמבר ובקשה לקבלה לאו"ם
7.	15.5.1948	מ. שרתוק אל ר. מולטוב (מברק) הודעה על הקמת המדינה; בקשת הכרה
8.	15.5.1948	מ. שרתוק אל ד. ברוך הודעה על הקמת המדינה; בקשת הכרה
9.	15.5.1948	מ. שרתוק אל ט. ל. (מברק) מינוי אבן כנעני כאו"ם
10.	15.5.1948	א. לוריא אל מ. שרתוק (מברק) דיון במועצת הביטחון
11.	16.5.1948	ד. בריגרין אל הנשיא טרומן (מברק) תודה על הכרת אה"ב בישראל
12.	16.5.1948	מ. שרתוק אל א. מוין (מברק) הודעה על הקמת המדינה; בקשת הכרה
13.	17.5.1948	מ. שרתוק אל א. אבן רא. אפשטיין (מברק) אספקת נשק בריטי ללגיון הערבי
14.	17.5.1948	א. אפשטיין אל מ. שרתוק (מברק) כינון יחסים דיפלומטיים עם אה"ב
15.	17.5.1948	א. אפשטיין אל ר. לוטס מעשי איבה של המצרים
16.	17.5.1948	א. אפשטיין אל מ. שרתוק (מברק) בקשה לזימה אמריקאית במועצת הביטחון; הסרת האמברטו
17.	17.5.1948	מ. שרתוק אל ג. גולדמן (מברק) כרים דיפלומטי כלונדון
18.	17.5.1948	א. לוריא אל מ. שרתוק (מברק) הצעה אמריקאית במועצת הביטחון — שינוי שאלון לצדדים בא"י
19.	18.5.1948	מ. שרתוק אל ד. טדאבוס (מברק) מעשי איבה של הערבים

Beersheba and occupied Iraq Suweidan Police Station within State Israel territory.

Would appreciate intimation whether suggestion regarding Lund accepted and what action you found possible take.³

Respectful greetings

Moshe Shertok

20

מ. עליאש אל ט. לי (לייק סאנסס)

M. Eliash to T. Lie (Lake Success)

הצחק: 93.03/128/14

[New York], 18 May 1948

Sir,

I have the honour to transmit to you the text of the following cable which has just been received from the Foreign Secretary of Israel, Tel Aviv, May 17.

Despite truce discussions Jerusalem conducted by Consular Committee and Arab undertaking to cease fire in the Old City of Jerusalem given to the Trusteeship Council,¹ the Arabs yesterday launched a heavy attack on the Jewish Quarter of the Old City. The Armenian Patriarch informed the Jewish Agency liaison officer that armed Arabs forced their way to the Patriarchate building, which is within the walls, notwithstanding his protest that the place was holy, and that they were using the Patriarchate as a base for attack on the Jewish Quarter.² Azcarate³ was informed and protested vigorously to the Arabs, who nevertheless continued the attack. It is learned Azcarate and the Belgian Consul, who is chairman of the Consular Committee, left for Amman.⁴ Signed, Moshe Shertok.

I will be grateful to you if you will circulate this message to the Members of the Security Council.⁵

Respectfully

M. Eliash,

Jewish Agency for Palestine

5. ועדת ההסוגה הודיעה, כי אין היא מסכימה לשלוח את לונד לתל אביב כיוון שהתפקיד המוצע לו חורג מתחום סמכויותיה. (ראה הרצוג אל וסלי, 20.5.1948, 130.02/2443/1).

20

1. ראה הערות, דצמבר 1947 – מאי 1948, מס' 434 והערה 1 שם.

2. ראה מס' 48.

3. סאבלו אסקאראטה, ראש קבוצת החלוצים של ארץ ישראל מארגס עד אפריל 1948, מונה לנציג של המוניציפליות של ארץ ישראל בסוף אפריל, ולמפלגת מפקס נציג ארץ בירושלים באמצע מאי.

4. ראה מס' 40.

5. נוסח המברק העבר באותו יום גם אל מחלקת המדינה. (ראה אפשטיין אל לונד, 18.5.1948, 193.08/364/10).

מ. שרתוק אל א. אפשטיין (וואשינגטון)
M. Shertok to E. Epstein (Washington)

מברק מוצען 9/79

ניסח נכנס (ניו יורק): 93.01/2180/15

Tel Aviv, 18 May 1948

Our 10 Messerschmitt acquired in Europe cannot reach Palestine for lack of intermediate station, in view of their limited range. Meanwhile Tel Aviv being bombed seventh time per day, and this evening night attacks have started. We operate only with ground defence and are unable chase away raider[s] by engaging them in air. Please urge State Department advise Greece to allow us land, refuel, Greek mainland and Rhodes. Matter desperately urgent, cable results.¹

Shertok

א. אבן אל מ. שרתוק
A. Eban to M. Shertok

מברק מוצען 99/42. התקבל: 19.5

ניסח ייצא: 93.01/2180/16

ניסח נכנס: 130.09/2337/5

New York, 18 May 1948

Your cable fifteenth May to Secretary-General¹ is not proper form of application membership in accordance with article four.² and should be /interpreted/ rather as list obligations State towards U.N. Weizmann, Goldmann, Robinson,³ /self/, all consider advisable defer formal application until ground prepared, votes /assured/. Please cable views.⁴

Eban

21

1. אפשטיין השיב שאין הוא מצפה לזווה מצד מחלקת-הביטחון, אך הוא מזה לשגריר הישראלי בוושינגטון, שהבטיח לסייע. (ראה אפשטיין אל שרתוק, 13.6.1948, 130.02/2308/6). המטוסים היעבדו לבסוף במטוסי יטבילה, כשהם מפורקים לחלקים.

22

מס' 6.

2. סעיף 4 במגילת האו"ם קובע, ש"החברות באומות המאוחדות פתוחה לכל מדינה שוחרת שלום, המקבלת עליה את ההתחייבויות המלולות במגילת האו"ם ושיכולתה וברצונה, לפי דעת הארגון, לקיים את ההתחייבויות הללו".

3. יעקב רובינסון, הידוע המספטי בנציגות ישראל באו"ם.

4. ראה מס' 51.

נ. גולדמן אל מ. שרתוק
N. Goldman to M. Shertok

מברק מוצמן 1/61, התקבל: 19.5
נוסח יוצא: 93.01/2180/16
נוסח נכנס: 130.09/2537/5

New York, 18 May 1948

Received your cable.¹ Your communication Foreign Office not fully satisfactory,² but will go London Thursday. Will try obtain exchange /letters/ with Foreign Secretary, recognizing my status, appointing same time their representative with equal status. Until then, please don't make any public announcements. Chaim [Weizmann], myself, feel public attacks Great Britain this moment, before clarification our relations with them, undesirable.³ Referring /especially/ to reported violent speech Shragai London.⁴ Regards.

Nahum

ו. מולוטוב אל מ. שרתוק
V. Molotov to M. Shertok

מברק
נוסח נכנס: 130.02/2391/5

[Moscow], 18 May 1948

I beg to confirm receipt of your telegram of 15 May¹ in which you bring to notice of the Government of the U.S.S.R. the proclamation, on the basis of the resolution of the General Assembly of 29 November 1947, of the

23

1. מס' 17.

2. ראה מס' 12. עוד קודם לכן הבריק גולדמן, כי לא יתכן שישראל תוצע בלונדון עלייה קבועת אנשים, ובמיוחד לא עלייה קבועה המורכבת מחברי ההגלה הסוכנות היהודית, זאת לאור האזהרה שהשפיר מקייל, שבעתיד לא ינהלו הכיבושים משא ומתן עם ציונים בריטיים או עם הסוכנות. (ראה שני מברקים מאת גולדמן אל שרתוק, 17.5.1948, אצ"ס 525/1559, דברי מקייל — ראה גם תעודות, דצמבר 1947 — מאי 1948, עמ' 781).

3.

1. ראה מס' 26.

4. מוסס על גאוס של ש.ו. שרגאי, חבר ההגלה הסוכנות היהודית מטעם "הסועל המזרחי", באסיפה מוסבית בלונדון בראשית מאי, שרגאי טען כי בבריטניה רוצה להרוס את הסוכנה היהודית העתידה לקום ושהיא עומדת סוגר בשעה שדורגים יהודים בארץ ישראל. (ראה *Jewish Chronicle*, 14.5.1948).

24

1. תרגום מרוסית. הנוסח הרוסי ראה בחיק 93.03/72/16. 2. מס' 7.

creation in Palestine of an independent State of Israel and request their recognition by the Union of the Soviet Socialist Republics of the State of Israel and its Provisional Government. I hereby beg to inform you that the Government of the Union of the Soviet Socialist Republics has adopted a decision officially to recognise the State of Israel and its Provisional Government. The Soviet Government hopes that the creation by the Jewish people of its own sovereign state will serve the cause of the strengthening of peace and security in Palestine and the Middle East, and expresses its confidence in the successful development of friendly relations between the Soviet Union and the State of Israel.¹

V. Molotov,
Minister Foreign Affairs, U.S.S.R.

25

1. מודזילבסקי אל מ. שרתוק
Z. Modzelewski to M. Shertok

תרגום מסולחן: אצ"ס 525/1553

וארשה, 18 במאי 1948

יש לי הכבוד לאשר קבלת המברק של אדוני, המודיע כי בקשר עם סיום הסנדט הבריטי ועל יסוד החלטת האסיפה הכללית של אר"ם מיום 29.11.1947, הכריזה מועצת העם היהודית ביום 14 במאי על ייסוד מדינה יהודית בשם ישראל.² ברצוני להביע בשם ממשלת פולין את שביעות רצונה מהממשלה הזמנית כשלטון יהודי ומני בישראל, אשר התחייבה לשקוד על פיתוח הארץ לטובת כל תושביה למען החופש והצדק והשלום, תוך שמירת השוויון החברתי והפוליטי של כל האזרחים, וכן על הבטחת אי-סגירה בכל המקומות הקדושים היקרים לכל האנושות, עמדת ממשלת פולין בעניינים הנוגעים לעם היהודי ולשלטון היהודי בישראל ידועה לכול בפורום הבינלאומי ובייחוד באר"ם. ממשלת פולין שמרה אמונים לעמדת האהדה המלאה לעם היהודי הנלחם לחירות ולמדינה משלו, ב-20 באפריל הצהרתי לפני עשרות נציגים, בכללם גם נציגי יהדות ארץ-ישראל, כי קיימת התקווה שהעם היהודי יתגבר על כל הקשיים, ואז הממשלה הפולנית תתמוך בעמדה, שהמדינה היהודית צריכה להיכנס כשווה עם מדינות ריבוניות אחרות לאר"ם.

3. שרתוק חודה למולוטוב על הכרת ברית המועצות וביקש את הסכמתה להחליף נציגים בדרג של צ"א או מיועדיה (ראה מברקי אל מולוטוב, 23.5.1948, 130.09/2128/1). ברית המועצות השיבה בחיוב, אך המברק המודיע זאת לא הגיע לתל אביב (קשר המברקים עם מוסקבה התנהל דרך לונדון וקאיר). הידיעה על כך הגיעה למשרד החוץ באמצעות הצהרות ובאיתור. (ראה שרתוק אל אסטטיין, 16.6.1948, 130.09/2100/1).

25

1. תרגום במשרד החוץ, הטסה הפולי ראה בתק 93.03/72/16.
2. ראה שרתוק אל שרת החוץ של פולין, 16.5.1948, שם.

הגני למסור לאדוני, בשם ממשלתי, את ההכרה הרשמית בממשלה הזמנית של מדינת ישראל, והגני משתמש בהזמנות להביע תקווה שבין עמנו וממשלתנו, אשר הראו אחדה כה רבה לעם היהודי, לבין הממשלה הזמנית של מדינת ישראל, יימשך שיתוף-הפעולה ויתחזק עוד יותר מאשר עד עתה.

בכבוד רב,

דיגמנד מודילבסקי
מיניסטר-החץ הפולני

26

ח. ויצמן אל מ. שרתוק
C. Weizmann to M. Shertok

מבין מועדן 100/69, תתקבל: 4.5.

נוסח ויצא: 93.01/2180/16

נוסח נכנס: 110.09/2337/5

New York, 18 May 1948

1) Would appreciate if I could be kept informed as frequently as situation permits/ of position in country and of plans of government.

2) Please advise me beforehand of any contemplated important pronouncements on foreign policies, particularly relations with foreign powers.

3) Would advise use every opportunity improve relations with Britain.

4) Smuts replied, stating already publicly welcomed and expressed good wishes new state, but official action still held up by considerations new situation and necessary consultation.¹

Weizmann

26

על-פי בקשתו של שרתוק (ראה מברקו אל ויצמן מיום 15.5.1948, 130.09/2328/1) פנה ויצמן אל יאן סמאטס, ראש הממשלה הוויאטיקה של דרום אפריקה, וביקשו להחיש חשוכה חזרת על בקשתה של ישראל להסדה דרום אפריקה. (ראה ויצמן אל סמאטס, 16.5.1948, ביו). חשוכה של סמאטס נמסרה באמצעות שגרירות דרום אפריקה בוואשינגטון (17.5.1948, גיו).

comment for obvious reasons,² and American cease-fire proposal Security Council weakened accordingly. Suggest Lippie³ or other suitable person privately, tactfully, sound friend⁴ regarding recognition. Considered here that official delegation yourselves may be inadvisable, as relations with foreign government involved. Please keep me informed.

Mike

40

ל. כהן אל ד. בן-גוריון L. Kohn to D. Ben-Gurion

מברק

נוסח יוצא: אצ"ם 525/9390

[ירושלים], 19 במאי 1948

הבוקר נפגשנו עם הבלגי,¹ שמסר על פנישתו הוא ואסקאו אטה עם עבראללה. מסרו למלך את האזהרה החמורה שנהבקשו למסור לו מועצת הביטחון.² המלך סער והגים בחריפות, ואמר שהוא ממשיך בפעולתו הצבאית. אמר שהוא מחבב את היהודים ורצונו להם תנאי שלום אשר נדחו, ואין לו ברירה אלא להילחם. אסקאו אטה מסר למלך, שהוא נכנס בעת לתפקידו בירושלים מטעם א"ם.³ והוסיף שראגתו הראשונה היא למים ואוכל לעיר. המלך ענה בחריפות, שלא יהיה מים ולא אוכל. שום דבר מועיל לא יצא מהשיחה וחזרו לירושלים.⁴ ועדת הקונסולים נפגשה הבוקר, לאחר ביקורנו. לדון על המצב. מסרנו לבלגי המברק הארוך ממש [שרוק]⁵ והגשנו ההצעה בדבר העברת לונד לחל אביב.⁶ כן מסרנו לקונסול הצעה במכתב, שמקורה הממזי.⁷ ותוכנה — שאחרי שכותותינו השיגו מטרם הצבאית בעיר העתיקה — יצירת קשר עם הרובע היהודי — אנחנו מתרשים הצעתנו להפסקת האש שם, בתנאי שהערבים לא ינסו להפריע לקו החבורה שנוצר בינינו לבין העיר העתיקה ושלא יתקימו מהרובעים הערבים.⁸ הקונסול יביא גם הצעה זאת לדיון בישיבת הקונסולים.

2. ראה מס' 26 והצעה 1 שם.

3. ליאופולד גרמברג, שופט בית-המשפט העליון בדרום-אפריקה, נשיא אגודת שותרי האוניברסיטה העברית בדרום אפריקה.

4. אין ספק.

40

1. דאן ניואמרוס, הקונסול הכללי של בלגיה בירושלים וחיבראש ועדת ההפוגה.

2. הסוגה נראה למברק ששיגרה ועדת ההפוגה של מועצת הביטחון אל המלך עבראללה ב-28.4.1948. המלך חתם להימנע מפעולות או החלטות צבאיות כל עוד עצרת הא"ם ומעצת הביטחון דנית מעניין ארץ-ישראל (ראה ועדת ההפוגה אל נשיא מועצת הביטחון, 29.4.1948).

(93.03/125/15)

3. ראה מס' 20 והצעה 3 שם. 4. ראה גם מס' 48.

5. מס' 19.

6. ראה שם.

7. מסקר מחוז ירושלים, חור שאלחאל.

8. מס' 41.

ל. כהן אל ד. ניוונהויס (ירושלים)

L. Kohn to J. Nieuwenhuys (Jerusalem)

העמק: 130.02/2397/5

[Jerusalem], 19 May 1948

Sir,

I am directed to inform you of the present situation in the Old City of Jerusalem.¹

Following upon the Arab attack on the Jewish quarter of the Old City, Jewish forces in the early hours of this morning succeeded in breaking into the Old City, in effecting a junction with the forces defending the Jewish quarter, and in establishing firm lines of communication between the New City and the Old.

The Jewish Forces have thus achieved the object of their operation — the relief of the Jewish quarter in the Old City.

The Jewish Agency once again renews its offer of a cease-fire in the Old City of Jerusalem. If Arab attacks in the Old City cease, it is not intended that Jewish forces shall undertake further action that might involve the Old City as a whole and make the entire area a scene of fighting.

The Jewish Agency therefore formally offers a cease-fire in the Old City, upon the sole condition that no attempt is made from the Arab side to interfere with the lines of communication that have been established between the New City and the Old.

I am, Sir, yours faithfully,

Leo Kohn

for the Jewish Agency for Palestine

הערות Editorial Note

בישיבת מועצת הביטחון ב-19 במאי 1948 נציג בריטניה (קאדוון) ששיתפלו תוכנית הסכמי הפסקת
של העצרת הכללית האמריקאית (ראו הערה שורה, עמ' 41). אך מסמכים מביטחון. הוא ביקש
לחייב מאיכות סעיף 39 של מגילת האדם. הנוגע לעצתו רק לאדם על חסותם המעלאות. ובענין
שקטת להגדיר באות מדרג "מעטת חקמנות" ו"חוקסני" ככל הנוגע לסכסוך בארץ-ישראל. הוא
הטיל ספק בחוקיות הקמתה של המדינה היהודית בארץ-ישראל. שלרבותי לא נעשתה בהתאם לחוראות
של החלטת ה-29 בנובמבר. לפיכך הציע קאדוון נוסח מחוקן של העצרת האמריקאית — ראה גמסס 2,
עמ' 665 (ראו SCOR, Third Year, 296th Meeting, 19.5.1948, pp. 2-6).

מ. שרתוק אל א. אבן (ניו יורק)
M. Shertok to A. Eban (New York)

מס' 181 MH

130.09/2328/1 : מס' יצא

[Tel Aviv], 26 May 1948

Further my 176.¹ Having dealt matter practical merits, must now take strong exception formally and otherwise interference definite instruction. Apart from irregularity procedure, essential understand once instruction issued cannot but assume is being carried out, and am proceeding accordingly. Therefore delay in execution can only create confusion and embarrassment.

Shertok

מ. שרתוק אל א. אפשטיין (וואשינגטון)
M. Shertok to E. Epstein (Washington)

מס' 4/81

130.09/2329/22 : מס' יצא

93.01/2207/1 : מס' יצא

Tel Aviv, 26 May 1948

Regarding /boundaries/¹ please in future conversations formulate our /attitude/ carefully along following lines: We accepted boundaries as in resolution² within its context, namely Arab State in remainder wii! Economic Union and /international/ Jerusalem. If any or all these three elements do not materialize, /fate Jewish Jerusalem/ and Jewish settlements outside Jewish State will have to be reconsidered. Particularly if neighbouring states persist invading and attempt annexing parts Palestine, we shall fight them view to retaking territory and holding it pending final settlement, in which interests Israel¹ will be fully safeguarded.

Shertok

נ. גולדמן אל מ. שרתוק
N. Goldman to M. Shertok

מברק

נסח נכנס - ארבעין ביוני 1948

[Paris, 26 May, 1948]

Saw Bernadotte today for nearly two hours. Bunche¹ present. Bernadotte will but realistic, not excessively hopeful about results his mission. His plans go to Cairo, then Amman, probably also Beirut before going Palestine. He wants "attack first the attackers". I told him my conversation strictly informal, just for clarification issues, survey situation. He asked me questions about British attitude, gave him such information as I had. His main questions following:

1) On what basis would we accept mediation? My reply - on basis State Israel. Only State will negotiate, not Jewish Agency, even if Arabs will put such condition. He seemed to regard this as reasonable.

2) Would we make condition for our participation his mediation Arab acceptance boundaries our State in advance? My reply - we stick to boundaries Assembly resolution, expect Arab recognition these boundaries result Bernadotte's mediation. May not insist as preconditions for talks. He then raised question Southern Negev connection with Western Galilee. Told him Southern Negev essential to us, and generally essential departure Assembly resolution impossible. Bunche mentioned we not insisted Southern Negev Geneva UNSCOP.² Replied - but we insisted on many other parts, like Western Galilee, which did not receive anyhow; our basis now Assembly resolution.

3) Bernadotte wanted know outlines our immigration policy. Is our intention unlimited immigration for every Jew who wants to immigrate, or selective immigration? Expressing his view, after having seen Exodus people, that many D.P.'s unsuitable build Jewish State. Replied - we under obligation save all Jews who need Palestine, especially D.P.'s waiting camps three years; within this general obligation will certainly select certain categories, certain periods, as necessary for building country. Meaning Jewish State that every Jew entitled come. Prerogative State admit or refuse him.

4) Asked if Arab condition with regard immigration for truce period

92

1. ראלף באנק, מנהל מחלקת הנאמנות במזכירות האו"ם, העניב אישית של הסוכר הכללי של האו"ם בארץ ישראל.
2. מזכיר משירות לאירופה שנערב בקיץ 1947 בדיווח עם חברי המועצה והמזכירות של UNSCOP.

acceptable us.³ Replied - we sovereign state, will insist full freedom regulate our immigration.

5) Asked about prohibition importation arms into Palestine during truce. I told him about discussion this problem with State Department during truce negotiations, said that certainly impossible expect us stop importation arms if Arab states continuing as states provide arms for fight Palestine. [Asked]: if we would accept stop importation if Arab States would do same, [Replied] — for our Government to decide, which will take into consideration political and military aspect problem.

6) How do we envisage understanding with Arabs? Told him essential basis Arab recognition Jewish State. Once we equal, will consider agreement with them, to allay their fears we would act as agents foreign imperialism. Many methods possible for such agreements, as we do not intend being used by any foreign power for imperialistic purposes. Details such arrangements must be discussed with both parties. He finally intimated in case failure his mission because Arab intransigence, will report so to United Nations, urging strong action. Asked many questions about American, British, policy, also military situation. Will report fully in letter through Zvi Herman.⁴ Bernadotte informed press my seeing him. Asked about you, also asked if I would be Palestine near future. Replied - may be, but time being staying London. Regards.

Nahum

93

א. אפשטיין אל מ. שרתוק

E. Epstein to M. Shertok

מס'ק ס'רפ'ן 24/57 - חק'קל: 28.5

130.09/2308/6 - 1020 - 1020

Washington, 27 May 1948

Reliable information here indicates serious division British Cabinet on Palestine. Usual authoritative sources believe Bevin in yesterday's Douglas talk pleaded for delaying action Lake Success, give Arabs time crush our forces at least in Jerusalem.⁵ British apparently desire war continued and our losses increased, that we unable to protect Israel's frontier, especially Negev. Latter be annexed Transjordan.

Epstein

3. הערכים הרבו את הסכנות להספקת צרכי המזון של תושבי הארץ.

4. לא נמצא.

93

5. מוס'ק על הסיחה שהתקיימה ב-25.5.1948 בסמטת הפרטי של בורן. השוה דיווחו של השגריר האמריקאי, IRUS, 1948, V, pp.1046-50, מס' 120.

admit you were more successful in proving no danger involved in self-exclusion than that change status is urgently required. Executive meeting due tomorrow after Gruenbaum emerges from Jerusalem.

Shertok

הערת עורך
Editorial Note

מסעות העם של חייו ב-1948, שעות סמוכות לאחר עלייתו לשלטון הספרותי בארץ ישראל, הולדת בוגל שותף זה בין ברוך צורם הספרותי ואליסבת, שעל סימנה ב-900 עולים הכתוב ויהיה לו קוטר ותחומות, תחילה — רובם עולים וצאצאיהם — הכח ואומנו עולמי האציל איוסופ, חוקר ספר ספרו עליון הסיפורים בעשרות עשרות ספרים בין שני האציל והספרותיות. המסע לאתר הספרות העם שותף מצד האציל לעם את הספרות או להספרות לבסוף את איוסופ, ויהיו לו נסל ספרים עולים הספרות עם הספרות.

[illegible][illegible][illegible]

188

C. Weizmann to M. Shertok

6/47: 2212, 2213

130.09/2329/23 : 0:23 TIGU

Page 15 June 1948

Newspapers report 2 ships left Marseilles with young immigrants and arms.¹ We should be most scrupulous and correct abiding by cease-fire conditions in order not to be accused of violating international law and mutually accepted agreement. This will most seriously prejudice our general position. Am convinced that you will act to secure correct behaviour of our representatives everywhere.

Weizmann

3. הנחלת הסוכנות היהודית והחבטות אך ב־22.6.1948 – ראה גם 216.

188

דאזע העכטעסערע לעיל

מ. שרתוק אל ת. בונדה (תל אביב)
M. Shertok to T. Bonde (Tel Aviv)

תחק: 130.02/2426/9

[Tel Aviv], 21 June 1948

Confidential

Sir,

I have the honour to inform you that it came to the knowledge of the Provisional Government of Israel today that a boat carrying a load of arms has early this morning anchored off Kfar Vitkin in Israel, the transport having been organised by the dissident military Jewish organisation calling itself the Irgun Zvai Le'umi.¹ Orders were immediately issued to the military forces of Israel in the vicinity to rush to the spot in order to prevent the landing of the cargo. On having arrived on the scene, our forces found a considerable body of members of the Irgun Zvai Le'umi armed and prepared to resist. Orders were then issued to overpower them by force, and reports to hand indicate that our commander proceeded to act in accordance with the orders received. Two Israeli naval units have been summoned from Tel Aviv to stand by and take such action as may be necessary.

I understand that our liaison reported to you on the appearance of the boat earlier in the day.

It should be clear that what is happening in this instance is an open armed defiance of state authority. The Provisional Government is firm in its determination to use every possible means in its power to enforce the law and prevent a breach of the truce. According to our information at the moment, the arms have not yet been offloaded. We defer our proposals as to the disposal of the arms till after the situation on the foreshore of Kfar Vitkin has been brought under control.

It would be appreciated if, pending the completion of today's operation and a further clarification of the position, no information were given about the incident to the press.

I have the honour to be, Sir, Your obedient servant,

M. Shertok
Minister of Foreign Affairs

1. Jewish motor transport has been seen using the southern by-pass round Latrun¹ and avoiding the check post at Bab-el-Wad by the use of side roads.

2. On 21 June, a United Nations Observer in a white jeep, carrying a United Nations flag, was denied passage through the road-block one mile south of Bab-el-Wad.

3. On 21 June, United Nations Observers were prevented from making their way towards the ship lying off Kfar Vitkin by Jewish guards. On 22 June, another Observer approaching Nathanya from the north in a jeep was refused permission to inspect the cargo which had been unloaded from the above-mentioned ship.

4. On 21 June, a plane (Auster), painted white with United Nations markings, was twice fired at from the Nathanya area while observing the *Altalena*.

5. On 20 June, in the vicinity of Al Quabab, at approximately 15.00 hours, Jewish troops fired on a group of about twenty Arabs, killing three women, wounding one woman and five men.

6. On 20 June, Jewish troops set fire to Arab crops in Khulda, Deir-Miheisem,⁴ Britqar⁵ and Imusasq.⁶

I would appreciate it if you could indicate at your earliest convenience the measures which the Provisional Government of Israel proposes to take to prevent the recurrence of such incidents.

I have the honour to be, Sir, Your obedient servant,

Paul Cremona
Special Representative
of the Secretary General

228

מ. שרתוק אל ל. כהן ור. שילוח (רודוס)
M. Shertok to L. Kohn and R. Shiloah (Rhodes)

תעק 130.02/2423/8

תל אביב, 24 ביוני 1948

לליאז ולראובן שלומות,

תודתי הרבה לראובן על הדיווח שבין המפורט והמהיר¹ אשר הגיעני באמצע ישיבת מועצת המדינה אמש, בשעה של סעודת צהריים (בה, הנני כותב בהנחה כי רנה [ברחוק] תטוס היום או מחר, אם כי לעתידתה אין לנו ידיעה ברורה על אפשרות הסיסה).

3. ידוך בזהבית. 4. הסוכה כנראה לכפר דיר מוחסין. כיצד קים מערכת ללסון.
5. המקום לא נודע. 6. הסוכה כנראה לכפר איסואס, כיצד קים צפונית מזרחית ללסון.

228

1. מס' 220.

א. הנני נגיש מיד לנקודה העיקרית בדיון יחשבון המחייבת תשובה והיא, טענותיו הטורחניות של לאראס על שלא ניתן לו ולחבריו לגשת למקום המערכה בכפר ויתקין. ברצו שהתחלתי להכתוב מכתב זה הגיעני מכתב חתום בידי קרמינה² אשר העלתה בעצרה, אני צריך לומר עד כמה הרגזתי אגרת מחוצפת זו. עוד אין די להם באמצעים המונחנים שאחזנו בהם ובשפיכת הדמים שנכנסנו לתוכם, והם באים עלינו ברקדוקי עניות להרשיענו. מכתב זה מחייב תשובה כדבעי ויש ברצוני להשתמש בהזדמנות שהוא לא נכתב עליידי הרוזן עצמו. אף לא בידי בוגדה, כדי להרביץ בכותבו כהונן. לבטן יתרשמו ביאות גם העומדים ממעל לו.

עד לתשובה בכתב הנני לציין נקודות לבירור בעלי-פה ביניכם לבין הרוזן ובאנץ.

1. כאשר גא אלי לאראס בבקשת אפשרות לבקר במקום המערכה בתוף כפר ויתקין, ובין הדבר שנעניתי בחיוב, אך הוספת ואמרתי כי אפנה מיד אל המטה ואציע להם לסדר את העניין.

היה צריך להיות מוכן מאליו כי בעניינים כאלה מבריע הצבא ולא משרד החוץ. ואין משרד החוץ יכול לשמש אלא מליץ-יושר ומסייע. משפיותי אל המטה, נתברר לי כי לא חזיתי מראש את כל התוצאות המעשיות הטובעות מביקור כזה, וקיבלתי את רצת המטה, כי חזירה לפניו ולפנים אגה אפשרות. 2. אם החשב שלהם הוא שהסירוב בא למנוע בעדם מלראות את העולים שבאו באנייה, הרי חסדישווא הוא, נכון כנראה שבאו עולים באנייה, אבל —

ייאמר בגילויילם — לא לכך היתה ראגתנו. אילו באה אניית עולים בלילה, היתה בזה סכנת הפרת ההפוגה ויש להניח כי כל ראגתנו היתה מוסנית לנקודה זו. מבין שצריך ענינה של האנייה היה במסען הנשק שבה, ואילו העולים, כפי שבררנו, נלקחו רק בהיסחיהדעת, שלא להוציא את הנפח לבטלה — האפילו ענין הנשק על ענין העולים מבחינת סכנת ההפרה, למע הדבר דומה, אם בא פרטע לגזול ולרצוח, הרי כל מעייך להתגונן בפני הרצח, ואילו הגזל אינו נחשב הריבה, אשר למניעת פריקת הנשק, הרי זו היתה משימה כבדה וחשובה, היה הכרח לגייס כוח ניכר מאוד לכיתור המקום ולחסימת הסבואות לתנבורות. ההכנות החלו עם חצות, וכל הלילה עבר בריכוז הכוח הדרוש ובצורכתו. בינתיים עלו כנראה העולים בחוף והסתגנו לעבריהם שונים. (הנני מציע בזה להודות כי היו עולים, כאשר העיתונות מלאה פרטים על כך, וכל נסיון להסתיר זהה לשווא). איך עמדנו בפני הורדת הנשק — הרי הם יורעים במערכה בחוף בכפר ויתקין, כר נפלו הרוגים ופצועים משני הצדדים, ובמערכה בימה ובחופה של תל אביב, בה שוב נפלו הרוגים ופצועים והאנייה הועלתה באש.

ממשלה העושה מאמצים כאלה כדי לעמוד בהתחייבויותיה הכינלאומיות רשאית לעשות שלא יבוא אליה בטענות של מה בכך, למעשה, לפי מיטב ידיעתנו, לא נפרק נשק מן האנייה בחוף כפר ויתקין, כי לא היה סיפק בידה, הנשק שמצאנו על החוף לאחר הכניעה היה נשקם של ארבע-מאות חברי אצ"ל אשר רוכזו להגנת הפריקה. נשק זה עם הרכב נמסר לידינו, כל הנשק שהובא באנייה עלה באש.

3. אשר לצעם הטענה על סירוב המטה להרשות את נוכחותם במקום המעשה, הריני להחזיר את הטענה לבטלה. עוד בשעת ביקורו הראשון של הרוזן אצלי, ביום א', 13 ביוני, הסבתי תשומת לבו שעברו כבר מ"ח ימים מתחילת ההפוגה ועדיין לא נקבע קשר מרכזי בינינו לבין מנגנון הפיקוח הצבאי על תקלה, שעדיין לא ברור מהם סדרי הפיקוח שאנו נדרשים לשתף פעולה בהם, ואינם סמכויות המפקחים שעלינו לכבדם. ציינתי כי כל עוד לא נקבעו בעניינים אלה סדרים ברורים, ולא ניתנה לנו אפשרות להעיר עליהם מתוך נסיון ולהתאימם להשקפתנו, אל יתפלאו אם בכוא אחד המפקחים לאיזה מחנה או עמדה, יתקל בסירוב הממונה עליו מצדנו להרשות כניסתו. היה לי רושם כי הרוזן הודה בצדקת טענתי. עלי-לפנים, הוא הבטיח להורות לראש המטה שלו לבוא אתנו במגע אישי בלי כל דחור. אך עברו ימים ללא כל מגע כזה, ורק ביום ר', 19 ביוני, נתקיימה הפגישה הראשונה בין אנשינו לבין הקולונל בוגדה. מכיוון שבינתיים נעעברו כמה בעיות ממשיות חמורות, טבעי היה הדבר שבפגישה טופל קודם כל בהן, ולא היה דיון מספיק — או לא היה דיון כלל — בשאלה הכללית והקודמת של סדרי הפיקוח, הבירור על נראות הוחמן והשאלה נשארה תלויה ועומדת. מכאן איידיהבנה לגבי הביקור בחיף כפר ויתקין.

איני צריך להוסיף כי עליכם לאמץ את כל שכלכם וסבלנותכם לסיים את כל העניין בשלום, ולא להביא לדיר קרע ביניכם לבין המרוחק, וקובלנה מצדו למרעצת הביטחון.

ב. אשר לטענות אחרות הכלולות במכתבו של קרמנונה, הרינו מבררים אותן וניתן תשובתנו. אם יש לראובן מה להעיר על מקרים אלה, אדרבה ומיד.

ג. שלחתי לכם היום מברק בשאלת גולי קניה¹ לוקר מסר לי בכואו, כי תשובת משרד-החוץ הבריטי לפנייתנו בשאלה זו הייתה, כי הם עצמם פונים אל ברנדארט בשאלה, אם החזרת הגולים האלה תוך ההפוגה מותרת או אסורה. הקיבל הרוזן שאלה זו מלוגרון? אם לא קיבל — הודיעונו מיד והבריקו זאת ישיר לנחום גולדמן (זונויבירו)² בלונדון. אם קיבל — החישו תשובתו, ושוב הבריקו לי ולנחום מה ענה אם יעזר הרוזן שאלת נאמנותם למדינה ולהפוגה של הבחורים האלה, השיבו כי זאת ראגתה ואחריותה של המדינה. אם נראה צורך לעצור אותם בארץ — נעשה זאת, אם נראה אפשרות להסתפק בנטיית התחייבות מהם על התנהגות טובה — נסתפק בזאת. נהגו בזה לפי ראות עיניו. הן לשם מניעת הפרת ההפוגה והן להבטחת הסדר הפנימי בארץ. אין שיקולים אלה נוגעים לעניין ההחזרה. האנשים הם תושבי ישראל ואזרחיה. יתכן שמקומם בבתי-הסוהר של ישראל, אך על-כל-פנים אין למישהו זכות להחזיקם בתוך-לארץ.

ד. אני מרצה מאוד שעזרתם את שאלת קפריסין ותקוותי כי עלה בידכם להניח את הרוזן לפעולה. לדאבתי לא קבלתי עדיין תשובה מלונדון, והבוקר הבריקתי לאוברי [אבן] ולארטור [לוריא] שיתקשרו בעניין זה עם נחום טלפונית לדרבנו.³ לפי

3. לא נמצא. ראה ספ' 223.

4. הכתובת הטלגרפית של משרדי הסוכנות היהודית בלונדון.

5. ספ' 223.

שנה העלייה מקפריסין נתונה בקיפאון גמור. היפאנים⁶ נעצרו בידי הבריטים בחיפה, ויש לנו אתם דין ודברים קשה. אם לא נצליח לחלצם, נסנה למקשר אר"ם בחיפה ונטען כי תפיסת האניות הרעה מצבנו וזך ההפוגה. במקרה כזה נברך לכם לשם לחץ מקביל.

ה. המצב בארץ עודנו חמור. אם גם הודיות פסקו יש שמרעות על תכונה לחטיפות מצד אצ"ל, בתגובה למאסרים. גם המצב הציבורי רעוע מאוד. מקוצר הזמן אין לי ברירה אלא להשאיר לכם להיכנות מהעיתונות. חי שלום.

229

ד.ב. יוסף אל ז'. ניואנהויס (ירושלים)

D.B. Joseph to J. Nieuwenhuys (Jerusalem)

התק: 93.03/95/2

Jerusalem, 24 June 1948

Dear Sir,

I have the honour to place before your Commission our protest against the violation of one of the terms of the cease-fire agreement to the serious detriment of the Jewish population of Jerusalem.

It was agreed that the Jews of Jerusalem should be entitled during the cease-fire period to receive their normal supply of food and water.¹ I explained to Count Bernadotte, when I had the privilege of meeting him on Saturday, the 12th June, that Jerusalem's normal water supply could only be provided by operating the Ras el Ain water system. When your Commission first broached the matter with the Arab authorities, the latter informed you that the machinery at the Ras el Ain pumping station was damaged beyond repair. On learning this from you, we requested facilities for our technical experts to examine the Ras el Ain pumping station to ascertain what the condition of the machinery actually was. After some days' delay, and apparently to prevent such a visit, the Arab authorities informed you that they would themselves send some military engineers to examine the machinery. It transpired from this examination that your Commission had been misinformed and misled by the Arab authorities, since in fact the machinery was in good running order, having suffered no serious damage whatever, and all that was needed was a few spanners and tools and the changing of some fuses. I complained at the time to the Chairman that this

⁶ ספנות הסעפילים "סאן יורק" ו"סאן קרסצנט", שהיו עצורות מקפריסין מראשית ינואר 1948, הגיעו לחיפה ב"19.6.1948 לשם תיקונים והעשרות בולק. הבריטים סרבו להכניס את האניות לנמל ונעצרו את אחר פריזיהספלים.

ARTICLE 22

Free access to Holy Places, religious buildings and sites is guaranteed according to existing rights and with the limitations resulting either from the terms of this Agreement or from decisions taken by the U.N. Truce Commission in Jerusalem for reasons of security, public order or public health.²

359

ל. כהן אל מ. שרתוק
L. Kohn to M. Shertok

תס"ז: 130.02/2424/21

[Tel Aviv], 22 July 1948

1. It seems to me that we ought to begin to prepare our position for the forthcoming encounter with Bernadotte and his staff. I am inclined to think that Bernadotte will start, not by continuing the discussion on his Rhodes "suggestions",¹ but by fixing the details of the truce conditions and working in the direction of a permanent armistice, thus creating a kind of interim regime, which, as Jon Kimche has just pointed out, may, in accordance with precedent, become the basis of the final settlement. As a part of this interim regime, Bernadotte is also likely to take up the question of the demilitarization of Jerusalem.² I think we must plan our strategy for all this.

2. If these assumptions are correct, I think we ought first of all to clear the deck by sending off our reply to Bernadotte to his "Suggestions". Otherwise we may find ourselves entangled in new discussions on new issues without having had an opportunity of having our say on his "Suggestions". The letter³ was drafted at the beginning of the fighting week, and it may require to be strengthened in one or two details, in the light of the outcome of the fighting. I have re-drafted the paragraph on Jerusalem in this light. I am inclined to think that Bernadotte will not reply, except formally, and postpone the discussion on the terms of the final settlement to a later season, hoping perhaps in the meantime to create *faits accomplis*.

2. שרתוק הסתייג ב-10 ביוני את עיקרי ההצעות אל אבן חצין כי לדעתו הן אינן יכולות לשמש בסיס למשא ומתן. בביקור לאחד מפגישות 13, 14 ו-16 והצגת סכסכיות מרוחקות ילכת להודעת ההסוגה הקונסולרית. הוא הוסיף שכל העניין נראה עתה באור שונה לנוכח ההסוגה. (ראה שרתוק אל אבן, 22.7.1948, 130.09/2329/1). הממשלה דנה בהצעות ב-25 ביולי; הוחלט לדחות מכול וכול, להתחיל את סמכות מדינת ישראל וחוקיה בירושלים ולמנות מושל צבאי לעיר. (ראה ישיבת הממשלה ה-25, 25.7.1948).

1. ראה מס' 359.

2. ראה מס' 358.

3. מס' 378.

3. The truce situation is this time different from that in the previous case in that formerly the Arabs accepted unconditionally, and this time they appear to have put up certain stipulations. It may very well be that this is no more than a face-saving device on their part, but it is not inconceivable that he may have given them a promise that he would try his best to secure at least some of their demands, and we may expect that he will approach us on this. Their stipulations as far as published in the press are:

- a) complete stoppage of Jewish immigration;
- b) the return of the Arab refugees;
- c) the fixing of a definite term for the new truce.

I feel certain that Bernadotte will not even dare to suggest to us the stoppage of all Jewish immigration. He may, however, insist on the continuation of the immigration limitations which were enforced during the first truce. I doubt whether we can accept this if the truce is going to be prolonged; but this is a matter on which the competent immigration and man-power authorities ought to be consulted. Nor do I think that Bernadotte will take up the Arabs' demand for a time limit to be fixed for the new truce, for the obvious reason that this runs counter to his own line, which is to make the truce permanent.

3.⁴ It follows that the only one of the Arab stipulations which he may take up with us is the return of the refugees, more especially as he himself may feel strongly about this, and he may regard it as helpful towards the establishment of a better atmosphere for an agreed truce. As far as I know, our attitude on this question has hardened in recent months. On the other hand, this is just one of those points where it will be easy to join all our enemies against us, who will like nothing better than to hide their hatred of us under the cloak of humanitarian concern for the poor exiled Arabs. I therefore suggest that the military, district and the economic authorities concerned should be made to study this problem and prepare a joint proposal as to what we can concede and what we cannot, and why.

4. The question of the demilitarization of Jerusalem is a new stunt thrown into the debate, which Bernadotte is likely to pursue in earnest. It is not quite clear why he raises this issue at a time when he is obviously concerned to maintain the truce indefinitely. Perhaps the idea is thereby to take out the sting of his proposal for handing over Jerusalem to the Arabs, because if Abdullah is not allowed to maintain any army in Jerusalem, his political domination of the city may not amount to anything real. Or it may be part of the new suggestion which Reedman made to me last week that Jerusalem be neither Jewish nor Arab but be the headquarters of the Union of Palestine and Transjordan and a seat of the administration of the common services.⁵ For the realisation of this idea, too, it might be useful to demilitarize the city.

4. הסעת במשולח הערבים (אפריל 1948) - במקור

5. ראה מס' 347

5. Actually, Bernadotte himself has put up a strong case against the demilitarization of Jerusalem by basing his proposal for the handing over of Jerusalem to Arab rule on the ground that Jerusalem is surrounded on all sides by Arab territory. It is evident that this gives the Arabs a tremendous initial advantage in any scheme to conquer the city militarily. Our military experts will probably have a lot to say on this and other aspects of the demilitarization idea, and I suggest that they should be immediately put to work on it. It is obvious that an international police force of a few thousand men can in itself not provide any effective defence of an overwhelmingly Jewish city against the danger of an Arab coup.

6. It is clear that our reaction to whatever proposal may be made by Bernadotte on the demilitarization question will in the ultimate resort depend on our policy towards the Jerusalem problem in general. There is, in my view, tremendous force in Kimche's argument based on the analysis of Sir Frederick Maurice⁶ that it is the armistice conditions which in the end determine the peace conditions. Our position on the Jerusalem question is at the present moment very unclear. We accepted last November the international city proposal of the UNSCOP majority report as endorsed by the United Nations General Assembly as a *pis aller*. It was put to us as part of the general scheme, and our rejection of their Jerusalem proposal might have resulted in the whole partition scheme falling through. Since then, however, a lot of things have happened. Bernadotte clearly does not regard the decision of the 29th November as binding on him, and in his last letter to you there is such a phrase as "whatever may be the legal character of the Resolution of the 29th November".⁷ We may have to fight him on that issue, and I think we should, but it is doubtful whether we shall win in that dispute in view of the fact that the Russian effort at last week's meeting of the Security Council to secure reaffirmation of the 29th November resolution *vis-à-vis* Bernadotte did not produce any results.⁸ I think, however, that we may succeed in making him stick to the basic conceptions of the Resolution subject to territorial adjustments in detail. He may, however, insist on a change of the Jerusalem decision, because I gather from Reedman that he and his advisers regard the international regime scheme as quite unreal and the recent discussions at Lake Success on the Statute as merely perfunctory. Reedman's recent talk with me was obviously an attempt to throw out a new plan for us to think about, and I must say that the few people I have spoken to seem not averse to our considering a

6. סר פרידריק מוריס, היסטוריון צבאי בריטי.

7. דאח מס' 262, סעיף 6.

8. ביניים: על הצעת החלטת האו"ם (ראו הצהרתו, עמ' 326) טען נציג בריטניה-המוצעת, שנסתם של שניים מסעיפי ההצעה אינו תואם את החלטת ה-29 בנובמבר ואף פותח פתח להחלפתה בהחלטה אחרת. לאחר שהצעת הו"ק סובייטית לאחד הסעיפים נדחתה, נפגע נציג בריטניה-המוצעת בהצבעה על סעיפים אחרים של ההצעה במלליות. (ראו SCOR, Third Year, 336th Meeting, 14.7.1948, pp. 26-34; 338th Meeting, 15.7.1948).

solution on these lines. It is of course infinitely better than the "Suggestion" for handing over Jerusalem to Arab rule, which I think Bernadotte can hardly press in the light of our actual military position.

7. It seems to me, however, that we ought not to confine ourselves to reacting to Reedman's new scheme. Nor do I think we should continue to make ourselves the advocates — in fact practically the sole advocates — of the international city idea. It was not our suggestion: it was forced upon us, and many of us disliked it intensely. I am convinced that it will for all time exclude Jerusalem from the Jewish State. I think Jerusalem under such a regime will [be] governed by a combination of anti-Jewish and anti-Zionist forces: the Anglican Bishop, the Papal Nuncio, Rabbi Dushinsky⁹ and Dr. Magnes. It will result in Jerusalem being consciously or sub-consciously abandoned by many Jews in the Jewish State, while on the other hand, it may well lead to the creation within Israel of a powerful irredentist movement for the re-conquest of Jerusalem, which may poison the internal political life of our new State. Economically the regime will be untenable. The best of our people will not want to live under such a Vatican City regime, and the city administration will come with very large demands to the Jewish State for financial aid, as they are entitled to do under the Resolution of the 29th November.

8. On hammering out all these considerations, I strongly urge that we should consider taking the initiative in this matter and working out a new scheme for the partition of Jerusalem in the light of the circumstances now created. This should be our counter-proposal to Bernadotte's "Suggestion" and to Reedman's latest scheme. I propose that we renew the suggestion which we made to the Woodhead Commission in 1938¹⁰ that the New City of Jerusalem be included in the Jewish State and connected with it by a tenable and defensible corridor. The Old City plus some Arab Quarters outside the Walls, but minus the Jewish Quarter in the Old City, should go to the Arab State. The corridor should be based on the new road to Tel Aviv but should provide space for the establishment of a dozen new Jewish agricultural settlements to fill the gap between Kiriat Anavim and Hulda and beyond that. If we can achieve this, Jewish Jerusalem may become the capital of the Jewish State, and the State of Israel secure that historical background which it badly needs both for itself and to impress the whole Jewish people and the world at large, as historical successor of the ancient Jewish State. This may also be the economic saving of Jerusalem, for I find it difficult to believe that we can maintain the Jewish population of Jerusalem at its pre-war level if the seat of Government of the Jewish State

9. יוסף צבי דושינסקי, רב העדה החרדית בירושלים.

10. רמא מס' 64, הערה 2.

is located elsewhere. The movement of men of the professional classes from Jerusalem in recent weeks, under the most adverse conditions now prevailing, has assumed alarming proportions. If freedom of travel is restored, it may in a very short time result in the devastating depletion of the New City.

360

הרוזן ברנאדוט אל מ. שרתוק
Count Bernadotte to M. Shertok

מברק

ניסח 130.02/2424/21

22 July 1948

Following my message to you of sixteen July,¹ I may now inform you that U.N. Observers are at my disposal and will be rapidly deployed to their respective observation posts in Palestine and the Arab States for purposes of supervising the application of the truce beginning on Wednesday, 21 July.

I trust that these observers and their staffs will be accorded every appropriate facility and assistance in the discharge of their responsibilities.

It is my intention to resume at an early date my consultation with the respective parties on the demilitarization of Jerusalem and the peaceful adjustment of the future situation of Palestine in pursuance [of] the instructions laid down in the Security Council's resolution of 15 July.²

Folke Bernadotte

360

1. הודעה על תחילת המסקת האש (130.02/2424/21).

2. הצהרת אנשי משרד ההגנה:

"האם מביק זה מחייב תשובה? ואם כן — מה עלי לומר למיסקה האחרונה? לא הייתי רוצה להביע נכונות למרוס, או אפילו תקווה לראותו בקרוב. כי הנסיון הוכיח שהוא מנצל רבדי ג'מס כאלה למטרות מדיניות; משום זה מוטב לא לענות כלל, אם הדבר לא ייראה כחוסר ניסוס. רצוי נא רעתכם. (נסה) ש[רתוק], 22.VII."

ליא כהן אל מ. שרתוק: "ישובתי שהניסוס מחייב שתענה למברק זה. מאידך גיסא נראה לי, מהסיבות שציינת, שהטובתך אסור לה להביע על המיסקה האחרונה. לכן אני מציע שהתשובה תהיה מנוסחת כדלהלן: מחבד לאשר את מברקך 22 ביולי, למסקים ולצוותם יתכן כל הסדר והעזרה במילוי תפקידם."

"אני מסכים לעטח הזה. [ולטר] א[ינתן]."

א. אפשטיין אל מ. שרתוק
E. Epstein to M. Shertok

מסמך מוצפן : 94/130, 95/127, 96/192

נשלח : 24.7/23.7

התקבל : 25.7/24.7

נוסח יוצא : 93.01/2180/19

נוסח נכנס : 130.09/2308/6

Washington, 22 July 1948

Following considerations from this end may be relevant your current negotiations and preparation for Paris session General Assembly:

1) Whatever weakness present United States Administration has exhibited, nevertheless probable that forthcoming three months represent best remaining opportunity for accomplishment here, both from viewpoint of electioneering nature of Truman and make-up of entourage. Dewey victory highly probable and Dewey reportedly less influenced by personal attitudes than by Departmental recommendations. Dulles, who seems most likely successor Marshall, has never been particularly friendly nor intimately concerned Palestine problem. Thus seems likely that Dewey will be more decisively controlled by Dulles than Truman by Marshall, particularly when election factor ended. Although platform both parties exceedingly friendly, nevertheless probably wise discount their importance, and for period after November assume continued dominance pro-Arab elements State Department.

2) Regarded highly unlikely here that more conciliatory British attitude permanent or sincerely motivated. British undoubtedly concerned first by need for supplementary United States loan, second — avoidance threat and cost of Middle East fighting, and third — danger of weakening and perhaps overthrowing present regimes and pro-British leadership some Arab states if our military successes continued.

3) As result Berlin crisis and increased tension Soviet-American relationships, State Department anxious avoid continued difficulties Middle East. But danger also exists that to facilitate joint British-American action Germany, Bevin may seek concessions at expense Israel. [...] Israeli strength apparently dominant factor here, but diplomatic maneuvering hostile elements evidently continuing, as evidenced by delays *de jure* recognition, grant of loan etc.

4) Truce without terminal date strengthens hands of those who have persistently sought establish so-called bi-partisan Palestine policy in Uni-

ו. איתן אל מ. שרתוק
W. Eytan to M. Shertok

תזכיר: 130.02/2424/21

תל אביב, כ"א בתמוז תש"ח
28 ביולי 1948

אם גם שליחותו של הרוח לא נכשלה עדיין כליל, הרי לעת עתה נדחתה, ונראה שבחודשיים הקרובים לפחות לא יוכל תיווכו להביא לידי תוצאות מכריעות או אפילו תוצאות ראשונות. אחרי־כן עלול תיווך זה להיפסק לנמרי או שיושם במקרה לחודשיים נוספים בגלל מושב עצרת האומות המאוחדות, שיחבנס אז, עובדה זאת פותחת בפנינו את האפשרות לעשות משהו פעיל בשדה הדיפלומטיה על דעת עצמנו.

צער כזה מצדנו הוא דחוף מכמה וכמה טעמים, אך כאן אמנה רק אחדים מהם:

א. אין ביכולתנו הכלכלית להחזיק צבא גדול על בסיס מלחמתי מבלי לעשות דבר, ואולי גם לא נוכל לכלכל זאת מבחינה פסיכולוגית.

ב. כפעולה נועזת היינו נוטלים לידינו — זו הפעם הראשונה, אם איני טועה — את היוזמה הדיפלומטית בשאלת המזרח־התיכון, ויש לצפות שיוזמה כזאת תישא את הפרי המתאים.

ג. הלא אנחנו מעוניינים בהסדר עם מדינות ערב, ואם לא עכשיו אימתי? שאם לא כן עתידה בעיה זו להיגרר לאורך ימים.

אני מציע, איפוא, שנפתח בחזית המזרח־התיכון באופנסיבה דיפלומטית רבתי, כלוויית כל התותחים הכבדים של פרסומת ותעמולה, וזאת בעתיד הקרוב ביותר, והיינו כשבוטעיים הבאים, לפני שיוכל מישהו אחר לחטוף מידינו את היוזמה הדיפלומטית.

עלינו לבחון את טאמצינו לשטחים רבים ככל האפשר על מנת לתת למסע זה את כל הסיכויים להצלחה. לדעתי השטחים הללו הם בעיקר:

א. החבר הערבי בכללותו.

ב. מדינות ערב אחת לאחת.

ג. דעת־הקהל במדינות ערב, להבדיל מן הממשלות השונות.

ד. דעתן של ארצות־הפריה, במיוחד של ממשלת ארצות־הברית, אשר בוודאי תקדם בכרכה העזה קונטרקטיבית כדי להיחלץ מן המיצר.

קיימים כמובן גם שטחים אחרים, כמו בריטניה, רוסיה, המיעוטים בגולה הערבי וכיוצא באלה.

בחזית מוקדם זה אין בדעתי להיכנס לפרטי פעולה כזאת, היות וראשית־כול יש להשיג את הסכמתה העקרונית של הממשלה למערכה דיפלומטית מעין זאת המוצעת כאן, אך ישנם איאלו דברים שאפשר לאמרם מראש, ועל כן ייאמרו כאן.

ו. דבר זה פירושו מהפכה במדיניותנו. עד כה נחבאנו תחת כנפי האו"ם והרגשנו עצמנו בטוחים כל עוד לא הסתכסכנו עם המוסד הזה, עובדה זו מנעה בעדנו מלגלות

יזמה דיפלומטית ומדיניות בלתי־תלויה, וגרמה לנו כי נהיה תמיד יותר מטרם למדיניות המזרח־התיכון מאשר מגיעים למדיניות זאת. אמנם דרך זו הרבילתנו בשלום עד כאן, אך בחודשים האחרונים אין לראות שהתקרבונו למטרה הסופית של הסדר איזורי. הסיכויים להסדר הנות לנו יגדלו בהרבה אם היזמה תבוא מעדנו, בפרט כשהיא נתמכת על־ידי הזכר הטרי של הצלחתנו הצבאית.

2. נטילת היזמה הדיפלומטית מחייבת ניסוח מדויק או של מטרות המלחמה שלנו או של הצעותינו להסדר בעתיד (וגבולות ככלל זה), או של שני הדברים כאחד. עד כה נרתענו מפני כל הגדרה מחייבת של אחד משני אלה, והסתפקנו בהודעות סתמיות. מעתה שוב לא צריך להיות קושי רב בנקיטת מדיניות ערבית פעילה יותר כקנה־מידה הרבה יותר רחב מאשר עד עתה, אך בדרך שלשם כך דרושים ריכוזה־מחשבה ואוטו־הרוח לקבל החלטות מחוקות־לכת.

3. אין כל סיבה שבגללה לא נוכל לקיים בבחינת שני מפעלים, אחד בגלוי ואחד בחשאי. התכנון המדויק והביצוע הקפדני שיידרשו לכך אינם נבערים מיכולתנו. לא העיונית ולא המעשית.

הנאום שנשא לא מכבר ראש הממשלה¹ יש בו לשמש כפתח מתאים לאופניסיה דיפלומטית כזאת. יהא זה חבל מאוד אם דבריו של מר בן־גוריון ישארו קול קורא במדבר, מבלי שתבוא בעקבותיהם פעולה מכרעת.

העליתי כאן רק כמה רעיונות־יסוד, ובסיכום ברעיוני לחזור ולהדגיש, שאם תכנית כזאת עלולה להתקבל על־ידי ממשלתנו, יש לבצע אותה ללא דיחוי, פן יבואו אחרים ויקדימונו.

389

מ. שרתוק אל ג'. רידמן (הל אביב)

M. Shertok to J. Reedman (Tel Aviv)

העק מס' 100/94710

Tel Aviv, 28 July 1948

Confidential

Dear Mr. Reedman,

At our meeting on Monday, 26th July,¹ I promised Count Bernadotte to let you know on Wednesday, for transmission to him, the decision of the Provisional Government in regard to the proposal of demilitarising Jerusalem. I am now in a position to do so.

388

1. ראה מס' 100 והערות 2 ו-3

389

1. ראה מס' 100

מ. שרתוק אל ב.ש. שיטרת'
M. Shertok to B.S. Shitreet

העק: 130.15/2570/15

תל אביב, 8 באוגוסט 1948

מכיוון שעלתה על הפרק שאלת מדיניותנו כלפי החוגים והאישים השונים בקרב הציבור הערבי בשטח מדינת ישראל ובשטחים המוחזקים על ידינו, הנני מציע לקבוע את הקווים הבאים:

1. יש לשתף במידה מתאימה את אנשי הליגה לשחרור לאומי המוסדות שנקים, אם השתתפותם לא תרחיק חוגים חשובים אחרים שאנו מעוניינים בהם. אבל מכל מקום אין בשום פנים להרכיב את אנשי הליגה אלופים לראש הציבור הערבי ולמסור לידיהם הנהלת מוסדות ועניינים במנופולין, אם גלור או נסתר, אם ישיר או עקיף. מכל סידור של הנהלה פנימית לתושבים הערבים בשטחים הנכבשים יש להימנע בעיקר על החוגים והאנשים אשר שיחפו אתנו פעולה מקדמת דנא, במללם אלה שעמדו בקשר אמין עם המחלקה המדינית של הסוכנות היהודית ועם הקרן הקיימת לישראל, פרט לאותם האנשים אשר הוכאשו בעיני הציבור כסוכנים מכורים ואשר סברו שיתופם עלול לצאת בהפסדו.

3. יש לתת[?] לנגד ולהבנה הדדית עם אנשים וחוגים ממחנה מתנגדינו שהינם בעלי משקל בציבוריות הערבית והמוכנים כיום לשיתוף פעולה אתנו, אם על יסוד הכרה במדינת ישראל בתור תחבולה, או לשם הקמת שלטון עצמאי בחלק הערבי של ארץ ישראל המערבית.

4. מבלי שנוכל להוריד לגמרי מעל סדרהיום את האפשרות של סיפוח חלקה הערבי של ארץ ישראל המערבית למדינת עבר ההירדן, עלינו להעדיף הקמת מדינה ערבית עצמאית בתחומי ארץ ישראל המערבית. עלינו לפנים עלינו לתמוד לבירור האפשרות הזאת ולהבליט את היותה רצויה לנו ועדיפה מעינינו על הצעת הסיפוח. ברצוני לקבוע כאן בהנחה המובנת מאליה והמקובלת גם עליך, שבכל השאלות המדיניות האלו קובע משרד החוץ את הקו, אלא אם כן החליטה הממשלה אחרת. מכאן שאני מבין תקוותי הנאמנות, שהעיקרים שניסחתי לעיל ישמשו בסיס לפעולה מתואמת.

הנני לבקשך להורות לעושי הדבר לדאוג, במסגרת יכולתם, שגם משרדים אחרים שיש לפעולתם נגיעה במצב האוכלוסייה הערבית יתנהגו לפי אותם הקווים. הבטחת הדבר תחייב מידה מבינה של סיקור מצד משרדך, בשיתופו של משרד החוץ, על פעולתם של משרדים אחרים בתחום העניינים הערביים בישראל.

436

1. בכור שלום שיטרת, שר החסות והמנוסים בממשלה הזמנית.
2. הליגה לשחרור לאומי במלסין — מפלגה קומוניסטית ערבית, שהייתה פעילה בארץ ישראל מאז אמצע מלחמת העולם השנייה. לאחר כיבוש הגליל המערבי ונצרת, קשרה מפגשים קשים עם הליגה ומסרה לידיה את ערול לשבת העבודה שנפתחה בנצרת (ראה שמעוני אל ששה, 19.8.1948, 130.15/2570/11).

as the establishment and first consolidation of the new State of Israel are concerned.

There are many economic matters and a few personal matters on which I would have liked to have an opportunity to write you. Perhaps I shall still add an annex to this letter on some of the economic matters. But Eladim is leaving in a couple of hours and I must be sure to have at least part of what I wish to write in his hands.

Best wishes to all our friends.

Oscar Cass.

483

מ. שרתוק אל א. ששון (פאריס)
M. Shertok to E. Sasson (Paris)

תתק: 130.157/3749/1

תל אביב, כ"א באב תש"ח
26 באוגוסט 1948

אליאס היקר,

זה כבר רציתי לכתוב לך, אך טרדות יום יום לא הניחו
התעוררתי עכשיו מחדש להריץ אליך שורות מספר למקרא אנרחך אל [—] מ' 16
בחדש זה.

חמתי במקצת על טכסיס הוויכוח שנקטת במכתב זה. כנגד העלילות והדיבות
הנפוצות לגבי כוונותינו המדיניות אתה טופח על פניו את העובדה הניצחת, כי
מנהיגינו הכריזו שאין להם כל כוונות כאלה. כלום באמת אתה סבור, שיש בכוחה של
הברזה בלבד לסתור האשמה ולהוציא חשר מן הלב? עצם העובדה שאין בסוף הוכחה
אחרת אלא הסתמכות על דיבורים בלבד עשויה אך לחזק את החשד.

לא זו הדרך לשכנע את היריב. הדרך היעילה היחידה לרדות את ההאשמה היא
להוכיח, כי היא מופרכת. מעיקרה סתוך היותה סותרת את האינטרס העצמי של הצד
הנאשם. בתחום זה יש לנו מבחר עשיר של ראיות תוחכות, אשר התפלאתי כי לא
נזקקת להן.

אין זה מעניינו להתפשט על פני ארצות ערב, כי מהותה של תנועתנו היא ריכוז
ולא פיזור. אין לנו תקומה לאורך ימים אלא בפיחוח יחסים כלכליים אמיצים מאוד עם
הארצות השכנות ולכן מעניינו להחסיים אתן ולא להוסיף לקומם אותן נגדנו. אם אנו
שואפים למכור את תוצרתנו התעשייתית בארצות השכנות, הרינו מעוניינים בהגדלת
יכולת קנייתן. מה שייחבן רק על ידי חיזוק עצמאותן והפיכתו למכשיר של התקדמות

כלכלית. אנו עם המספור בעולם כולו והחלוצי בדעונו הטוב של המעצמות האדירות — היעלה על הדעת כי נעלם מאתנו, שעלינו להיזהר של התפוסטורה ויכריז לא רק נפסיד את התמיכה אלא נגייס נגד עצמנו לחץ שלא נוכל לעמוד בפניו. הופעתנו על הבמה הבינלאומית כגורם חוקפני מוכרחה להתקדם בגורלם של הקיבוצים היהודיים בארצות שונות ואף שיקול זה מוכרח לבלוס את יצרנו. ועוד ועוד בכיוון זה מתוך הרגשת האינטרס ולא תביעה לאמונה בכנותנו ובמיסדותנו הנעלה.

הנני מסכים בדרך כלל לשיטה שנקטת. להעיק את המזרח התיכון בנחשול של מכתבים. אבל נראה לי כי מכתבים קצרים וזקוקים עשויים להיות יותר יעילים מאשר מפורטות ומקיפות. כן הנני מוצא בכמה מכתבים הרגשה מיותרת של האופי הפרטי של פנייתך ולעיתים — כמו במכתב ל' — גם הרגשה האופי הפרטי של קשורך בעבר. חוששני כי הרגשות כאלו מכניסות למכתבים נימה של אייכנות. אין אתה מחויב, חלילה, לפתוח את מכתביך "בשם המלכות" אך לעומת זה אין מתוכנן גם להצניע לבת ולהעמיד פנים כאילו אתה איש העומד מן העד המוכן בנסיבות מסוימות לגייס את השפעתך האישית להשגת המטרה.

אני מצטער מאוד על הפרסומת שזכתה לה שליחותך בימים האחרונים¹ לא כמעט נרמז לכך דיבורים מיותרים מצד אנשינו. פרסומת בעניין זה הכחשה ומרצת ואני מקווה כי במידה שיש סיכויים כלשהם להתקדם בדרך הקשה שאתה הולך בה, לא יבולע להם עליידי בולמוס הפרסום שעבר כבר את שיאו במרכה.

484

א. אבן אל מ. שרתוק
A. Eban to M. Shertok

למכתב 1311

10/20/48 א"מ: א"מ

100002145971 00000000

[London], 27 August 1948

Understand from conversation Cadogan, question our invitation to [Security] Council table during British chairmanship now under consideration. My view acceptance any euphemism unthinkable, 1) No precedent for government in diplomatic relations with other governments consent be addressed in non-governmental capacity. 2) Non-recognition does not

1 זאת הערה ל לעיל

2 מוסמ על ידיעות בעיתונות הישראלית ביום קיומן של שיחות שלום מוקדמות עם הערבים בפאריס. משרד החוץ הכחיש את ידיעות אלה. נראה "דבר" 11.10.48 באידיש 10000

הערת-עורך Editorial Note

ב" 20.9.1948 פורסם ברבים הדין יושבון שהגיש הממונה למזכיר האו"ם, המלצותיו העיקריות היו: החלפת ההפוגה בשלום של קבע או לפחות בשביתת-נשק יציבה; הכרה בעובדת קיומה של מדינת ישראל; שינויים בנכונות החלוקה של נובמבר 1947 — מסירת הנגב, דרוםית סמוך מנדל — סלוניה לערבים ומסירת הגליל כולו ליהודים; המלצה לספק את החלקים הערבים של ארץ-ישראל לעבר הירדן; מתן טעמד מיוחד לירושלים בפיקוח האו"ם; הפיכת נמל חיפה ונמל התעופה בלוד לאזורים חופשיים; גישה חופשית לירושלים; הבטחת זכותם של הפליטים הערבים לשוב למקומות מושבם ומתן פיצויים לאלה שאינם רוצים לשוב. הממונה גם המליץ להקים ועדת פייס, שתפעל למען המשך ישיבה של בעיית ארץ-ישראל בדרכי שלום, חשפה יחסי ידידות בין ערבים ויהודים, חשקה על הסדר גבולות, נמלים חופשיים, דרכים פתוחות וחברות מיעוטים, ותדווח לאו"ם על כל התפתחות העלולה לערער את ההסדרים שאישר האו"ם או את הסלום באזור. ראה *Progress Report of the United Nations Mediator on Palestine*, 16.9.1948 מסמך א"מ 4648, עמ' 17-19.

523

א. אבן אל מ. שרתוק
A. Eban to M. Shertok

מברק מוצנן U1/64 התקבל: 21.9

ניסח יצא 93.02/182/7

ניסח נכנס 130.09/2344/4

Paris, 20 September 1948

On publication Mediator's proposals,¹ we recommend cautious reaction, leaving Arabs with task hostile reaction. Please consider advisability early tentative reaction our end leaving Government further time detailed analysis. /Tone of/ reaction should take account extremely difficult atmosphere toward us here; important utilise opportunities praising Mediator's realistic approach on main issues. Secretary-General informed us no intention appoint new /mediator/ since aim is liquidate truce by final settlement. Meanwhile Bunche /in/ charge.

Eban

יצאאל

המית בישראל 13 הע 489
 הסטמינסטר, חוק 315
 הוועד הרוחי האנטי־פשיסטי 638
 הוועד הלאומי 62
 הוועד הערבי העליון 10 הע 18 39 65 188
 הע 635 29
 נציגות בארם 10 הע 28 291-292
 העדה הכללית לסיוע הניכון 166 187-188
 הוועדה הפלסטינית לעניין ארץ־ישראל (הועדה
 פיל" 1936-1937) 66 הע 270 650
 העדה הארם לארץ־ישראל 6 12 179 180
 הע 438 655
 העדה הרפואית (הועדה הקונסולרית) 10 18 20
 26 34 52-43 58 64 65 68 90 הע 119 133
 134 174 215 239 339 340 הע 343 351 358
 359 360 375 376 377 378 410 הע 422
 427 435 446 462 478 548 592
 הע 458 507 581
 העדה ירושלים 291
 העדה פנים ליישוב הסבסיד הישראלי
 ערבי 612 הע 627 628 641
 העדה שלום, ראד יישוב הסבסיד הישראלי
 ערבי
 העדה (Vergani), אנטוני, נציג הסטראדק
 הלטיני של ירושלים בגליל 654 654 הע
 הדי, חיים 1 1901 יועץ למחלקת העדות
 העצמית במשרד־ההגות מקד 1948 142
 הע 596
 ד'ואן (Jum), אלפונס פ 1 1888 המוסד
 הכללי הערבי סבדוק 332 332 הע
 זורין (Zorin), אלדריאן א 1 1902 אתר
 מסגרי שריהחוק של ברת־הפועות 595
 638
 זיב, ראה אכום
 זכרון יעקב 365
 זליקסון (דבין), ולסן (שמואל) 1 1918, איש
 מחלקת המורה החינוך במשרד־החוק, סיע
 לא ששון בפארים במגעים עם אישים
 ערבים 453 הע 602 603
 דנבה, אסנת 39 89
 דסלני, ראובן, ראה שילוח (דסלני) ראובן

וולסמברג (אביעד) ישעיהו 1 1893 שליח
 מיוחד של ישראל לסקנדינביה, ססטסמבר
 1948, חבר הוועדה־הפועל הציוני 609-611
 הע 609
 ויג (Wigg), גורבא א 1 1900, חבר הפרלמנט
 של בריטניה (ליבור), מזכיר פרלמנטרי פרטי
 לשר־המלחמה קנטאל שיטול 42
 ויגיה (Vigier), אנרי 1 1886, סקד בכיר
 באגף המדיני הכללי במחלקת לעניני
 טועות־הפועות במזכירות הארם, חבר
 בעות מתוך הארם לארץ־ישראל 216
 465 483
 וייסמן (עמיר), סיכאל (מיסון) 1 1893, נציג
 ישרלמטי מיוחד מטעם ישראל לכלית
 להולנד וללובסמבורג, מאנטסט 1948, יועץ
 למשלחת בחלק הראשון של העצרת הכללית
 השלישית של הארם 574 578 הע 579
 הע 579 584 598 600 628
 וייסמן, חיים 1 1874, נשיא פועלת המדינה
 הזמנית לשנבר (1920-1931, 1935-1948)
 נשיא ההסתדרות הציונית העולמית 21 22
 24 29 59 66 69 75 הע 77 78 83 86 124
 149 150 154 161 203 226 228 269 270
 312 317 340 341 363 372 434 447 457
 523 529 536 571 580 623 637
 וילקינס (Wilkins), מייזר 1 1908 הסבסיד
 על מדה ארץ־ישראל באגף המורה הקרוב
 של מחלקת־המדינה של ארצות־הברית
 סדלי 1948 — עוזר פועל למנהל האגף
 מסומה למשימות ארצות־הברית לחלק
 הראשון של העצרת הכללית השלישית של
 הארם 126 127 הע 419 566
 וינ, ויערה סוציאליסטית ב' יוני 1948 150
 וינוקור (Winokur), ג'ק 188
 הסבסיד, (לכני) אריצור 1 1898 שליח מיוחד
 של ישראל לסקנדינביה, ססטסמבר-איקטובר
 1948 609 609 הע
 וקס, עמי הארי 1 1915, מזכיר צבאי של
 המוסד הצבאי של ירושלים, קצין־קישור
 לארם 505 505 הע
 ולטש (Weltsch), ווברט 1 1891, הסב
 הלונדוני של העיתון "הארץ", מטרת
 העשרים והשלושים ערך את ה"Judische
 Rundschau" — בטאון ההסתדרות הציונית
 בגרמניה 575
 ולס (Welles), סאכר 1 1892, אחד מסגרי
 הייטבראס של הוועד האמריקאי העצרי
 למען ארץ־ישראל לשנבר (1931-1943) סגן
 מזכיר־המדינה של ארצות־הברית 315
 הע 315

STATE OF ISRAEL
ISRAEL STATE ARCHIVES

**DOCUMENTS ON THE
FOREIGN POLICY
OF ISRAEL**

VOLUME I

14 May — 30 September 1948

Edited by Yehoshua Freundlich

Sample Pages

JERUSALEM 1981

מדינת ישראל

משרד מבקר המדינה

ירושלים,

תאריך: ג' בשבט התשמ"ג
17 בינואר 1983

מספר: מטלה: 821555

אל : מר מ. שמואלביץ,
המנהל הכללי,
משרד ראש הממשלה

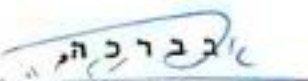
מאת : אגף ו' לביקורת משרדי
הממשלה

18.1.83

הנדון: ביצוע חוק הארכיונים - חומר ארכיוני
בלשכות שרים

מצרפים אנו בזה - לידיעתך ולטיפולך - ממצאי
בדיקתנו בנדון ומבקשים להמציא לנו את הערוותיכם
ולהודיענו על הצעדים שבדעת משרדכם לעשות לתיקון
המצב.

במקביל פונים אנו לד"ר א. אלסברג, גנז המדינה.

אכישוע פואה
מנהל ביקורת ראשי

העתק: ד"ר א. אלסברג, גנז המדינה,
משרד ראש הממשלה

הלשכה בחיפה
רחוב עומר אל כיאם 12
ת.ד. 4394, חיפה 51040
טלפון 643291

הלשכה בתל-אביב
רח' ד' 5 הקריה, ת.ד. 7024
תל-אביב 61070
טלפון 259241

המשרד הראשי
רח' רש"י 46, ת.ד. 1081
ירושלים 91080
טלפון 245171

מדינת ישראל

משרד מבקר המדינה

ירושלים,

תאריך: ג' בשבט התשמ"ג
17 בינואר 1983

מספר: מטלה: 821555

אל : ד"ר א. אלסברג,
גנז המדינה,
משרד ראש הממשלה

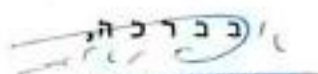
מאת : אגף ו' לביקורת משרדי
הממשלה

הנדון: ביצוע חוק הארכיונים - חומר ארכיוני
בלשכות שרים

בהמשך לשיחותינו בנדון מאשרים אנו קבלת העתק המכתב
בנדון, ששלחת בינתיים אל ראש הממשלה ביום 28.12.1982,
לשם הפצה בין השרים.

... מצרפים אנו בזה עתה את ממצאי בדיקתנו ומבקשים ממך
להמציא לנו את הערותיך.

במקביל פונים אנו אל מנכ"ל משרד ראש הממשלה.

אבישוע פואה
מנהל ביקורת ראשי

העתק: מר מ. שמואלביץ, המנהל
הכללי, משרד ראש הממשלה

הלשכה בחיפה
רחוב עומר אל כיאם 12
ת.ד. 4394, חיפה 31040
טלפון 529168

הלשכה בתל-אביב
רח' ד' 5 הקריה, ת.ד. 7024
תל-אביב 61070
טלפון 259261

המשרד הראשי
רח' רשיי 66, ת.ד. 1081
ירושלים 91090
טלפון 245171

17.1.1983

מטלה: 821555

ביצוע חוק הארכיונים

חומר ארכיוני של לשכות שרים

- 1 כשניגשים להעריך חומר ארכיוני, אחת מאבני הבוחן היא, שבדקים את הדרג ההיררכי של היחידה שיצרה את החומר. אם הדרג הוא גבוה, ממילא גם ערכו של החומר הארכיוני גבוה בהשוואה לזה שנוצר ביחידות אחרות.
- 2 במשרד ממשלתי חשובות במיוחד מההיבט הארכיוני הרשומות של לשכת השר. מסמכים רשמיים וכל חומר ארכיוני אחר - כגון סרטים ותצלומים, המצויים בלשכתו של שר וברשותו של שר והקשורים במישרין או בעקיפין לפעילותו הרשמית שייכים למדינה, גם כשהוא חדל לכהן בתפקידו. הוא הדין במסמכים כאמור שבמהלך עבודתו נוטל עמו השר לביתו או למקום אחר ומשום מה לא הוחזרו. חומר זה הינו חומר ארכיוני של מוסד ממוסדות המדינה לעניין חוק הארכיונים התשט"ו-1955, שלפיו חומר כאמור, שאינו צריך לשימוש עוד ושלא ניתן לבערו או שאין בדעת המוסד לבערו, יופקד בגנזך המדינה.
- 3 בידי השר ואנשי לשכתו עשויים להימצא בנוסף למסמכים בדבר פעילותו הממלכתית מסמכים על פעילותו האישית והמפלגתית אשר הוחזקו בלשכתו לנוחיותו של השר, על אף שאינם קשורים לפעילותו הממלכתית. על פי חוק הארכיונים רשאי גנז המדינה לקבל מסמכים אלה למשמרת. הדבר נעשה למעשה במסגרת של קבלת פקדון אישי סגור. על פי תקנות הארכיונים (מסירת חומר ארכיוני למשמרת), התשי"ח-1958, הפקדה של חומר ארכיוני פרטי מותנית בהסכם בדבר תנאי המשמרת, שייחתם בין הגנז למפקיד, ושבו יפורש למי - מלבד המפקיד - מותרת גישה אל החומר, כאשר יתעורר הצורך לכך.
- 4 במחצית השנייה של 1982 ערך משרד מבקר המדינה בדיקה בדבר החומר הארכיוני של לשכת שר החוץ. משרד מבקר המדינה הביא את הממצאים המפורטים של הבדיקה לפני משרד החוץ וגנז המדינה ודן עם הגנז על משמעותם. החבר, שבמשך השנים לא טיפלו לא משרד החוץ ולא גנז המדינה טיפול שיטתי בחומר הארכיוני שרי החוץ של ישראל ושל לשכת שר החוץ, על אף חשיבותו של חומר זה. לא נערכה רשימת מצאי בסיסית, דבר המונע כל אפשרות של פיקוח על שלמות החומר, שאמור היה להימצא. התיקים והמסמכים לא רוכזו, והם מצויים חלקם בלשכת שר החוץ, חלקם במגנזה של המשרד ובמקומות אחרים.
- 5 משרד מבקר המדינה ערך בדיקת השלמה בגנזך המדינה בדבר החומר הארכיוני של לשכות שרים. להלן ממצאי הבדיקה.

הספד זה מבין מסמכי ביקורת של מבקר המדינה, מפורסם ללא גיזלה ראשונית מיוחדת.
המבקר אסור על פי סעיף 128(ג) לחוק מבקר המדינה לנסות משולב, תשי"ח-1958.

- 6 (1) ביוני 1977, לקראת החילופין בלשכות השרים, פנה מזכיר הממשלה ביוזמת הגנז, במכתב אישי אל כל אחד מחברי הממשלה היוצאת והפנה את תשומת לבם לכך, שכל מסמך, המצוי בלשכת שר יש להשאירו שם; מסמכים שהוצאו משם והמצויים במקום אחר - יש להחזירם ללשכה. כן הוזכרה האפשרות להפקיד למשמרת פקדון אישי, וצוין, שגנז המדינה יעמיד לרשות כל שר, במידה שיתבקש לכך, את שירותיו במתן הדרכה וסיוע בכל הקשור לארגון החומר שבארכיונו הפרטי.
- 7 הגנז הודיע למשרד מבקר המדינה, ששלושה שרים נענו לפנייה ועם סיום תפקידם בממשלה ב-1977 הפקידו למשמרת חומר ארכיוני שהיה ברשותם, מהם אחד (מר גלילי) בגנזך המדינה; ושניים (מר רבין ומר בר לב) בארכיון צה"ל (שהוא שלוחה של הגנזך) בבקשה לצרפו לחומר שהפקידו לפני כן, עם סיום כהונתם בצה"ל. עוד הודיע הגנז, שבחומר הארכיוני שהפקידו משרדים ממשרדי הממשלה כלול חומר של לשכות שרים.
- 8 הביקורת העלתה, שאין בידי הגנז מידע על מידת שלמותו של החומר של לשכות שרים שהופקד, וגם לא על חומר ארכיוני של לשכות שרים, המצוי במשרדים והראוי להפקדה בגנזך, אך המשרדים אינם מוכנים בשלב זה להוציאו משליטתם. עוד העלתה הביקורת, שמסלוח מכתב כאמור הייתה פעולה חד-פעמית, ועם סיום כהונתה של הממשלה ב-1981 לא נשלח מכתב כאמור לאותם האישים שלא המשיכו לכהן כשרים בממשלה החדשה.
- 9 (2) ב-12.4.1982 פנה גנז המדינה אל אחד השרים (מר א. שרון) לאחר שהובא לידיעתו שתיקים מלשכת השר של המשרד בו כיהן בממשלה הקודמת (משרד החקלאות) הועברו ללשכת השר של המשרד (משרד הבטחון) שבו מכהן אותו השר בממשלה החדשה, וביקש ממנו להורות להפריד את החומר של לשכת השר של המשרד שבו כיהן לפני כן, ולהפקיד חומר זה בגנזך המדינה, כאשר לא יהיה עוד דרוש לעבודת השוטפת. כתשובה מ-18.4.1982, הודיעה לשכת השר שלא ידוע לה על תיקים שהועברו ממשרד למשרד, וכי בביתו של השר יש תיקים "אישיים".
- 10 גנז 1982 פנה הגנז שוב אל השר, וביקש ממנו למסור לו פרטים על החומר, כנדרש לפי סעיפים 8 ו-9 לחוק הארכיונים התשט"ו-1955, ולחילופין להסכים לכך, שעובד של גנזך המדינה ירשום את החומר במקום הימצאו. הסעיפים האמורים של החוק דנים בסמכויות הגנז לגבי חומר ארכיוני שברשות הפרט ודרכי הרישום של חומר זה.
- 11 (3) עוד לפני כן, כנובמבר 1981, נודע לגנז המדינה, שכתב יד של נאום, שנשא ראש הממשלה לרגל ביקורו הראשון במצרים, הועמד למכירה פומבית לטובת מוסד ציבורי ("ידידי מכון ז'בוטינסקי"). גנז המדינה פנה לראש הממשלה ב-13.11.1981

והפנה את חשומת לבו לכך, שכתב היד הוא בחזקת רכוש המדינה ובהוצאתו למכירה יש משום הפרת חוק הארכיונים; במקרה זה תרם אומנם הקונה את כתב היד לארכיון ציבורי (מכון ז'בוטינסקי בישראל) אך הגנז, חושש ליצירת תקדים שיביא להפרת חוק הארכיונים.

12 בתשובתו לגנז מ-23.11.1981 קיבל ראש הממשלה את דעת הגנז בהטעימו, שיש להפנות את חשומת לבם של חברי הממשלה לכך, שתעודות, ובכלל זה כתבי היד על נושאים בקשר למילוי תפקידם הממלכתי, נחשבות לחומר ארכיוני, שעל פי החוק יש להפקידן בגנזך המדינה. ראש הממשלה ביקש מהגנז להכין תזכיר בעניין זה לשם הפצה בין השרים.

13 באמצע 1982 הודיע גנז המדינה למשרד מבקר המדינה שהוא ניגש להכנת תזכיר כאמור ושלשם עריכתו וניסוחו כיאות פנה לכמה מעמיתיו בחו"ל כדי לאסוף מידע על הנעשה בתחום זה במדינות דמוקרטיות אחרות. בדצמבר 1982 פנה משרד מבקר המדינה שוב לגנז; בעקבות פנייה זאת סיים הגנז את הכנת התזכיר, שלח אותו לראש הממשלה ב-26.12.1982, והציע להפיצו בין חברי הממשלה.

14 (4) במארס 1982 ציין הגנז בדבריו במושב של מועצת הארכיונים העליונה, שכל שינוי בלשכת שר מחייב עמידה על המשמר לשם ריכוז החומר שהצטבר שם - חומר המהווה בדרך כלל תיעוד על פעילותו העיקרית של המשרד. בהתאם לכך הוציא הגנז למשרדי הממשלה הנחיות הקובעות, שרוב המסמכים שבלשכת שר ראויים לשמירה לצמיתות.

15 (5) במסגרת פעולות ההדרכה של מזכירות הממשלה לעובדים של לשכות שרים ניתנה להם באוגוסט 1982 הדרכה בדבר ניהול הרשומות, וגנזך המדינה הפיץ בין המשתתפים הצעה למפתח תיוק בלשכת שר, מפתח שנועד לארגן מראש את המסמכים לפי סוגי הפעילות השונים של השר במשרדו, בממשלה, במפלגתו ובפעילותו הציבורית.

16 החומר הארכיוני של לשכות השרים הוא בעל ערך מחקרי-היסטורי ממדרגה ראשונה, מקור לתיעוד ולחקר מדיניות הממשלה בתחומי פעילותה הרבים, ולתהליך קבלת החלטות על ידי מעצבי המדיניות. למסמכים אלה גם ערך כספי משמעותי. לדעת הביקורת דרושה פעולה שיטתית ומקיפה של כל הגורמים הנוגעים לדבר כדי להבטיח שמסמכים רשמיים חשובים של חברי הממשלה לא ישארו בידים פרטיות, ויופקדו כדיון בגנזך המדינה - כדרוש על פי הוראות החוק וכללי המינהל התקין.

ארכיוני ישראל

מידע לחברי מועצת הארכיונים העליונה

ינואר 1983

שבט תשמ"ג

האשמת ישראל בבית ארכיוני לבנון

ברעידת הארגון הבינלאומי לארכיונים, שהתקיימה בדצמבר 1982 במלאתה, האשמה ישראל בבית ארכיוני לבנון. האשמה זו הדפסה גם באמצעות "אגדה לחברי ארגון הארכיונאים בארה"ב". בפני האשמות אלה הודיעו לנו מלשכת ראש אמ"ן, שאין שום סכנה פנימית ביחסים בינתיים בארכיונים בלבנון.

הכרונה כנראה לאוסף התעודות של "המרכז למחקרים פלסטיניים" בביירות P.L.O. Palestine Research Center נתברר שמדובר בהיעדר לערכי סודיעין וחפצים רבים בארכיון למטרות מחקר אקדמי. החומר נמצא עתה בידי הגורמים המוסמכים במערכת הבטחון, ואין סכנה למסירת החומר המחקרי-אקדמי לממשלת לבנון לאחר סיום סקירת הממצאים שבו.

הסכנה של הרס או ביזה של מה שמכונה "מרכז המחקרים הפלסטיניים" הינה בסיוע לעזרת פעולה לגיטימית של איתור חידע, השוואה אור על פעילות טרוריסטית בלבנון, ושל סיכור מאמציהם של ארגוני החבלה לפגוע בה.

יועצת של בודדון הימלר

היועצת של בודדון הימלר, אשר הובא לאחזקת ארצות, נסגר לחפזה באוניברסיטת חי-אביב לשם סמירה בספרייה וינר. היועצת שזר לעת עתה כספית ובעליו סרט אישור את פתיחתו לעיון. הוכחה שהעמק צילומי של היועצת יעמוד לרשות החוקרים בארכיון "יד-רשם".

הסכם לשיתוף פעולה מדעי בין "יד-רשם" לבין מוסדות ממלכתיים ברוסיה

יו"ר הנהלת "יד-רשם", ד"ר יחזקאל ארד, ועובד בכיר מארכיון, ד"ר ז'אן אנצ'ל, ביקרו בנובמבר 1982 ברוסיה, לפי הזמנת הסוכן והסטורי והפוליטי-חברתי שליד מרכז המפלגה הקומוניסטית הרוסית. מטרת הביקור היתה לדון בדרכי שיתוף פעולה במחקר ההסטורי, חילופי חוקרים וחילופי חומרי ארכיוני.

ביום הביקור נחתם הסכם לשיתוף פעולה בין "יד-רשם" ובין הסוכן שליד מרכז המפלגה הקומוניסטית. לפי ההסכם יחליפה ביניהם המוסדות תיעוד וחומר ארכיוני במקור או בצילום על בסיס של הדדיה. כמו כן ישתפו פעולה במחקרים, בביקורים הדדיים ובסיוע מדעי. חוקר ההסכם לחמש שנים.

ארכיון בנימין ארדיטי ל"יד-ושם"

לאחר מלחמת-עצמאות שנמשך 20 שנה נרשם ארכיון ח"כ בנימין ארדיטי, עסקן וחוקר יהדות בולגריה, על-ידי ארכיון "יד-ושם". מטעם "יד-ושם" השתתפו במ"מ ד"ר שמואל קרקובסקי, מנהל הארכיון ובג' אורה אלקלעי מנהלת הספרייה. הארכיון כולל 29 ארגונים ובהם אוסף עשיר של תעודות-ספרים; פרסומים, כתבי-עת וחומר ארכיוני, בעיקר לתולדות יהודי בולגריה בתקופת השואה, אך גם לתולדות יהדות הבלקן ולהולדות הספרדים ועדות המזרח בגולה ובארץ. בגלל אחסון האוסף בחנויות גרועים במשך שנים רבות, יש צורך בשיקום פיסי של מרבית החומר. פעולות הסידור, הרישום והשיקום יחלו בימים הקרובים.

ארכיון אינסטיטוט לספריה הלאומית

הארכיון הפרטי המלא של פרופ' אלברט אינסטייט, שאותו ציירה לאוניברסיטה העברית, הגיע בימים אלה לכיה הספרים הלאומי והאוניברסיטאי. הארכיון מכיל עשרים וארבע היקוות (כ-50,000 עמודים) ובהם כתבי-יד של עבודותיו ומאמריו שיצאו בדפוס ושירותות שלא פורסמו. כן כולל האוסף פנקסי רשימות, מחברות של חומר מדעי והוצאות החל משנת 1896, ההכתבות בנושאים מדעיים ואישיים, יומני מסע, חומר משפחתי, הצלומים וחומר תצוגתי מגוון.

הפקדת חומר ארכיוני של לשכות שרים בגנזך המדינה

גנז המדינה העביר לראש-המשלה, לפי בקשתו, תזכיר בדבר הפקדת בגנזך-המדינה של חומר ארכיוני, אשר הצטבר בידי שרי ממשלה ונכחרי ציבור אחרים או שנוצר על-ידם הוך כדי מילוי תפקידם. גנז המדינה קובע בתזכיר שיש להפקיד בגנזך המדינה כל חומר תעודי - סככים שנחשבו, העתקי סככים יוצאים, פרוטוקולים, הזכירים וכו' - שנצטבר כלשכת שר, כאשר החומר אינו דרוש לעבודת המשרד או כאשר השר מסיים את תקופת כהונתו. ראש הממשלה התבקש על-ידי הגנז להפיץ הוראה מתאימה בין שרי הממשלה.

שירותי מגנזה למשרדי הממשלה

גנז המדינה יעמיד לרשות משרדי הממשלה, שאין בהם מגנזה מסודרת, שירותי מגנזה לשמירת חומר ארכיוני לתקופה מוגבלת. הוחלט על פתיחת שירותים אלה לאור הצורך במשרדים בהפרדת חומר ארכיוני פעיל לבין חומר בלתי-פעיל, שאינו ראוי לגניזה לדורות. המשרדים יחויבו לשלם עבור שירותי הגניזה מחיר שיכסה את עלות ההוצאות בפועל. כיום נאמדת העלות לאחסון בכ-120 שקל למיכל.

קורס מקצועי לארכיונאי הקיבוצים

ארגון ארכיוני הקיבוצים מקיים בארכיון העבודה מראשית נובמבר 1982 קורס לארכיונאים מתחילים בקיבוצים. הקורס מהקיים מדי יום בשבוע לשך 16 מפגשים ומהמקד סביב הנושאים: תורת הארכיונאות וסידור ורישום חומר ארכיוני על כל סוגיו. הקורס כולל גם סיורים בארכיון כפר-מנחם, בארכיון הציוני המרכזי ובגנזך-המדינה.

מדינת ישראל
משרד ראש הממשלה

מי שמואל בן

רשמי
ל'אגון מאגאן
לאג' הדגן עם פניכי האג' -

א.א.א.

בברכה

מאת

גנזך המדינה

31.12.82

ירושלים, י' בטבת, התשמ"ב

26 בדצמבר, 1982

202.4

אדוני ראש הממשלה

הגידרון: חומר ארכיוני כלשכות שרים

הכני מחצול שרף עתה אני מגיש לך את החזכיר בעניין
שמירת החומר הארכיוני של לשכות שרים אליז התייחסת
במכתבך אלי מיום כ"ד בהגדון התשמ"ב; ערכתי מחקר
השוחזר לגבי הנקודת בנושא זה במדינות רבות, ורק
בחדש הבדיקה התקיימה הכני מגיש לך את סיכום הדברים
ראש ההגדולות האופראטיביות לשם הפצה בין השרים.

בכבוד רב,
א. אלסכרב

ראש הממשלה

ירושלים, כ"ו בחשוון התשמ"ב
23 בנובמבר 1981

לכבוד
ד"ר א. אלסברג
גנז המדינה

ד"ר אלסברג הנכבד,

הריני מודה לך על מכתבך מיום י"ז בחשוון

התשמ"ב, ה-13 בנובמבר 1981.

קראתי את דבריך בחשומת-לב. יתכן כי
דרושות הנחיות שעליהן הואלח לכתוב לי. אולי תואיל להעלות
את הצעותיך בחזכיר ואשמח להורות כי הוא יופץ בקרב חברי-
הממשלה.

בכבוד רב,

מ. כגין

ירושלים, ט"ז בחשוון, תשס"ב

13 בנובמבר, 1961

אדוני יאש המושל,

בארוחת הערב שנערכה אמש על ידי ירדני סכונ ז'בוטינסקי שטחתי לראות
שמכצע ביום הכבודים נשא מרות ושהיחה היענות בלתי רגילה.

עם זאת, יורשה לי דווקא שהוקל לי כאשר שמעתי שכתב היר של הנאום שנשא
בבוקר הראשון במצרים, וגרשט במסירה המוכנית, גמרס לארכיון בסכונ
ז'בוטינסקי, והרורסיוס הסתפקו בהעקקו הצלומיים: הרי מדובר בנאום אשר
נשא כראש ממשלה, וכודאי הסכים אתי שבתחילה מסמכים כתב היר ייחשב
res publica . כ

אני חושב שהקדירי עליוס יהפוך למכצע שיביא להפחית מן הארכיונים השס"ו -
1955.

האם לא היה רצוי להוציא הנחיות לשרי המסמכה בעניין זה, כדי שיהיו
סודעים לכך, שתעודות וכגבי יד הקשורים במילוי ה עידת המלכתי נחשבים
כחומר ארכיוני על פי החוק פירס לרמקידו בגגון השינוה?

בכבוד רב,
א. פלסברג

למי שייך החומר הארבי'וני אשר הצטבר בידו של הממשלה ונבחר ציבור אחדים או הנוצ
על ידיהם במילוי מפקידהם ?

אבי הסוציולוגיה מבס וובר קובע, שאחד מסימניו של משטר דמוקרטי הוא ההפרדה של
הפרדה מוחלטת אצל עוברי הציבור בין התחום האישי לתחום הממלכתי ובין רכוש אישי
לרכוש ציבורי.

החל מן המאה ה-19 והמהפכה המעשית המבטח המושג של CIVIL SERVICE, ובמקביל
להקדיר זה הונהגו רפורמות אלקטורליות ברוב המדינות, שהפכו את המפלגות האוליגרכיות
למפלגות פוליטיות המוניות, ומעמדם של נבחר הציבור היה דומה ל- CIVIL SERVANT.
מכאן נובעת הגישה המודרנית, שהרשומות של איש הממלא מפקיד ציבורי רשמי טיבות
למשל.

פעמים רבות הסתמכו בישראל על הדוגמא האמריקאית, שבה ראוי ברשומות הבית הרבו רכוש
פרטי של הנשיא, הנשיא פ.ד. רוזוולט היה הראשון ביו נשיא ארה"ב שתרם את ארבי'ונו
לאומה בצורה של "ספריה נשיאותית", שהוקמה במימון משפחת רוזוולט באחוזתו
בהייד-פארק במדינת ניו-יורק, ובעקבות זאת הוקמו "ספריות נשיאותיות" גם לטרומן
ולנשיאים אחריו עד ליפורד, ברט, וטרנטייט הביאה להבדלה עיונית ומשפטית,
והיום נחשב כל חומר ארבי'וני של נשיא ארה"ב ברשומות הציבור, שיש להפיקו
כארבי'ו הלאומי (חקיקת הקונגרס משנת 1978), גם בקנדה, בצרפת באנגליה ובגרמניה
מראות הדוגמאות, שהחל מאמצע המאה ה-19 החליל הקדיר הדמוקרטיזציה בשמירת הרשומות
של נבחר הציבור ובמינו מפקידים נשיא צרפת החל מצירס דה-לור בסיום בהונתם את
ארבי'וניהם כארבי'ו הלאומי ברכוש המדינה, וראש ממשלת קנדה DUFFENBAKER ביטא את
הגישה הממלכתית במשפט קלאסי ברבדו של מעמדו של ראש הממשלה:
"WHEN HE ACCEPTS THE SEAL OF OFFICE."

בעיה מיוחדת נובעת מאופיו של המטטר הדמוקרטי המבוסס על מפלגות פוליטיות המוניות;
נבחר הציבור שואב ברדד כלל והעמיד את מועמדותו לבחירות נוספות, והוא עשוי לנהר
מאבה בחירות על סמך הישגיו בעבר, תוך שימוש בחומר המ"עודי, שעשוי לעזור לו
בפולמוס עם יריביו הפוליטיים, לכל המאבקים הפוליטיים הללו, המהווים חלק מחייהם
של נבחר ציבור, הוא ישאר ידיביו חומר מעודי, שהצטבר אצלו תוך ביצוע מפקדיו הו
במפקידים הממלכתיים והו במפקידים המפלגתיים, לגיטימי מצידו של נבחר הציבור
שיחזיק בזה שכל אחד מהרשומות, שעשויות להיות דרושות לו לקיומו באיש
ציבור, אך עריו לדעת שאין החומר הארבי'וני בלשכתו רכושו אלא רכוש המדינה.

המצב החוקי בישראל ברור למדי, חוק הארבי'ונים משנת 1955 קובע, שכל חומר ארבי'וני
של מוסד ממוסדות המדינה ושל רשות מקומית "ופקד בנכד", על סמך הוראה זו פנה מזכיר
הממשלה, לאחר הפ"עצות עם היועץ המשפטי לממשלה דאז, אל העדים כעם חילופי הממשלות

ביוני 1977, שלא להוציא מלשכותיהם דשומות מערדיות ולהחזיר למשרד חומר שנכר שר
עמו לביתו או למקום אחר.

היו בישראל מקרים בהם חילו את הדפוסים בארצות-הברית ופעלו למען הקמת ארכיונים
אישיים מיוחדים, הדומים לספריות הנשיאותיות, לאחר פטירתו של נשיא המדינה וראשון.
נדוני חיים וייצמו, הלימו בבימו ברחובות מוסד ארכיוני, שעקר מבקרו היה לבנס את
כל הסכמים והכתבים של וייצמו ולשמרם בטיס ארכיוני להוצאה לאור של כל אנדרותיו. עם
פרסום הכרזת-ה-23 של אגודת וייצמו והשלמת המפעל המוזיאוני בשנת 1980, הצטמצם מאד
מחום הפעולה של המוסד שהפך בעיקרו למוסד מוזיאוני, "אמר שנגזר וייצמו הוקם שרש
שנים לפני קבלת חוק הארכיונים בכנסת, שונה המצב לגבי ארכיון בו-גוריון, אשר פועל
בטדה-בוקר על-פי חוק דוד בו-גוריון משליז-1976, בו-גוריון התייחס בצוואתו
ליכתביו וציווה לדכנס בטדה-בוקר, ספק רב אם בו-גוריון חשב על הקמת מוסד ארכיוני
כפי שפרשו זאת מקיימי צוואתו ומקורביו, כדי לגשר בין חוק הארכיונים לבין המנהג
להקמת ארכיון מיוחד בטדה-בוקר, נקבע בחוק בו-גוריון, שהארכיון בטדה-בוקר יהיה
חלק מנגזר המדינה ויחולו עליו הוראות חוק הארכיונים.

כדי למנוע הקמת מוסדות ארכיוניים דומים, הנישה הממשלה בשנת 1980 הצעת חוק
להנצחת זכרם של נשיאי ישראל וראשי ממשלותיה, לפיו יוטל על גז המדינה לבנס את
החומר הארכיוני של הנשיאים וראשי הממשלה, הצעת החוק עברה בכנסת בקריאה ראשונה,
וביום ט"ו בכסלו תשמ"ג (11.12.82) דנה ועדת חוקה, חוק ומשפט של הכנסת בהצעת חוק
זו. אם כי היו הסתייגויות רבות להצעת החוק מצד חברי הכנסת היתה הסכמה כללית לגבי
חובת הגז לדכ ולשמור בגז המדינה את החומר הארכיוני.

כל חומר תיעודי - מכתבים שנמקדו, העמקי מכתבים יוצאים, פרוטוקולים, מזכירים
וכו' - שנצטרכו כלשכת שר, יש להעבירו לגזר המדינה כאשר המוסד אינו דרוש עוד
לעבודת המשרד, או כאשר השר מסיים תקופת כהונתו, שר אשר סיים את מבקרו רשאי
ליטול עמו ולהחזיק בדשומות העמקי מעודות כאשר אין סיכוי בטחוני בהחזקה זו, כמו כן
רשאי השר להוציא מלשכתו מכתבים בעניינים פרטיים.

במציאות הישראלית יש למנוע שנכחרי ציבור ועובדיו יחזיקו בדשומות, שנוצרו תור כדי
פעילות הציבורית הממשלתית, אלא עליהם להבחין בין המחוס האיש-פרטי לבין המחוס
הציבורי, כיאה למדינה דמוקרטית.

ידידורים, יי בטבת תשמ"ג, 26 בדצמבר 1982. א.א.א.א.א. - גז המדינה

ארכיוני ישראל

מידע לחברי מועצת הארכיונים העליונה

דצמבר 1982

כסלו חשמ"ג

ד"ר גדליה יוגב ז"ל

ביום ד' כסלו חשמ"ג (20 בנובמבר 1982) נפטר באופן פתאומי ד"ר גדליה יוגב, העורך הראשי של הסדרה "תעודות לפדיניות החוץ של מדינת ישראל", המוצאת לאור ע"י גנז המדינה. לד"ר יוגב היה מעמד מיוחד בעורך בקהילת החוקרים והארכיונאים בארץ. המפעל המונומנטלי של אגרות וייצמן וסדרת הפרסומים של המכון לחקר הציונות, אותם ערך ד"ר יוגב, הינם עדות ליצירתו המדעית.

ביום ראשון אור ל-ד' טבת, 19 בדצמבר, בשעה 17.30, ייערך ערב עיון לזכרו באודיטוריום במסד ואן-לייר בירושלים. פרופ' גבריאל כהן ישא דברים לזכרו ועסיתו יהושע פרוינדליך ירצה על מדיניות החוץ הציונית בשנים 1945 - 1947.

כינוס מהנדסים לאיתור חומר ארכיוני

ב-29 בנובמבר החקיים במרכז השלטון המקומי בתל-אביב הכינוס הארצי הראשון של מהנדסים לאיתור ורישום חומר ארכיוני בעל ערך לתולדות העם והמדינה, המצוי בידי בעלים פרטיים. התענות לפניה הגנז היחה מעל המסוער והגנזך נאלץ לדחות רבים מהמתנדבים ולהזמין לכינוס הדרכה אזוריים, שיהקיימו בעתיד.

במסגרת השתתפו כ-100 איש מ-38 ישובים ותיקים וחדשים. המשתתפים קיבלו הדרכה מגנז המדינה בנושא ביצוע פעולות האיתור והרישום במסגרת חוק הארכיונים. מר אריה ארד, המסנה על גנז המדינה, הדריך בפעולות הרישום המעשי, וגב' רחל גיסין, מנהלת הארכיון של ראשון-לציון, הדגימה את שלבי פעולות האיתור והרישום לפי הנסיון שהצטבר בארכיון ראשון-לציון.

ועידה שולחן עגול של הארגון הבינלאומי לארכיונים

בסוף חודש נובמבר התכנסה בקואלה לומפור, בירת מלאזיה, ועידה שולחן עגול של הארגון הבין-לאומי לארכיונים. דירני הועידה הוקדשו לצילום המזוער ודרכי השימוש והשמירה של מגוון החומר המזוער. מגנז המדינה נמנעה ההשתתפות בוועידה, כי שלטונות מלאזיה סרכו להעניק לו אשרת כניסה, על אף התערבותו האישית של מזכ"ל ארגון. מדינות סקנדינביה ומערב אירופה, אשר התייחסו בחומרה לפוליטיזציה של הארגון, הבטיחו להעלות את הנושא לדיון בהנהלת הארגון. נודע לנו על כוונה מדינות ערב להגיש הצעה להוצאת ישראל מהארגון הבין-לאומי, ובעזרת משרד החוץ ננקטו הצעדים למנוע מימוש כוונה זו.

הועדה לסיכון של האיגוד הבינלאומי לארכיונים

זר אריה ארד השתתף בוועדה לסיכון של האיגוד הבינלאומי לארכיונים, שהתכנסה בשנה שעברה בקרית ענבים ואשר קיימה את ישיבתה השנתית הנוכחית בטוידו שבספרד באמצע חודש נובמבר. בוועדה הוסכם, בין היתר, על נוסח רשימת סוגי הסיכון לארכיונאים. הישיבה הבאה של הועדה תתקבץ בנושא הפקדה רשומות מחשב בארכיונים.

הקונגרס הבינלאומי לארכיונים 1984

בימים אלה התקבלו ההזמנות להשתתפותו בקונגרס הבינלאומי לארכיונים, שיתקיים בין ה-17 ל-21 בספטמבר 1984 בכרך, גרמניה. טרפסי הרשמה ניתן לקבל באמצעות גנזך המדינה.

שימוש בתכנות מחשב של גנזך המדינה על-ידי אוסטרליה

המנהל הכללי של ארכיוני אוסטרליה פנה אל גנז המדינה לקבלת פרטים על השימוש במחשבים בגנזך ולברור האפשרות לרכוש תכנות סיכון של הגנזך, במידה ויימצאו מתאימות לדרישות עיבוד החומר הארכיוני באוסטרליה.

גנז המדינה העביר לאוסטרליה את החומר המבוקש, הוך הבעת נכונות לאפשר להם להשתמש ללא חמורה בתכנות הסיכון שהוכנו בגנזך.

הארכיון הישראלי לתיאטרון

הארכיון הישראלי לתיאטרון, שהוכר לאחרונה כארכיון ציבורי (י.פ. 2853), עבר מ"בנין מכסיקו" למשכן חדש בבנין הספריה המרכזית של אוניברסיטת תל-אביב. לרשות הארכיון יעמדו שטחי אחסון ועבודה של 230 מ"ר. בארכיון כ-3,250 תיקים של הצגות, להקות אנשי במה וכו'; כ-10,000 חלומים, כ-400 מוצגים מוזיאליים וכ-500 שעות הקלטה. בנוסף לכך יש כיום בארכיון 20 אוספים אישיים של שחקנים ואנשי בימה וכן ארכיון "הבימה" בחלקו הגדול. מה"כ החומר הארכיוני כ-250 מטר. הארכיון פתוח למשתמשים בשלושה ימים בשבוע.

מוזיאון וארכיון המאירי לתולדות הישוב בצפת

ועדת התינוך והתרבות של הכנסת הקדישה לאחרונה דיון מיוחד על עתידו של ארכיון המאירי ביצפה בעקבות הצעה לסדר היום של ח"כ דב זכין. ח"כ זכין העלה על גס את פעילותו הענפה של המוסד, הנמצא בבעלותו הפרטית של העהונאי יחזקאל המאירי, ודרש להסיר את האיום על סגירתו הסיודית ומכירת האוסף שבו בגלל הקשיים הכספיים אליהם נקלע. חברי הועדה המכו בהצעה להקציב מיד את כל הסיוע הדרוש להמשך פעילותו.

ד"ר משה מוסק, שהוזמן לוועדה כנציג גנז המדינה, הטהיג ממך תמיכה למוסד פרטי, המנהל בצורה חובבנית, והציע להתנות כל סיוע בשיפור רמתו המקצועית ובהכפפתו לפיקוח הגנזך. כמו כן התריע ד"ר מוסק מפני הברונה להעביר למוזיאון חומר ארכיוני של עיריות צפת ללא הסכמה הגנזך כל עוד המוסד אינו שייך לעיריה ולא הוכר כארכיון ציבורי.

הועדה קיבלה את חוות הדעה של הגנזך והחליטה להקים ועדת משנה מיוחדת, שתבדוק בהחייעצות עם גורמים מקצועיים את אופן מתן הסיוע לארכיון.

ארכיוני ישראל

מידע לחברי מועצת הארכיונים העליונה

נובמבר 1982

חשורן החש"ב

הארכיון לעבודה ולחורחה סוציאלית של ביה הספר ע"ש פאול ברוקלד

בעקבות יוזמה הג' וינס להקמת "ארכיון לאומי להתפתחות העבודה הסוציאלית" הוחל באפריל 1982 בארבוך ארכיון ביה הספר לעבודה סוציאלית באוניברסיטת העברית. הועדה המיועצת לארכיון הסליטה לטפל באופן נפרד בארכיון ההיסטורי של ביה הספר ובהקמת מרכז מידע ארצי לעבודה ולחורחה סוציאלית. מרכז המידע יפעל ליד ארכיון ביה הספר, להשלמת החיפוש החליט ביה הספר לערוך סקר מקיף וריכוז מידע על מקורות להתלחזה מדיניות העבודה והחורחה הסוציאלית, המצויים בארכיונים הממלכתיים והציבוריים ובמוסדות וולונטאריים שונים. הפרויקט צנוהל על ידי מר מיכאל פלוטקין, לשעבר מעובדי בגזר המדינה, המכהן עתה כארכיונאי של ביה הספר.

ארכיון פנחס ספיר, כפר סבא

לאחר פטירתו של פנחס ספיר ז"ל הועבר החומר הארכיוני שבניהו לרשות עירייה כפר סבא, אשר הכניחה להנחיה אח זכור במסגרת עירוני בו יישמר גם ארכיונו האישי. החומר מכיל, מלבד חומר אישי, חוקים ופנקסים מפעילותו של פנחס ספיר במרעצה פועלי כפר סבא, כמפא"י ובהפלגה העבודה, בהסדרות, בסוכנות היתודית, ובמשלה ישראל; כמו כן אלבומי הצלום וטחנות רבות שקיבל מגופים שונים כחוקי תפקידיו ופעילותו הענפה. חוקים של משרד המשלה (האוצר, המסחר והתעשייה) וחומר משלהי אחר שנמצאו בארכיון יועברו בקרוב לבגזר המדינה, לשם השלמה סדרות חוקי משרד האוצר ומשרד המסחר והתעשייה מהם הופרדו. שאר החומר החיפודי והחזותי יישאר בלנחיים בכפר סבא.

ארכיון המושבה גדרה

בקייץ השנה הוחל בהקמת הארכיון והסדיוארן להתלחזה גדרה, שישוכן כמכנה הישן של המרעצה. בעקבות פנייה הגנז אל ראשי המרעצות המקומיות להפעלה מתנדבים לאיחור, איסור, ורישום חומר אופודי החלה האחראיה להקמת הארכיון, הגב' נידה לרנר, בהעסקה חלמדי שטינורח בהנדסרה לאיחור ולרישום החומר. הגב' לרנר חשתת בקורס להכשרה עובדי ארכיונים שיפתח כאמיל ינואר הקרוב מטעם משרד הפנים בשיחור בגזר המדינה.

בגנזר קידוש השם, "מכון לחינוך, מחקר והנצחה" פועל זה שנים רבות בהנהלתו של מר משה פראגר, אשר יזם את הקמת המכון לשם הנצחת מורשת ישראל על כל הבטיה. במשך שלושים שנה רוכז חומר וויזואלי וחידודי רב הכולל כ- 35,000 צילומים וחמונות - מהם כ- 15,000 על ארץ ישראל וירושלים וכ- 20,000 על שואה ואנטישמיות, חסידות, עולם הישיבות, הדיוקן היהודי, הורי מסורתי וחגים, אמנות ואומנות עממית. המוסד שוכן במרכז חסידי גור, ומטפלים בחומר החידודי אברכי ישיבות ללא הכשרה מקצועית כחומר החידוד.

המכון הגיש לגנז ול"יד ושם" חוכניות פעולה לפיה יפעל לריכוז החומר החידודי בנושאי ההצלה של מוסדות ופעילי אגודת ישראל ברוינה, בשווייץ, באמריקה, בבריטניה ובאירלנד כגון: ועד ההצלה ליד אגודת הרבנים באמריקה, ארגון הקהילות החרדיות בבריטניה וארכיון ועד הישיבות בארץ ישראל. חוכניה מקיפה זו מחייבת טיפול ארכיוני מקצועי כדי למנוע היסח ארכיונים אורגאניים במוסדות השונים, על כן הצטמצמה המלצת הגנז לחמיכה ממלכתית לסיוע בסידור וברישום מקצועי של האוסף החזותי.

ייקור שגריר גרמניה בגנזך המדינה

ביום 10 בנובמבר ביקר בגנזך שגריר גרמניה ד"ר נילס האנסן. ד"ר האנסן התעניין במערכת הארכיונים ההיסטוריים בישראל ובתחומי הנושאים בהם הם עוסקים. השגריר נחרש מאוד משינוי שנמשך לו בסיום הביקור: העתק חצלוני של מכתב המשוררת נלוי זקש אל דוד כן גוריון לפני מהז פסק הדין במשפט אייכמן ושיר בכתב ידה של המשוררת שהוקדש לכך גוריון.

הדרכה לעובדי רשומות בשרות הממשלה

במסגרת הסגמה לניהול רשומות בבית הספר למקצועות המינהל שליד נציבות שרות המדינה נפתח לפני שבועיים קורס (רמה ב') למנהלי מגזרות מרכזיות ולמנהלי תיקונים בכירים. אשר הקורס 5 שבועות, כחנאי פנימית, ומשתתפים בו 16 עובדים. קורס ברמה זאת נערך בבית הספר למינהל אחה למספר שנים. המרצים מיישמים במסגרת השיעורים שיטות ההדרכה שנלמדו בסדנא לניהול רשומות למדריכים, עליה דיווחנו בחודש ספטמבר. בקורס הנוכחי נלמד לראשונה בנושא "הקשר בין עיבוד נתונים אוטומאטי לבין ניהול רשומות" חור הקניית יסודות לעיבוד המלילים.

מדינת ישראל
משור ראש הממשלה

[illegible]

3011-18

בברכה

Л.А.С.

גנז המדינה

ארכיוני ישראל

מידע לחברי מועצת הארכיונים העליונה

אוקטובר 1982

חשון תשמ"ג

הקמת מאגר נחונים לאומי של מקורות ארכיונים בישראל

ביום 13 באוקטובר נחקיימה ישיבה של ועדת התיאום לארכיונים הציבוריים, שדנה בניצוח הרישום של חומר ארכיוני ברשות בעלים פרטיים באמצעות מתנדבים (עליו הוחלט במועצה הארכיונים העליונה) ובדרך השיחוף והתיאום של הארכיונים הציבוריים. כמו כן דנה הועדה בצורה הדיווח השנתי לבגנז; הוחלט שהמידע על קליטת חומר ארכיוני, רכישות חדשות, וההתקדמות בקטלוג ובעיבוד החומר, יימסר על גבי טפסים מיוחדים המיועדים לעיבוד ממכון במטרה ליצור בגנזך בסיס למאגר נחונים לאומי על מקורות ארכיוניים ופרסום מדריך לארכיונים ההסטוריים בישראל.

חומר ארכיוני לחולדות פתח-תקורה

המבנזה שליד מזכירות פירות פתח-תקורה העבירה לרשות הארכיון ההסטורי העירוני, המוקם בכ"ח "יד לבנים", 26 מיכלים של חומר ארכיוני, שבחלקו הגדול הוא מראשית המאה ומתקופת מלחמת העולם הראשונה. בין אלה פנקסי פרטוקולים של ועד המושבה מהשנים 1903, 1913 - 1924, ופנקסי העתקה של סככים יוצאים מהשנים 1916 - 1927, וכן 6 תיקים מהשנים 1910 - 1938 של עקיבא ליברכט (1876 - 1958), שניהן כראש ועד המושבה בשנים 1912/13 ומאוחר יותר כראש המועצה.

בשני מיכלים דוכז חומר הסטורי, חלקו בצילום, מימי ייסוד המושבה עד שנות ה-40, ששימש כנראה יסוד לכתיבת הספר "70 שנה לחולדות פתח-תקורה".

ייפתח לעיון ארכיון החלוצ העולמי - לשכת הקשר בג'נבה 1939 - 1946

בפברואר 1982 הודיע מר נחום פסה, יו"ר המרכז לחינוך ובהסדרות, בחשוכה לפנייתו של בגנז המדינה, שהחומר הארכיוני של לשכת הקשר (ארכיון שוואלכ - דרור) "בודאי חייב להושב כחומר של מוסד הסתדרותי, הפתוח לצרכי מחקר". כן הבטיח מר פסה שהחומר ייפתח לעיון עם העברתו של ארכיון העבודה למבנה החדש בסכונ לבון.

עתה אישר מר פסה במכתב אל ד"ר אליהו שטרן מבית לוחמי הביטאון, שמינואר 1983 יועמד החומר בצורה מסודרת וממויינת לרשות החוקרים.

צילום חומר ארכיוני בארכיון הממלכתי הבריטי

כמגמה להשלים את מבצע צילום החומר הארכיוני הנוגע לתולדות הישוב, העם היהודי וארץ ישראל עד שנת 1948 והמצוי בארכיון הממלכתי הבריטי, נערך השנה בלונדון סקר מקיף של חומר שטרם צולם על ידי הגנזך. ד"ר משה מוסק, שערך את הסקר, בדק מאות חיקים של מסד החוץ, המושבות, המלחמה, הימיה, ראש הממשלה והקבינט הבריטי, כדי לקבוע את כדאיות העתקתם לשימוש החוקרים בארץ, ולעמוד על היקף ההוצאות הכרוכות בהעתקתם.

כדי למנוע כפילויות של צילום חומר זהה על ידי ארכיונים, מוסדות להשכלה וחוקרים בודדים, מתכוון הגנזך להגביר את התיאום בין המוסדות, והוחל בעריכת רישום כללי של כל קבוצות החיקים שהועתקו מהארכיון הממלכתי הבריטי והמצויים ברשות המוסדות השונים בארץ.

נושא זה נדון במושב האחרון של ועדת התיאום לארכיונים ציבוריים, והוחלט שהמוסדות יעבירו לגנזך רשימה מפורטת של החומר הארכיוני שצולם בארכיון הממלכתי הבריטי והמצוי ברשותם.

ארכיוניהם של הרבנים הראשיים לגנזך המדינה

ארכיוניהם של הרב עוזיאל ושל הרב נסים הופקדו לאחרונה בגנזך. החומר של הרב עוזיאל מתייחס לשנים 1925 - 1953. החומר היה שמור בלשכתו של הראשון לציון ברחוב ברנר בירושלים והועבר לגנזך על ידי פרופ' מאיר בניהור. מספר כתבי יד של שני הרבנים, הדרושים עוד לשם פרסום ספרים, טרם הופקדו.

פרסום משפט אייכמן

בעקבות פגישות, שנחקימו במשך השנתיים האחרונות, יזם נשיא בית המשפט העליון לשעבר, השופט משה לנדאו, לגשת עתה לפרסום הפרוטוקולים ופסקי הדין של משפט אייכמן, כולל המוצגים שהוגשו כמהלך המשפט. הפרסום של הפרוטוקולים ושל פסקי הדין יהיה בשלב הראשון באנגלית בלבד, והמוצגים יפורסמו בשפתם המקורית, פרט למוצגים בשפות סלכיות, בהונגרית וכיידית, שיחורגו לאנגלית. לפי אומדן ראשון יהיה היקף הפרסום 16 כרכים, כשהכרך האחרון יהיה כרך מפתח. להכנת כתב היד יידרש סכום של כ-500,000 דולר וסכום דומה להוצאות ההדפסה.

בימים אלו הוחל בבדיקת ההקלטות של המשפט והכנת חרגום אנגלי מדויק ומהימן.

שר המשפטים העמיד לרשות המפעל סכום ראשון לכיסוי ההוצאות מכספי העזבוניות לטובת המדינה. לפי הצעה האפוטרופוס הכללי הוקמה "קרן להוצאה לאור של רשומות משפט אייכמן" וכנאמנים חתמו על שטר ההקדש הציבורי, ע"פ חוק הנאמנות חשל"ט-1979, השופטים משה לנדאו וגבריאל כץ, יו"ר מועצה יד-ושם מר גדעון האוזנר וגנז המדינה ד"ר א. אלסכרב.

הודעה על הרכבה של מועצת הארכיונים העליונה

לפי חוק הארכיונים, התשס"ז-1955

בתוקף הסמכויות לפי סעיף 5 לחוק הארכיונים, התשס"ז-1955¹ שהועברה אלי² אני מודיע כי הרכבה של מועצת הארכיונים העליונה הוא כלהלן:

אברהם אלסברג-אלסור, הגנן — יושב ראש

באייכות משרדי הממשלה:

מאיר ארן, משרד ראש הממשלה

מיכאל אליצור, משרד האוצר

חיים שני, נציבות שירות המדינה

ציון גרמי, משרד לעניני דתות

שאול תובל, משרד החוץ

יהודית ענבר, משרד החינוך והתרבות

יהודה ברכה, משרת ישראל

חברה פנהסובין, משרד המשפטים

מאיר שחם, משרד הפנים

באייכות מוסדות ארכיוניים:

מרדכי נדב, בית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי

זאב צור, ארכיון הקיבוץ המאוחד

מיכאל דיימן, הארכיון הציוני המרכזי

דניאל כהן, הארכיון המרכזי לתולדות העם היהודי

חיים שיר, הארכיון של צבא הגנה לישראל

סמך גני, מכון רבובינסקי

צבי שנה, בית לוחמי הגיטאות

נחמה שלום, גנזך ייצמן

פנינה דורון, ארכיון הקיבוץ תאוצי — השומר הצעיר

שמואל קרובסקי, ארכיון "יד ושם"

משה שילן, ארכיון העבודה

באייכות מוסדות אחרים:

מנחם לוי, עיריית ירושלים

זהר אלופי, עיריית חיפה

אריה יודסון, עיריית תל-אביב-יפו

שמואל ברון, מרכז השלטון המקומי

בזיך אביבי, הסתדרות המורים בישראל

רב בנימין, אגודת הסופרים

היה וולובסקי, האיגוד הארכיוני בישראל

מרדכי אליאב, החברה ההסטורית הישראלית

רון רייך, המועצה הארכיאולוגית המייעצת

מומחים:

חנה אבו-טוב

אלכסנדר בין

נחום גרוס

גבריאל כהן

אהרן כפיר

משה משיז

שלמה סורת

דניאל קארסי

שלום רייכמן

שמעון רשף

י' באלול התשמ"ב (29 באוגוסט 1982)

(חמ 832-3)

מנחם כנין

ראש הממשלה

¹ ס"ח התשס"ז עמ' 14, התשס"א, עמ' 152.

² י"ס התשס"ז, עמ' 639.

ההסתדרות הציונית העולמית
הארכיון הציוני המרכזי
THE CENTRAL ZIONIST ARCHIVES
ירושלים JERUSALEM

Ref 2616 47/מס' ימ
כ"ג חשון תשמ"ג
9.11.1982

*הארכיון
המרכזי
המזרחי
המזרחי
המזרחי*

לכבוד
ד"ר א. אלסברג
גנז המדינה
משרד ראש הממשלה
קרית דוד בן-גוריון
ירושלים.

ד"ר אלסברג היקר,

לפי הצעתו של ד"ר היימן הנני שולח לך רצ"ב צילומי
העודות העוסקות בהגשת סיוע לפליטים נוצרים בדרום
לבנון ע"י ועד הצירים בקיץ 1920.

נראה לנו שתעודות אלה, בנוסף על היותן קוריוז מענין
ואקסואלי, עשויות לשמש כמקור לפעילות הסברה.

בברכה,
לש.נ.ל.
יורם מירון

*מו שנתן לי
אוריאל
המזרחי
המזרחי*

241222

שר/

THE UNITED STATES OF AMERICA
DEPARTMENT OF JUSTICE
FEDERAL BUREAU OF INVESTIGATION
WASHINGTON, D. C. 20535

MEMORANDUM FOR THE DIRECTOR
FROM THE SAC, NEW YORK
DATE: 11/11/68

SUBJECT: JAMES EARL RAY
RE: NEW YORK TELETYPE TO BUREAU
DATE 11/11/68
RE: NEW YORK TELETYPE TO BUREAU
DATE 11/11/68
RE: NEW YORK TELETYPE TO BUREAU
DATE 11/11/68

THE NEW YORK OFFICE

ON 11/11/68, THE NEW YORK OFFICE ADVISED THAT THE NEW YORK OFFICE
HAD BEEN ADVISED THAT THE NEW YORK OFFICE HAD BEEN ADVISED THAT
THE NEW YORK OFFICE HAD BEEN ADVISED THAT THE NEW YORK OFFICE

ON 11/11/68, THE NEW YORK OFFICE ADVISED THAT THE NEW YORK OFFICE
HAD BEEN ADVISED THAT THE NEW YORK OFFICE HAD BEEN ADVISED THAT
THE NEW YORK OFFICE HAD BEEN ADVISED THAT THE NEW YORK OFFICE

THE NEW YORK OFFICE

THE NEW YORK OFFICE

END

ALL INFORMATION CONTAINED HEREIN IS UNCLASSIFIED
DATE 11/11/68 BY 1111/11/68

משרד ראש הממשלה

1. 9. 1942

החברה
המלכותית
המלכותית

בברכה

כאן

גנז המדינה

מחנה ישראל
אזכרה

14.7.92
ירושלים, קרית בינוריק. בון ב. טל. 39231

22/7
אלן הארץ

האגודה

פני האגודה ונסתן בקולל בשנת
אמר הדיוקן את 1984/85
2 והחברים של פני האגודה האגודה
ועד האגודה ב-2 האגודה

אז כפרון הנגד האגודה האגודה
אז האגודה האגודה האגודה
האגודה האגודה האגודה
בין 6 האגודה האגודה
האגודה

אז בין האגודה האגודה
אז האגודה האגודה
האגודה
האגודה

18.7.82

18.7.82

מחלקת המבחנים

המבחנים

המבחנים

המבחנים

RV and
Hijab and

~~Q~~

ירושלים, י"ט בניסן, התשס"ב
12 באפריל, 1982

110.8

הנדון: ד"ר משה מוסק - רמת גידול
31/4/82

אלו מר שלמה נחנאלי, סמנכ"ל משרד ראש הממשלה

הנדון: ד"ר משה מוסק - רמת גידול

הנני בבקשה להעלות את רמת הגידול של ד"ר משה מוסק לרמה ד".

ד"ר מוסק מרבה להשתמש ברכב במסגרת תפקידו כאחראי ליחידת המיקוח
על ניהול רכישות במסגרת המדינה ובכרטיז המסומנות ועל רישום
החומר הארכיוני ברשות בעלים פרטיים.

הן המיקוח על ארכיוני הרשויות המקומיות והן המיקוח על ארכיונים
ברשות בעלים פרטיים מחייבים נסיעות רבות ברחבי הארץ.

כמו כן, הנני בבקשה להורות על החזר הוצאות הנסיעה שהיו לד"ר מוסק
במשך שנה העברה 1981; הובטח בזמנו שהחזר ההוצאות יבוצע ממאגר
הקילומטראז' בחום שנה התקציב.

בברכה כוערים לשמחה,

א. אלטברג

ירושלים, י"ט בניסן, התשמ"ב
12 באפריל, 1982

110.8

אלו: מר שלמה נתנאל, סמנכ"ל משרד ראש הממשלה

הנידון: ד"ר משה מוסק - רמת ניידות

הנני מבקש להעלות את רמת הניידות של ד"ר משה מוסק לרמה ד".

ד"ר מוסק מכהן להשגת ברכב במסגרת תפקידו כאחראי ליחידת הפיקוח על ניהול רישומות במוסדות המדינה ובכרטיזות המקומיות ועל רישום החומר הארכיוני ברשות בעלים פרטיים.

הן הפיקוח על ארכיוני הרשויות המקומיות והן הפיקוח על ארכיונים ברשות בעלים פרטיים מחייבים נטיעות רבות ברחבי הארץ.

כמו כן, הנני מבקש להורות על החזר הוצאות הנסיעה שהיו לד"ר מוסק במשך שנת העבודה 1981; הובטח בזמנו שהחזר ההוצאות יבוצע מסאגר הקילומטראז' בחום שנה התקציב.

בברכה טובה לראש הממשלה,

א. אלסברג

ק"א
אשר ח"ה
2-2
9/11/82

ירושלים, כ"ד בתמוז תשמ"ב

15 ביולי 1982

156

16.7.82

אל : מר מ. שמואלביץ, מנכ"ל משרד ראש הממשלה

מאת : גנז המדינה

הנדון: התקנת מדפים ומערכת חשמל במחסן הגנזך

גנזך המדינה שכר במאי 1981 מחסן נוסף במרכז ההעשיה בגבעת-שאול.

במשך שנה שלמה לא יכולנו לרהט את המחסן ולהשתמש בו, כי היה צורך להרוס קירות פנימיים שהדייר הקודם הקים באולם. ביצוע עבודה זו התעכב במשך שנה שלמה! עתה הושלמה הכשרת האולם ויש להתקין מערכת חשמל ומדפים.

המחסן מיועד בחציו לאחסון ולטיפול בארכיון הסרטים של אקסלרוד ובחציו השני לאחסון חומר ארכיוני המופקד ברשותנו.

התקנת מערכת החשמל והמדפים דחופה ביותר - הן בשל הצרכים של ארכיון אקסלרוד והן בשל צרכי האחסון של הגנזך.

לאור הקפאת ההתקשרויות לפי חוזר החשב הכללי יחול עיכוב נוסף בניצול המחסן, ואבקש להביא בפני ועדת החריגים את דרישתנו לאשר את ביצוע העבודות ההכרחיות לשימוש במתקן. מדובר ברכישת מדפים ובהתקנתם בסכום של כ-350,000 שקל ובהתקנת מערכת חשמל וקירור לאחסון סרטים בסכום של כ-400,000 שקל.

ביצוע העבודות חיוני, אחרת לא אדע כיצד לאחסן חומר בחודשים הקרובים וכיצד לשרת את הזקוקים לארכיון אקסלרוד.

ב כ ה
א. אלסברג

המנכ"ל
מ. שמואלביץ

ירושלים, א' בסיוון, התשמ"ב
23 במאי, 1982

941.2

מס' 24.5.82

אלו: מר מ. שמואלביץ, מנכ"ל משרד ראש הממשלה

מאת: גנז המדינה

הנידון: מימון ארכיון בן גוריון בשדה בוקר

הנני מעביר אליך העתק מכתבו של עו"ד משה שליט בשם "יד בן גוריון" בצרוף האמנה בין אוניברסיטת בן גוריון כנגב לבין המכון למורשת בן גוריון וחזות דעתו של היועץ המשפטי לממשלה.

עד כה דן המשרד שלנו רק בהקצבה למימון הפעולות הארכיוניות החורגות מחוק דוד בן גוריון. עתה נדרשים אנו לשאת למעשה בכל הוצאות הארכיון, כולל אחזקת המבנה וכו'.

מאתר שהעניין מחייב התייחסות משפטית והקציבית ודרושה החלטה עקרונית אבקש לכנס פגישה בהשתתפותם של כל הנוגעים בעניין במשרדנו.

יח"א

בברכה,
א. אלסברג

העתק: מר מאיר ארן, היועץ המשפטי, משרד ראש הממשלה
מר שלמה נחנאלי, מנכ"ל משרד ראש הממשלה
מר מרדכי ספרוני, חשב משרד ראש הממשלה

207/10-100001
COPY TO: [illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

מ. שליט ושות' עורכי דין ונוטריונים
M. SHALIT & CO. ADVOCATES & NOTARIES

41 BLOCH ST. TEL AVIV 64681

טל. 223251 TL.

רח בלוד 41 תל אביב 64681

Moshe Shalit
Daniel Sachs
Samuel Brama
Haim Shafran
Michal Shafran

Date 29.3.1982 תאריך

No. 1007 / 6 מספר

משה שליט
דניאל זקס
שמואל בומה
חיים שפרן
מיכל שפרן

לכבוד
ד"ר י. אלסברג, גנז המדינה
משרד ראש הממשלה
ירושלים.

מ. ש.

הנדון: אמנה בין המכון למורשת בן גוריון
לבין אוניברסיטת בן גוריון בנגב.

הנני מתכבד להמציא לך נוסח האמנה שבנדון - שאושרה מבחינה
משפטית על ידי היועץ המשפטי לממשלה (לוטה העתק מכתבו).

אל נכון מרבן כי בהוצאות אחזקת האגפים המשמשים כארכיון
לא תשא האוניברסיטה ותקציב הארכיון יהיה כמקובל ועל פי החוק
מתקציבי משרד ראש הממשלה.

מ. שליט, עורך-דין

א ת ב ה

- כ י ו : אוניברסיטת בן גוריון בנגב להלן: האוניברסיטה ומצד אחד
- ל ב י ו : המכון למורשת בן גוריון להלן: המכון ומצד שני

א. העברת הפקידים

1. על פי סעיף 11 של חוק בן גוריון תשל"ז 1976 (להלן: החוק) מעביר המכון לאוניברסיטה תפקידיו הכרוכים בלימוד ובמחקר.
2. הלימוד והמחקר יבוצעו ע"י האוניברסיטה ביחידה אקדמית נפרדת שתכונה "המרכז למורשתו של דוד בן גוריון", להלן: "המרכז".
3. פרסומי המרכז יסאו את הכותרות: אוניברסיטת בן גוריון בנגב - המרכז למורשת דוד בן גוריון - קרית שדה בוקר -

ב. מנהל המרכז

1. מנהל המרכז יתמנה ע"י האוניברסיטה כפי שמתחייב ע"י תקנונה. האוניברסיטה תמנה מנהל המרכז תוך תאום והסכמה עם המכון.
2. בכפוף להוראות סעיף 10 ג' של החוק, יכול שמנהל המרכז ישמש גם כמנהל המכון.
3. מנהל המרכז ידווח למועצת המכון ולועד המנהל של המכון על פעילות המרכז.

ג. מינויים אקדמיים

1. מועמדים לקבל מינוי אקדמי יוצעו ע"י מנהל המרכז.
2. המלצות מנהל המרכז תועברנה לעיון ולדיון של הועד המנהל של המכון.
3. משיצטרף הועד המנהל המלצותיו להצעות המנוי, תובאנה אלה בפני הרקטור שיפעל לאישור המינויים כמתחייב ע"פ תקנות האוניברסיטה.

מועצה מועצת

ו.

1. מועצה מועצת, ששמות חבריה מפורטים בנספח א', להלן: המועצה, תייעץ לרקטור ולמנהל המרכז בכל העניינים הקשורים בלימוד, במחקר ובפתוח.
2. המועצה, היא שתקבע את סדר דיוניה.
3. לא יוכל, או לא ירצה, חבר מחברי המועצה למלא תפקידו, ימנה הרקטור חבר אחר במקום החבר שפרש, לאחר שיקבל המלצה הועד המנהל של המכון.

מורשתו הספרותית של המשורר נתן אלתרמן

ה.

1. המפעל לחקר מורשתו הספרותית של נתן אלתרמן, הפועל כיום במסגרת המכון והקרוי בשם "מוסד אלתרמן", יהווה חלק בלתי נפרד של המרכז.
2. הוראות האמנה הזו כשינויים נחוייבי העניין יחולו גם על מוסד אלתרמן. מנהלו יהיה כפוף במלוא תפקידו, למנהל המרכז.

בנין המרכז

ו.

1. על דעת יד דוד בן גוריון שהקימה במדרשת שדה בוקר מבנה עבוד המכון וציידה אותו, מוסד המכון לאוניברסיטה את המבנה (למעט אגפים המיועדים לארכיון בן גוריון) לשמש כליעדי, ללא כל תמורה.
2. האוניברסיטה מתחייבת לתחזק את המבנה בצורה נאותה ולשאת בכל ההוצאות הקשורות בהחזקת המבנה כהלכה ובשמירתו הנאותה, כדי שימלא את מטרותיו ויעודו.
3. הצדדים מתחייבים אהדוי שלא לעשות שום שינויים ותוספות במבנה הנ"ל, אלא אם יתקבל לכך אשר מטעם המועצה להשכלה גבוהה.
4. המכון לא יקים ולא יכשיר שום מוסדות ומבנים כמורשת שדה בוקר לצרכים הקשורים בלימוד ובמחקר הקשורים בנושא אמנה זאת.

המנהל הכללי של המועצה להשכלה גבוהה, ע"י כללית שוקקו
 המאום בין האוניברסיטה לבין הועדה לחינוך והקצוב שליד
 המועצה להשכלה גבוהה (וח"ח).

מינויים ארמניסטריטיים

מינויים של סגל ארמניסטריטי יוצעו ע"י מנהל המרכז למי
 כללי האוניברסיטה ויגשו על ידו למנכ"ל האוניברסיטה.

ולראיתך באו הצדדים על החתום

החבר

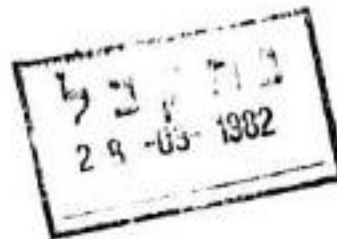
האוניברסיטה

מחלקת ישראל
משרד המשפטים

היועץ המשפטי לממשלה

כ"ז אדר תשמ"ב
22 במרץ 1982

4-575

לכבוד

מר מ. שליט, עו"ד

רח' בלור 41

תל-אביב 64681

מר שליט הנכבד,

הנדון: אמנה בין ממשלת ישראל לבין אוניברסיטת בן גוריון בנגב

1. אני מאשר קבלת מכחך בנדון סיום 0.1.82, בארץ נוסח מחוקן של האמנה, לאור ההערות שהושמעו בטגישתנו.

2. אני מאשר את הנוסח המחוקן של האמנה, כפי שצורף למכחך, סגן הבחינה המשפטית.

3. אני מבקש להטעות השומט לכך שכל-פי סעיף 2' של האמנה אין זה ברור אם האוניברסיטה מחייבת לחזק ולשאט בהוצאות הקשורות בהחזקת אבני המבנה המיועדים לארכיון בן גוריון.

4. לטעין ב'2 של האמנה צריך להיות כחוב סעיף 10 (ג) (ולא סעיף 10ב').

5. כשעשו חוברה אלי גם נוסח החלטה של המועצה להשכלה גבוהה בנדון. לאור השינויים שהוכנסו בנוסח האמנה מן הראוי לשנות את נוסח ההחלטה. אני מציע נוסח חדש ברלקמן:

א. המועצה להשכלה גבוהה מאשרת את האמנה מיום כ"ז אדר תשמ"ב בין אוניברסיטת בן גוריון בנגב לבין הסכונ למורשת בן גוריון, בדבר העברת העקידה הסכונ הכרוכים בלימוד ובמחקר אל האוניברסיטה, במטרת המרכז למורשתו של דוד בן גוריון, ומטילה על הועדה לחכנון ולחקצוב לפעול לביצוע ההחלטה בכל הנוגע לחכנון הפיחות האקדמי והפיסי של המרכז ולחקצוביו.

ב. המועצה מחליטה למנות ועדה מעקב אקדמית שתעקוב באופן שוטף אחר פעולה המרכז למורשתו של דוד בן גוריון ותדווח למועצה מדי שנה.

ב כר כ ה,
ל. ב. כ. ה.
יצחק זמיר
היועץ המשפטי לממשלה

החקק: מר א. בריק, היועץ המשפטי למשרד החינוך והתרבות
מר ד. קרן יער, מזכיר המועצה להשכלה גבוהה.

מדינת ישראל
משרד ראש הממשלה

מר שמואל גל

נכבדתי ר. מר. גל. רצון קצת
יחבב את מר. גל. ואני ספיקו.

בברכה

מאת

גנז המדינה

5/4/82

6.3.82

ירושלים, קרית בן-גוריון, בנין ג, טל. 639231

מ. שלית ושות' עורכי דין ונוטריונים
M. SHALIT & CO. ADVOCATES & NOTARIES

41 BLOCH ST. TEL AVIV 64681

טל: 223251 TL

רח בלור 41 תל אביב 64681

Moshie Shalit
Daniel Sachs
Samuel Brama
Haim Shafran
Michal Shafran

Date 29.3.1982 תאריך
No. 1007/6 מספר

משה שלית
דניאל זקס
שמעאל בומה
חיים שפרן
מיכל שפרן

לכבוד
ד"ר י. אלטברג, גנז המדינה
משרד ראש הממשלה
ירושלים.

א. כ. א.

הנדון: אמנה בין המכון למורשת בן גוריון
לבין אוניברסיטת בן גוריון בנגב.

הנני מתכבד להמציא לך נוסח האמנה שבנדון - שאושרה מבחינת
משפטית על ידי היועץ המשפטי לממשלה (לוטה העתק מכתבו).

אל נכון מרבץ כי בחוצאות אחזקת האגפים המשמשים כארכיון -
לא תשא האוניברסיטה ותקציב הארכיון יהיה כמקובל ועל פי החוק
מתקציבי משרד ראש הממשלה.

י. א. כ. א.
3
היועץ המשפטי
(לוטה העתק מכתבו)

מ. שלית, עורכי דין

כ. ז. י. : ארוביברסיטת בן גוריון בנגב להלן: הארוביברסיטה

מבד אחד

ל. ב. י. ז. : המכון למורשת בן גוריון להלן: המכון

מבד שני

ה. הערכת חפיקים

1. על פי סעיף 11 של חוק בן גוריון משל"ז 1976 (להלן: החוק) מעביר המכון לארוביברסיטה חפיקיו הכרוכים בלימוד ובמחקר.

2. הלימוד והמחקר יבוצעו ע"י הארוביברסיטה ביחידה אקדמית נפרדת שהכונה "המרכז למורשתו של דוד בן גוריון". להלן: "המרכז".

3. פרסומי המרכז יישאו את הכותרת: ארוביברסיטת בן גוריון בנגב - המרכז למורשת דוד בן גוריון - קרית שדה בוקר -

ו. מנהל המרכז

1. מנהל המרכז יתמנה ע"י הארוביברסיטה כפי שנמחייב עפ"י תקנונה, הארוביברסיטה תמנה מנהל המרכז תוך תאום והסכמה עם המכון.

2. בסופו להוראות סעיף 10 ג' של החוק, יכול שמנהל המרכז ישמש גם כמנהל המכון.

3. מנהל המרכז ידווח למועצת המכון ולועד המנהל של המכון על פעילות המרכז.

ז. מינויים אקדמיים

1. מועמדים לקבל מינוי אקדמי יוצעו ע"י מנהל המרכז.

2. המלצות מנהל המרכז תועברנה לעיון ולדיון של הועד המנהל של המכון.

3. משיצוף הועד המנהל המלצותיו להצעות המינוי, תובאנה אלה בפני הרקטור שיחליט לאישור המינויים כמתחייב ע"פ תקנות הארוביברסיטה.

7. מועצה מדעית

1. מועצה מדעית, ששמות חבריה מפורטים בנספח א', להלן: המועצה, תיעץ לרקטור ולמנהל המרכז בכל העניינים הקשורים בלימוד, במחקר ובפתוח.
2. המועצה, היא שתקבע את סדר דיוניה.
3. לא יוכל, או לא ירצה, חבר מחברי המועצה למלא תפקידו, ימנה הרקטור חבר אחר במקום החבר שפרש, לאחר שיקבל המלצת הוועד המנהל של המכון.

ה. מורשתו הספרותית של המשורר נתן אלתרמן

1. המפעל לחקר מורשתו הספרותית של נתן אלתרמן, הפועל כיום במסגרת המכון והקרן בשם "מוסד אלתרמן", יהווה חלק בלתי נפרד של המרכז.
2. הוראות האמנה הזו בשינויים מתחייבים העניין יחולו גם על מוסד אלתרמן. מנתלו יהיה בפרק במלוי תפקידו, למנהל המרכז.

ו. בנין המרכז

1. על דעת יד דוד בן גוריון שהקימה במדרשת שדה בוקר מבנה עבור המכון וצייירה אותו, מוסד המכון לאוניברסיטה את המבנה (למעט אגפים המיועדים לארכיון בן גוריון) לשמש בלעדי, ללא כל חמורה.
2. האוניברסיטה מתחייבת לתחזק את המבנה בצורה נאותה ולשאת בכל התוצאות הקשורות בהחזקת המבנה בהלכה ובשמירתו הבאותה, כדי שימלא את מטרותיו ויעורו.
3. הצדדים מתחייבים אהדדי שלא לעשות שום שינויים ותוספות במבנה הנ"ל, אלא אם יתקבל לכך אשר מטעם המועצה להשכלה גבוהה.
4. המכון לא יקים ולא יכשיר שום מוסדות ומבנים במדרשת שדה בוקר לצרכים הקשורים בלימוד ובמחקר הקשורים בנושא אמנה זאת.

כספים ותקציב

.ז

הקציבי המרכז יכללו בתקציב האוניברסיטה, עפ"י כללים שיקבעו
בתאום בין האוניברסיטה לבין הועדה לתכנון ותקצוב שליד
הוועצה להשכלה גבוהה (וח"ח).

מינויים אדמיניסטרטיביים

.ח

מינויים של סגל אדמיניסטרטיבי יוצעו ע"י מנהל המרכז לפי
כללי האוניברסיטה ויוגשו על ידו למנכ"ל האוניברסיטה.

ולראיה באו הצדדים על התחום

המכון

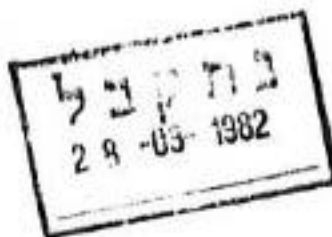
האוניברסיטה

מחלקת ישראל
משרד המשפטים

היועץ המשפטי לממשלה

כ"ז אדר תשמ"ב
22 במרץ 1982

4-575

לכבוד
מר מ. שליט, עו"ד
רח' בלור 41
תל-אביב 64681

מר שליט הנכבד,

חניון אמנה בין המכון למורשת בין גוריון לבין אוניברסיטת בן גוריון כנגב

1. אני מאשר קבלת סכתבך בנדון מיום 0.1.82, בצירוף נוסח מחוקן של האמנה, לאור ההערות שהושמעו בטגישתנו.

2. אני מאשר את הנוסח המחוקן של האמנה, כפי שצורף למכתבך, טן הבחינה המשפטית.

3. אני מבקש להטנות חשומה לכך לכך טעל-פי סעיף 2' של האמנה אין זה ברור אם האוניברסיטה מחייבת לתחוק ולטאת בהוצאות הקשורות בהחזקת אבני הטכנה המיועדים לארכיון בן גוריון.

4. לטעיף ב'2 של האמנה צריך להיות כחוב סעיף 10 (ב) (ולא סעיף 10ב').

5. בטעמי חועבר אלי גם נוסח החלטת של המועצה להשכלה גבוהה בנדון. לאור השינויים שהוכנסו בנוסח האמנה מן הראוי לשנות את נוסח החלטת. אני מציע נוסח חדש כדלקמן:

א. המועצה להשכלה גבוהה מאשרת את האמנה מיום בין אוניברסיטת בן גוריון כנגב לבין המכון למורשת בן גוריון, בדבר העברת חפקידי המכון הכרוכים בליטוד ובחקר אל האוניברסיטה, במטרת המרכז למורשתו של דוד בן גוריון, ומטילה על היעדה לחכנון ולחקצוב לפעול לביצוע ההחלטה בכל הנוגע למכניז הפיתוח האקדמי והפיסי של המרכז ולחקציביו.

ב. המועצה מחליטה לטנות ועדה מעקב אקדמית שתעקוב באופן שוטף אחר פעולה המרכז למורשתו של דוד בן גוריון ומדווח למועצה מדי שנה.

ב ב"ר כ"ה
יצחק זמיר
היועץ המשפטי לממשלה

העמק: מר א. בריק, היועץ המשפטי למשרד החינוך והתרבות
מר ד. קרן יער, מזכיר המועצה להשכלה גבוהה.

מדינת ישראל
משרד ראש הממשלה

מי שמואל קליין
מחבר, נולד ב-1914
ב-1914 במועד המולד.

ד"ר
אליהו

בברכה
מאת
גנז המדינה

30.3.82.

הודעה לעיון

מועצת הארכיונים העליונה מתכנסת למושב הכ"ז ביום ד', ז' כניסן התשס"ב,
31 במרץ 1982, בשעה 10.00, בחדר הישיבות שכלשבת ראש הממשלה בירושלים.

סדר יום

מועצת הארכיונים העליונה מועלת עלפי חוק הארכיונים חס"ו - 1955. חקירה
של המועצה להתוות את המדיניות הארכיונית ולהיוועץ על חקנות לפי חוק הארכיונים
לפני אישורן על ידי ראש הממשלה.

המועצה מורכבת מ-42 חברים: נציגי ארגונים ציבוריים (אגודת הסופרים, התאחדות
בעלי התעשיה, מרכז השלטון המקומי, וכו'), נציגי משרדי ממשלה (משרד ראש הממשלה,
משרד המשפטים, משרד החינוך והתרבות, משרד הבריאות, משרד האוצר, וכו'), נציגי
עליוש העיריות הגדולות, מנהלי ארכיונים ציבוריים, מוסדות ארכיוניים היסטוריים,
ומסמכים.

מאז 1956, כאשר הוחל בהפעלת חוק הארכיונים, נהכנסה המועצה לפחות פעם בשנה.

סדר היום

הנושאים העיקריים על סדר יומה של המועצה הם:

א. הקמת ארכיונים היסטוריים ברשויות המקומיות.

ב. שמירת חומר ארכיוני ברשות אישים ומסדות-לא-ממלכתיים.

ג. נושאים עיקריים אלו, בהם תדון המועצה, קשורים זה בזה, כי לעיתים לא נשתמר
חומר ארכיוני של מוסדות ברשות המקומית, ביחוד מחקוטה ראשיתה, והתיעוד נשמר בירי
משפחות המייסדים או בני המקום שעסקו בענייני ציבור.

חוק הארכיונים מחייב את הגנז לדאוג לרישום חומר ארכיוני שכרשות בעלים פרטיים, שיש בו ערך לתולדות העם, המדינה, והחברה. סעיף זה של החוק מטעם ולא בוצע במשך 25 השנים מאז הפעלת החוק כי לגנזך חסרו האמצעים לכך והחשית הארכיונית ברחבי הארץ לא נפתחה במידה מספקת.

עזה מחובבן לבצע את הרישום בעזרתם של ארכיוני הרשויות המקומיות ושל ארכיונים ציבוריים מוכרים וחוק הפעלת מתנדבים חובבי היסטוריה, שיודרכו למשימה זו על ידי ארכיונאים. השימוש במחשב כגנזך יאפשר ריכוז הנחונים לצורכי סיפול ומעקב ולהבטחת קיומו של חומר חשוב זה. ערכם החינוכי-חברתי של הארכיון ההיסטורי המקומי ושל התצוגה ההיסטורית הנלווית, המראים את מעשה הבניה של הישוב ואת דפוסי חייו והמרגישים את "ארץ ישראל היפה", יצדיקו את המאמץ הגדול שבמשימה - מעבר לערכה המחקרי.

על סדר יומה של המועצה גם הקנות חדשות בדבר ביעור חומר ארכיוני והנחיות להחזקת חומר ארכיוני לצמיתות.

העונאים מוזמנים להיות נוכחים בדיוני המועצה.

ירושלים, ו' בניסן התשמ"ב
30 במארס 1982

ד"ר ש.א. אלסברג
גנז המדינה

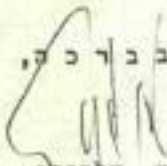
ירושלים, ד' בניסן תשמ"ב
28 במרס 1982

אל : מר מ. שמואלביץ, מנכ"ל משרד רה"מ

הנדון: ארכיון בן-גוריון בשדה-בוקר

הנני מעביר לידיעתך העתק מכתבו של מנהל מכון מורשת
בן-גוריון בדבר חלקנו בתקציב הארכיון, כפי שהבטחנו לפני
שנה.

ביקשתי ממר ספרוני למצוא פתרון לכיסוי אותו חלק
המיועד ממש לשלוחת הגנזך וגם לחלקנו בהוצאות השמירה.

ב ב ר כ ה,

א. אלמכור

30.3.82.

העתק: מר מ. ספרוני

OFFICE OF THE
ATTORNEY GENERAL
STATE OF NEW YORK

18A 121 10-012
10-012 10-012
10-012 10-012

RECEIVED
10-012 10-012

IN SENATE, JANUARY 10, 1901.

REPORT OF THE

COMMISSIONERS OF THE LAND OFFICE
IN RESPONSE TO A RESOLUTION
PASSED BY THE SENATE, JANUARY 10, 1901.

ALBANY: J. B. LEECH, STATE PRINTER.
1901.

10-012 10-012

10-012 10-012

10-012 10-012

ת.ד. 653 — באר שבע 84 120
 הקריה החדשה
 64111, 70
 הקריה טיש ד. מוביהו טל. 61111
 הקריה בשדה בוקר
 84466, 70
 ISHER SHEVA 84 120, P.O.B. 653, ISRAEL
 NEW CAMPUS
 PHONE 64111
 D.TUVIYAHU CAMPUS
 PHONE 61111
 SDE BOKER CAMPUS
 PHONE 88454

הקריה בשדה בוקר
 המכון למורשת בן-גוריון
 70, 88454, ת"ד 39
 SDE BOKER CAMPUS
 THE BEN GURION
 RESEARCH INSTITUTE
 AND ARCHIVES
 PHONE 88454, P.O.B. 39

אוניברסיטת
 בן-גוריון
 בנגב
 BEN-GURION
 UNIVERSITY
 OF THE NEGEV

21.3.82 : תאריך/DATE

: 1179000/OUR REF.

לכבוד
 דר' א. אלסברג
 גנז המדינה

דר' אלסברג היקר,

הנדון: תקציב ארכיון ב.ג., וגנזך הדרום - 1982/83.

בעקבות שיחתנו מה-11 בח"ז, אני מגיש את הצעתנו לתקציב הארכיון לשנת התקציב 1982/83.

בפתח דברי ההסבר אני מבקש להזים את הרושם המוטעה כי הצלתנו, כאילו, להשיג עד כה כיסוי תקציבי לפעולות המכון. האמת היא שעד שנת התקציב 1980/81, ועד בכלל, התאפשרה הפעולה על-ידי צבירת גרעון. משנתבר חיקף הגרעון ועובדת התמתנו וגידולו, הקפאה האוניברסיטה את פעולות המכון. היא עשתה זאת משום שבדיעבד התברר כי הגרעון נתאפשר על חשבון משק הכספים שלה, ובהיסח הדעת. הפשרת ההקפאה באה רק לאחר שמשרד האוצר התחייב לכסות את הגרעון שהצטבר.

מאז ואילך הקפידה האוניברסיטה, שניהלה את משק הכספים שלנו ללא תשלום-שרות וללא מקורה, שלא נחרג מהתקציב. בשנת 1981/82 היינו אמורים לממן כ-25% מפעולות המכון ממקורות שאינם במסגרת האוצר (יד בן-גוריון, קרן הנס זיידל וקרנות אחרים). דא עקא שלמעלה ממחצית המקורות הכזיבו, ובמשך רוב חודשי השנה המסתיימת עתה נאלצנו להסתפק בתשלום משכורות בלבד, מבלי שנוכל להעמיד לרשותנו ביצוע תכניות העבודה את הסכומים שנקבע בתקציב.

מצב זה לא יוכל להימשך. נעטרך אחת משתיים: לסגור אחך או יותר ממדורי פעולתנו (מחקר, ספריה, חנוך, פרסומים). שהגיעו כל אחד למינימום שמתחתיו אין טעם לקצץ, או להשיג מקורות אמינים.

אנו מקווים שכל הפעולות האקדמיות תמונה על ידי ו.ת.ת., על יסוד אמנה בין המכון והאוניברסיטה. אנו מצפים שמשרד החינוך יאפשר לנו להמשיך בהפצת המורשת על שני מדוריה העקריים, חינוך ופרסום כתבי בן-גוריון, וכי גנז המדינה יאפשר הפעולה של ארכיון בן-גוריון כארכיון ציבורי שקיומו מעוגן בחוק.

ת.ד. 653 — באר שבע 84 120
 הקריה החדשה 64111
 הקריה ע"ש ד. טוביהו סל. 61111
 הקריה בשדה בוקר 88466
 SHEVA 84 120, P.O.B. 653, ISRAEL
 NEW CAMPUS
 PHONE 64111
 D.TUVIYAHU CAMPUS
 PHONE 61111
 SDE BOKER CAMPUS
 PHONE 88466

הקריה בשדה בוקר
 המכון למורשת בן-גוריון
 סל. 88454, ת"ד 39
 SDE BOKER CAMPUS
 THE BEN GURION
 RESEARCH INSTITUTE
 AND ARCHIVES
 PHONE 88454, P.O.B. 39

אוניברסיטת
 בן-גוריון
 בנגב
 BEN-GURION
 UNIVERSITY
 OF THE NEGEV

תאריך / DATE :

OUR REF. / מספרנו :

- 2 -

הצעת התקציב כולל שני חלקים: ארכיון ב.ג. וגנזך הדרום.

ארכיון ב.ג.

2½ משרות קבועות* (מרכז ½; ארכיונאי--1, פקידה-1)	550,000 שקל
½ משרה זמנית (ארגון הארכיון לשנים 1973-1948)	120,000
שמירה (50% מהוצאות השמירה על הבנין)	300,000
	970,000 שקל

גנזך הדרום

½ משרה - ארכיונאי	150,000 שקל
ציוד קומפקטוס	350,000
	500,000 שקל

* משרות אחרות בארכיון (איסוף מסמכי ב.ג. עפ"י חוק בן-גוריון, מפתוח, וכיוצא בהן) אינן כלולות.

ב ב ר כ ה,

ד"ר מאיר אביזרהר
 מנהל המכון

העתק: מר יוסף יעקבזון, יו"ר הוועד המנהל
 מר חיים ישראלי,

מר ישראל בן-אמיתי, סגן נשיא ומנכ"ל האוניברסיטה

23

תשס"א

משרד ראש הממשלה

לשכת סגן המנהל הכללי

למנהל תכנון, אגף -

מנהל ג'ט דה, המעט נסיון על פי שו"ח
א"כ, אקדמיקים הבינלאומי בלייז'.

הנה בזה נסיון דגיר מצד קרואי תוכנית
ממשלתית, בשם גמול גמולות בינלאומי - צ"ג
המאמרים, אשר א"כ מקבץ תכנית

על תכנית ממשלתית א"כ ממשלת ג'ט דה

ממשלת ג'ט דה "ממשלת" **הברכה**

ומצד ממשלת

ממשלת

ממשלת

ממשלת

ממשלת

ממשלת

ירושלים, י"ט בסיוון, תשס"א
19 ביוני, 1981

074.2

אלו: מר שלמה נתנאלי, סמנכ"ל משרד ראש הממשלה

הגידון: ארית ארד - ההתחנות בקונגרס בילאומי

בהמשך למכתבי אליך מיום 29 באפריל אבקשך להביא את נסיעתו של
מר ארד לאישור הסנכ"ל וועדת הנסיעות הבינמשרדית.

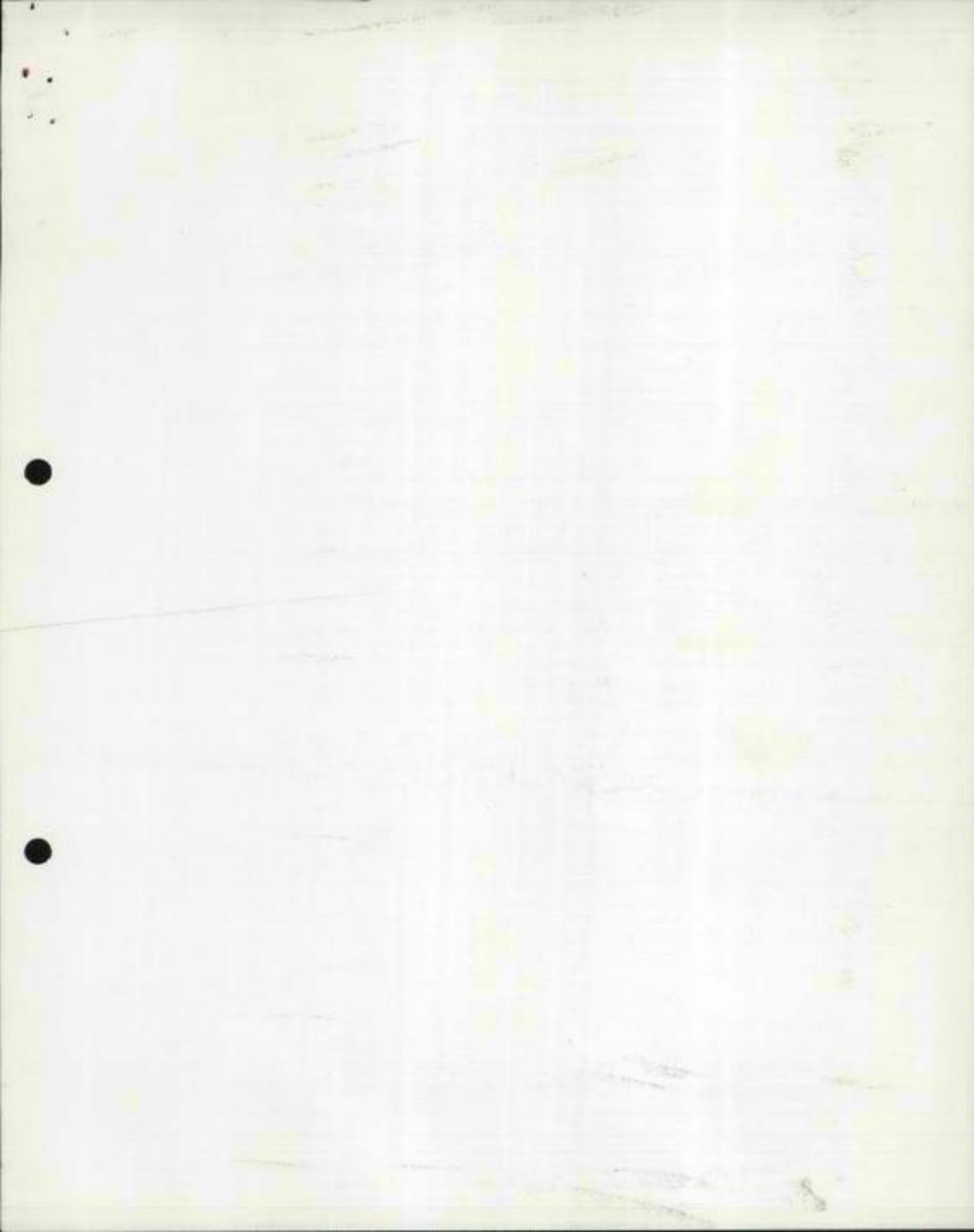
נושא הקונגרס - "קייבד נאונים אוטומטי בתחום מדעי הרוח", והתוכנית
כוללת את ליסנס ומסירות למבי הזכר ארדיוני.

בהקבלה עתה הופיעה על פרופ"ר קלאט שהוצאה של מר ארד על מפתחה חצי
אוטומטי של רשימות ארכיוניות וחידושים מילים נכללה בתוכנית הקונגרס.

הנני בסוף שהדיונים בנושאים אלו עשויים להואיל לנו בהכנות עבודתנו.

בכרחה,

א. אלסברג

LES VOYAGES

TOURISME

SOCIÉTÉ ANONYME

Autorisation : Catégorie A n° 1124

Bld de la Sauvenière, 26
4000 LIEGE - Belgium

CONGRES INTERNATIONAL
INFORMATIQUE ET SCIENCES HUMAINES

Liège, les 18 - 19 - 20 - 21 novembre 1981

APPLICATION FORM FOR HOTEL
IF PARTICIPATING TO THE CONGRESS

To return to

Ideal Tourisme, Bd de la Sauvenière, 26 - B 4000 LIEGE Belgium

Arrival : november 18, 1981

Departure : november 22, 1981 (4 nights)

For the Hotels :

- All mentioned prices include continental breakfast, taxes and services.
- The price for the double room is the price for the room, so it is the price for two persons.
- All the rooms are with private bath or shower.

For your stay in Liège you can make your choice out of following hotels:

1. Holiday Inn **** 2, Esplanade de l'Europe, 4020 Liège
Single : 1.695 Bfr / Twin : 2.370 Bfr
2. Ramada Inn **** 100, Bld de la Sauvenière, 4000 Liège
Single : 2.160 Bfr / Twin : 2.600 Bfr
3. Hôtel de la Couronne *** 11, Place des Guillemins, 4000 Liège
Single : 1.400 Bfr / Twin : 1.850 Bfr

Name & Surname :

Address :

Telephone office :

Telephone private :

Turn over please

Will be accompanied by :

Name & Surname :

Address :

Chosen hotel :

Twin or single room :

Date of arrival : Date of departure :

No. of days of nights

In the enclosure I send you a crossed cheque (Eurocheque for national or European countries) to the order of

Ideal Tourisme Liège

for the amount of Bfr for the stay of
in Liège.

Your reservation will be considered as soon as we receive your application form and your cheque.

CONDITIONS :

1. For reservation of the rooms the payment must be done before February 28, 1961.
2. All reservations made after February 28, 1961 will be increased by 10% and on request only.
3. In case of cancelling there will be no refund.

EXCURSION TO LOUVAIN (famous "Hôtel de ville" and "Grand Bâguinage") AND BRUSSELS (Grand'Place) with Lunch at the Atomium

Departure Liège : 08.00 h.

Back in Liège : 18.00 h.

Will take part to the excursion to Louvain and Brussels :

Name & Surname :

Accompanied by :

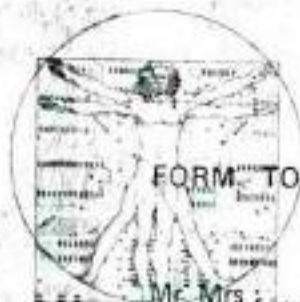
The payment 11.200 Bfr including the Lunch will be done in Belgium.

Signature :

To return to IDEAL TOURISME, Bd de la Souvenière, 26
B - 4000 LIEGE - BELGIUM

Go Belgian. Go Sabena.

FORM TO PRESENT YOUR PAPER : to send back to : Laboratoire d'Analyse statistique des Langues
Anciennes
110, Bld de la Sauvenière - 4000 LIEGE - Belgium

Mr. Mrs :
Address :

wants to present a paper with the title of :

.....
The abstract of the paper has to be sent before the 1st of June 1981
Speaking time will be of 15 to 20', except decision of the organizing Committee
Slides : 24 x 36 mm.

SUBSCRIPTION FORM TO THE CONGRESS : to send back before the 30th of March 1981 to
Laboratoire d'Analyse statistique des Langues Anciennes
110, Bld de la Sauvenière - 4000 LIEGE - Belgium

Mr, Mrs : _____ Surname : _____

Address : _____

Academic Titles : _____

Field of interest : _____

pays the amount of : _____ Bfrs into the account nr 340-0086898-24 of Banque de Bruxelles-
Lambert, c/o COMP-HUM Professeur L. DELATTE

(amount : 1,750 Bfrs or 2,750,- Bfrs)

Dear Colleague,
Dear Sir,

Founded in November 1961, the LABORATOIRE D'ANALYSE STATISTIQUE DES LANGUES ANCIENNES will celebrate, this year, its twentieth anniversary.

In order to do this, the L.A.S.L.A. will organize an International Congress on

AUTOMATIC DATA PROCESSING IN THE HUMANITIES

in the following fields:

Archives

History - Demography

Philology and Linguistics: ancient and modern languages

Automatic and automatized translation

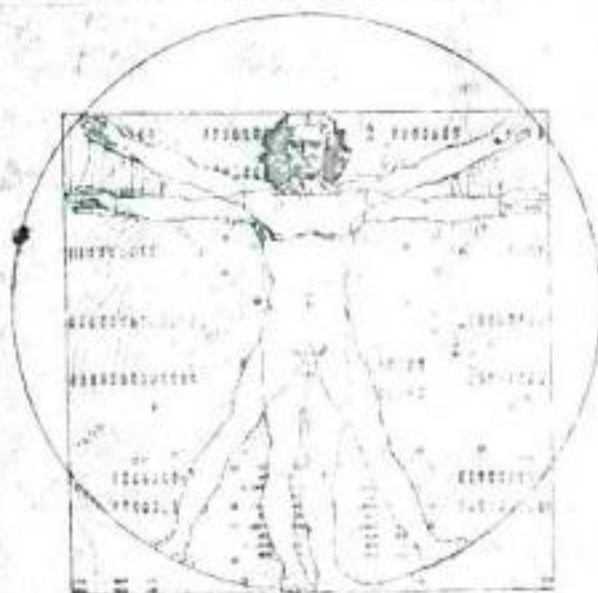
Philosophy

Economics

Social Sciences

Law Data processing and retrieval

**CONGRES INTERNATIONAL
INFORMATIQUE ET SCIENCES HUMAINES**

Liège, les 18-19-20-21 novembre 1981

The Congress will analyse in these various fields, the evolution of techniques and methods. It will also describe researches and results and trace the prospects of the development related, in particular, to the progress of micro-computers.

We would be very pleased to meet you as a participant of this Congress which will take place in LIEGE, from the 18th to the 21st November 1981. Would you be kind enough to confirm your participation by sending back the enclosed application form, before 28th February.

You will receive all further information and a detailed program as soon as we have all participant forms.

The official languages are French and English.

A selection committee will examine the papers submitted. The papers accepted will be published together with the others, in the proceedings of the Congress.

The application fee is

either 1750 Belgian francs i.e. the attendance at the Congress and two social meetings

or 2750 Belgian francs: in this case, the final meeting is included.

Applications entered after June 30, will be charged an extra 500 Belgian francs.

Payment may be sent, from now on, to the

Banque de Bruxelles - Lambert, account nr 340.0086898.24 of
COMP-HUM c/o L. DELATTE, Boulevard de la Sauvenière, 110 c
4000 LIEGE Belgium.

ירושלים, כ"ה ניסן תשמ"א
29.4.81

074.2

נחלק ל

05-1981

א ל : מר שלמה נחנאלי, סמנכ"ל בפועל

הנידון : אישור השתתפות בקונגרס בינלאומי

מר אריה ארד הוזמן להשתתף בקונגרס בינלאומי בנושא "עיבוד נתונים אוטומטי בחחום מדעי הרוח". הקונגרס יתקיים בחודש נובמבר 1981. השתתפות בקונגרס כרוכה בהוצאות המסתכמות ב-1000 \$ בערך לפי הפירוט דלהלן:

(א) דמי השתתפות	2750	פרנקים בלגים
(ב) הוצאות מלון	8000	פרנקים בלגים
(ג) הוצאות מיטה	700-כ	דולר

מצ"ב העתקים של ההזמנה.

הנני ממליץ לאשר את השתתפותו של סר ארד, יו"ר יוני צנן וכן כנולא היצוגים.

ב | ב | ק | כ | ה ,

א. אלסברג

RECEIVED 10 27 1964

10 27 1964 10 27 1964

RECEIVED 10 27 1964

RECEIVED 10 27 1964

RECEIVED 10 27 1964

RECEIVED 10 27 1964

RECEIVED 10 27 1964

RECEIVED 10 27 1964

RECEIVED 10 27 1964

ירושלים, י"ד בכסלו, תשס"א
10 בדצמבר, 1981

לשם האלף

הזמנה למסיבת עיתונאים

י"ט בכסלו תשס"ב / 15 בדצמבר 1981

בימים אלה יוצא לאור, מטעם גנזך המדינה, הכרך הראשון של תעודות למדיניות החוץ של מדינת ישראל, 14 במאי - 30 בספטמבר 1948. הכרך הזה מהווה הספן רצוף לכרך המקדים (דצמבר 1947 - מאי 1948).

הכרך, שהוכן כירי צוות היסטוריונים של גנזך המדינה, מכיל 558 תעודות נבחרות, שבעה נספחים ושתי ספות. תעודות עבריות, אנגליות וצרפתיות מובאות בשפות המקור. תעודות הכתובות בשפות אחרות תורגמו לעברית. התעודות מלוות בהערות הסבר.

בתעודות האלה, הלקוחות ברובן מתיקי משרד החוץ שנחשפו לעיון, מתועדים הנושאים והבעיות שבהם התמקדה מדיניות החוץ של ישראל בחודשים הראשונים לקיומה: פלישת צבאות ערב, הדיונים במועצת הכסחון והחלטה בדבר ההפוגה, פעילותו של הסחון מטעם האו"ם והצעותיו ליישוב הסכסוך, שאלת הגבולות ומעמדה של ירושלים, בעיות העליה בחקופת ההפוגה, פרשת "אלטלנה" והשלכותיה על היחסים עם נציגי האו"ם, בעיות רכש ואספקה דלק, שאלת הפליטים הערביים ונסיגות להידברות ישירה עם ירדן ומצרים.

הכרך מכיל הקדמה ומבוא היסטורי, וכן מסמך מפורט של שמה ועניינים, ובו גם מידע ביוגרפי על אישים הנזכרים בתעודות.

לכרך צורף כרך-לוואי אנגלי, המיועד לקורא שאינו שולט בעברית, ובו, בין היתר, תרגום של ההקדמה והמבוא, הקצירי התעודות העבריות ומסמך אנגלי.

לרגל פרסום הכרך מתקיים מסיבת עיתונאים ביום ג', י"ט בכסלו תשס"ב, 15 בדצמבר 1981, בשעה 11:30, באולם הישיבות של ראש הממשלה, בבניין משרד ראש הממשלה, ירושלים. 12⁰⁰ ג' ג' אלף

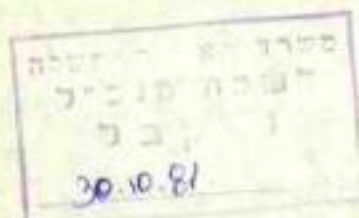
א. אלמברג
גנזך המדינה

ירושלים, ל' בתשרי, תשס"ב
28 באוקטובר, 1981

074.2-2

מס' 1074.2-2

אל: משרד החוץ, אר"ל 1

מאת: גנז המדינה

הגדרת הארגון הבינלאומי לארכיונים - כינוס הועדה לפיכוח
קריית עובדים, 20 - 25 בספטמבר 1981

הננו מעבירים אליכם העתק מכתב התגובות של נציג ניגריה,
לפי ההחלטה שעל המערכת נסלה המכתב על ידי הארכיון ב 20
באוגוסט, אך עוכב, כנראה על ידי הצנזורה בניגריה, עד ל 18
בספטמבר, והגיע רק עתה.

כמו כן הננו מצרפים העתקים של מסמך מכתבי הערכה ותורה שקיבלנו
ממסמכי הכינוס.

מכרזה,
מ. אלמברג

העתק: מר מ. סמואלביץ, מנכ"ל משרד רה"מ
הועד הישראלי לאונסק"ו

STATE OF TEXAS

COUNTY OF DALLAS

NOTARY PUBLIC

STATE OF TEXAS

COUNTY OF DALLAS

NOTARY PUBLIC

OK 4/4/10

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

FEDERAL MINISTRY OF SOCIAL DEVELOPMENT,
YOUTH, SPORTS AND CULTURE

National Archives Headquarters DIVISION

Ibadan

P.M.B. No. 4, U.I. Post Office

Telegrams Darchnes

Telephone 461000

Ref. No. MSDYSC/DNA.6/19^f/105

Date 18 August, 1981

Mr. A. ARAD,
Israel State Archives,
Prime Minister's Office,
Qiryat Ben-Gurion Building 3,
Jerusalem, 91000,
State of Israel.

Dear Colleague,

Thank you for your cablegram.

I regret to inform you that under the present prevailing circumstances in the Middle East, the government cannot now approve my proposed trip to Israel to attend the meeting of the ADP Committee. I sincerely apologise for the inconveniences this cancellation may have caused you. I also wish to express my profound thanks for the zeal with which you handled my application to visit your Archives and I hope that not too far from now, it would still be possible for me to arrange a visit.

Best wishes.

Yours Sincerely,

(A.O. Evborokhai)

for: Director, National Archives.

October 2 1981

**ARCHIVES GÉNÉRALES
DU ROYAUME**
SERVICE DE L'INFORMATIQUE

N.B. — Prière de rappeler dans la réponse,
la date et le numéro de la présente.

Dr P. ALSBERG,
State Archives,
Prime Minister's Office,
Qyriat Ben Gurion Bldg 3

91000

TEL AVIV

ISRAEL

Votre lettre du

Vos références

Nos références

Annexes

1981/47

Objet:

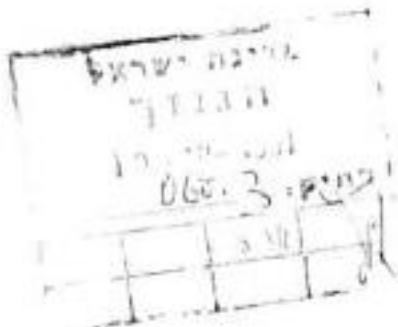
Dear Dr Alsberg,

I am very pleased to thank you very much, in the name of all our Colleagues of the ADP Committee and of myself, for the generous and very kind hospitality we receive in your country. We have particularly appreciated the perfect organisation of the meeting in all of its aspects, the comfort of the Kyriat Anavim Guest house as well as the friendship of our Israelian Colleagues.

We shall not forget too the warm welcome that Mrs Alsberg reserved for us.

Respectfully yours,

Jean Pieys, Assistant
Secretary of the ADP Committee (ICA)

PUBLIC
RECORD
OFFICE

KEW, RICHMOND
SURREY
TW9 4DU

Telephone 01-876 3444

ext

Dr P A Alsberg
State Archives
Prime Minister's Office
Qiryat Ben-Gurion
Bldg 3
Jerusalem 91000
Israel

Your reference

Our reference 2/GEN 24/25

Date 29 September 1981

Dear Dr Alsberg

Thank you very much for the warm and generous hospitality which the State of Israel and you personally afforded my wife and me at last week's ICA Automation Committee meeting. The occasion was a great success professionally and socially, due very largely to the excellent arrangements made by the State Archives and to the ideal ambience of Kiryat Anavim.

I hope we shall have further occasions to visit Israel, to see more of the country and to renew friendships with Israeli colleagues. In the meantime it would be a pleasure to entertain you if you have occasion to come to London.

I have passed on your best wishes to Freddie and Dorothy Mabbs.

With thanks and best wishes

Yours sincerely

M Roper

P.S. I enclose a note from my wife to Dr. Alsberg.

MR/ks

CONSEIL INTERNATIONAL
DES ARCHIVES

INTERNATIONAL COUNCIL
ON ARCHIVES

SECRÉTAIRE POUR LA
NORMALISATION

ALGEMEEN RIJKSARCHIEF
POSTBUS 90520
2509 LM 'S-GRAVENHAGE
PAYS-BAS NETHERLANDS
TEL 70-814381

SECRETARY FOR
STANDARDIZATION

Dr. P.A. Alsberg
State Archives
Qiryat Ben-Gurion, Bldg. 3
JERUSALEM 91000
Israël.

The Hague, 1981-10-06

Dear dr. Alsberg,

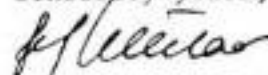
Having cleared my desk of the papers that had accumulated during my visit to Israel, I take the first opportunity to write to you. I am very sorry that I was not present at the last day's dinner at Qiryat Anavim, due to an invitation by mr. and mrs. Gaulan of the Israel Youth Hostels Association.

What I would have said at that occasion, I may convey to you in writing. The hospitality of the Israel State Archives, the efficient organization, but principally the very friendly reception by you and your colleagues, have made a success of the committee's meeting. It was a wonderful experience to visit Israel and to learn from the wisdom and experience with which the Israelian archivists are carrying out their tasks under difficult conditions.

To the regards of my wife to mrs. Alsberg I may add my own.

Looking forward to seeing you both again.

Sincerely yours,

(Dr. Eric Ketelaar).

מדינת ישראל	
הגננות	
23-10-1981	
074	
רחוק	

כינוס הועדה למיכון של הארגון הבינלאומי לארכיונים

בחאריכים 20 עד 24 בספטמבר 1981 התכנסה הועדה למיכון של הארגון הבינלאומי לארכיונים לישיבתה השנתית החשיעית (מאז הקמתה ב 1972) בקריית ענבים.

בישיבת הועדה השתתפו 9 (מחוך 10) חברים קבועים, נציג הארגון הבינלאומי, ו 5 חברים מחתכים - סך הכל 15 איש, מן המדינות הבאות: גרמניה המערבית (יו"ר), בלגיה (מזכיר), ארה"ב, שוודיה, קנדה, איטליה, ספרד, אנגליה, ישראל, הולנד, פינלנד, ויוון. ארבעה מן האורחים באו עם מלווים, וסה"כ התארחו 19 איש.

על סדר יומה של הועדה עמדו, פרט לנושאים ארגוניים (בגוף בעיית החברים המחתכים), הנושאים הבאים:

דיווח על פרויקטים במיכון בארצות השונות

הוראה המיכון לארכיונאים

פרסומי הדרכה

רשימת מונחים בסיסית במיכון לארכיונאים

ביבליוגרפיה של מיכון בארכיונים

ביוליסין הועדה למיכון (ADPA)

גידונה, בהרחבה, בעיית הרשומות הממוכנות הנוצרות במינהל; בין הבעיות שגידונו במסגרת זו:

היווצרות הרשומות הממוכנות במדינות השונות

המעמד המשפטי של רשומות ממוכנות

שמירה, הפקדה וכיעור של רשומות ממוכנות

תיעוד מערכות ממוכנות.

בין ההחלטות שנחקבלו:

הוצאה לאור של רשימת מונחים

פרסום מדריך להערכה (כיעור והפקדה)

הקדשה גליון של ADPA לנושא הוראה המיכון.

ארגון הכינוס נעשה כולו על ידי גנזך המדינה.

במשך הכינוס נערך למשתתפים סיור בירושלים וסיור של יום למצדה ולאזור ים המלח.

כמו כן נחקים סיור מקצועי בגנזך המדינה והודגם המיכון הקיים אצלנו.

הכינוס עבר ללא כל חקלות והמשתתפים הביעו את שביעות רצונם מן הסידורים.

עם זאת, יש להעיר שהסיורים בירושלים ובמצדה נפגעו מאיכותם הנמוכה של המדריכים, הן ברמת ההסבר והן באנגלית העילגה שבפיהם, ויש להעיר את חשומת ליבו של מרכז ההסברה - שבאמצעותו אורגנו הסיורים - על חקלה זו.

ההחלטה הראשונה של הועדה היא הבעת תודה על האירוח ונוסחה להלן:

" RESOLUTIONS

1. The Committee expresses its thanks to the Prime Minister's Office, in the person of Mr. Schmuelevitz, to Dr. Alsberg and the staff members of the State Archives of Israel and especially to our fellow committee member Mr. Arie Arad for their generous hospitality, informative demonstrations and the excellent arrangement of the meeting. "

הרו"ח הכספי על הוצאות הכנס מצ"ב.

א. ארד

INTERNATIONAL COUNCIL ON ARCHIVES

ADP COMMITTEE

KIRYAT-ANAVIM

September 21 - 25 1981

AGENDA

1. Approval of the agenda
2. Minutes of 1980 meeting
3. The status of membership
4. Report on ADP projects in various countries
5. Training for ADP in archives
6. Guidelines in ADP
7. Glossary - coordinator's report
8. Machine-readable Archives
 - 8.1 Status of machine-readable records in various countries
 - 8.2 Legal status of machine-readable archives
 - 8.3 Appraisal of machine-readable files
 - 8.4 Documentation of machine-readable archives
 - 8.5 Charges for services
9. Bibliography
10. ADPA
11. Mini-computers in archives
12. Miscellaneous
13. Plans for future activities
14. Next meeting.
15. Recommendations.

SCHEDULE

Monday 21 September

09.00 - 09.30 Opening of meeting
09.35 - 09.45 Break
09.45 - 12.15 First working session

14.45 - 18.45 Bus tour around Jerusalem
19.00 Dinner

Tuesday 22 September

09.00 - 12.15 Second working session
12.30 Lunch
14.00 - 18.00 Third working session
19.00 Dinner
19.45 Drive around the illuminated Old City Walls.
Social meeting at Dr. Alsberg's home.

Wednesday 23 September

07.30 - 19.00 Tour to Metzada
20.00 Dinner

Thursday 24 September

09.00 - 12.15 Fourth working session
12.30 Lunch
14.00 - 17.00 Visit to the Israel State Archives
17.00 - 18.30 Closing of the meeting and recommendations
19.00 Dinner

INTERNATIONAL COUNCIL ON ARCHIVES

AUTOMATION COMMITTEE

KIRYAT ANAVIM

September 21 - 25 1981

LIST OF PARTICIPANTS

Mr. W. Buchmann
Bundesarchiv
Am Wollershof 12
Postfach 320
D - 5400 KOBLENZ
W. GERMANY

Chairman, RM

Mr. Jean Pieyns
Assistant
aux Archives de l'Etat
Rue Pouplin, 8
B, 4000
LIEGE, BELGIUM

Secretary, RM

Mr. Meyer H. Fishbein
5005 Elsmere Ave.
Bethesda, MD 20814
U.S.A.

RM

Mr. Claes Granström
Rikarkivet
H Box 34104
S - 10026 STOCKHOLM 34
SWEDEN

RM

Mr. Harold Naugler
Director, Machine Readable
Archives Division
Public Archives of Canada
OTTAWA, CANADA K1A 0N3

RM

Mrs. Enrica Ormanni
Centro di Fotoriproduzione
e Restauro degli Archivi
di stato
v. E. Bandana 14 - 00153
ROMA, ITALY

RM

Sra. M. Vazquez de Parga
Centro Informacion Documental
de Archivos
Ministerio de Cultura
Paseo de la castellana 109
MADRID, SPAIN

RM

Mr. Michael Roper
Public Record Office
Kew
Richmond
SURREY, TW9 4DU
ENGLAND

RM

Mr. Arie Arad
Israel State Archives
Prime Minister's Office
JERUSALEM, ISRAEL

RM

Dr. Eric Ketelaar
ICA Secretary for Standardization
Algemeen Rijksarchief
Postbus 90520
2509 LM s - Cravenhage
NETHERLANDS

Mrs. Maria Pia Rinaldi Mariani
Presidenza del Consiglio
dei ministri
Dipartimento Funzione pubblica
corso V. Emanuelli 116 - 00186
ROMA, ITALY

(v. P. Falconieri 45
00152 ROMA)

Mr. M. Olsen
Genealogical Society of Utah
50 East North Temple
SALT LAKE CITY, UTAH 84150
U.S.A.

Mr. M. Rieger
4522 Harling Lane
Bethesda, MD 20014
U.S.A.

Mr. Juhani Saarenheimo
Valtionarkisto, PL 274
00171 HELSINKI 17, FINLAND

Mrs. Victoria Solomonidis
19, Pembridge Square
LONDON W2, BRITAIN

כ"כ באייר תשמ"א
26 במאי 1981

לכבוד
מר צבי קסלר
"ידיעות אחרונות"
רח' תלל 28
ירושלים

מר קסלר הנכבד,

ברחמי עם גבז המדינה דר' אלסברג, את נושא החלונה
שהעליח במכתבך אלי מיום 10.5.81 והחסבר הוא כדלקמן:

- א. גבזך המדינה אינו מפלה בין עתון לעתון והחומר הכלול בכרך
הכא של מסמכי המדינה במסר ל"מעריב" ול"במחנה", כיוון שאלה
היו שני העתונים אשר ביקשו את החומר
- ב. אילו חיתה פניה דומה אל הגבזך מצד "ידיעות אחרונות", או
מצד כל עתון או כתב-עת אחר, היו נענים באותה מידה.
- ג. נראה לי שאנשי "מעריב" ידעו על המצאות החומר ועל אפשרות
הפרטום, כיוון שהם השתתפו במושב מועצת הארכיונים בו
חולקה חוברת על פעולות הגבזך. למשטב זה הוזמנו כל העתונים
וביניהם גם עורכי "ידיעות אחרונות".
- ד. בקשות לקבלת חומר מגבזך המדינה חוזרות על עצמן מדי שנה,
לקראת יום העצמאות, וכל הפונים נענים במידה שווה ללא כל
אפליה.

ב ב ר כ ה

מתי שמואלביץ

ידיעות אחרונות

עתון הערב של ארץ-ישראל

YEDIOTH AHRONOTH

THE EVENING NEWSPAPER OF ISRAEL

המנהלה והמערכת: תראביב, דרך פית 136, ת.ד. 109, סל. Management and Editorial Tel-Aviv, 136 Petach-Tikva St. P.O.B. 109, Tel. 257172

סניף ירושלים, רחוב הלל 28

ירושלים, 10 במאי 1981

לכבוד
מר מ. שמואלביץ
המנהל הכללי
משרד ראש הממשלה
ירושלים.

מר שמואלביץ הנכבד,

בהפתעה רבה נוכחנו לדעת כי בגנזך המדינה - שהינו חלק ממשרד ראש הממשלה - מסר בצורה חד-צדדית ובלעדית את החומר הכלול בכרך הבא של מסמכי המדינה, העתיד להתפרסם תוך כמה שבועות, לעתון אחד בלבד. המסמכים העיקריים שבכרך פורסמו ב"מעריב", בגליון יום העצמאות.

אנו רואים בחומרה רבה שימוש כזה במסמכי מדינה היסטוריים, שהינם והם צריכים להיות נחלת הכלל בישראל. לא ייתכן כי יעשה בהם שימוש כאילו היו רכוש הפרטי של עורך הכרך או מישהו אחר בגנזך המדינה, והלה ימסור אותם למי שחפצה נפשו. להבנתנו, העקר ון של חיסוי למסמכי המדינה לתקופה של 30 שנה שנקבע בחוק מחייב כי הסרת החיסוי ופרסום המסמכים ייעשו ביום אחד עבור כל אזרחי המדינה, ולא בצורה סלקטיבית ורב-שלבית כפי שהדבר נעשה.

יתר על כן, כאשר יפורסם הכרך במלואו, יבוא מן-הסתם גנז המדינה אל העתונות כולה, יציג את החומר ויבקש מאתנו לתת לו - ולגנזך - את הפרסום המתאים. זאת כאשר החומר העיקרי שבכרך, ובוודאי ה"צימוקים" שבו, כבר פורסמו קודם לכן כפי שפורסמו.

אני מבין כי רב גנזבסקי, חבר מערכת "ידיעות אחרונות" המכסה את הנושאים ההיסטוריים שבגנזך המדינה, פונה בפניך זה עתה למסלול אבן דה העתונאים בירושלים לתגובתם. בלי קשר לכן, נדמה לי כי מוטל עליך כמנכ"ל המשרד להעמיד את אנשי גנזך המדינה על חומת הדברים - שאינם ניתנים לתיקון - לפחות כדי להבטיח שהם לא יישנו. בתודה עבור תשומת הלב,

ונכבוד רב,

צבי קסלר
מנהל הסניף

חשבוני ישיבות לרשימת שמות
ולאנוי סוגי

THE
STATE OF NEW YORK
IN SENATE
JANUARY 10, 1907
REPORT OF THE
COMMISSIONERS OF THE LAND OFFICE

ALBANY: J. B. LIPPINCOTT & CO., PRINTERS.
1907.

THE LAND OFFICE OF THE STATE OF NEW YORK, under the provisions of Chapter 100 of the Laws of 1906, has the honor to submit herewith its report for the year ending December 31, 1906.

The report is divided into two parts, the first of which contains a general statement of the condition of the land office at the beginning of the year, and the second part contains a detailed statement of the work done during the year.

The first part of the report shows that the land office was organized on January 1, 1906, with a staff of 100 men, and that the total area of land under its jurisdiction was 1,000,000 acres.

The second part of the report shows that the land office has during the year 1906, received 1,000,000 acres of land from the State, and has disposed of 1,000,000 acres of land to the public.

The report also shows that the land office has during the year 1906, received 1,000,000 dollars from the State, and has expended 1,000,000 dollars in the purchase of land.

The report concludes by stating that the land office has during the year 1906, been successful in its work, and that it is confident that it will continue to be successful in the future.

ALBANY: J. B. LIPPINCOTT & CO., PRINTERS.
1907.

THE LAND OFFICE OF THE STATE OF NEW YORK, under the provisions of Chapter 100 of the Laws of 1906, has the honor to submit herewith its report for the year ending December 31, 1906.

The report is divided into two parts, the first of which contains a general statement of the condition of the land office at the beginning of the year, and the second part contains a detailed statement of the work done during the year.

The first part of the report shows that the land office was organized on January 1, 1906, with a staff of 100 men, and that the total area of land under its jurisdiction was 1,000,000 acres.

The second part of the report shows that the land office has during the year 1906, received 1,000,000 acres of land from the State, and has disposed of 1,000,000 acres of land to the public.

The report also shows that the land office has during the year 1906, received 1,000,000 dollars from the State, and has expended 1,000,000 dollars in the purchase of land.

The report concludes by stating that the land office has during the year 1906, been successful in its work, and that it is confident that it will continue to be successful in the future.

ירושלים, ט"ז באייר, תשס"א
20 במאי, 1981

042

21581

אל: מר מ. שמואלביץ, מנכ"ל משרד ראש הממשלה

הגידון: תלונת "ירידות אחרונות"

לפני יומיים קיבלתי פניה באותו עניין מאת חיים יפה, מנהל אגודת העתונאים, ואני מצרף העתק הפניה וחשובתי.

אין לי להוסיף לחשובה זו, אך ברצוני לציין שלקראת יום העצמאות נזהגים עתונאים לא מעטים לבוא אלינו כדי לחפש חומר לכתבות למוספים מיוחדים ביום העצמאות.

אולי מותר לי להעיר בהזדמנות זו של "ירידות אחרונות" גישה עתונאית מוזרה: במקום יוזמה מגלים יוזמה בחלונות. הם לא באו למושב מועצה הארכיונים העליונה אליו הוזמנו ולא התעניינו בגנזך, אך חלונות יש להם חמיד. כאשר משהו מספר להם דברים בלתי מבוססים בגנות הגנזך הם ממהרים לפרסם זאת בהבלטה ואינם מורחים כלל לבדוק את אמיתות הדברים (ראה העתק כהבה מיום 13 באפריל 1980 בעניין סרטי משפט אייכמן).

בכרבה,
א. אלסברג

ירושלים, ט"ו באייר, החשמ"א
19 במאי, 1981

042

לכבוד
מר חיים יפת
מנהל אגודת העהונאים
ירושלים

מר יפת הנכבד,

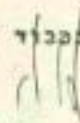
הנדון: פרטומי הגנזך
מכתבך כללי/463 מיום 13 במאי 1981

ב 25 במארס ש.ז. נתקיים המושב ת 26 של מועצה הארכיונים העליונה. לקראת
מושב זה הזמנו את נציגי כל העהונאים והעברנו לידיהם - באמצעות לשכת העהונות -
חברת מסודרת על פעולות הגנזך במשך 25 שנה.

לקראת יום העצמאות השנה פנו אלינו ביוזמתם 2 עהונאים - "כמחנה" ו"מעריב" -
וביקשו לערוך כחבה על הגנזך והאוצרות בו.

לו היו פונים אלינו עהונאים או עהונאים נוספים היו גם הם זוכים לאותו יחס של
שיתוף פעולה מצידנו.

קשה לי כמובן לחתום על חלונת כשאינני יודע במה מדובר ולמה היתה מכוונת.

מכתבך רב,

א. אלסברג
בגד המדינה

אגודת העיתונאים בישראל, ירושלים

ASSOCIATION OF ISRAEL JOURNALISTS, JERUSALEM

P.O.B. 585

מיקוד 94581

ת.ד. 585

Beit Gershon Agron * Tel. 224351-2-3 * טלפון

37 Hillel St.

רח' חלל 37

ס' באייר תשס"א

13.5.81

כללי / 463

לכבוד

מנהל גבול המדינה,

הקריה,

ירושלים.

א.ב.

בעקבות תלונות של חברי אגודת העיתונאים,

על הערכת שירות אחד במסד המדינה, הנוגד טקסטים

סידור על סדרי הערכת חומר מהגבול לפרסום, בעתונות.

לכבוד רב,

חיים יפת

מנהל אגודת העיתונאים

הגנה ישראלי
הגנזך
1/1 - 1/1
042
דחיק

מאת יוסי בן-
כחב, ידיעות אחרונות
נפתח של שני צעירים
התחם המסחריים

— טלג מאת אהרן שפיר, כתבנו בניין
בסקנות קראתי חרבות של מן נשים
מי משה, הוליס אפולו העקד האליס
1604 פילוט נגד TW לרענות לפנינו של
הר והמלח חרם על המסעות האולימפיים

רירות במגעים עם המצרים

בן-ישי (ראשונים תמיד אצחנו)

[illegible]

בדידת נאמר כי כאשר
יש חשבוני למאמץ, וא-
ם בחשבוני - וקצת -
היה נחוצה למסור ה-
ארגון-העליון.
הנה, במסגרת חלל-ההגדרה
למסגרת החשבונית, נקבע
החשבונית לנחוצה.
החשבונית נאמר בדידת
החשבונית, וקצת, כי
החשבונית למאמץ על-
החשבונית, וקצת, כי
החשבונית למאמץ על-
החשבונית, וקצת, כי
החשבונית למאמץ על-
החשבונית, וקצת, כי

RESULTS

עורך מיוחד-הטלוויזיה אמש: „מצאנו במדתך קומסאות ללא קיטלוג ומיספור“; — האוזנר: „שפטנו תקופה שלמה; יש להקרין שוב החומר“

היה החובש כמסעט, א'
לחור צופה במיטתו:
מסעט לא רק אדם, ששם
הקופה שמלת, ש' ל'
ולקחתי את החומרה,
ועם הירידה נגה הפד'
כילו צדיקים לצמוד ב'
מזל חסידים עם צידה ה'
ליבות של המאה העשרה,
אשר להרכשו כעת ה'
רבות אדם: "ל' השנינה
לא להסחית את ה'
כאשר צולק עם
לחוד עמק הכנא לא
החורגים שות גולס",

RECOMMENDATIONS

— מאת כותבי "דעות אחרונות" —
עם ישראל במיוחד היום עם זכר ששת המלחמות
העשירות עצומותיהן לזיון יום השואה העשירה,
העשירות בכל חלפי הארץ.
כשעה 8 בבוקר השמעה: שירת הודו דגל המדינה
שירת דוסיט. בהישמע הד' לחצי התורן בכל יחידות

— "התקנת חלונות" —
 יום חודש שנת ה'תשס"ו
 ה'תשס"ו
 על שנת ה'תשס"ו
 חודש...

הצוות, בראשות יערה קורן, העליה למצוא בקושי מאות פרסון שיענינו במסגרת המינימום במספרד ראשי המסמכה, ללא פסלוג רי מיספור, רק 90 שעות הקי רגה מתוך 330 השעות שצולמו בזמנו עלידי חב' רה אמריקנית בשיתוף תי

וולדהיים:
בקרוב יושלם
פיתוח צה"ל
מלבנון

[illegible]

ליום העצמאות
דגלים, שרשראות,
קישוטים לעיריית,
מועצות ומוסדות
במחירים סהיזון
03-829931

העתיקי הכתבים ושלחי
אשר הממשלה ולשר"ה
1.
במכתביו קיבל השגריר

— ידעונו אחרות —
אשר בידענו, שכל
האדם שיש לו

[illegible]

לקיץ!! הקו החדש
של ג'רי ג'ינס
לחשיף
בהנחות חמוכות
וזהות במחיר 92-828990-03
Jeri Jean

הנהגה זו היא חלק מההתאמה של הממשלה לשינויים במצב הכלכלי, והיא תישלם על ידי הממשלה.

מדינת ישראל

משרד ראש הממשלה
ירושלים

תאריך: כ"ב באדר א' התשמ"א
24 בפברואר 1981

27.2.81

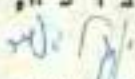
מספר:

אלו: מר ע. ברלינסקי, מרכז תקנים והכנון, נש"מ

מאת: סגן המנהל הכללי

הנדון: בגז המדינה
מכתבך אלי מיום 23.12.80

אודה על חשבתכם בנדון.

בברכה,

יעקב סופר

העוקים: מר ס. שמואלביץ, המנהל הכללי
מר א. הכספר, ס"מ נציב שירות המדינה

REPORT

DATE OF REPORT

BY

NO.

NAME OF THE WORK
PERFORMED ON

THE ABOVE WORK WAS PERFORMED AT THE
OF THE

ON THE
AT THE

THE RESULTS OF THE WORK

WAS

WAS

THE RESULTS OF THE WORK
WAS

THE RESULTS OF THE WORK

WAS

ירושלים, ט"ו בשבט, תשמ"א
20 בינואר, 1981

g41.3

לכבוד
מר יוסף יעקבזון
יו"ר יד דוד בן-גוריון
ח.ד. 1868
רמח-גז 52 117

מר יעקבזון הנכבד,

כאשר ביקרתי אצלך ביום 27 באוקטובר 1980 דנו בשיחתנו בהכללת ארכיון בן-גוריון בשדה בוקר בתקציב הגנזך החל מאפריל 1982, והבטחתי להביא את הנושא לדין במשרדנו תוך גישה חיובית ואוהדת.

כפי שהבנתי, היה מדובר במנגנון העובדים ובתקציב התפעול השוטף, אך לא בתקציב פיתוח ובנייה; הנחה כולנו הייתה שתקציב לבנייה ולריהוט גוייס על-ידי "היד". מכל מקום, לא הבאנו בחשבון שום תקציב עבור סידורי הפנים והציוד של הארכיון במשכנו החדש, ואינני חושב שבשנת התקציב 1981/82 נוכל לעזור בעניין.

כאמור, נדון ברצון בהכללת הארכיון במסגרת הגנזך החל מאפריל 1982 לאחר שאקבל מסך את הנהונים על תקציב הארכיון - כולל משכורות העובדים.

בכרחה,

א. אלסברג

העתק מר. מ. שמואלביץ, מנכ"ל משרד
ראש הממשלה
מר. מ. סדרוני, חשב משרד
ראש הממשלה

OFFICE OF THE

ATTORNEY GENERAL

STATE OF NEW YORK

STATE OF NEW YORK

OFFICE OF THE ATTORNEY GENERAL

ALBANY, N. Y.

IN SENATE,

JANUARY 1, 1901.

REPORT

OF THE

ATTORNEY GENERAL

FOR THE YEAR 1900.

ALBANY:

JOHN W. BAKER, PRINTERS.

1901.

REPORT

OF THE

ATTORNEY GENERAL

FOR THE YEAR 1900.

ALBANY:

JOHN W. BAKER, PRINTERS.

1901.

REPORT

OF THE

ATTORNEY GENERAL

FOR THE YEAR 1900.

ALBANY:

JOHN W. BAKER, PRINTERS.

1901.

REPORT

OF THE

ATTORNEY GENERAL

FOR THE YEAR 1900.

ALBANY:

JOHN W. BAKER, PRINTERS.

1901.

REPORT

OF THE

ATTORNEY GENERAL

REPORT

OF THE

ATTORNEY GENERAL

FOR THE YEAR 1900.

ALBANY:

JOHN W. BAKER, PRINTERS.

1901.

REPORT

OF THE

ATTORNEY GENERAL

FOR THE YEAR 1900.

ALBANY:

JOHN W. BAKER, PRINTERS.

1901.

REPORT

OF THE

ATTORNEY GENERAL

FOR THE YEAR 1900.

ALBANY:

JOHN W. BAKER, PRINTERS.

1901.

REPORT

OF THE

ATTORNEY GENERAL

REPORT

OF THE

ATTORNEY GENERAL

FOR THE YEAR 1900.

ALBANY:

JOHN W. BAKER, PRINTERS.

1901.

REPORT

OF THE

ATTORNEY GENERAL

FOR THE YEAR 1900.

ALBANY:

JOHN W. BAKER, PRINTERS.

1901.

REPORT

OF THE

ATTORNEY GENERAL

FOR THE YEAR 1900.

ALBANY:

JOHN W. BAKER, PRINTERS.

1901.

REPORT

OF THE

ATTORNEY GENERAL

REPORT

OF THE

ATTORNEY GENERAL

FOR THE YEAR 1900.

ALBANY:

JOHN W. BAKER, PRINTERS.

1901.

REPORT

OF THE

ATTORNEY GENERAL

FOR THE YEAR 1900.

ALBANY:

JOHN W. BAKER, PRINTERS.

1901.

REPORT

OF THE

ATTORNEY GENERAL

FOR THE YEAR 1900.

ALBANY:

JOHN W. BAKER, PRINTERS.

1901.

REPORT

OF THE

ATTORNEY GENERAL

28.12.80

למשל
החל

טז' בשבת התשפ"א
23 בדצמבר 1980

2/1/1

א ל: מר י. ספיר, ממנכ"ל משרד ראש הממשלה

הנדון: גנוז המדינה
מכ' מיום 24.11.80 אל סגן נציב שירות המדינה -
ארגון תכנון ותקינה

מאשר קבלת מכתבך שבספר.

אנו כוחנים פנייתך למתן דרגה 11 לגנוז המדינה,
עם קבלת החלטה, גוריעך מיד השוכחנו.

בברכה,

ע. ברלינסקי
מרכז תכנים ותכנון

העק: מר ס. שמואלביץ, המנהל הכללי, משרד ראש הממשלה
מר א. הכססר, סגן נציב שירות המדינה, ארגון
תכנון ותקינה

עב/שא

Page 2

25

מזכירות הממשלה

ירושלים, ט' בכסלו ה'תשמ"א
17 בנובמבר 1980

(627)

אל : חברי הממשלה
מאת: מזכיר הממשלה

רבותי השרים,

הנני מתכבד להביא לתשומת-לבכם החלטה מס. 178 של הממשלה, מישיבתה ביום ח' בכסלו ה'תשמ"א (16.11.1980):

178". חומר ארכיוני של ועדות המתמנות על-ידי הממשלה
או שרים או מטעמם

מ ח ל י ט י ם :

(א) בהתאם לסעיף 4(א) לחוק הארכיונים, תשט"ו-1955, לציון בנוסח המינוי של ועדות המתמנות על-ידי הממשלה, השרים, או מטעמם, את החובה להפקיד עותק מכל החומר של הוועדה, כולל דוחות, עדויות, תזכירים, חוות-דעת, פרוטוקולים וסטינוגרמות, מכתבים, מוצגים וכל חומר אחר השייך לוועדה - עם תום פעולת הוועדה, כנגזר המינה - במקרה של ועדות המתמנות על-ידי הממשלה; או במשרד הנוגע בדבר - במקרה של ועדות המתמנות על-ידי שרים.

(ב) להסמיך את ועדת השרים לענין היתרים לפרסום ספרים של עובדי ציבור ועובדי ציבור לשעבר, להחליט בעניינים חריגים הקשורים בחומר ארכיוני זה.

ב ב ר ה
אריה נאמן

העתק: גנז המדינה

ירושלים, כח' בניסן תש"מ
14 באפריל 1980

22.4.80

לכבוד
ד"ר א. אלסברג
גנז המדינה
קרית ב-גוריון בנין ג'
ירושלים

אלוף העיר

ד"ר אלסברג הנכבד,

ראשית אני רוצה להודות לך על הסיוע שהגשמת לנו בהצגת הסרט על
אדולף אייכמן. ידידנו המשותף נקדימון דוגל אף דיבר אתי על העזרה
שהוא ואחרים זוכים בה בפנותם לגנז המדינה.

שנית, אני רוצה להודות לך על המחמאות. אף אני מאמין כי ההקרנה
של הסרט על אייכמן היתה חשובה מבחינה חינוכית ולאומית כאחד והביאה
כבוד לכל הנוגעים בדבר.

צר לי על שלא קיבלתם קרדיט - היתה אלנו פניה דומה מצד לשכת העתונות
הממשלתית, שיזמה בזמנומאת הסרט המשפט. חבל שלא באת אלינו בתביעה זו
לפני הקרנת הסרט. אם אשר החמצנו אין להשיב ואין זה מקובל לפצות מוסד
על ידי הכנת סרט על ציפלו. יחד עם זאת אני בטוח כי עוד תמצא הזדמנות
להזכיר את גנז המדינה בהקשרים אחרים, כפי שזה קרה גם בעבר.

בברכה,

יוסף לפיד

העתק: מנכ"ל משרד ראש הממשלה
יהודה קורן - טלויזיה

1980-1981
1980-1981

1980-1981
1980-1981
1980-1981
1980-1981
1980-1981

1980-1981

1980-1981

1980-1981
1980-1981
1980-1981
1980-1981
1980-1981

1980-1981
1980-1981
1980-1981
1980-1981
1980-1981

1980-1981
1980-1981
1980-1981
1980-1981
1980-1981
1980-1981
1980-1981
1980-1981
1980-1981
1980-1981

1980-1981

1980-1981

1980-1981
1980-1981
1980-1981
1980-1981
1980-1981

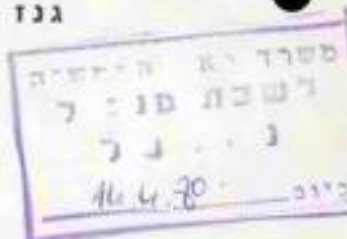
מדינת ישראל
משרד ראש הממשלה

אני מאשר, שגב' מלכה כהן

בברכה

מאת

גנו המדינה

ירושלים, קריית כדורריון, בנין ג', טל. 639231

100

ירושלים, כ"ז בניסן, תש"ס
13 באפריל, 1980

510.19

ז"א לנחמן

לכבוד
מר י. לפיד
מנכ"ל רשות השידור
ירושלים

מר לפיד הנכבד,

הגידון: פרט על משפט אייכמן

לאחר צפייה בסרט אמש, הנני מרגיש חובה להביע לך ולכל עובדי הטלוויזיה את הערכתי הרבה מהדרך בה הצלחתם להביא בפני קהל הצופים את נושא השואה ואת החוויה הטחרירה שחוונו כולנו בחקופת משפט אייכמן.

יחד עם הערכתי זו, התפלאתי שלא מצאתי בסרט איזכור והבעת הודה לשירותי הגנזך; הרי החומר הועתק - רובו ככולו - מהסרטים השמורים בידגז. במקום דברי הודה והערכה, ראה מישהו צורך למסור ידיעה לעהונות שבוודאי לא חשקף נכונה את חדמית הגנזך לעיני הציבור. האם לזאת התכוון עובד הטלוויזיה? קשה לי להאמין שכן ^{היה}ים בבאר מפנה שוחים.

הנני מצפה שהטלוויזיה תסדר בחקדם כחבה על הגנזך בה אפשר יהיה לראות את הסדר שבדברים ושחיה עשויה להביא להחשמות נכונה על הסוסד, ארגונו ושירותיו.

בברכה,

ד"ר א. אלסברג
גנז המדינה

העחק: מנכ"ל משרד ראש הממשלה ✓

מר יהודה קורן, רשות השידור

ירושלים, כ"ז בניסן, תש"ס
13 באפריל, 1980

510.19

לכבוד
ד"ר וויגנדר
הסכון ליהדות זמננו
האוניברסיטה העברית

ד"ר וויגנדר היקר,

בקראי היום את הכתבה ב"הארץ" על התפוררות הסרטים על משפט אייכמן -
יום לאחר הקרנה טובה בסלוויזיה - שאלתי את עצמי אם "היריעה" נמסרה
על דעתך ומה היו עשויים להיות הפניעים למסירתה של ידיעה כזו.

מכל מקום ייאמר שהסרטים אשר ברשותנו נשכרים היטב וכנראה סכנה
ההתפוררות מתייחסת להנאי השמירה בארכיון רד בלבד.

גם המסמכים בכתבת אינם הואכים את האמת וגם לא את אשר נמסר לי בע"פ
על ירך. חבל שמנהלים יחסי ציבור על בסיס כזה.

במחכה,

א. אלסברג

במטוס סאדאט

קהיר: להד"ם

סלב, מאת ד"ר ברייטש, כותבו בודינגטון

פיראטיות, שיהיה חי שיהיה הולכי בנפשו קראי פי, ויפגשו לרבות את חי נשיא סאדאט קלידי פגיו עק במספרו פגיו, פגיו נחיתת תרדום באיים האד אוריים בסיסה סקירה די וישינגטון — מספרים פי תוני הרשת האפריקנית "קופי".

כדיעה נאמר, כי נאמר נודע והבין למאמץ, ולא ביקש בהמשך — קופי — רשות חיות, למספר פי, באוניוואר, הביאחוד, סלב, בבסיס חוליתאחוד, הפלסטי החריסי פלגה, רול, צמחית ללונדון, עוד נאמר בדיעה של ציחני תרשת, "קופי", כי המידע נמסר למאמץ פי, די, "סוכנות גרדיאן של סודנה מפרחתיסנית, לפי הדיעה, עמוד הפי (פגיו בעמוד 7)

גוס, שרים וחברי כנסת, על העצרת ראה עמוד 5), את סקפי וישינגטון תנעל הערב עצרת הנדון הסקורית בקיפון לחמי (פגיו בעמוד 6)

צחיל, התנועה עמדה פי, לכת העצרת שבתה לשתי דקות, העצרת המרכזית התקיי, מה אתמול בסוס, יד וישי, במספר נשיא המדינה, רבי

— מאת כתבי ידיעות אחרונות —
עם ישראל מתיחד היום עם זכר ששת החילונים בעשרות עיתונאים וצינן יום השאה העברית, הנערכים בכל השנה הארץ, בשעה 8 בבוקר הושבעה צמרת דומיה, בהישע ה" לחצי העורן בכל יחידות

החומר המצולם מיישפט אייכמן התגלגל בג'ינז ורובו לא נמצא

עורך מישדר הטלוויזיה אמש: "מצאנו במדתך קופסאות ללא קיטלוג ומיספור"; — האונר: "שפטנו תקופה שלמה; יש להקרין שוב החומר"

— מאת חיים ישיב, כתב ידיעות אחרונות —
פחות שליש מהחומר שצולם כמתוך שפטן אייכמן נמצא במרתבי ג'ינז המדינה, לדבר צות המלחיות שפער מאז הורש נוסבר על חפצת המישדר אשר חוקרן אסון.

הצוות בראשות יערה קורן, העלית למצוא בקיפ סאות קרטון שהנחו במר, תפי הגיון במשדר ראש הממשלה, ללא קיטלוג ר מיספור, רק 90 שעות הקי רנה מתוך כרסו השעות שצולמו בזמנו על ידי חבי רה אמריקנית בשיטת ה" וידיאה.

עוד המישדר, יערה קורן, אשר פי, כי להערכי תי, לאנשי הגיון עצמם לא היה ברור כי תוכנה הסדוקה של כל אחת פי קופסאות הקרטון שהכילו את הצילומים, הונסר לא סיון ובחלקו הגדול, כנרי את אכר, לדברי ד"ר אלסברג, תי מסוגת על ג'ינז המדינה, חברה, קופיט פילספי, אשר צילמה את המישדר, עשתה זאת בצורת סקפי בית ולא כל מתוך המישט עולם, בידנו נמצאות 90

וולדהיים: בשוב יושלם פינוי צה"ל מלבנון

מאת איתן הכר, כתבו העכא, וסוכנות הידיעות

הסוכר המלוי של האיים ר"ר קורס ואמתיים הדיק אתמול למעקפת המפגש כי פוזות ישראל שחברי פי דרום לבטן הולו למנת ופי הסיני יושלם במינה, נראה, כי צעד ישראלי ות נגמר, לפחות בחלקו, בגלל לחצים מדיניים של אריות — ש"בוקשת הסכ רום" על החזירה ללבנון, (פגיו בעמוד אחרון)

ליום העצמאות

דולים, שדשדאות, קיטשים עניויות, מועצות ומוסדות, מסורחים מהיגון

03-829931

הועד ה

י"ר הועד האולי

— סלב, מאת אהרון ש, עמקת קריאנו חגרי, ולד משריח, החליט אתמול ב"מסר קולות נגר ועל ל קרסר ולהפיל הים קל הס

השגריר בן-אלישר לאלוף מלי אתה מליך בשגרירות ישראל ב

שגרירנו בקהיר קובל על כך שעוקפים את השגרירות במגעים

על הנהג של מדינים יש, ראליים שונים לקיום מלי, פים ישרים עם המצרים, ויך עקשת השגרירות, ה

**ראשונים
תמיד
אחרנו**

17

...למחשבות — למחשבות למחשבות...

השחקן הסכתבים נשלחו לראשית המסעלה ולשירותי חזק, במסכתיו קובל השגריר

— מאת אריה צימקין, כתב ידיעות אחרונות —
שגריר ישראל במצרים, אליהו בן-אלישר, שמה מסכת לאלוף אמרים ספיר כי הוא שאלו דאם אתה מכיר בשגרירות ישראל במצרים?

אשתי
בימים סיטואצי הגדול
בארץ לכלי עבודה
המגוללים העוד

ASCO
...למחשבות — למחשבות למחשבות...

**לקיץ! הקו החדש
של ג'רי ג'ינס**
לחשיב
בתנוות המוכחות
03-828910-92

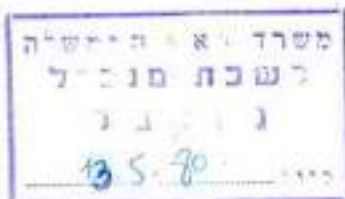
Jeri Jean

...למחשבות — למחשבות למחשבות...

...למחשבות — למחשבות למחשבות...

...למחשבות — למחשבות למחשבות...

ירושלים, ז' באדר, תש"ם
24 בסברואר, 1980

794.3

מ"ר שמואל י. אר

937

א.א.

הי"ד מ"ר שמואל י. אר, עם הדאק יכאז זה!

לכבוד

ד"ר משה גלבוץ

המסגרה על אישור ספרי לימוד

משרד החינוך והתרבות

רחוב קרן היסוד 15

ירושלים

הנידון: הערות מדיניות ודיפלומטיות, דצמבר 1947 - מאי 1948
מכתבך מיום 5 בסברואר 1980

עם קבלת מכתבך הנ"ל עמדתי כבר לשלוח לך עותק של פרסומנו הנ"ל
לשם הכללה סקירה בפרסומכם למורים, ברם, עם קבלה עתה מכתבך ע"י
מזכירו של ראש הממשלה, מר יחיאל קדישאי, עיכבה את המשלוח, כי
שיטה זו אינה נראית לי מהאימה למנגנון ממשלתי. במינהל חקין אין
להסתפק, לדעתי, בפניות מסוג זה כדי לקבל פרסום שערכו - 1,400.
ללא כסף.

נא לאשר את הקבלה ולצרף אישור שהספר יישמר בספריה משרדכם.

בכבוד רב,

העתק: מר יחיאל קדישאי

מר צ. לנדאו, ההוצאה לאור,

משרד הבטחון

ד"ר א. אלסברג
בגז המדינה

TO THE
HONORABLE
MEMBERS OF THE
LEGISLATIVE COUNCIL
OF THE
PROVINCE OF ONTARIO

IN RESPONSE TO A RESOLUTION PASSED BY THE COUNCIL
ON THE 14TH DAY OF MARCH 1906

THE REPORT OF THE
COMMISSIONER OF THE
LANDS AND SURVEYS
OF THE PROVINCE OF ONTARIO
FOR THE YEAR 1905
IS HEREBY SUBMITTED TO THE COUNCIL
IN OBEEDIENCE TO THE RESOLUTION
PASSED BY THE COUNCIL
ON THE 14TH DAY OF MARCH 1906

AND IN RESPONSE TO A RESOLUTION PASSED BY THE COUNCIL
ON THE 14TH DAY OF MARCH 1906

IN WITNESS WHEREOF
I HAVE HEREUNTO SIGNED
MY HAND AND SEAL
THIS 15TH DAY OF MARCH 1906

JOHN A. HART

CHIEF CLERK
LEGISLATIVE COUNCIL

ירושלים, ה' בכסלו, תש"ס
25 בנובמבר, 1979

073

לא מביא את האישור

1) מכתב ראש הממשלה - כן
2) לא מביא את האישור
3) לא מביא את האישור
4) לא מביא את האישור

אלו ד"ר בן-אלישר, מנכ"ל משרד ראש הממשלה

מ. 26. ק

ד"ר בן-אלישר היקר,

בקשר לשבוע הבינלאומי לארכיונים, שיערך בישראל בשבוע המהחיל ביום 2 בדצמבר, ובקשר להופעת הכרך הראשון של "העודות מדיניות ודיפלומטיות, דצמבר 1947 - מאי 1948" ברצוננו לערוך מסיבת עיתונאים מסעם הגנזך והאיגוד הארכיוני בישראל ביום ה' השבוע בשעה 11.00.

לרגל המאורע ייערך גם כנס ארכיונאים והיסטוריונים באקדמיה למדעים ביום ב', 3 בדצמבר.

האם אתה מוכן להשתתף במסיבת העיתונאים ובכנס?

האם אתה מוכן להביא את הנושא לידיעה ראש הממשלה? ראש הממשלה קיבל לפני מספר שבועות מכתב מאת נשיא הארגון הבינלאומי לארכיונים מצורף הכרזה של מנכ"ל אונסק"ו שהעסק מצורף בזה. האם ראש הממשלה יהיה מוכן לפרסם דברו בעניין, או לשלוח דברי ברכה ועידוד לאיגוד הארכיוני בישראל שבראשו עומד ד"ר מיכאל היימן, מנהל הארכיון הציוני?

מל מיום
לא מסתמך
הצגות
לא מביא את האישור

בברכה ובחורה מראש,

א. אלסברג

International Council on Archives

Conseil International des Archives

The President
National Archives and Records Service
Washington, DC 20408
USA

International
Archives
Weeks
1979

His Excellency Menachem Begin
Prime Minister of Israel
Jerusalem
Israel

Dear Mr. Prime Minister:

As the President of the International Council on Archives (ICA), I have the honor to inform you of the celebration of International Archives Weeks during the autumn of 1979. Archives in many countries throughout the world are planning programs of conferences, exhibitions, and publications in celebration of their work and of their value to their own nation and to the cultural heritage of all mankind.

Archives have always preserved the documentary heritage of nations, and in recent years, governments have come to depend upon their archival holdings for invaluable information about administrative, economic, and technological development. The ICA is gratified that UNESCO recognizes those resources for development and has significantly assisted archives in many nations. The Director General of UNESCO, his Excellency Amadou-Mahtar M'Bow has graciously issued a statement for International Archives Weeks, and I am enclosing that statement for your information and use.

I hope you and your government will join with the archives in your country in the celebration of International Archives Weeks, and that your national celebration will augment the appreciation and knowledge of archival institutions throughout the world.

Sincerely,

JAMES B. RHOADS
President

Enclosure

Message from Mr. Amadou-Mahtar M'Bow, Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, on the occasion of the International Archives Week sponsored by the International Council on Archives.

The important part which archives can play in the preservation of the cultural heritage and the affirmation of a nation's identity is widely recognized. As part of the memory of the nation, they represent an essential attribute of nationhood. Thus, and in conformity with its aim of fostering the systematic development of national information infrastructures, Unesco has increasingly over the years provided professional and technical guidance and assistance to its Member States to help them to maintain and to make more effective use of their archives.

In this work, Unesco has collaborated with and received the full support of the International Council on Archives. The relationship has been a particularly close one, since the Council itself was created at a meeting convened by Unesco, May 1948, to establish a world-wide organization of the archival profession. The Council's value and the need which it fulfils are demonstrated by the fact that its membership currently includes the national archival administrations of 112 countries. Working through its professional and technical committees and sectors and its networks of regional branches, the Council is dedicated to advancing archival theory and practice and to improving the world-wide standard of archival administration. Its primary efforts are directed towards the developing countries, where archival systems and services should be an important component in national information policies and programmes, and where the information contained in archives and in current records - archives still in the process of creation - can make a significant contribution to social and economic development.

It is to help create a greater public awareness of the nature and importance of archives that the International Council on Archives has organized the International Archives Weeks programme. Under this programme, national archival administrations and professional associations will be organising symposiums and other meetings, open houses and demonstrations for the general public, special exhibitions and publications, films, special stamp issues, and similar activities. In recognition of the vital role that the mass media play in public education and understanding, special attention will be given to gaining the co-operation of television and the press in providing coverage for these activities.

I was pleased to accept the invitation of the International Council on Archives to serve as Honorary President of the International Archives Weeks, especially as Unesco too aims to achieve a higher level of awareness of information resources, particularly as an instrument for national development; and I welcome ICA's initiative, which will promote greater appreciation of the value and uses of archives and which can thus make an important contribution to the mobilizing of all national sources of information in the cause of social and economic development. On behalf of Unesco, I wish every success to this undertaking as a whole and to the programmes of all the participating institutions and organizations.

June 1979

האיגוד הארכיוני בישראל

מתכבד להזמין ליום עיון בנושא:

פרסום תעודות המדינה

אשר יתקיים ביום שני י"ג בכסלו תש"ס

(3 בדצמבר 1979), באקדמיה הישראלית הלאומית

למדעים, רח' ז'בוטינסקי 43, ירושלים

09.45

התכנסות וכיבוד קל

10.15

פתיחה - "שבוע הארכיונים הבינלאומי"
ד"ר מ. היימן, יו"ר האיגוד הארכיוני בישראל

10.30

"מדיניות הפרסום של תעודות דיפלומטיות"
ד"ר א. אלסברג, גנז המדינה

11.00

"פרסום תעודות למדיניות החוץ של מדינת ישראל"
ד"ר ג. יוגב, עורך ראשי של תעודות המדינה

12.00

דיון

13.00

הפסקת צהריים

14.00

"קריטריונים להערכת מקצוע מדעי בהסתדרות המח"רי"
מ. גני, מזכיר הסתדרות המח"ר

14.30

"הארכיונאות - מקצוע מדעי?" - רב שיח בהשתתפות
א. ארד, ח. וולובסקי, מ. שרף

סקירת הגנז על הפעולות לכיצוע חוק הארכיונים

בשנת 1979

לגנזך המדינה חמישה תפקידים עיקריים:

- כינוס החומר הארכיוני של מוסדות המדינה ושמירתו לדורות, במידה וערכו המשפטי, המינהלי או המחקרי מצדיק זאת;
- פתיחת החומר הארכיוני השמור בגנזך למחקר ע"י קיטלוגו ופירסומו;
- פיקוח מקצועי על פעולות התיקונים והמגנזות בכל מוסדות המדינה והרשויות המקומיות ועל אחזקה נאותה ויעילה של הרשומות בהם;
- ביעור חומר ארכיוני בכל מוסדות המדינה וברשויות המקומיות בהתאם לתקנות;
- פיקוח על חומר ארכיוני ברשות הפרט ובמוסדות ציבוריים, שיש בו עניין לחקר העם, המדינה והחברה.

פעולות הגנזך מבוצעות בהתאם לחוק הארכיונים תשט"ו - 1955.

1. גנזך המדינה ואוספיו

א. ב-31 בדצמבר 1979 הגיע כלל החומר הארכיוני השמור בגנזך ל-21 ק"מ מדף. אין מספר זה כולל את ספריית הגנזך. מאז הכינוס האחרון של מועצת הארכיונים העליונה באוקטובר 1978 נוספו, אפוא, כ-1,700 מטר תעודות. בין החומר הארכיוני הרב הנוסף שהופקד בגנזך יצוינו תיקים של המוסדות דלהלן:

הכנסת, פרוטוקולים של המליאה ושל כל הוועדות, 1970 - 1978;
מזכירות הממשלה, סטנוגרמות מישיבות ועדות שרים, 1953 - 1978;
לשכת ראש הממשלה, 1968 - 1977;
משרד ראש הממשלה, הנהלת המשרד, 1954 - 1967;
משרד ראש הממשלה, לשכת היועץ לענייני ערבים, 1963 - 1975;
משרד החוץ, מחלקות המשרד הראשי, 1968 - 1971;
המועצה למחקר ופיתוח, 1965 - 1978;
משרד התחבורה, לשכות חשר והמנכ"ל, 1968 - 1976;
משרד העבודה, לשכת המנכ"ל, 1949 - 1965;
רשות הגנים הלאומיים, 1956 - 1970;

בית הדין הרבני, תל-אביב (תיקים בענייני גיטין, גרות ואימוץ), 1925-1965;

משרד הפנים, אגף לעליה ולמרשם, תיקי נפטרים מהשנים 1948-1963 ותיקי איחוד משפחות של בני מיעוטים מהשנים 1968-1975;
משרד הפנים, אגף התכנון, 1948-1974;
משרד הפנים, תיקי ביקורת מחזות וסרטים, 1967-1970;

כמו כן הופקדו תיקים רבים של מערכת כתי המשפט, של האגף לרישום והסדר קרקעות ושל מוסדות ממלכתיים שונים, ביניהם תצלומים שהצטברו במברקת התמונות במשרד התקשורת.

מלבד אלה יש לציון רכישת מיקרופילמים של תיקים בענייני ארץ-ישראל שצולמו במשרד החוץ הצרפתי, 1918 - 1929, ובארכיון הממלכתי הבריטי במסגרת מבצע הצילום השיטתי של התיקים הבריטיים בענייני א"י בחקופת המנדט.

לאחרונה התקבלו העתקים מצולמים של תיקי הקבינט הבריטי (פרוטוקולים ותזכירים) מהשנים 1947 - 1949; תיקי משרד החוץ מהשנים 1946 - 1947 הכוללים 610 דפי שקופיות (כ - 36,000 צילומים); תיקי משרד המושבות מסדרות שונות משנת 1946 - 480 דפי שקופיות (כ - 29,000 צילומים); תיקי משרד המלחמה מסדרות שונות בעיקר מהשנים 1939 - 1946 - 60 שקופיות (כ - 4,000 צילומים).

בגלל חוסר תקציב טרם בוצעה בשלימות תוכנית הצילום של תיקי משרד החוץ בענייני ארץ-ישראל לשנת 1947.

כיום כולל האוסף 910 סרטי מיקרופילם, 1,550 שקופיות (מיקרופיש) וכ- 7,000 צילומי קסרוקס של תעודות - בעיקר של תיקי הקבינט הבריטי. סה"כ כ - 700,000 צילומים.

רישום וקיטלוג חומר ארכיוני

ב.

עבודות הרישום והקיטלוג בגנזך בוצעו בחלקן הגדול בשיטה ממוכנת בעזרת מחשב. גערכה רשימה חדשה של כל החטיבות הארכיוניות השמורות בגנזך, ועוד מפתח ממוכן לחטיבות, המפרט בחלקו תת-חטיבות וסדרות עיקריות.

המזכיר הראשי לממשלת א"י (חטיבה 2) - בתקופת הדו"ח עובדו הקבוצות F (כספים), הכוללת 2,245 עיולים, N (קשרים עם מדינות זרות, עניינים קונסולאריים, ענייני משטרה ובתי סוהר) - 713 עיולים, ו-R (רכבות, נמלים, כבישים) - 479 עיולים; סה"כ נוספו 3,437 עיולים ממוכנים.

בקבוצות C (מסחר), F (כספים), I (עליה והגירה) ו-L (קרקעות) יש מספר רב של תיקים המתייחסים לאנשים, ויהיה צורך להפריד בסדרות אלו את התיקים האינדיווידואליים מיתר התיקים הענייניים. בעיה זו וכן קשיים בכוח אדם בגנזך ובעיות טכניות בקליטת החומר על-ידי חברת המיכון עיכבו את סיום עבודת המפתח הממוכן של חטיבה זו. החומר שטרם עובד מתוך הסדרות הנ"ל וכן מתוך הסדרות U (מגנזון), W (עבודות ציבוריות), S (ציוד ומחסנים) ותיקים בעלי סיווג בטחוני CF ו-SF אינם מתייחסים, בדרך כלל לנושאים בעלי ערך מחקרי גבוה. כל החומר שעובד עד כה הודפס במפתח אלפביתי לוועזי, המכיל 13,473 ערכים ומשמש כאמצעי עזר רב חשיבות לחוקרים לגבי החומר המנדטורי בגנזך.

משרד ראש הממשלה (חטיבה 43) - נמשך סידור ורישום תיקי משרד ראש הממשלה מהשנים 1950 - 1959; במספר תיקים מגיע החומר עד 1961. במשך התקופה הנסקרת נרשמו 2,093 תיקים (16 מטר חומר ארכיוני). נערך מפתח אלפביתי ידני של נושאים, מוסדות ואישים. לגבי דור בן-גוריון נרשמו למעלה מ-550 עיולים במפתח זה, המתייחסים למכתבים, הרצאות ונאומים.

לגבי כל החומר של משרד ראש הממשלה שהופקד בגנזך (1948-1974) מצויות בגנזך רשימות הפקדה מפורטות המאפשרות התמצאות בחומר.

משרד מסחר, תעשייה ותיירות (חטיבה 48) - התיקים של לשכת השר פנחס ספיר נרשמו ברישום ידני. החומר מתיחס לתקופה 1952-1973, ס"ה 4 מטר.

אוסף תעודות נטושות (חטיבה 65) - נערכו מפתחות ממוכנים לרשימות של הוועד הפועל הערבי 1000 עיולים ושל המועצה המוסלמית העליונה; 250 עיולים. הוחל בעיבוד בעזרת מחשב של תיקי הוועד הערבי העליון.

ההתקדמות בעבודה זו איטית בגלל קיצוץ במגנזון העובדים שבגנזך. סה"כ הוכנו למיכון 1250 עיולים.

הקונסוליה הגרמנית והאוסטרית (חטיבה 67) - כידוע סודר ונרשם החומר של הקונסוליות הגרמניות בירושלים, כיפו ובחיפה, מ-1939-1941 ופורסם מדריך. בתקופת הדו"ח הוחל ברישום של התיקים של הקונסוליה האוסטרית אשר צורפו לתיקי הקונסוליה הגרמנית עם סיפוחה של אוסטריה בשנת 1938. הרישום נעשה בצורה ידנית. לכל התיקים של חטיבה 67 טרם הוכן מפתח.

ארכיון ד"ר יעקב הרצוג (חטיבה 72/7) - בתקופת הדו"ח הוכן מפתח ממוכן של שמות התיקים והסדרות מהם לוקט התייעוד על פעולותיו של ד"ר הרצוג. מפתח זה יאפשר גישה נוחה על-פי נושאים לאוסף, המקיף למעלה מ-3,000 פריטים.

משרד החקלאות (חטיבה 97) - נרשמו בשיטה ירנית תיקים של לשכות השרים גבתי ואוזן
ושל הנהלת המשרד מתשנים 1964 - 1977, ס"ה 15 מטר.

חומר של משפט אייכמן - לשכה 06 (חטיבה 79) - הגנזך הכין מדריך כולל לכל החומר
הארכיוני על משפט אייכמן מלשכה 06, בית המשפט המחוזי בירושלים, בית המשפט העליון
ופרקליטות המדינה.

בתקופת הדו"ח הוחל בהכנת מפתח ממוכן של התיקים והסדרות. המפתח הנערך בלועזית בעזרת
מחשב נמצא עתה בתהליכי ניקוב. עם השלמת המפתח תוכנן לפרסם את המדריך בסדרת מדריכי
הגנזך.

לשכת היועץ לענייני ערבים (חטיבה 102) - נתקבלו תיקים נוספים של לשכת היועץ לענייני
ערבים, אשר צורפו לחטיבה הנ"ל ונרשמו בעזרת מחשב. נוספו לרשימה כ- 500 ערכים. הרשימה
המעובדת כוללת עתה סך הכל 4,082 ערכים. חומר נוסף בהקף של 7 מטר תיקים נמצא עתה
בטיפול.

לשכת נשיא המדינה (חטיבה 105) - כל התיקים מתקופת כהונתו של הנשיא זלמן שז"ר נרשמו
ברישום ממוכן והוכנו-בעזרת מחשב-רשימה שיטתית ומפתח אלפביתי של כל התיקים, המפתח
כולל כ- 2,000 ערכים.

ארכיון גולדה מאיר (חטיבה 106) - אחרי פטירתה של גולדה מאיר, נאספו בגנזך מכתבי
התנחומים שנתקבלו מאישים, ממשלות זרות, נציגויות ישראל בחו"ל, וכו', וכן קטעי
עיתונות ותדפיסי נאומים. מכתבי תנחומים ומברקים למשפחה הוחזרו למשפחה אחרי צילומם
במיקרופילם.

נתקבל החומר הארכיוני מלשכתה של גולדה מאיר ברמת-אביב, מהתקופה שלאחר פרישתה מראשות
הממשלה ועד מותה (1974 - 1978). חומר זה סודר לפי נושאים ונרשם. כן נתקבלו בגנזך
תעודות שהיו בביתה של ראש הממשלה המנוחה, ונרשם החומר לפי הסדרות דלהלן: מכתבים
מידידים, מכתבים משפחתיים, ענייני משרד העבודה, ענייני משרד החוץ, מכתבי מטה שרת,
מכתבי דוד בן-גוריון, ענייני מפלגה. חומר זה מתייחס לתקופה 1928 - 1974.

התיקים האישיים מלשכת ראש הממשלה מהתקופה 1969 - 1974 סודרו חלקם מחדש ועבודות
הרישום נמשכות.

הסתיים רישום החומר הנוגע לפעילות גולדה מאיר כועד הפועל של ההסתדרות שצולם בארכיון
ההסתדרות ובארכיון מפלגת העבודה. טרם טופל החומר המשרדי של משרד ראש הממשלה השמור
בגנזך בחטיבה 43.

משרד הפיתוח (חטיבה 122) - נרשמו בשיטה ידנית תיקים של לשכת השר יוסף אלמוגי,
סה"כ 2 מטר.

ג. ספריית הגנזך

ספריית הגנזך גדלה בתקופה אוקטובר 1978 - דצמבר 1979 ב-870 ספרים. כטופסי חובה לפי פקודת העתונות הגיעו לגנזך בתקופה הנ"ל 2,118 ספרים, מתם הועברו לשלוחת הגנזך בספרייה העירונית בבאר-שבע 1,524 ספרים (ספרות יפה, ספרות ילדים, ספרי לימוד, וספרים במדעים שאין ספריית הגנזך עניין בהם). נוסף לכך, רכש הגנזך 210 ספרים.

ד. אוסף הפרסומים הרשמיים

בשנת 1979 נחקבלו כסדרם כ-180 פרסומים תקופתיים וכ-670 פרסומים חד-פעמיים שפורסמו על-ידי כל מוסדות המדינה. השנתונים הביבליוגרפיים "רשימת פרסומי הממשלה" לשנים 1976 ו-1977 יצאו לאור בקיץ 1979. בקרוב עומד לצאת לאור השנתון לשנת 1978, ובכך נסגר הפיגור שהיה בעבר בהוצאת השנתונים. משנת 1976 והלאה שונתה מתכונת השנתון: פורסם - מפלט מחשב - המפתח האלפביתי בצורה קובבנציונאלית; ואילו הרשימה הביבליוגרפית יצאה לאור בכרטיס זיעור שהוא פלט מחשב ("קום").

ה. אוסף הסרטים והתצלומים

במשך השנה נרשמו בעיקר צילומים שנתקבלו בגנזך מהמברקה של הדואר. התצלומים מתייחסים לתקופה של מרס 1976 עד אפריל 1978 והשלמות לשנים 1971-1973. כ-7,000 צילומים נרשמו (1,600 כרטיסים), והוכנו לעיבוד ממוכן 1,200 עיולים הנמצאים בניקוב.

כמו כן נרשמו על 400 כרטיסים עוד כ-1,000 תמונות מן השנים הראשונות למדינה.

סרטי כרמל - ארכיון הסרטים של נתן אקסלרוד - גנזך המדינה המשיך במשך השנה במבצע הרישום של ארכיון "סרטי כרמל" שברשות מר נתן אקסלרוד. פעולה זו ממומנת מתקציב מיוחד שהועמד לרשותנו ע"י משרד החנוך והתרבות. לפי הסכם שנחתם עם מר אקסלרוד נערך הרישום על-ידי מר אקסלרוד ואשתו, והגנזך מפקח על ביצוע הרישום.

השנה נרשמו קטעי יומנים וסרטים שלא נכנסו ליומנים, או קטעים שהוצאו לשם העתקתם ולא הוחזרו למקומם. רישום זה עומד לפני סיומו.

בעיות השמירה וההעקתה של ארכיון הסרטים של נתן אקסלרוד נידונו בהזדמנויות שונות עם גופים בארץ ובחו"ל. תצוין פעילות מיוחדת מצד ארכיון הסרטים בהנהלת הגב' ון-ליר, שהצליח למצוא תורם המוכן לממן את רכישת הארכיון וזכויות השימוש בו. פעולות אלו טרם נשאו פרי, והסכומים הדרושים להעקת הארכיון ולהצלתו וכן הסכומים הנדרשים על-ידי משפחת אקסלרוד הולכים וגדלים, על-אף שמדובר בסכומים במטבע זר.

2. שימוש באוספי הגנזך

במשך שנת 1979 הוגשו למשתמשים ולדורשים תעודות מגנזך המדינה ס"ה כ- 9,000 פרטים: 3,927 תיקים לשימוש מינהלי ומשפטי, 4,019 תיקים למטרות מחקר מדעי, 301 העתקים מצלומים מספרי בוטריון ותיקי בתי המשפט, 562 אישורים או העתקים מספרי רישום האוכלוסין (פנקסי נפוס) עות'מניים. 74% מכלל הבקשות לתיקים לצרכים משפטיים ומינהליים התייחסו לתיקי רשם המקרקעין. לגבי החומר הנדרש לצרכים מדעיים הוזמנו כ-40% תיקים של ממשלת המנדט, כ-30% תיקים של הקונסוליות הגרמניות בא"י, או התעודות הנטושות - 1948, או תיקים מתוך ארכיונים אישיים, כ-10% מיקרופילמים שצולמו בארכיון הממלכתי בלונדון וכ-20% פריטים מיתר החטיבות והאוספים שבגנזך. גבר השימוש לצורכי הפקת סרטים לטלוויזיה ויש לציין עליה בבקשות לסרטים ולתמונות. בתקופה הנסקרת השתמשו בגנזך 65 חוקרים, ביניהם 14 מאוניברסיטאות בחו"ל אשר שהו בגנזך במשך תקופות ממושכות (ליד עבודותיהם של חוקרי חו"ל יופיע* ברשימה דלהלן). ברשימה דלהלן צוינו הנושאים העיקריים בהם התעניינו חוקרים. הרשימה מבוססת על גליונות המשתמשים וניסוח הנושאים בעת בקשת העיון. לא הובאו בחשבון נושאים בהם הוחל עוד בשנה הקודמת; כן לא נכללו ברשימה נושאים בהם ערך המבקש ביקור אחד בלבד:

פעולות הקונסוליות הגרמניות בא"י במאה הי"ט;

העיר יפו בשלהי התקופה העותמנית;

* משבר הגבול בסיני, 1906;

כאדים ומופתים בסוריה ובא"י בסוף התקופה העותמנית;

תנועת הפועלים הערבית בא"י בתקופת המנדט;

* הועידה האיסלמית בירושלים, 1931;

* הקשרים והיחסים בין ג'ורג' אנטוניוס לצ'רלס קריין;

מאורעות 1936 והצעות החלוקה, 1937;

* ביוגרפיה של חאג' אמין אל חוסייני;

* המנהיגות של ערביי א"י, 1918 - 1948;

עמדתו של אבן סעוד בשאלת א"י;

* היסטוריה של סעודיה, 1917 - 1936;

- תולדות עליה ב', 1945 - 1948;
סוף המנדט הבריטי בא"י, 1945 - 1948;
* הוועדה האנגלו-אמריקאית לחקר א"י;
* ביוגרפיה של המלך עבדאלה;
התיווך של ברנאדוט;
ביוגרפיה של חיים ווייצמן;
* מדיניותה של קנדה ביחס להקמת מדינת ישראל;
תרומתו של פנחס ספיר להתפתחות התעשייה במשק הישראלי;
* האצ"ל ולח"י ומדיניות בריטניה, 1939 - 1974
מפלגות המרכז והימין במדינת ישראל, 1947 - 1974;
תולדות נמלי א"י במאה ה-20;
היסטוריה חברתית של שפרעם;
המעברות בשנות ה-50;
ראשיתה של נתניה;
* יישובי יק"א בגליל, 1900 - 1924;
הבניה בידי ערבים בירושלים מחוץ לחומות בתקופת המנדט;
תכניה הציבורית, 1949 - 1956;
יהדות הונגריה בראי משפט קסטנר;
אישיותו של ישראל קסטנר;
התודעה היהודית ישראלית בימי כתונתו של הנשיא זלמן שד"ר;
התכתבות אדמורי חב"ד;
* מעמד האשה הערבית ומעורבותם של ארגוני נשים במדיניות בא"י;
* תולדות בתי החולים בירושלים במאה ה-20;
* מדיניות הבריאות בגרמניה ובא"י, 1933 - 1939;
תנועת "הלאומים הערביים" ביהודה ושומרון תחת שלטון ירדן.

פרסום תעודות המדינה

.3

הכרך הראשון בסדרה "תעודות מדיניות ודיפלומטיות", הודפס בתקופה 1 בדצמבר 1947 עד 14 במאי 1948, יצא לאור בדצמבר 1979. לרגל פרסומו נערכו מסיבת עיתונאים ודיון מקצועי במסגרת יום עיון לציון שבוע הארכיונים הבינלאומי. התגובות והביקורות עד כה היו חיוביות ביותר, וכמצופה תורם הפרסום לשימוש קל ונוח יותר בתעודות המדיניות מתקופת הקמתה של מדינת ישראל.

בתום 30 שנה:

נפתחו תיקים ופורסמו תעודות מתקומת המדינה והמערכה באו"ם

המאמצים למנוע חבלה בריטית במאמצי ההתגוננות של הישוב. הפעילות המדינית הענפה בארה"ב אחרי החלטת החלוקה. המגעים עם עבדאללה ומסמכים משטחי מעילות שונים

State papers released after 3 decades 'Arabs were fleeing before Deir Yassin'

By BENNY MORRIS, Jerusalem Post Reporter
Arabs were already fleeing Jaffa, Haifa and the Sharon in December, 1947 — long before the Irgun Zva'i Leumi (Izral) attack on Deir Yassin and the Hagana's switch to the offensive.

This assertion, which undercuts conventional views concerning the roots of the Arab refugee problem, is contained in a letter by David L. Gordon written on December 1947, included in a 10-page booklet of state papers released yesterday.

The booklet offers what its editors, historians of the state archivists' bureau, call "a sample" of tens of thousands of official documents covering the period December 1947 through December 1948, which are to be made public next week in compliance with the 30-year rule.

About 300 major documents, "or something under 1 per cent of those on deposit in the state archives," will appear next week in a massive, blue-bound volume reminiscent of Britain's Foreign Office documents series, Dr. Avraham Alshari, the state archivist.

force ... (and) greatly feared the regular (Arab) army and the scene, the struggle of Yasser's Arabs will fade a ... Danin feared that Trans-Jordan King Abdullah would join the Arab League's demand for the (Hashemite) Legion's conquest of all of Palestine by the end of 1948.

... by a struggle ... his own "Greater Syria." Danin suggested that Abdullah would be unable to conquer the marked for the Palestine in the partition scheme assistance."

On December 4, 1947, after the UN General Assembly voted to partition Palestine into a Jewish state and Ben-Gurion wrote to the Agricultural Committee for immediate "double the limit of four Jewish settlements."

גוף המדינה פורסם אתמול מסמכים מהשנים 1947-1948:

לפני ביצוע חלוקת א"י דרש ב.ג. להקים בזהירות ישובים

מאת מנחם כהן, סגן מנהל המועצה הכלכלית-הממשלתית
בין 15 בדצמבר 1947 לבין 15 בדצמבר 1948, פרסמה המועצה הכלכלית-הממשלתית מסמכים רבים, אשר נחשפו לראשונה. מסמכים אלה, אשר נחשפו לראשונה, עוסקים בעיקרם בביצוע חלוקת א"י, ובקידום הישובים בארץ.

מסמכים חשובים של גור המדינה
הבריטים איימו להפציץ את ת"א
אם לא תיפסק התקפת האצ"ל

במסל האמריקני טענו כבר ב-1946, כי ישראל מסכנת את האוטונומיה בעמק חרעאל ובשפלת החוף
לחצו לישוב היהודי... אוטונומיה בעמק חרעאל ובשפלת החוף

החלטת הממשלה על ביצוע חלוקת א"י, אשר נחשפה לראשונה, עוסקת בעיקרם בביצוע חלוקת א"י, ובקידום הישובים בארץ. מסמכים אלה, אשר נחשפו לראשונה, עוסקים בעיקרם בביצוע חלוקת א"י, ובקידום הישובים בארץ.

החלטת הממשלה על ביצוע חלוקת א"י, אשר נחשפה לראשונה, עוסקת בעיקרם בביצוע חלוקת א"י, ובקידום הישובים בארץ. מסמכים אלה, אשר נחשפו לראשונה, עוסקים בעיקרם בביצוע חלוקת א"י, ובקידום הישובים בארץ.

החלטת הממשלה על ביצוע חלוקת א"י, אשר נחשפה לראשונה, עוסקת בעיקרם בביצוע חלוקת א"י, ובקידום הישובים בארץ. מסמכים אלה, אשר נחשפו לראשונה, עוסקים בעיקרם בביצוע חלוקת א"י, ובקידום הישובים בארץ.

החלטת הממשלה על ביצוע חלוקת א"י, אשר נחשפה לראשונה, עוסקת בעיקרם בביצוע חלוקת א"י, ובקידום הישובים בארץ. מסמכים אלה, אשר נחשפו לראשונה, עוסקים בעיקרם בביצוע חלוקת א"י, ובקידום הישובים בארץ.

החלטת הממשלה על ביצוע חלוקת א"י, אשר נחשפה לראשונה, עוסקת בעיקרם בביצוע חלוקת א"י, ובקידום הישובים בארץ. מסמכים אלה, אשר נחשפו לראשונה, עוסקים בעיקרם בביצוע חלוקת א"י, ובקידום הישובים בארץ.

החלטת הממשלה על ביצוע חלוקת א"י, אשר נחשפה לראשונה, עוסקת בעיקרם בביצוע חלוקת א"י, ובקידום הישובים בארץ. מסמכים אלה, אשר נחשפו לראשונה, עוסקים בעיקרם בביצוע חלוקת א"י, ובקידום הישובים בארץ.

החלטת הממשלה על ביצוע חלוקת א"י, אשר נחשפה לראשונה, עוסקת בעיקרם בביצוע חלוקת א"י, ובקידום הישובים בארץ. מסמכים אלה, אשר נחשפו לראשונה, עוסקים בעיקרם בביצוע חלוקת א"י, ובקידום הישובים בארץ.

החלטת הממשלה על ביצוע חלוקת א"י, אשר נחשפה לראשונה, עוסקת בעיקרם בביצוע חלוקת א"י, ובקידום הישובים בארץ. מסמכים אלה, אשר נחשפו לראשונה, עוסקים בעיקרם בביצוע חלוקת א"י, ובקידום הישובים בארץ.

החלטת הממשלה על ביצוע חלוקת א"י, אשר נחשפה לראשונה, עוסקת בעיקרם בביצוע חלוקת א"י, ובקידום הישובים בארץ. מסמכים אלה, אשר נחשפו לראשונה, עוסקים בעיקרם בביצוע חלוקת א"י, ובקידום הישובים בארץ.

החלטת הממשלה על ביצוע חלוקת א"י, אשר נחשפה לראשונה, עוסקת בעיקרם בביצוע חלוקת א"י, ובקידום הישובים בארץ. מסמכים אלה, אשר נחשפו לראשונה, עוסקים בעיקרם בביצוע חלוקת א"י, ובקידום הישובים בארץ.

החלטת הממשלה על ביצוע חלוקת א"י, אשר נחשפה לראשונה, עוסקת בעיקרם בביצוע חלוקת א"י, ובקידום הישובים בארץ. מסמכים אלה, אשר נחשפו לראשונה, עוסקים בעיקרם בביצוע חלוקת א"י, ובקידום הישובים בארץ.

החלטת הממשלה על ביצוע חלוקת א"י, אשר נחשפה לראשונה, עוסקת בעיקרם בביצוע חלוקת א"י, ובקידום הישובים בארץ. מסמכים אלה, אשר נחשפו לראשונה, עוסקים בעיקרם בביצוע חלוקת א"י, ובקידום הישובים בארץ.

החלטת הממשלה על ביצוע חלוקת א"י, אשר נחשפה לראשונה, עוסקת בעיקרם בביצוע חלוקת א"י, ובקידום הישובים בארץ. מסמכים אלה, אשר נחשפו לראשונה, עוסקים בעיקרם בביצוע חלוקת א"י, ובקידום הישובים בארץ.

החלטת הממשלה על ביצוע חלוקת א"י, אשר נחשפה לראשונה, עוסקת בעיקרם בביצוע חלוקת א"י, ובקידום הישובים בארץ. מסמכים אלה, אשר נחשפו לראשונה, עוסקים בעיקרם בביצוע חלוקת א"י, ובקידום הישובים בארץ.

החלטת הממשלה על ביצוע חלוקת א"י, אשר נחשפה לראשונה, עוסקת בעיקרם בביצוע חלוקת א"י, ובקידום הישובים בארץ. מסמכים אלה, אשר נחשפו לראשונה, עוסקים בעיקרם בביצוע חלוקת א"י, ובקידום הישובים בארץ.

החלטת הממשלה על ביצוע חלוקת א"י, אשר נחשפה לראשונה, עוסקת בעיקרם בביצוע חלוקת א"י, ובקידום הישובים בארץ. מסמכים אלה, אשר נחשפו לראשונה, עוסקים בעיקרם בביצוע חלוקת א"י, ובקידום הישובים בארץ.

החלטת הממשלה על ביצוע חלוקת א"י, אשר נחשפה לראשונה, עוסקת בעיקרם בביצוע חלוקת א"י, ובקידום הישובים בארץ. מסמכים אלה, אשר נחשפו לראשונה, עוסקים בעיקרם בביצוע חלוקת א"י, ובקידום הישובים בארץ.

החלטת הממשלה על ביצוע חלוקת א"י, אשר נחשפה לראשונה, עוסקת בעיקרם בביצוע חלוקת א"י, ובקידום הישובים בארץ. מסמכים אלה, אשר נחשפו לראשונה, עוסקים בעיקרם בביצוע חלוקת א"י, ובקידום הישובים בארץ.

המערכת מטפלת, בנוסף לעבודתה המדעית, גם בתיאום המינהלי והמקצועי בהסרת הסיווג מתיקי משרד החוץ בחום תקופת החיסוי של שלושים שנה.

הושלם כתב היד לכרך השני לתקופה 14 במאי עד 30 בספטמבר 1948 אשר יימסר בימים אלה לדפוס. כמו הכרך הראשון גם כתב היד לכרך זה נקרא על-ידי נציגי משרד החוץ אשר נתבקשו להעיר את הערותיהם. יש לציין בהוקרה ובהערכת את שיתוף הפעולה לו זכינו מכל הנוגעים בדבר ובמיוחד ממר משה יובל, נציג משרד החוץ במועצת הארכיונים העליונה במשך שנים האחרונות.

כתבי היד לכרכים השלישי (עד פברואר 1949) והרביעי (על המו"מ ברודוס) נמצאים עתה בשלבי עריכה ראשונית ולגבי הכרך החמישי עוסקים עתה בבחירה הראשונה של התעודות.

הפצת הכרך בארץ נמסרה, כמקובל לגבי פרסומים ממשלתיים, לשירותי ההפצה של פרסומים רשמיים; לגבי ההפצה בחו"ל נחתם חוזה עם Transaction Books Rutgers University בארה"ב המתמחים במידה רבה בהפצת פירסומים בעניין המזרח התיכון ואפריקה.

פיקוח על ניהול רשומות במוסדות המדינה וברשויות המקומיות

.4

במשך התקופה הנסקרת (אוקטובר 1978 - דצמבר 1979) נתקבלו בגנזך 357 בקשות או הודעות לביעור חומר ארכיוני. על-פי הדיווחים שנמסרו לגנזך בוערה כמות של ס"ח 20 ק"מ (1) - עליה של יותר מ-100% לעומת הכמות עליה דווח לגבי תקופה מקבילה בדין וחשבון הקודם. ההפרש בדיווח מצביע לא רק על כמות גדולה יותר שבוערה אלא גם על מעקב מוגבר ויעיל יותר לקבלת פרוטוקולים על ביצוע הביעור. נתקבלו 322 הודעות על ביעור תעודות שגרתיות לפיהן בוערו למעלה מ-17 ק"מ ורק 35 בקשות להיתרי ביעור חד-פעמיים לפיהן בוערו 949 מ'; כלומר 95% של כל פעולות הביעור בוצעו לפי תקופות החזקה שנקבעו באופן כללי או באופן ספציפי בתקנות או בהנחיות. הכמויות הגדולות ביותר בוערו במס הכנסה (8.8 ק"מ), במכס ובלו (1.9 ק"מ), בבתי חולים ממשלתיים (0.8 ק"מ), בבתי המשפט (2 ק"מ), באל-על (0.7 ק"מ), ב"ציט" (0.5 ק"מ). בדו"ח לא נכללו נתונים לגבי משרד התקשורת, משרת ישראל, והמוסד לכיטוח לאומי - שלושה גופים בהם מצטבר חומר ארכיוני רק הקף - ונערך ביעור שגיתי על-פי נוהלים פנימיים קבועים. במשרד התקשורת מבוערות רוב התעודות השגרתיות "כזמנים רצופים" (לפי תקנה 4 לתקנות בדבר ביעור חומר ארכיוני), כלומר פעולת הביעור משולבת בתהליך המינהלי השוטף על-פי הוראות הנוהל של הדואר - מגנזת הדואר ביערה כ-2.3 ק"מ בנוסף לחומר הרב שבוער, כאמור, בסניפי הדואר.

היתה התקדמות רבה בביעור חומר ארכיוני שגרתי ברשויות המקומיות וראוי לציין במיוחד את הפעולות מטעם ארכיון העיר ירושלים.

פעולות ביעור לא בוצעו כלל (או במידה זעומה בלבד) במשרד הדתות, במשרד מסחר ותעשייה, במשרד הסעד, במשרד הקליטה, במשרד התחבורה, במשרד האנרגיה ובמשרד מבקר המדינה. היעדר פעולות ביעור מצביע בדרך כלל על רמה נמוכה בניהול רשומות. לאור הנתונים הנ"ל התחיל גנזך המדינה בבדיקות ובסקרים במשרדים דלעיל.

חסכון בהוצאות הממשלה להחזקת חומר ארכיוני

גנז המדינה והחשב הכללי באו בדברים לבחינת הדרכים לצמצום ההוצאות הנובעות משמירת חומר ארכיוני מעבר לתקופה הנדרשת ובתנאי איחסון בלתי מתאימים.

על פי הסיכום ערך גנזך המדינה סקר מגנזות בירושלים במגמה לבחון כדאיות הקמת מגנזה אזורית בינמשרדית.

נסקרו 121 יחידות גניזה ממשלתית בירושלים (חדרים, אולמות, מחסנים, חנויות ודירות) בשטח כולל של כ-9000 מ"ר ובהם כ-47,000 מטר שוטף, 92 יחידות גניזה דורגו כבלתי מתאימות, שטחן כמחצית השטח הכלל ונמצאה בהן קצת פחות ממחצית כמות החומר הארכיוני. פרישתן של המגנזות בעיר הצביעה על כך שרובן מוקמו בשטחי איחסון יקרים במרכז העיר ולאורך ציר מרכזי בה.

הניצול הממוצע של השטח ביחידות הגניזה הראה שאיחסון לפי המקובל במחסני גנזך המדינה יכול להביא לחסכון של כ-28% עד 38% בשטח:

- מנהל מחלקת הדיור והאחזקה באגף החשב הכללי הורה לממונים המחוזיים על הדיור לקבל את אישורו המוקדם של גנז המדינה לפני הקצאת דיור חדש למגנזות עבור משרדי הממשלה, כוונת פעולה זאת להבטיח שימוצו אפשרויות הבעור ותשופר ההחזקה בדיור הקיים קודם שיאושר דיור חדש ומתאים ליעודו.

ועדה שמינה החשב הכללי לבדיקת תקופות ההחזקה של חומר ארכיוני בחשבונות המשרדים הגישה המלצותיה לארגון מחדש של רשימת התעודות השגרתיות בענייני כספים והנהלת חשבונות.

העקרונות לפיהם פעלה הוועדה:

1. מדורי המשכורות מהווים יחידת כיצוע בלבד, ולצורך שמירת רישומים הקשורים במעמדו של העובד משמשות יחידות כוח אדם.

2. כאשר נדרש חומר לצרכים משפטיים נעשה הדבר בשנים הראשונות שלאחר היווצרותו.

3. יש לשקול בכל מקרה את התועלת שבשמירת הרישומים מול העלות הגבוהה של דיור ואחזקה. על סמך ההמלצות מוצע לקצר באופן ניכר את תקופות ההחזקה של רשומות בענייני כספים והנהלת חשבונות.

לשכת נשיא המדינה

בלשכת נשיא המדינה אין אחראי לרשומות וניהול התיקים וסדרי התיוק דורשים שיפור. עם פרישתו של פרופ' קציר הועבר החומר מלשכתו לחדר עבודה של פרופ' קציר באקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, ולאחרונה נתברר שהחומר הועבר, ללא תיאום עם הגנזך, לרחובות. לאור סדרי התיוק הלקויים סודר החומר בחלקו מחדש לפי תחומי הפעולה של הנשיא. סוכם עתה עם פרופ' קציר שהחומר יוחזר לירושלים ויופקד בגנזך המדינה.

משרד ראש הממשלה

אין אחראי לרשומות למשרד ועובדת הגנזך נתבקשה למלא את התפקיד באופן זמני. במשרד כוזרו התיקונים ורוב הפעולות העיקריות משתקפות עתה בתיקונים היחידתיים. חומר רב שהצטבר בתיקון המרכזי מועבר עתה להפקדה בגנזך המדינה. בתיקונים המכוזרים החשובים ביותר הונהגו סדרי ארגון ורישום מתקדמים.

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה הגישה במשך השנה בקשה אחת לביעור חומר ארכיוני בהקף של 44 מטר. טרם טופל חומר רב של הלשכה השמור במגנזות.

לשכת העתונות הממשלתית העבירה את תיקי הכתבים הזרים מתל-אביב לירושלים תוך ארגון מחדש של התיקון.

לשכת העתונות בתל-אביב הפקידה בגנזך כ-20 מטר חומר ארכיוני.

משרד האוצר

כאחראית לרשומות פועלת עובדת היחידה לארגון ותכנון במשרד בחלק מיום עבודתה. אין בתחום טיפולה אגף מס הכנסה ואגף המכס והבלו.

סקר שערך גנזך המדינה במגנזות בירושלים הצביע על היעדר תשומת לב מספקת לנושאי הגניזה והביעור ברוב יחידות המשרד. כיוזמת האחראית לניהול רשומות הוחל בטיפול במספר מגנזות לשיפור המצב.

בלשכה לפיצויים אישיים בתל-אביב ערכה האחראית לניהול רשומות בדיקה שמטרתה לבחון את ההשלכות שתהיינה להעברת תפקידה והחומר שבה לידי הקונסוליה הגרמנית. הנהלת המשרד טרם קיבלה החלטה לביצוע ההמלצות.

עובד היחידה לארגון ותכנון ערך בדיקה ארגונית באגף מינהל הרכב; במסגרת עבודתו ביצע ביזור של התיקון המרכזי והכין קטלוג אחיד (מעין מפתח תיוק). מסקנות המעקב לאחר הביצוע מעידות על יעילות השיטה החדשה.

במסגרת בדיקה כוללת באגף הכספים שעורכת האחראית לניהול רשומות הוכנסו שיפורים במערכות הרשומות של מחלקת התגמולים ושל מחלקת הכספים.
ביחידות משרד האוצר בוערה כמות של 286 מטר לפי 7 הודעות על ביעור תעודות שגרתיות.

נציבות שירות המדינה

בתיקון המרכזי, שבו תיקי עובדי המדינה, הוחל בביצוע ההסבה של רישומי העזר למיכון כדי להקל את ההתמצאות בתיקים פעילים, את איתורם של תיקים בלתי פעילים ואת ביעורם. נערכה חסימה ועומדים לסיים העלאת פרטי התיק על מחשב. על המבצע מפקחת האחראית לניהול רשומות במשרד האוצר.

בנציבות שירות המדינה טרם בוערו תיקי עובדים ותעודות שגרתיות בנושאי מינהל ומשק וכוח אדם.

דו"ח שהוכן ביחידה לארגון ותכנון מצביע על קשיים בתיפקוד התיקון המרכזי הנובעים בעיקרם מהיעדר מנהל זה מספר שנים.

אגף המכס והכלו

באגף פועל אחראי לניהול רשומות ותיק ומנוסה אשר לאחרונה אינו זוכה לשיתוף פעולה מצד הנהלת האגף המסתייעת דרך קבע בשירותי יועץ פרטי. מערכת ניהול הרשומות באגף מודרכת על-פי הוראות נוהל מרכזיות המתעדכנות תקופתית.

בסקר שערך גנזך המדינה במגנזות בירושלים נמצאה הזנחה מצטברת במספר מגנזות של האגף באופן המסכן את החומר הארכיוני. בהיעדר הגדרת סמכויות ברורה בענייני גניזה חומר ארכיוני וביעורו זוכה לנושא למעט מאוד תשומת לב; זאת למרות שבמגנזה המרכזית פועל צוות קבוע.

האחראי לניהול רשומות העביר להנהלת האגף הצעות להרחבת השימוש במיקרופיש (COM) כדי לחסוך בהוצאות הדפסה ובשטחי אחסון.

בתיקון המרכזי בהנהלה (המזכירות) ובמגנזה המרכזית מופעלת שיטת שכר עידוד. נמסר כי השיטה הביאה להפחתת ההעדרויות ולשיפור במשמעת העבודה, אולם בהיעדר בקרת טיב לא ניתן ללמוד על שיפורים בביצוע העבודה.

אגף מס הכנסה ומס רכוש

אחריות המטה לניהול רשומות באגף היא בידי מנהל המחלקה לארגון. אחריות להפעלת מגנזה אגפית לגניזה ולביעור - בידי מפקח ארצי לענייני גניזה.

נערכות בדיקות ארגוניות ביחידות במסגרתן מטפלים גם בנושאי ניהול רשומות.

באגף נהוג מפתח תיוק אחיד. אין באגף עובד המטפל באופן שיטתי בהדרכת משרדי השומה לגבי תהליכי הטיפול בחומר ארכיוני. הדרכה שיטתית ניתנת רק בנושאי גניזת חומר ארכיוני בעיקר לתיקי נישומים וניכויים, וזאת כאשר מתקבלת על כך החלטה בנציבות. במסגרת זאת נערך השנה מכצע כיעור תיקי נישומים ומעבידים בהקף ניכר.

נציג הגנזך הכין הצעה לארגון פיזי של מגנזה מרכזית חדשה לאגף בירושלים. עבודות ההכנה במגנזה החדשה נמשכות. במשך החורף היו הצפות מי גשם באחד ממחסני המגנזה המרכזית בירושלים אשר על המצב הגרוע בה עמד נציג הגנזך בעת עריכת סקר המגנזות בתחילת 1979. במסגרת הסקר הנזכר נמצאו תנאי אחסון גרועים והזנחה כללית במגנזות של נציבות מס הכנסה, ובמגנזות של משרד השומה בירושלים בבניינו הישן.

משרד האנרגיה

האחראי על האו"ש ממלא גם את התפקיד של אחראי על הרשומות הוכנו מפתח תיוק משרדי בסיוע הגנזך ונוהלים להפעלתו. מפתח התיוק טרם הופעל בגלל קשיים באיוש משרת מנהל התיקיון של הנהלת המשרד.

המשרד הגיש הודעה אחת לביעור תעודות שגרתיות, לפיה בוער חומר בהיקף של 4 מ'.

משרד הבינוי והשכון

הוגשו 10 בקשות והודעות לביעור חומר ארכיוני בהקף של 130 מטר. הופקד חומר בגנזך המדינה של יחידת המיעוטים לשעבר, של לשכת החברות וטל לשכת השר. לקראת העברת היחידות הנוטרות של המשרד מתל-אביב לירושלים מתוכנן ביעור רב של חומר והפקדה מקיפה בגנזך המדינה, כולל חומר מהשנים האחרונות.

משרד הבריאות

במשרד משמש מפקח מטעם גנזך המדינה גם כאחראי על הרשומות. מפתחות התיוק כלשכות הבריאות שופרו. במחלקה לסיעוד הופעל מפתח תיוק חדש, לאחר שבוצעה פעולת חסימה תקופתית. מפתח תיוק הוכן והופעל בבית החולים הפסיכיאטרי בבאר-שבע. בבית החולים הפסיכיאטרי בכת-ים פועל מפתח התיוק כצורה משביעת רצון. במרכז הגריאטרי בבתניה שופר מפתח התיוק ובוצעה שם גם פעולת ביעור מקיפה.

מפתחות תיוק הוכנו למחלקה לאפידמיולוגיה, להנהלת האגף לשירותי הציבור ולמחלקה הפסיכיאטרית בכלא רמלה. מפתחות אלה טרם יושמו בשל שינויים ארגוניים שעובר משרד הבריאות. פעולות ביעור רחבות בוצעו כלשכות הבריאות. יישום ההמלצות של הועדה שדנה בשמירת תיקי הבדיקות הרפואיות של עובדי המדינה הביא לביעור חומר רב כלשכות.

החלה פעולת הדרכה הקשורה בניתול הרשומות של התחנות למניעות מחלות ריאה, לאחר שנקבעו תקנות בדבר שמירת החומר הארכיוני וצילומי הרנטגן.

המגנזה המשרדית ששופצה לאחרונה תחל בקרוב בקליטת חומר ישן ממחלקות המשרד.

במשרד הבריאות ובבתי חולים ממשלתיים בוער חומר בהיקף של 950 מטר, רובו ככולו תעודות שגרתיות, לפי 27 הודעות ו-2 בקשות להיתרים חד-פעמיים.

משרד הדתות

אין במשרד אחראי לרשומות, והמשרד לא יזם שום פעולה לשיפור ניהול הרשומות מלבד התחלת סידור וארגון המגנזה המשרדית.

גנזך המדינה ערך בדיקות במחוז תל-אביב ובמחוז חיפה. במחוז תל-אביב מצוי חומר ישן שלדעת המשרד עוד נזקקים לו, וחומר זה לא נכלל בהעברה המקיפה לגנזך המדינה ממשרדי המחוז שנערכה לפני כשנתיים.

במחוז חיפה מצב התיקון גרוע ביותר ועל אף הערות ההדרכה והביקורת מהגנזך שהובאו לידיעת סמנכ"ל המשרד לא שופרו פני הדברים מבחינה פיזית, לא נערך מפתח תיוק, לא בוער חומר ארכיוני ולא הופקדו תיקים בגנזך.

בתקופת הדו"ח הגיש המשרד שתי בקשות בלבד לביעור חומר ארכיוני בהקף של סה"כ 14 מטר. 360 מיכלים הועברו לפני כשנתיים לגנזך המדינה לשם הכנת רשימות הפקדה וביעור; הכנת הרשימות הושלמה אך תהליכי ההערכה והביעור טרם נסתיימו.

גם לגבי בית הדין הרבני בחיפה יש לציון את הרמה הנמוכה של הטיפול בחומר ארכיוני. מצב החומר, המתחיל בשנת 1920, גרוע ביותר; התיקים קרועים ובלויים, יש לכלוך רב ואי סדר במקום. לא נעשו שום פעולות לתיקון המצב או לביעור חומר מיותר והפקדת חומר בגנזך.

בית הדין הרבני בתל-אביב מנהל את הרשומות בצורה תקינה, חומר רב בוער וחומר בעל ערך הופקד בגנזך.

משרד החוץ

במשרד מונה אחראי לרשומות חדש לאחר פרישתה של הגב' שולמית אונא לגימלאות.

פעולות הביעור השגרתיות בנציגויות ישראל בחו"ל מתנהלות כחקנן ובתקופת הדו"ח נתקבלו בגנזך 55 הודעות ובקשות.

הופקד בגנזך המדינה חומר רב של הנהלת המשרד מהשנים 1968 - 1971.

משרד החינוך והתרכות

במשרד החינוך והתרכות פועל כאחראי לרשומות עובד של יחידת האו"ש. המשרד פעל במחוז תל-אביב - באמצעות חברה קבלנית - למען חיסול פיגורים בתיוק חומר בתיקי המורים ולמען הסבת תיקים לשיטת סידור על-פי מספרי תעודות זהות.

יחידת האו"ש של המשרד הציעה לערוך בדיקה של תיקי לשכת עובדי הוראה באמצעות חברה פרטית. דעת הגנזך היתה שהאחראי לרשומות של המשרד יוכל לבצע את הבדיקה תוך הדרכה ויעוץ מטעם הגנזך ללא הזדקקות ליועצים פרטיים.

המשרד הגיש 10 בקשות לביעור חומר ארכיוני שלפיהן בוער חומר בהקף של 73 מטר. תיקים של לשכת השר אהרן ידלין עומדים להיות מופקדים עתה בגנזך.

משרד החקלאות

במשרד החקלאות פעל עד סוף שנת 1979 אחראי לניהול רשומות אשר נמנה על מנגנון גנזך המדינה. מתוך חומר ארכיוני של שרי החקלאות סגניהם ויועציהם שהועבר לרישום ארגון והערכה בגנזך הסתיים הטיפול בחומר מהשנים 1961 - 1968. המשך הטיפול בחומר של הנהלת המשרד הופסק משום שמשרד החקלאות לא יכול לעמוד בהתחייבותו לממן העסקת עובד.

תוכניתו של האחראי לניהול רשומות בדבר הקמת מגנזות אזוריות למשרד מתבצעת באופן חלקי. בירושלים רוכז חומר ממחסני גניזה שבהם שררו תנאים בלתי סבירים. עקב הדחיפות בהעברת החומר למגנזה החדשה רותם המקום בצורה בלתי מתאימה וללא תכנון יעיל מבחינת ניצול השטח ותנאי העבודה.

הקמת מגנזה אזורית בתל-אביב מתעכבת משום שבמשרד מתגבשת כוונה להעביר חלק מהיחידות לירושלים.

האחראי לניהול רשומות הגיש הצעה לארגון מחדש של מערכת רשומות בהנהלת המכון והשירותים הוטרינריים. היחידה מעכבת גיבוש תוכנית עבודה ליישום ההמלצות. האחראי לניהול רשומות הכין הצעות לתקופות החזקה לחומר ארכיוני בתחנות הסגר.

בשירות ההדרכה והמקצוע הוגשו הצעות לארגון מחדש של מערכת ניהול הרשומות במחלקת הלול, ובלשכת ההדרכה לכיש. זו האחרונה היתה אמורה להיות דגם לכל לשכות ההדרכה בארץ. נרכש ציוד אולם עד לכתיבת הדו"ח לא יושמו ההמלצות.

במשרדים האזוריים ברחובות ובצפת הוערך חומר ארכיוני מתוך מגמה לגבש דפוסי הערכה לכלל המשרדים האזוריים ולקביעת תקופות החזקה, תוך הכללת חומר שיישמר לצמיתות.

תיקיון אגף הכספים אורגן מחדש. נערך מפתח תיוק והוחלפו ציוד וריהוט משרדי.

האחראי לניהול רשומות הכין הצעה לארגון רשומות אגף בנא"ס. הנושא נמצא בדיון. ביחידות המשרד בוערה כמות של 62 מטר לפי 10 הודעות לביעור תעודות שגרתיות ושת בקשות חד-פעמיות. בנציבות המים הוקמה מגנזה יחידתית במקום שבו שכן התיקיון המרכזי שכוזר. ההפקדה בגנזך של החומר הארכיוני של נציבות המים מ-1951 מתעכבת מאחר שנתגלה חומר ארכיוני נוסף ובלתי מאורגן המתייחס לתקופה זהה לזו של החומר המאורגן. בשיתוף האחראי לניהול רשומות הוגשה הצעה לצילומי גיבוי מזוערים של קידוחים וחתכים גיאולוגיים. באגף הקצאות ורישוי הוכנו הצעות לקביעת תקופות החזקה.

משרד מבקר המדינה

במשרד מבקר המדינה בוצעו פעולות הקשורות בבזור התיקיונים. כמו כן פורסמו נוהלים לטיפול בחומר והוכנס ציור חדש. האינפורמציה על הנעשה במשרד נמסרה על-ידי האחראי על הרשומות. פעולתו של מפקח מטעם גנזך המדינה שביקש לבדוק את ניהול הרשומות במשרד עוכבה על-ידי הנהלת המשרד. במשרד מבקר המדינה ביערו חומר ארכיוני שלא לפי הנהלים המקובלים.

משרד המשפטים

במשרד המשפטים פועל אחראי לניהול רשומות הנמנה על מגגנון גנזך המדינה. עם כניסתו לתפקיד של אחראי לניהול רשומות במשרה מלאה, החל מ-1 בינואר 1980, ניתנה עדיפות לטיפול בנושאי המגנזה. בלשכה הראשית ולהמשך יישום מסקנות הסקר בפרקליטות המדינה עליהן דווח למועצה לקראת המושב ה-24. בהיעדר היענות מספקת מצד יחידת הייעוץ המשפטי אין מטפלים באופן שיטתי בריכוז חוות דעת משפטיות. ביצוע המלצות האחראי לניהול רשומות בנושא עשוי היה לחסוך בעבודת הכנת חוות דעת בסוגיות שכבר לובנו. האחראי לניהול רשומות הגיש המלצות לשיפור הטיפול בהכנת תיקי ועדות החנינה. ההמלצות יושמו.

באגף האפוסטרופוס הכללי הכין האחראי לניהול רשומות הצעה להוראות נוהל בדבר ארגון החומר הארכיוני לקראת ביעורו. הנוהל טרם הופעל. בשנת 1974 הוצאו היתרי ביעור קבועים לאגף, אולם האגף מעכב את ביצוע הביעור.

ברשם החברות נמשכים הדיונים בדבר ביצוע המלצות סקר שהגיש האחראי לניהול רשומות בסוף 1978, והוכנה תוכנית עבודה. העיכובים בביצוע אינם נובעים אך ורק מבעיות הקשורות בניהול רשומות. נציג הגנזך התריע על המצב החמור תשורר באחת משתי מגזזות האגף שבה הושחת חומר ארכיוני.

בהנהלת אגף רישום והסדר מקרקעין נערכים דיונים בדבר יישום המלצות סקר שהגיש האחראי לניהול רשומות בסוף שנת 1979. סקר המגנזות בירושלים שנערך בתחילת 1979 הצביע על הזנחה.

הופקדו תיקי לשכת השר מהשנים 1968 - 1977.

במשרד המשפטים בוערה כמות של 73 מטר, רובה על פי היתרים קבועים לבעור תעודות שגרתיות.

מערכת בתי המשפט

בהנהלת בתי המשפט משמש הממונה על ארגון שיטות ומיכון כאחראי לניהול רשומות.

צוות בהשתתפות נציג גנזך המדינה הגיש להנהלת בתי המשפט הצעות לתיקון ההנחיות להחזקת חומר ארכיוני בבתי המשפט. ההצעה באה להקל על הטיפול המינהלי בתיקים לקראת ביעורם ולצמצם שמירת תיקים לצמיתות. לאור חשגות הנהלת בתי המשפט מתעכבת הגשת ההצעות למועצת הארכיונים העליונה.

האחראי לניהול רשומות תכנן הדרכה מרוכזת למזכירים ראשיים בבתי משפט בארץ בנושא הוראות הנוהל לביעור חומר ארכיוני ולהפקדת תיקים משפטיים בגנזך המדינה. פעולה זאת נדחתה עקב העיצומים שנקטו עובדי בתי המשפט.

נציג הגנזך התריע על המצב החמור השורר במחסני גניזה של הנהלת בתי המשפט. חומר שחלקו כעל ערך מחקרי רב מוחזק בתנאים גרועים ביותר. בסקר המגנזות שנערך בתחילת 1979 עמד נציג הגנזך על ההזנחה הקיימת בטיפול בנושאי גניזה חומר ארכיוני וביעורו בהנהלת היחידה וביחידות שירותי העזר.

כלשכת ההוצאה לפועל בתל-אביב הופעלה שיטת תיוק חופשי בסדר קבלת הרשומות בשילוב עם מערכת מיחשוב משוכללת. איתור החומר נעשה על-ידי שאילתא למחשב. נמסר על-ידי עובדי היחידה שהשיטה הוכיחה את עצמה.

בבית המשפט לתעבורה בבאר-שבע מיושמת שיטה דומה תוך עיצוב מזכירות משוכללת מבחינת אמצעי התיוק והריהוט המשרדי במסגרת תחנת עבודה.

משרד העבודה והרווחה

במשרד העבודה פועלת אחראית לרשומות מוסמכת. מפתחות תיוק הוכנו למחוזות של מחלקת הפיקוח על העבודה תוך התאמתם למפתח התיוק במשרד הראשי. המפתח הופעל במחוזות ירושלים, תל-אביב וחיפה ויופעל בקרוב בבאר-שבע. מפתח תיוק הוכן והופעל גם במחלקה ליחסי עבודה.

חסימות תקופתיות של חומר ארכיוני בוצעו במחלקות הפיקוח על העבודה ויחסי עבודה לקראת יישום מפתחות התיוק.

ציוד חדש הוכנס בתיקיוני המחלקות לפיקוח על העבודה, ליחסי עבודה והמרכז להכוונה לערי פיתוח.

בתקופה האחרונה הועברו 600 מיכלים של חומר בלתי פעיל ממחלקות המשרד למגנזה המרכזית. כיום מצוי במגנזה כל החומר הארכיוני משנת 1965 ואילך, ומבוצעות פעולות הערכה לשם ביעור או הפקדה בגנזך. פעולות אלו מבוצעות בעזרת מחשב - דבר המקל הן על איתור החומר במגנזה, על קביעת יעודו ועל הדפסת רשימות הביעור וההפקדה. חוברת המתארת את פעולות מיכון הרשומות תפורסם בקרוב ע"י משרד העבודה.

משרד העבודה הגיש 18 הודעות לביעור תעודות שגרתיות, לפיהן בוער חומר בהיקף של 172 מ'.

משרד הפנים

האחראית לרשומות נמנית על מגגנון גנזך המדינה; היא נעזרה בעבודתה באחד העובדים הותיקים של המשרד שפרש לגימלאות ויחד הצליחו לקדם את ניהול הרשומות במשרד במישור הביעור, הפקדת חומר בגנזך וארגון המגנזה.

במשך התקופה הנסקרת הוגשו 22 בקשות והודעות לביעור חומר ארכיוני וביעור חומר בהקף כולל של 260 מטר.

לא היתה התקדמות לגבי קביעת תקופת החזקה לרשומות של שירותי הכבאות.

משטרת ישראל

במטה הארצי של המשטרה פועל אחראי לרשומות שהוסמך על-ידי הגנז. פורסמו נוהלים חדשים הקשורים בעבודת הארכיון והונהגו שינויים במפתח התיוק.

המטה הארצי של המשטרה ערך בדיקה כללית של רשימת התעודות השגרתיות ומועדי החזקתם לקראת הגשת בקשה לקיצור תקופת החזקה וביעור חומר שאין ערך בהחזקתו לאור הנסיון של 20 השנים שחלפו מאז התקנת התקנות.

במשך התקופה הנסקרת הוגשו על-ידי יחידות המשטרה (התחנות והנפות) 141 בקשות לביעור חומר ארכיוני שהתייחסו ל- 333,000 תיקים.

שירות בתי הסוהר

בשירות בתי הסוהר אין אחראי לרשומות שהוסמך על-ידי הגנז. בהדרכת יחידת הפיקוח של הגנזך הונהגו שיפורים בניהול הרשומות, הוחלף ציוד וסודרו תיקי האסירים ביחידה לבריאות הנפש שבבית הסוהר ומלה.

שירות בתי הסוהר בדק את תקופות החזקה של תיקי אסירים שנקבעו ברשימת התעודות השגרתיות, והוחלט על קיצור התקופות והתאמתן לתקופות שמירה של תיקים דומים המוחזקים במוסדות אחרים.

משרד הקליטה

במשרד הקליטה משמש האחראי על האו"ש גם כאחראי על רשומות. במשרד הוכן בזמנו מפתח תיוק למשרד הראשי, המופעל בהצלחה בתיקיון המרכזי; נכשל הנסיון להפעיל את מפתח התיוק האחד בכל יחידות ההנהלה המקיימות תיקיונים יחידתיים ורק בחלקן יושם שיטת התיוק האחד. כמו כן נערך מפתח תיוק למחוז תל-אביב שיופעל לאחר השלמתו.

במשרד פועלת ועדה בשיתוף נציג הגנזך, שנועדה לאחר סדרות חומר למטרות ביעור והפקדה, לקביעת מועדי החזקה לתעודות שגרתיות.

נבחנה האפשרות לצילום מזוער של תיקי העולים, אך הביצוע נדחה לפי שעה בשל בעיות תקציביות.

המגנזה הראשית נמצאת במבנה שאינו מתאים (מקלט). עם זאת הונהגו במגנזה סדרי נקיון מתאימים ושופרו האמצעים הבטיחותיים והתאורה.

משרד הקליטה הגיש בקשה אחת לביעור חומר ארכיוני בהיקף של 4 מטר.

משרד התחבורה

במשרד לא פועל אחראי על רשומות - דבר הפוגע בניהול הרשומות. מצבה של המגנזה המרכזית גרוע כפי שהיה, וטרם ננקטו צעדים לשיפור המצב. תצלומים המראים את ההזנחה שצולמו באפריל 1976 ובנובמבר 1978 פורסמו בחוברת הפרוטוקול של המושב הקודם של מועצת הארכיונים העליונה, אך גם הדו"ח הוויזואלי לא הכיא לשיפור המצב.

משרד התחבורה הגיש 3 הודעות לביעור תעודות שגרתיות, לפיהן בוער חומר בהיקף של 15 מ'.

ביוזמת הגנזך בוצעו פעולות הקשורות לניהול הרשומות של גופים השייכים למשרד התחבורה:

ברשות שדות התעופה שהוקמה לאחרונה אורגן תיקיון חדש תוך ייעוץ עם גנזך המדינה. מבוצעות פעולות שתאפשרנה לרשות פיקוח יעיל על ניהול הרשומות בשדות התעופה. עד כה בוצע הדבר בשדה תעופה אילת, שבו הופעל מפתח תיוק חדש. במינהלת נמל תעופה בן-גוריון הוקמה מגנזה חדשה ובתיקיון הוכנס ציוד חדש; בוצעה פעולת חסימה תקופתית וחומר רב טורר לקראת ביעורו. נבדקו סדרות של חומר במטרה להתקין תקנות ספציפיות למינהלת נמל התעופה.

רשימת התעודות השגרתיות שברשות הנמלים עוברת עתה בדיקה יסודית, במגמה להפעיל את התקנות שנקבעו בזמנו לגבי מינהלת נמל חיפה לגבי כל הנמלים הכפופים לרשות.

ברכבת ישראל, מחוז הצפון, שופר מפתח החיוק וכן בוצעו פעולות של חסימה תקופתית וביעור של 120 מ' של תעודות שגרתיות והוכנס ציור חדש לתיקיון.

במינהל התעופה האזרחי מבוצעות פעולות הערכה של החומר הישן במגנזה, ובקרוב תוכנה רשימות ביעור והפקדה מתאימות.

משרד התעשייה המסחר והתיירות

הממונה על מערכות מינהל וחדרכה משמש גם כאחראי לרשומות.

המשרד מארגן מגנזה משרדית מרכזית כשטח של כ- 250 מ"ר במבנה חיש. נציג הגנזך הכין הצעה לארגון הפיזי של המגנזה. עבודות ההקמה הולכות ונשלמות. הועבר חומר ארכיוני משנות השבעים אשר נחסם עם ביזור התיקיון המרכזי בהנהלת המשרד.

במחסן הגניזה המרכזי חומר ארכיוני משנות החמישים עד שנות השבעים. החומר מאוחסן כתנאים גרועים ביותר ועל חלקו נמצאו סימני רקב. יש לציון שהמשרד היה מודע למצב החומר אולם לא פעל לביעורו או להעברתו למגנזה החדשה.

המשרד פעל לביעור חומר ארכיוני שאוחסן זמנית בגנזך המדינה ושהערכתו הסתיימה לפני שלוש שנים בגנזך המדינה, רק לאחר שהובהר שבכוונת גנזך המדינה להחזיר למשרד את החומר.

במסגרת סקר מגנזות בירושלים נסקרו מגנזות של המשרד המחוזי, של הממונה על עידוד הסרט הישראלי ושל מרכז ההשקעות. בשלושתן בלטו עזובה, היעדר הדרכה מקצועית וסכנה פיזית לחומר הארכיוני.

אחר חומר ארכיוני של השרים פ. ספיר ז"ל כשר המסחר והתעשייה ושל י. אלמוגי כשר הפיתוח. בעקבות פנית גנזך המדינה הועבר החומר ללא רישומי עזר להפקדה.

גנזך המדינה פנה לפני כשנה למשרד להפקיד בגנזך המדינה עותקים של סרטי קולנוע ישראלים המאוחסנים במחסן הגניזה הנזכר לעיל כתנאים גרועים; המשרד טרם נענה לפנייה.

האחראי לניהול רשומות יזם קיצור תקופות החזקה לתיקי יבואנים, יצואנים ויצרנים. אישור ההצעות על-ידי מועצת הארכיונים העליונה יביא לחסכון רב ביותר בשטחי אחסון ויאפשר קליטה מוגברת של חומר ארכיוני מיחידות המשרד ברחבי הארץ.

המשרד קלט חומר ארכיוני של שתי חברות ממשלתיות שפעילותן פסקה. החומר הגיע ללא רשימות והועבר למגנזות הישנות.

כדי ליעל את עבודת ניהול הרשומות במשרד הראשי אוחדו תיקיוני מינהל הסחר הממשלתי ומחוז ירושלים, השוכנים באותו בניין.

במשרד בוערה כמות של מטר אחד בלבד !

משרד התקשורת

במשרד פועל אחראי לניהול רשומות הכפוף למנהל מדור ארגון נהלים ורשומות. כמידי שנה הועבר לגנזך המדינה דו"ח מפורט בנושאי ניהול רשומות הכולל תוכניות עבודה חצי שנתיות ונתונים על פעילות המשרד והמגנזה המשרדית המרכזית. מהנתונים עולה שבשנה הנסקרת חלה ירידה משמעותית בהקף הרשומות במשרד ובמגנזה המרכזית. במשרד פועלת יחידה למיקרוגרפיה המרכזת בידיה את פעולות זיכור הרשומות. כפי שדווח הביאה שיטת הזיכור המופעלת לפי תוכנית שנתית לחסכון כסטי אחסון ובהעסקת כוח אדם, לקליטה מוגברת במגנזה ולנוחיות וייעול בעבודה היחידות. הקף החומר שזכור עד עתה - כארבעה מיליון תעודות.

כאחר ממחסני המגנזה המשרדית המרכזית קרסה כוננית עמוסת מיכלים בהיעדר חיזוקים מתאימים ובאופן שהיה בו כדי לסכן חיי אדם. נציג הגנזך העמיד את האחראי לניהול רשומות על הצורך לדאוג לחיזוק כונניות נוספות.

תאגידים ממלכתיים

תהל - תכנון המים לישראל בע"מ

מנהל היחידה לשירותי ארגון משמש כאחראי לניהול רשומות בחברה. בכל אחת מהחטיבות ההנדסיות בחברה וביחידות המינהלה והשירותים, תיקונים יחידתיים המנוהלים בהתאם להחלטת הממונים. לחברה מגנזה מרכזית ברחובות. לאחרונה הוצאו הוראות לפיהן על היחידה המעבירה חומר לגניזה להעריכו ולקבוע את תקופת החזקתו עם הגניזה. גנזך המדינה הבהיר בזמנו לחברה את חובתה לפנות לגנזך המדינה בטרם יכוער חומר ארכיוני. בהתאם לדיווח שהתקבל ביערה החברה חומר ארכיוני אולם על כך אין כל רישומים ברשות גנזך המדינה.

בחברה נשמרות במרוכז תוכניות בהקף ניכר. השנה נערך מבצע צילום במיקרופילם של התוכניות לשם הבטחתן.

בנק ישראל

לקראת מעבר יחידות הבנק למבנה חדש הגיש האחראי לניהול רשומות שתי הצעות לתכנון מגנזה מרכזית. ביצוע התוכנית שנבחרה התעכב מפאת חרירת מים לאולם המיועד לגניזה. עקב הקפאת הבניה יועד האולם למטרה שונה.

בנק ישראל ביקש לבקר בזמנים רצופים חומר יומי וחודשי של מילוות המדינה שתקופות ההחזקה שלו תיקבענה בהנחיות. בקבע הסדר לפיו תוגש ההודעה על הביעור בתחילת כל שנה אזרחית, הביעור בפועל יתבצע באורח שוטף ופרוטוקול הביעור יישלח בסוף השנה.

בבנק ישראל מזערים חומר ארכיוני בהקף ניכר הן למטרות אכטוזה והן משיקולים של הסכון בשטחי אחסון. טרם נקבעו תקופות החזקה לסרטי הצילום.

שלוחות הגנזך וארכיונים היסטוריים של רשויות מקומיות

5.

ארכיון צה"ל ומערכת הבטחון, ארכיוני הערים ירושלים, חיפה ותל-אביב-יפו וארכיון הביטוח הלאומי במרכז התיעוד ע"ש גיורא לוטן פועלים כתקנם, כל אחד במסגרתו האדמיניסטרטיבית, בכוח אדם מקצועי.

במשך השנה הורחבו פעולות הפיקוח וההדרכה של עובדי הגנזך ברשויות המקומיות. ההדרכה התרכזת בשני נושאים: ביעור חומר ארכיוני והקמת ארכיונים היסטוריים מקומיים.

בנושא ביעור חומר ארכיוני התקיימו, בשיתוף מחלקת ההדרכה במשרד הפנים, ששה ימי עיון אזוריים לעובדי רשומות ברשויות המקומיות. בימי עיון אלה השתתפו למעלה מ-200 עובדים מ-90 רשויות מקומיות: עיריות, מועצות אזוריות ומועצות מקומיות ברחבי הארץ.

ימי העיון נועדו להכשיר את עובדי הרשומות לספל באופן מקצועי בכל הקשור לביעור חומר ארכיוני ועם זאת להגביר בקרב הרשויות המקומיות את התודעה בדבר החסכון, היעול והחיוניות בביעור שיטתי של חומר ארכיוני. הדרכה זו הביאה כבר להגדלה משמעותית במספר ההודעות והבקשות לביעור מהרשויות המקומיות.

בשלב שני מתכוון הגנזך לקיים ימי עיון במתכונת זו בנושאי ארגון, סידור ורישום חומר ארכיוני והקמת תשתית לארכיונים היסטוריים מקומיים. ימי עיון אלה יענו על דרישה של רשויות מקומיות רבות המבקשות להקים ארכיונים היסטוריים. מן הראוי לציון במיוחד מספר מושבות ותיקות שהפכו לערים: ראשון לציון, פתח-תקוה, חזרת, רחובות, ותרצליה.

בראשון לציון מונתה ארכיונאית העירייה שהחלה ברישום שיטתי של הפרוטוקולים ותיקי המושבה עד למלחמת העולם הראשונה. במקביל נערך על-ידי הארכיון מבצע מקיף לאיסוף תעודות ותצלומים לתולדות הישוב המוחזקים בידי פרטים.

בפתח-תקווה נערכת העיריה למבצע מקיף של ביעור חומר ארכיוני שבמהלכו מופרד ונרשם חומר בעל ערך היסטורי הכולל בעיקר פרוטוקולים של הנהלת ומליאת המועצה של המושבה וכן פנקסי רישום לידות, פטירות ונישואין.

פעולות דומות נערכות בעיריות חדרה ורחובות. מן הראוי לציין במיוחד את העבודה הטובה המתבצעת בעיריות בת-ים, חולון וקרית טבעון. בשני הישובים האחרונים מותאמים מבנים חדשים לארכיונים מקומיים.

חשומת לב מיוחדת ניתנה למושבות הותיקות בגליל כשעיקר המגמה לשמור על החומר הארכיוני מלפני תקופת המנדט.

במגמה לשמור על הפרוטוקולים הכתובים בכתב יד של הועדים המקומיים של הנהלות ומליאות המועצות המקומיות מהתקופה שלפני הקמת המדינה החליט גנזך המדינה על מבצע צילום מקיף של פרוטוקולים אלה במיקרופילם על-ידי הגנזך. מבצע זה בא עקב אי היענותן של הרשויות המקומיות לפניית הגנזך להכין העתקי בטחון של הפרוטוקולים הכתובים בכתב יד.

טרם נמצא פתרון לניהולו הקבוע של ארכיון דוד בן-גוריון בשדה בוקר ופרישתו לגימלאות של גרשון ריבלין מעוררת מחדש את שאלות מינוי הארכיונאי על-ידי הגנזך. כמו כן נשארה ללא פתרון שאלת "יד לוי אשכול". הממשלה קיבלה את טיעונו של הגנזך נגד חקיקת חוקים מיוחדים להנצחת אישים, וחוק מסגרת כוללת להנצחת נשיאי ישראל וראשי ממשלותיה נמצא עתה בשלבי הכנה מתקדמים. לפי הצעת החוק תטיל הממשלה על הגנזך חלק נכבד של פעולות ההנצחה, כגון כינוס החומר הארכיוני, פרסום מבחר נאומים וכתבים ועריכת תצוגות קבועות וארעיות. יש לקוות שחקיקה זו תמנע בעתיד את הקמת המוסדות הקיקיוניים שאינם תורמים למעשה לא להנצחה ממלכתית ולא למחקר מעמיק, וכן את ניצול ההנצחה כמכשיר לשאיבה מתקציב המדינה לשם פיתוח מוסדות אוניברסיטאיים שאין בינם לבין פעולת ההנצחה ולא כלום. בהקשר זה יש מקום להזכיר את קריאת שמו של יעקב בלאושוטיין במכון לחקר המדבר שהוקדם בשדה בוקר כאחד ממפעלי ההנצחה לפי חוק דוד בן-גוריון! אם כי אין קשר ישיר לפרשה זו עם מדיניות ארכיונית ראה הגנזך כתפקידו להעמיד את המוסדות על הסטייה מרוח החוק. הגנזך מחה גם נגד קשירת המכון למורשת דוד בן-גוריון בשדה בוקר לפעולות ההנצחה לנתן אלתרמן כי מכנה משותף לתופעות מסוג זה: לא לבנות את ההנצחה אלא להיבנות ממנה!

פיקוח על ארכיונים ציבוריים

6.

ביום 6 בספטמבר 1979 פורסמה ברשומות (מס. 2563) הודעת ראש הממשלה בדבר ההכרה בארכיון איחוד הקבוצות והקיבוצים כארכיון ציבורי. עם פרסום זה מגיע מספר הארכיונים הציבוריים המוכרים ל-15.

הדינים וחשבונות השנתיים של הארכיונים הציבוריים לשנת 1978/79 שנמסרו לגנז לפי התקנות לניהול ארכיונים ציבוריים הובאו לידיעתם של חברי מועצת הארכיונים העליונה. את חובת הדיווח לא מילאו השנה ארכיון העבודה, ארכיון קיבוץ לוחמי הגיטאות, ארכיון הסרטים הישראלי ובית אהרונסון.

בארכיון העבודה הופקד במשך התקופה הנסקרת ארכיון תנועת המושבים המכיל כ- 900 תיקים, החל מ-1932 ועד שנות הששים. הארכיון ארגן מחזור שני להסבה מקצועית בה משתתפות עולות אקדמאיות מברה"מ. וועדת הביעור למוסדות ההסתדרות, שלא כונסה מאז יוני 1978, תכנס בזמן הקרוב כדי לטפל בסילוק רשומות מיותרות.

ארכיון הקיבוץ הארצי השומר הצעיר טרם עבר למשכנו החדש בגבעת חביבה. לעומת זאת עבר ארכיון הקיבוץ המאוחד ליד טכניקן באפעל. המשכן החדש פותח אפשרויות פיתוח חדשות.

גנזך הציונות הרתית מסר דין וחשבון לקוי ביותר, ולפי כל הסימנים מתקבלת עובדה בלתי רגילה - שהמצב למעשה טוב מאשר משתקף בדו"ח. כמות החומר הארכיוני והאוספים מגיעה ל-500 מטר בערך. החטיבה העיקרית - תיקי המרכז העולמי של המזרחי מהשנים 1920 - 1948; חומר זה המקיף כ-350 מטר מסודר לפי סימולו המקורי ולפי שנים בקלסרים המקוריים. להתמצאות בחומר משמשת רשימת נושאים. בחטיבות קטנות יותר תיקי הפועל המזרחי, 1926 - 1945, ותיקי קופת חולים של הפועל המזרחי, 1951 - 1975, וארכיונים אישיים של מנהיגי התנועה ורבנים, כולל ארכיונו האישי של הרב מיימון, סה"כ כ-55 ארכיונים בהקף כולל של 15 מ'.

לגבי מספר ארכיונים טרם נפתרה הבעיה של ניהולם המקצועי, ולגבי אחרים עצם קיומם של הארכיונים מוטל בספק. בקשר לבעיה זו מוצע לתקן את חוק הארכיונים כדי להבטיח שחומר ארכיוני המופקד בארכיון ציבורי לא יימסר ולא יוצא מרשות הארכיון הציבורי לרשות שאינה בפיקוחו של הגנז.

רישום חומר ארכיוני ברשות הפרט

7.

הגנזך המשיך במדיניות הרישום של חומר ארכיוני המצוי ברשות מכוני מחקר ומוסדות פרטיים. לאחרונה נרשם אוסף הראיונות המוקלטים שבמכון דיוויס ליחסים בינלאומיים באוניברסיטה העברית. הראיונות נחשבים בדרך כלל לחומר חסוי שלא ייפתח למחקר לפני פתיחת התיקים המקבילים בגנזך המדינה ובארכיון צה"ל. גנזך המדינה המשיך בטיפול בארכיון הסרטים של נתן אקסלרוד (ראה סעיף 1 פסקה ה' דלעיל).

8. הכשרה מקצועית

בשנת הלימודים תש"ס נפתח מחזור נוסף ללימודי הארכיונאות וכו' 10 תלמידים.
גנזך המדינה השתתף בפעולות ההדרכה של ביה"ס המרכזי למינהל שליד נציבות שרות המדינה.

9. קשרים בינלאומיים

ארגון הארכיונים הבינלאומי קבע את שנת 1979 כשנת הארכיונים הבינלאומית. במשך השנה קיימו איגודי הארכיונים הלאומיים בכל מדינה שבוע הארכיונים הבינלאומי וכן פעולות פרסום והסברה, במגמה לעורר את תודעת הציבור לתרומת הארכיונים לחיזוק הזיקה הלאומית לעבר ולתרבות האנושית בכלל.

בישראל צויין שבוע זה כראשית חודש דצמבר 1979 על-ידי מספר אירועים: התקיים באקדמיה הישראלית הלאומית למדעים כינוס מיוחד של ארכיונאים שבמרכזו פירסום הכרך הראשון של תעודות המדינה שנערך והובא לדפוס על-ידי גנזך המדינה. בכינוס השתתפו כ- 150 איש.

בנוסף לכך הוטבעה במשך שבועיים חותמת דואר מיוחדת על כל דברי הדואר במשרדי הדאר המרכזיים בירושלים, תל-אביב וחיפה בנוסח: "הארכיון זכרון האומה - זכור ושמור".

כמו כן נערכה תערוכת תעודות לציון המאורע באוניברסיטת תל-אביב על-ידי ארכיוני האוניברסיטה.

איכות חביבתך
תלייה בך

טכנולוגיה

מחלקת ארכיון

גנזך המדינה

משרד החינוך והמחנך

י. ה. ו. ש. י. מ. דואר רשמי

בחודש נובמבר 1979 השתתף גנז המדינה בוועידת שולחן עגול מטעם האיגוד הבינלאומי לארכיונים, שהתקיימה בגואדלופ. דיוני הוועידה היו מוקדשים לקשר בין המינהל הארכיוני לבין המינהל הממלכתי בכללותו. בהמשך לוועידת השולחן העגול נתקיימה ישיבה של הועדה לפיתוח הארכיונים מטעם הארגון הבינלאומי. בדיוני הוועדה ניסה הנציג של מדינות ערב להביא לביטול חברותו של נציג ישראל בוועדה וכשלא הצליח הכריז על החרמת דיוני הועדה על-ידי נציגי ערב שעזבו את הישיבות.

בחודש אפריל 1979 השתתף מר א. ארד, סגן הממונה על גנזך המדינה, בישיבת הועדה למיכון של האיגוד הבינלאומי שנערכה בכון. הועדה קיבלתה את הזמנתו להתכנס ב- 1981 בירושלים.

לפי פניית הארכיון הממלכתי בגרמניה המערבית (Bundesarchiv, Koblenz) מצלם הגנזך את שרידי הארכיון של הקונסוליות הגרמניות בארץ-ישראל מהשנים 1842-1939 שנרכשו בזמנם על-ידי הגנזך כפסולת נייר. עד כה צולמו מסגרות בסרטי זיכור של 16 מ"מ. תמורת התצלומים הנ"ל יהיה ארכיון "יד ושם" רשאי לצלם כמות מקבילה בארכיון הממלכתי הגרמני.

גנז המדינה השתתף לפי הזמנת ארגון הארכיונאים הגרמני בוועידה השנתית של הארגון שנערכה בכון במסגרת שבוע הארכיונים הבינלאומי בגרמניה.

THE
OFFICE OF THE
SECRETARY OF THE
NAVY
WASHINGTON, D. C.
JAN 10 1917

NAVY DEPARTMENT
WASHINGTON, D. C.

NAVY DEPARTMENT

NAVY DEPARTMENT

NAVY DEPARTMENT
WASHINGTON, D. C.

NAVY DEPARTMENT
WASHINGTON, D. C.

מל: מי נדב קנב
מחל: עילוי - יונב

מציור: ב/קמח מחנה אל דב מלסגר
מל דב 2 - מל - מ - 27-28 דב/מל/ר

2272

עילוי - יונב

STATE OF TEXAS
COUNTY OF DALLAS
JULY 1910

STATE OF TEXAS
COUNTY OF DALLAS
JULY 1910

Know all men by these presents, that

JOHN W. BROWN, of the County of Dallas, State of Texas,

do hereby certify that

JOHN W. BROWN, of the County of Dallas, State of Texas,

is the owner of the following described land, to-wit:

Section 36, Township 34N, Range 12E, Meridian 10N.

JOHN W. BROWN

ל' בשבט, תשל"ט
27 בפברואר, 1979

794

אל: ד"ר בן-אלישר, מנכ"ל משרד ראש הממשלה

הגידון: הפצת הכרך של העודות כדיניות 1947/8

בעקבות החייעצות עם מר גבאי, מנכ"ל משרד המשפטים, בקשר לחתימת הסכם להפצת כרך פרלימנרי של העודות כדיניות, ולאחר החייעצות עם היועץ המשפטי של משרדנו בגידון, הנני מבקש את הסכמתך לווייתור על עריכת סכרז בין מפיצים בחו"ל, בגלל המסיבות המיוחדות הכרוכות בהפצת חומר מעין זה.

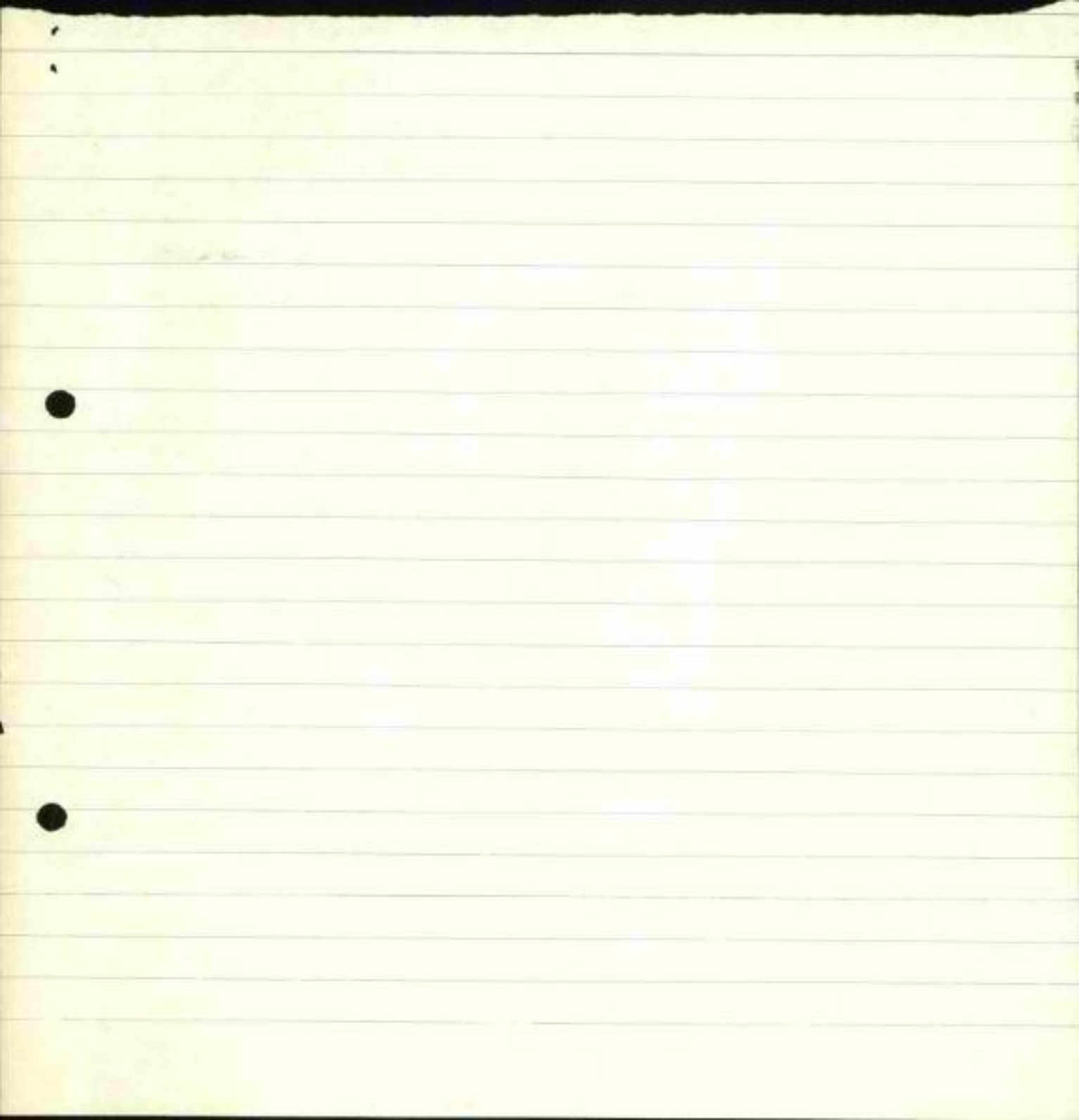
אין הרבה חברות הסודות במסדות אקדמיים באר"ב המסמכות בהפצת פרסומים בתחום היחסים הבינלאומיים במזרח התיכון כמו חברת Transaction, Inc. הקטורה לאוניברסיטת Rutgers, ויהיה זה לטובה המדינה להחקיר חוזית עם חברה זו לשם הפצת הכרך הפרלימנרי, ואולי גם לשאר הכרכים במידרה זו.

העתק הצעה החוזת שהומצאה לנו ע"י החברה בארה"ב הנני מצרף.

סוכס עם מר גבאי ודח מר ארן על חיקונים טונים ונדפים את החוזת בצורהו הסופית לאחר קבלת הסכמתך לווייתור על עריכת סכרז.

במרכה,

א. אלסברג

כ"ב בחשוון תשל"ט
22 בנובמבר 1978

אני
בשמך

אל: מר יצחק רגר - יועץ ליו"ר ההנהלה הציונית

איז'ו יקר,

תנדון: בית הגינזכים הלאומיים

אני חייב לך תשובה שלצערי, אין לאל ידי
לתתה.

קשה לי לבוא היום בדרישה אל משרד האוצר להקציב
סכום כסף נכבד לביצוע התכנית, למרות היותי משוכנע
כי המדובר בתכנית יפה וחשובה.

לו יכולנו לגייס סכומי כסף ניכרים מתורמים
פרטיים, אפילו אם נצטרך לקרוא על שמם חלקים מבית
הגינזכים הלאומיים, היה הדבר מקל על מלאכתנו.

אם יש לך רעיון בנקודה זאת או כל רעיון אחר,
אשמח לחרתם.

כ כ ר כ ה ,

ד"ר אליהו בן אלישר

NOT AN ARMY CAR - ONLY 2-1/2" wheels visible.

NOTE: 10/1/54

NOTE: ONE UNKNOWN SUBJECT

NOT A CAR OF ARMY TYPE, BUT THE CAR
WAS.

THE CAR WAS NOT A CAR OF ARMY TYPE, BUT
WAS. THE CAR WAS NOT A CAR OF ARMY TYPE,
BUT WAS. THE CAR WAS NOT A CAR OF ARMY TYPE,
BUT WAS.

THE CAR WAS NOT A CAR OF ARMY TYPE, BUT
WAS. THE CAR WAS NOT A CAR OF ARMY TYPE,
BUT WAS. THE CAR WAS NOT A CAR OF ARMY TYPE,
BUT WAS.

THE CAR WAS NOT A CAR OF ARMY TYPE, BUT
WAS. THE CAR WAS NOT A CAR OF ARMY TYPE,
BUT WAS. THE CAR WAS NOT A CAR OF ARMY TYPE,
BUT WAS.

NOTE: 10/1/54

THE CAR WAS NOT A CAR OF ARMY TYPE

הסוכנות היהודית לארץ ישראל
THE EXECUTIVE OF THE JEWISH AGENCY

OFFICE OF THE CHAIRMAN
JERUSALEM

לשכת יו"ר ההנהלה
ד"ר באלול חסל"ח
ירושלים
6/9/78

א ל: ד"ר א' בן-אלישר, סנכ"ל משרד ראש הממשלה

מאה: יצחק רגר

א' ב' / 78

הנדון: בית הגנזך

אני מזכיר לך אה פגישתנו ואה סיכומנו
בנדון.

אשמח לשמוע מה התקדם?

בברכה,

THE CHINESE ECONOMY AND THE
FUTURE OF THE WORLD

THE CHINESE ECONOMY AND THE
FUTURE OF THE WORLD

THE CHINESE ECONOMY AND THE
FUTURE OF THE WORLD

THE CHINESE ECONOMY AND THE
FUTURE OF THE WORLD

THE CHINESE ECONOMY AND THE
FUTURE OF THE WORLD

THE CHINESE ECONOMY AND THE
FUTURE OF THE WORLD